

שפתו וקל

אנטון צ'כוב

המחזה הראשון של גדול מחזאי המאה
בשיתוף עם התיאטרון הקאמרי

דבש פרא

תרגום: דר' אבי עוז

א.ב. יהושע: חפצים (תמונה ב')

פ
ט
ר
ו
ת
ה
ב
ד
ה
מ
י
א
ט
ר
ו
נ
א
מ
י
ה
ג
ו
נ
ב
י
ק
ו
נ
ת

צריך פיס לחיים? קח

קח את תכנית המנויים

אם אתה איש עסוק, שקוע בעבודתך, מרבה לנסוע לחו"ל, יוצא למילואים או פשוט אוהב נוחיות – תכנית המנויים נולדה בשבילך. עם הצטרפותך תקבל את הכרטיס הכחול – כרטיס הכבוד של מפעל הפיס. כרטיס המנוי הכחול בעל המספר הקבוע, משחק בשבילך מדי יום חמישי בהגרלת רב פרס מצטבר על כל מרכיביה. כך תכניס מאות מיליונים לכיס מבלי לפקוד את נקודות המכירה ולו גם פעם אחת. לפרטים על דרכי ההצטרפות לתכנית, צלצל 03-282790. זו כבר התחלה מבטיחה למצלצלים...

הכרטיס הכחול למי שיכול.

קח

אל תהסס. צריך לנחש רק 6 ואתה בדרך הנכונה. הלוטו מציע לך פרס ראשון בן מאות מיליוני שקלים, 300,000 אלף זכיות כל שבוע וסיכוי מפתה של 30:1 לגרוף לכיסך פרס כלשהו. לרשותך שלושה סוגי טפסים: רגיל, שיטתי ורב שבועי. כ"א מהם יכול לעשות אותך איש עשיר. רק תיקח.

צריך לנחש רק 6

קח חיש גד

אתה ממהר? הסבלנות ממך והלאה? אל דאגה, הפיס דואג גם לך. גרד חיש גד והכסף ביד'ומיד. עשרות מיליוני שקלים מוצאים את דרכם לכיסך תוך שניות. אתה בא, מגרד ורואה איך על המקום אתה הופך לאיש עשיר. סידרת כרטיסי חיש גד מתחלפת כל מספר חודשים אך העיקרון תמיד נשאר: איך למלא את כיסך במכסימום כסף, במינימום זמן.

חיש גד והכסף ביד.

קח רב פיס מצטבר

זהו הכרטיס שמציע את הפרס הגבוה ביותר מבין ההגרלות בישראל. אם כדור המזל לא עלה בגורל 4 שבועות רצופים, הפרס המצטבר מגיע למאות מיליוני שקלים וזה עוד לא הכל. גם בשבוע הראשון, השני והשלישי אתה כבר מכניס מאות מיליונים לכיס.

אם אתה צריך פיס בחיים, זהו הכרטיס. גש ותיקח.

הכרטיס שומכנים מיליונים לכיס.

הטקסט המלא של "דבש פרא" - מחזה נעורים של אנטון צ'כוב; עברית: אבי עוז; על כימת הקאמרי בכימויו של אילן רונן. עמ' 28

"חפצים" - תמונה ב' (עמ' 26-14) מחזהו החדש של א.ב. יהושע יועלה בתיאטרון החיפאי בכימויו של גדליה בסר (תמונה א' פורסמה בגל' 62). עמ' 14

שיחת החודש

שונית כהן עם ישראל המאירי - חתן פרס ראה"מ" 1985. עמ' 24

סרגי יסנין

סרגי יסנין, 60 שנה למותו. שיר; עמ' 13

תמונת השער: על-פי תכניית ההצגה "דבש פרא" National Theatre, לונדון.

שירה וסיפורת

13	מאיר וזלטיך; אזכרה; שיר;
13	אוסף מגדלשטם; שלשה שירי נעורים; מרוסית: יעקב בסר;
13	סרגי יסנין; שיר; מרוסית: יעקב בסר;
20	יוסי יזרעאלי; שירים;
20	דינה קטן; שירים;
21	איירה גיטסר; שירים;
27	ענת לויט; צלילים מתים של חלום; סיפור;
43	מירון רפפורט; שירים;
43	שירה יצחק; שיר;
44	נתן גרוס; הסייט; סיפור;

מחזות

14	א.ב. יהושע; חפצים, תמונה ב';
28	אנטון צ'כוב; דבש פרא; נוסח עברי; אברהם עוז;

מסות ומאמרים

22	נורית גוברין; מן הסיפורת הארצישראלית (י). ברנר כעורך כתב עת לנוער;
----	--

מדורים קבועים

4	פנקס אירועים; דורית קידר; על כנס סופרים נגד גזענות
4	המלצת "עתון 77";
5	דואר יוצא / נכנס;
5	לפי שעה - טור העורך;
10	ווריאציות חדשות לבקרים; ג. שקד על יורם קניוק;
24	שיחת החודש עם ישראל המאירי; שונית כהן;

ספרים

7	קיצור דרך; אהוד בן עזר; על א. שלונסקי; שירי הימים; רחמים רגזאן; על גחלים; בשביס-זינגר; הגולם; שלמה שבא; בעקבות השושן הצחור; קפטין ג'ושוע סלוקום; מסע יחיד מסביב לעולם
8	יעקב זילבר; מומלץ מאבק בלתי אליים; על ג'ין שארפ; התנגדות לא אלימה; יעקב זילבר; הסכנה החמורה שבדיחוי שלום; על יוסי ביילין; מחירו של איחוד; שלמה גוית; המקל והגור; יורם נמרוד; "מפגש בצומת";
9	אליעזר גלבווע; אינטגרציה; ממחוג לעירוב; על אינטגרציה בחינוך; בעריכת י. אמיר, ש. שרן, ר. בן ארי;
11	תמר משמר; על "צורות" ליונה וולך;

חתום על "עתון 77"

לכי ת"ד 16452, ת"א
הנני מבקש להיות מנוי על "עתון 77" לשנת 1986

שם ומשפחה

כתובת

טל'

מצורף בזה ציק על סך 17,550 שקלים כולל משלוח המשוך על בנק

חתימה תאריך

ITON 77

Literary Monthly

Editor: Jacob Besser

Editorial Members: Shlomo Avayu, Shimon Ballas, Shamai Gelander, Amnon Jackont, Sasson Somekh

Assistant Editor: Amela Einat

مجله ابيبة شهرية

المحرر: يعقوب بييسر

هيئة التحرير: شلومو آفيو، شامون بلاس

شماي غلندر، امنون جاكونت، ساسون سومخ

المحرر المساعد: اميلا اينات

המו"ל: אגודת סופרים ואמנים לקידום הספרות והתרבות בישראל - עמותה.

מזכיר המערכת: מיכה בסר

ניקוד: שמואל רגולנט

בסיוע: משרד החינוך והתרבות, המועצה לתרבות ולאמנות, הסתדרות העובדים הכללית, המרכז לתרבות ולחינוך. קרן התרבות אמריקה-ישראל.

המערכת והמנהלה: ת"ד 16452, טל' 03-456671.

המערכת אינה אחראית לתוכן המודעות; המערכת אינה עונה בכתב על פניות כותבים ואינה מחזירה כתבי יד אם לא צורפה אליהם מעטפה מבויללת.

הפונים למערכת מתבקשים לטפל אך ורק למס' 03-456671. חומר יש לשלוח רק בדואר רגיל, כשהוא מודפס ברווח כפול על צד אחד של הנייר. פגישות עם העורך רצוי לתאם מראש.

סדר, צילום, לוחות והדפסה: דפוס בארי, קיבוץ בארי.

הפצה: "אטלס" בע"מ

עתון 77

ירחון לספרות ולתרבות

שנה ט', מס' 70-71 חשוון-כסלו תשמ"ו; נובמבר-דצמבר 1985

העורך: יעקב בסר

עוזרת עורך: עמלה עינת

חברי המערכת: שמעון בלס, שמאי גלנדר, אמנון ז'קונט, ששון סומך.

עריכת מדור לתיאטרון: נורית יערי, גילה שיפמן. עריכה גרפית: גבי ציריקובר-קווה

מועצת מערכת: יצחק אורבך, אורפ, גילה בלס, מיכל גוברין, יוסי הדר, א.ב. יהושע, דן פייס, יורם קניוק, עוזר רבין, ש. גיורא שוחס, אנטון שמאס.

לא לגזענות

הנאם: פרופ' אוריאל סימון; יושבים מימין לשמאל: שלמות לפיד, משה דור, שר החינוך יצחק נבון, יצחק אורפז, יורם קניוק, א.ב. יהושע.

יש להיזהר מעוטפי סכינים באריזות שובות לב המדברים בלשון של "אהבת ישראל" ו"שלמות הארץ", שכן כוונתם אינה לאהבת הבריות ולשלמות העם אלא למדינת-הלכה ולשלטון אפרטהייד.

שמשמשים בסיס לגזענות כגון: "לא תחיה כל נשמה" עוסקים במקרים פרטיים בלבד. אין כאן תורת גזענית אלא ענישה קולקטיבית נגד עמים שחטאו. וגם במקרים אלה אין הענישה נעשית בידי האדם אלא בידי האלוהים בלבד.

יורם קניוק: מלחמת לבנון גרמה תסכול נורא והגזענות נציגיה הפכו תסכול זה לסוס רכיבה. מאידך קיימת גזענות קשה גם מן הצד הערבי וגם ממנה אין להתעלם. ברור שלפחות בעת שלום עלינו למצוא "תחבולות" לחיות יחדיו; לשם-כך אנו חייבים להכיר היטב את אופי הארץ, את הדעות הרווחות בקרב יהודים וערבים ובהתאם לכך לפעול פעולת עומק חינוכית.

כתובים בתנ"ך שמשמשים בסיס לגזענות כגון: "לא תחיה כל נשמה" עוסקים במקרים פרטיים בלבד. אין כאן תורת גזענית אלא ענישה קולקטיבית נגד העמים שחטאו. וגם במקרים אלה אין הענישה נעשית בידי האדם אלא בידי האלוהים בלבד.

א.ב. יהושע: מדוע לא פרצה הגזענות עקב מלחמות קדמות? משום שמלחמת לבנון כמו בעיות הכלכלה הנוכחיות משקפים כשלונות פנים חמורים. ועם כאלה קשה מאד להתמודד נפשית. המלחמה בקיצוניות צריכה להיות כוללת: בתחום היהודי כמו בתחום הערבי. עלינו לבדוק את עצמנו בכל-פעם מחדש בנושא ולנתן את הדעות הקדומות המצרות עמוק בלבנו.

דורית קידר

— הוא אבי האנושות. היסוד האוניברסאלי מובא גם בספור המבול על-די כריחת ברית עם האנושות כולה. ומבחינת נוהגי החיים — קביעת יהדותו של אדם על-פי אמו, מורה על זיקה שבטית ולא על גישה גזענית. היותו של עם ישראל "עבחר" מובן בגין החובות העודפות המוטלות עליו ולא עקב עדיפויות על שאר העמים. כתובים בתנ"ך

פסולה מראש. הוכחה נוספת לכך מובאת באמצעות סיפור קין והבל. שם מדובר ברצח אח ולא ברצח בן ישראל. קדושת חיי אדם מעוגנת בבסיס אוניברסלי. מסכת סנהדרין ד' במשנה מציינת את ייחודיותו של האדם: "לפיכך נברא האדם יחידי ועל כן כל המאבד נפש אחת כאילו איבד עולם מלא וכל המקיים נפש אחת — כאילו קיים עולם מלא" כל אדם — בפוטנציה

נגס סופרים בבית הסופר בת"א; 31.10.85

שר החינוך מר יצחק נבון הדגיש בדבריו את הנשוא החברתי כמקור לבעייתיות ולקייטוב הדעות בחברה הישראלית. ישראל סובלת קשות מצמצוי ניגודים המוצאים ביטוי בחיים הפוליטיים, בקטבים תרבותיים, ערתיים, ובעיקר בהקצנה שבין דתיים לחילוניים. על הפרובלמטיקה הפנים-יהודית קיים ניגוד קרטי נוסף: הערבי-יהודי. כהנא משמש כקטליטור בלבד לתופעות הקיימות מתחת לפני השטח. מהיבט עובדתי, הפיגועים נגד יהודים מצד ערבים בישראל שואפים לאפס, זאת למרות היחשפותם ללחצים ולפרובוקציות מבפנים ומחוץ לישראל. הדעות הקדומות הרווחות בקרבנו נגד הערבים בלתי מבוססות לחלוטין ולא נותר אלא אמצעי אחד שיאפשר דריקום בשלום: הומוניזציה של הזולת. משרד החינוך פועל בכיוון וכבר פתח 7,000 קורסים למורים בנושא, שעיקרם הנחיה לטיפול במקורות הקשיים.

יצחק אורפז הדגיש את מחייבות העם היהודי להתנגד בכל מאורד לגזענות. טוב הדבר — אמר — שהליצן הזה — כהנא סיע בשחרור שרים. בעצם אינו אלא נושא חרב במסגרת טקס שגאה שבטי. עם-זאת יש להזהר מעוטפי סכינים באריזות שובות לב המדברים בלשון של "אהבת ישראל" ו"שלמות הארץ", שכן כוונתם אינה לאהבת הבריות ולשלמות העם אלא למדינת-הלכה ולשלטון אפרטהייד.

המליצת עתון 77

- יהודה עמיחי:** אדם אתה ואל אדם תשוב; שירים; הרצ' שוקן; 1985.
- קונסטנטין מוצולסקי:** דוסטויבסקי; חיי ויצירתו; כרכים א' ב'; מרוסית: דוידה קרול; הרצ' כתר; 1985.
- מאיר ודלטיה:** אי יווני; שירים ותצלומים; ספרי סימן קריאה הקיבוץ המאוחד; 1985.
- צבי פרייגרוזן:** חבלי שם; סיפורים; ערכה חגית הלפרין; הקדמה: יהושע א. גלבוץ; הרצ' עם עובד; 1985.
- תומאס מאן:** בית בודנברוק; כרך ראשון; כרך שני; מגרמנית: נילי מירסקי; עם עובד; הספריה לעם; 1985.
- יעקב שבתאי:** נמר חברבורות; קומדיה; ספרי סימן קריאה הקיבוץ המאוחד; 1985.
- פרץ דהור בנאי:** שאון הימים; שירים; הקיבוץ המאוחד; 1985.
- משה ואלדמן:** בורק של חלום; שירים; תרגום מיידש; מבוא: אהרן מגד; הקיבוץ המאוחד; 1985.
- ויליאם טוֹבִּיִּים:** אנו, יהודי פולין... (בשלוש לשונות); הביא לדפוס: ח. שמרוק; הוצאה ע"ש י"ל מאגנס; האוניברסיטה העברית; 1985.
- ג'ורג' קונראד:** המובס; מהתנגרית; מרדכי ברקאי; זמורה ביתן; 1985.
- משה בך-שואל:** ספר קטלוגים פרטיים; שירים; ספרית פועלים; 1985.
- איחמר לוי:** זליג מיינץ וגעגועיו אל המוות; ; ספרית פועלים; 1985.
- יעקב דוד אברמסקי:** בדרכי היהודי הנצחי; הגיונות ועיונים ביהדות; ספרית פועלים; 1985.
- ברטד הרטלי:** הפינגוין גוג; איורים; רוני רכב; ע"פ תרגומו ועיבודו של יצחק אבנון; ספרית פועלים; 1985.
- דינה קטן:** יריעה ברוח; שירים, הקיבוץ המאוחד; תשמ"ז.

תיאטרון החאן — עתון 77

אנה פרנק

מאת יוסי יזרעאלי ובבימויו

הצגה מיוחדת

כל ההכנסות עבור עתון 77

22.1.86 ב-20.00 באולם תיאטרון החאן
לאחר ההצגה - דיון; קריאת שירים; כיבוד.

הזמנת כרטיסים טלפונית במשרדי החאן, טל' 02-718281 ובמערכת עתון 77 טל' 03-456671

קביעת יהדותו של אדם על-פי אמו, מורה על זיקה שבטית ולא על גישה גזענית. והיותו של עם ישראל "נבחר" מובן בגין החובות העודפות המוטלות עליו ולא עקב עדיפויות על שאר העמים.

פרופסור אוריאל סימון ביסס את דבריו על עקרונות היהדות. כאדם ירא שמיים ושומר מצוות ניסה לבדוק אם אכן קיימת לגיטימציה ביהדות לגזענות. האוניברסאליזם של הכתובים משתקפת בסיפור הבריאה עצמו. התורה נפתחת באדם הראשון ולא באברהם אבינו. כל בני-האדם הינם בניהם של אדם והזה ולכולם מורשת גנטית אחת. הגזענות המבוססת על הבדלי גנטיקה היא על-כך

ההסתדרות שימשה מראשית הקמתה בית
לכוחות היוצרים בכל התחומים. אנשי הרוח
והספרות, החינוך והאמנות, היצירה והמדע
חברו לאנשי הסדנא
והשדה בתנועה הוולונטרית
של העובדים והיוצרים, שערכי חברה, אנוש
ולאום משולבים בה ללא הפרד.
הוועידה קוראת ליוצרים בישראל
בכל התחומים
להיות שותפים בזכויות ובחובות, תוך הטלת
מלוא משקלם, למפעלה של ההסתדרות למען
יצירת עם עובד, למען עיצוב דמותה של ישראל
כמדינה מתקדמת ולעיצוב אדם בונה חברה
ומולדת ונאמן לקיומן
(מהחלטות הוועידה ה-14 של ההסתדרות)

ההסתדרות הכללית של העובדים בארץ-ישראל
הוועד הפועל
המרכז לתרבות ולחינוך

בעוה!

היום יותר מתמיד, חשוב לעשות ביטוח
בחברה גדולה, בטוחה ואמינה -
בקבוצת **הסנה**. כדאי להיות בטוח:

**להיות
בטוח**
כי ביתך,
נכסך ורכושך
מבטוחים.

**להיות
בטוח**
כי עתידך
ועתיד משפחתך
מובטחים.

**להיות
בטוח**
שאתה מבוטח
בחברה בטוחה,
שאפשר לסמוך עליה.

עשה ביטוח בקבוצת **הסנה**,
קבוצת ביטוח גדולה, יציבה,
אמינה ומבוססת.
כי מה שבטוח-ביטוח ומה שביטוח-הסנה.

הסנה - חברה ישראלית לביטוח בע"מ
צור - חברה לביטוח בע"מ
שמשוני - חברה לביטוח בע"מ
רותם - חברה לביטוח בע"מ
שמיר - חברה לביטוח בע"מ
דקלה - חברה לביטוח בע"מ
החברה הישראלית לביטוח משנה בע"מ
עומר - קרן לביטוח הרוי
בירמן - חברה לביטוח בע"מ
חברה מסופת - החברה הישראלית לביטוח אשתי בע"מ

שקמה

קופת גמל חדשה
המתמחה במטבע-חוץ
ובאג"ח הצמודות
למטבע חוץ.

סָפָן

קופת גמל
לעצמאי, לשכיר,
ולקבוצות מאורגנות.

תמר

קופת הגמל הפופולרית
ביותר בישראל - בכל
סקרי דעת הקהל 1985.

בחר לך ולבני משפחתך קופת גמל - אחת לכל אחד

קופות הגמל שליד בנק דיסקונט

יובל בנק דיסקונט
1985-1975

א. שלונסקי: שירי הימים; ילקוט משירת העולם על מלחמת העולם; ההסתדרות הכללית של העובדים העברים בארץ-ישראל; הוצאת הקיבוץ המאוחד; תש"ו; מהדורה פקסימילית בהוצאת ספרית פועלים ו"יד שלונסקי", תשמ"ה/1985; תל-אביב; 166 עמ'.

המיקראה שהוציא שלונסקי ("זכות המקרא בפומבי שמורה למחבר") בתום מלחמת העולם השנייה מעוררת כיום בקורא צמרמורת של אימה ועונג ישן. אי אפשר שלא לזמזם את מילותיו הבלתי-נשכחות של הימנון ה"פ.א.ו.ה. הסתדרות הפרטיזנים היהודיים: "אל-נא תאמר: 'הנה דרכי האחרונה', את אור היום הסתירו שמי העננה." זה יום נכספנו לו עוד יעל ויבוא, ומצעדנו עוד ירעים; אנחנו פה! — שכתבם הרש גליק ותרגם שלונסקי; או להיזכר בקולו של קלצ'קין השר, בתקופת מלחמת העצמאות, בקולו הצרוד-קמעה, את "את הכי לי ואחזור, אך חכי היטב." את חכי לי גם בקדור/ מסגירי הלב. — שיר אהבה מלחמתי, ארוך ועצוב, בעל סוף אופטימי, שחיברו קונסטנטין סימונוב ואף אותו תירגם שלונסקי לעברית. ושירו של שלונסקי עצמו, "מול יום האכזבות": "התבערות יגאו, יגעו עד קץ וזמע." (דמעות כדס; הן לא לשוא זכות!) ויום יבוא... / — אבוי, איך נקדמה, איך נקדם פני יום האכזבות. בקובץ מופיעים תרגומיו ועיבודיו של שלונסקי למשוררים רבים, בהם ורהרן, נרודה, לויק, צ'אפק, מנגר, אהרנברג, אחמטובה, טברדובסקי, מקליש, גראדה, מולודובסקה, קויטקא ומרקיש. בולטים, ולא בכדי, התרגומים הרבים מאידיש ומרוסית. כדברי שלונסקי במבוא הקצר: "מעין אבטוביגוראפיה-של-דור, כתובה בחרוזים ובאורח קולקטיבי."

א. שלונסקי

על יהודים וערבים

רחמים רג'ז'אן: על גחלים; קובץ סיפורים; ספריית תרמיל בעריכת ישראל הר; צה"ל — מפקדת קצין חינוך ראשי; משרד הביטחון; תשמ"ה; 1985; 228 עמ'.

יוצאי בגד ממשיכים להפתיע ולהעשיר את

הספרות העברית כשלל סיפורים על ימי נעוריהם ובחרותם, עד כי עיר זו נעשית קרובה לקורא הישראלי הכללי לא פחות מפתח תקווה ומוארה. רחמים רג'ז'אן נולד בשנת 1917 בבגדד, ושירת פרק זמן בצבא העיראקי, אף נידון למוות הצליח לברוח. הוא עלה ארצה בשנת 1951. סיפוריו הקצרים, שכתבו בקובץ "על גחלים", מתארים בעיקר את החיים בעיראק טרם עלותו ארצה, אך הסיפור הראשון, "ברוך למעברה", ועוד כמה סיפורים בגוף הספר, מנסים להתמודד עם העלייה ההמונית ואפילו עם יחסי יהודים וערבים בשנים האחרונות.

רג'ז'אן אינו סופר מובהק, וחולשותיו ניכרות בעיקר בסיפורי הפחות טובים, שרובם מן הסוג האחרון, המתרחש בישראל. כוחו עמד לו בעיקר בתיאור מירקם החיים הסבוך והמרתק של יהודים וערבים בארץ-מולדתו, לפני עקירתה של קהילה עתיקה זו לישראל. נראה כי ההבדל ברמתם של הסיפורים משני הסוגים נובע מכך שכל כתיבה על העבר הרחוק יש בה משום אותנטיות, חד-פעמיות וערך תיעודי-ספרותי רב לחיים שנעלמו לבלו שוב, בעוד אשר החיים בישראל, המזכרים לכלונו, וכן נושאים בסיפורים, נראים באנאלים, ללא פרספקטיבה, ולמספר כאילו אין מה לחדש עבורנו, לכד מריקמה של מעין רומאן זעיר. כל זאת לא בא להוריד מערך סיפורי האחרים, שערכם, בין השאר, גם בקציעות אותו מסך מתעתע של "גן-עדן" ביחסי יהודים וערבים, בארצות המזרח, עד שבאנו אנחנו, ה"ציונים" ר"ל, והבאנו את האסון של קיפוח עדות המזרח שהגיעו בעליות ההמוניות ארצה. תיאור החסות, וההתעללות המינית, להם היו נתונים יהודי עיראק מצד שכניהם, וחוסר הסיכוי שלהם להשתלב בחברה הערבית החדשה, הם שיעור טוב לדימאוגים חברתיים בישראל בשנים האחרונות.

איוריו של שולביץ

יצחק שבסי-זינגר: הגולם; מאנגלית; יעקב שביט; איורים; אורי שולביץ; סדרה בעריכת מירה מאיר ועדנה קרמר; התקינה לדפוס; עדינה שליט; ספרית פועלים; תשמ"ה; 1985; 56 עמ'.

אורי שולביץ הוא חבר-ילדות שלי. הוא הגיע לישראל בגיל עשר לערך, לאחר שנדד עם משפחתו ממוארה לרוסיה האסיאטית, לקאזאכסטאן, ומשם, אחרי המלחמה, לפאריס, למשך שנים אחרות. יחד היינו ב"נוער-העובד" בפתח-תקווה, הלכנו לקיבוץ עין-גדי בראשיתו, והערצה רבה רכשתי לנער הבשל, היציר המחונן, הרגיש, היודע שפות ותרבויות, שנחת על חיינו הפרובינציאליים במושבה; בשנת 1961 לערך יצא לארה"ב, ומאז הוא שוהה ומצייר שם, בעיקר ספרי ילדים, ונעשה אחד המאירים הידועים ביותר ואף זכה בפרסים מהשורה הראשונה. בימים אלה מופיע בניו-יורק ספר חדש שלו, עליו שקד למעלה מעשר שנים, ושמו — "Writing with Pictures", והוא מתכוון להיות ספרי-סוד בלימוד איורים של ספרי-ילדים. התראינו לאחרונה לפני עשרים-ושתיים שנה, בביקורו האחרון בישראל, מאז אנו שומרים על קשר מכתבים קבוע, ולעיתים אפילו רבים במכתבים.

אורי שולביץ הוא מאיר ספרי אחרים וכן ספרים שכתב בעצמו; ספרו של שבסי-זינגר "הגולם", עם איוריו של אורי שולביץ, הופיע לראשונה בניו-יורק לפני כשלוש שנים, ונבדל מן המהדורה העברית בסוג הנייר הצהבהב-מעט ומשובח ביותר שלו, ובציור עטיפתו, שאינו צבעוני דווקא, רק במהדורה העברית נוספו לו צבעים וכן אחרי-דבר קצרה ומעניינת מאת המתרגם, ד"ר יעקב שביט. ואולי זה מעניין, שלקהל הכלל-אמריקאי

ניתנים כיום בשבסי-זינגר ו"הגולם" ללא תוספות והסברים, כחלק מנכסי צאן ברזל של תרבות העולם, ואילו בפרובינציה העברית שלנו יש צורך (ובאמת יש צורך) באחרי-דבר, כדי שנדע שאבותינו ואבות-אבותינו אינם רק מלמיליאן ואחנה.

מסעותיו של הצרפתי בארץ

שלמה שבא: בעקבות השושן הצחור; זמורה, ביתן; 1984; 110 עמ'.

שלמה שבא מתמחה זה שנים בכתיבה ספרותית-הסטורית של תולדות ארץ-ישראל והיישוב העברי בה, מתוך דגש מיוחד למחציתה השנייה של המאה ה-19 וראשיתה של המאה ה-20. "בעקבות השושן הצחור" הוא נסיון לגבש תמונות ומראות רבים של ארץ-ישראל בשנת 1860 לערך, רובם מתוך קריאת ספרי מחקר ומסעות של זרים לארץ, וספרים ועדויות שכתבו יהודים שגרו בה או ביקרו בה. מכל השפע הזה כונה שלמה שבא סיפור עלילה המיוסד על תעלומה מסויימת, שהיא מעין מוסכמה. כורם מדרום צרפת, שאביו היה חייל בצבא נאפוליאן, שפלש לארץ ישראל ב-1799, יוצא, כשישים שנה לאחר אותו מסע, בעקבות אביו לבקר בארץ-ישראל ולעמוד על סודו של פרח נדיר, שושן צחור, שמצאו מיובש בתנ"ך המשפחת. מסעותיו של הצרפתי בארץ, מיפו לירושלים, משם לטבריה, לצפת, לעכו ולמנוח הכרמליטים שעל הכרמל, פורשים בפנינו מראה פאנוראמי של החיים בארץ באותה תקופה, תוך הרחבת פרקים הסטוריים קודמים, כגון תיאור מסע נאפוליאון בארץ, או ביקורו הקצר של ר' נחמן מברלסכ בה. הצרפתי נפגש עם דמויות שונות, מהן בדויות ומהן אמיתיות, וכדי להוסיף ויזואליות לספר הוא עוטר אותו בתמונות שנלקחו מספרי נוסעים לארץ מהמאה ה-19. הטכניקה הרומה להדפסת התמונות הללו באותה תקופה — צילומים שעובדו ללוחות-רשת כמין תחרטים, מעניק אחריות מסויימת גם לאיור הספר.

אין לשפוט את הספר על פי הסתברותו העלילתית ועומקה, אלא להתייחס אליה כאל אמתלה בלבד כדי לצאת למסע של מאה ועשרים וחמש שנים לאחור, בנופים ומיבנים שחלקם הגדול קיים, להפתענו, עד היום.

מסע מרתק בספר משעמם

קפטין ג'ושוע סלוקום: מסע יחיד מסביב לעולם; תירגם: שמואל רגולנט; הקיבוץ המאוחד; החבל הימי לישראל; תשמ"ה; 135 עמ'.

קפטין ג'ושוע סלוקום אינו אביה של מים סלוקום מן הסדרה האנגלית הפופולארית "מישהו מטפל בכך", אלא מחברו של "מסע יחיד מסביב לעולם", והוא, ככתוב על גבי העטיפה מאחור, דיווח מלא מן המסע המפורסם שערך קפטין ג'ושוע סלוקום בספינתו הקלה — ספריי. המסע נערך בשנים 1895-1898, בספינת-מפרשים שכל אורכה 10 מטר. קפטין סלוקום שימש נווט, הגאי, סיפואי ורב-חובל בעת שעבר דרך ימים שקטים וגם סוערים ומסוכנים. הוא גם בנה את ספינתו, שיפץ אותה, צייד אותה וביצע בה חימום לאחר התלאות שעבר בה במסעו רב ההרפתקאות. בשובו אל בוסטון, הנמל ממנו הפליג למסעו, העלה בכתב את סיפור הרפתקאותיו הצבעוני.

התחלתי לקרוא בספר מתוך ציפייה גדולה להרפתקאותיים, מאלה הזוכרות לי ממקרא ספרי-נוער, וכשטעמו של ספר-הרפתקאות משובח לבני-נוער שיצא לאחרונה, "פרחיה בין שודדי-הים" לדן צלקה, עודו על חכי. צר לומר, ספרו העתיק של קפטין סלוקום שיעממני מאד, מה-עוד שהופיע במהדורה המכוננת למבוגרים ולא כספר לבני-הנוער, שאז, אולי, היתה לו הצדקה כלשהי. נבצר מבינתי הכן כיצד זה הוצאה שדובריה טוענים בפומבי, מעל דפי העתונות, כי נבצר מיכולתם להשיך ולהוציא את תרגום אחת היצירות הגדולות של הספרות היהודית בתקופתנו, "בטרם" של סופר האידיש עלי שכתמן, מוצאת לעצמה אמצעים להוציא הבלים ישנים כאלה של קפטין ג'ושוע סלוקום, אלא אם כן מדובר בתרומות של "החבל הימי לישראל", וקרן משה פומרוק, שאף שמש רשום על המהדורה. עצתי לבעלי הקרנות הללו: שימו שמכם על ספרות בעלת ערך, כך גם תיקרו שנים רבות לטובה ותעזרו להוצאה, הנחונה כנראה בקשיים, להוציא ספרי מופת במסגרת סדרתכם, במקום תפנותי-ביצים מן העבר.

אהוד בן עזר

הופיע
סרגי יסנין
וידויו של חוליגן
ושירים אחרים
מרוסית: יעקב כסר
צייר: עודד פיינגרש

באמצעות מערכת "עתון 77"
הנחה!
3,040 שקלים במקום
4,080 שקלים. שלח המחאה
ותקבל ספר הביתה.
ספרי עתון 77.

"קובץ זה הוא תרומה תשתיתית למדף השירה המתורגמת שלנו"
אורי סלע, "ידיעות אחרונות"
"תרגום מופתי..."
בני ציפר, "הארץ"

מוסיף עוד חוטים. עוד חבלים המסכים את הפקעת יותר ויותר. בתנאים שנוצרו, אפשר ורק י'חברו של אלכסנדר מוקדון תצליח לבחן את הפקעת הסוכה ותוכל להתיר את הקשר. אזור יהודה ושומרון הוא כיום כעצם בגרונה של ישראל. לצורך קבלת החלטות — ומה גם החלטה כה גורלית — דרושה בהירות. ההמונים המתגוררים היום בין שני המחנות — כשהסממן הקיצוני וה"עיקבי" של המחנה הימני הוא כהנא — חובה לאומית להכיר להם את הכרייה כפי שעשו זאת מחברי הספרים הנ"ל. ■

מאמר שלישי ואחרון בסדרה **יעקב זילבר**

אינטגרציה: ממיזוג לעירוב

אינטגרציה בחינוך; בעריכת י. אמיר, ש. שרון, ר. בן-ארי; הוצאת ספריה אוניברסיטאית — עם עובד; 1985; 267 עמ'.

ראוי שהציבור יכיר מקרוב את הישגי האינטגרציה בחינוך, שהיא אחד היעדים המרכזיים בפיתוחה של מערכת החינוך בישראל.

הקובץ שלפנינו מקיף חומר רב בנושא שהוא פרי מחקרים רבים הנראים כרצף מבחינה מבנית ותוכנית.

עורכי הקובץ, י. אמיר, ש. שרון, ר. בן-ארי חוקרים הנושלים חלק בכתובת אחידים מפרקי הספר, פונים אל מעגל רחב של קוראים, למעצבי המדיניות החינוכית, ולציבור רחב של הורים. לכן מרבית הפרקים כתובים כסקירה תיאורית, ומסתמכים על מחקרים קיימים.

מבחינת התוכן, מתמודדים עורכי הקובץ עם תחום רחב של נושאים שיש להם נגיעה באינטגרציה, חלקם מתייחס לרמה המקרו-חברתית הרחבה, הקשורה בשיקולים מדיניים-חברתיים, ואילו החלק האחר מתייחס לרמה המקרו-חברתית הקשורה בחינוך בשטח. פרקי הקובץ אינם אחידים ברמתם ואף לא כעניין שהם מעוררים, אולם למרות השוני ניכרת מגמה אפולוגטית משותפת העוברת בחוט השני בכל פרקי הספר, כאילו אינו עוסק בסיוע ביניים לאחר עשור ומעלה של מחקרים בנושא, אלא, ייצא מתוך הנחות יסוד ראשוניות של תהליך חידוש מפתח היקפו הרחב של הקובץ לא ניתן להתייחס אל כל הפרקים כמידה שווה, אלא אל אחדות היסוד שהוא מציג.

מאפייני מנייני במיוחד המודגש בקובץ הוא הקונצנזוס ביחס לשימוש באינטגרציה כמושג. בפרקים השונים ניכרת מגמה נישנית של שימוש ב"עירוב" כמושג המתאר בשפה העברית את האינטגרציה. לשימוש זה משמעות מרחיקת-לכת המצביעה על גישה חדשה יחסית, המקפלת בחובה נטיגה ממוסרת האינטגרציה המקורית (מגמות כרך כג' 1977) אין די בעירוב העדתי במסגרת הכיתה (שם עמ' 12). כאשר נוסחו מטרות המיזוג נאמר: "מיזוג מתוכנן הינו בראש וראשונה תהליך חיבור (סוציאליזציה) המכוון להקנות לקבוצת המיעוט את דרכי החשיבה וגורמות ההתנהגות האופייניים לתרבות המערבית והעומדים ביסוד המערכת החינוכית." (שם עמ' 25).

מבחינה מושגית, "עירוב" דרגתו פחותה מ"מיזוג". מיזוג או שילוב כמושגים שמישים באותה חוכרת מאפיינים יותר את מהות האינטגרציה בשפה העברית, מאשר את העירוב. לכן, יש להניח שלא במיקרה נעשה בקובץ זה שימוש חדש כמושג העירוב כמכבאט אינטגרציה. יתר על כן השימוש יוצר עמימות מושגית, יתכן שמכוונת המקשה הן על הבנתו של המושג

ישראל את המנהיגות המקומית" (333). משמעה — "סיפוח דה פאקטו" (336). אין ספק, זהו סיוע מסתכל לידי אדם שעבד לפי קו זה בשטחים במשך שבע שנים... נחמתו היחידה: אפשרות-הגישה "הרביעית": להקים מנהיגות של "קוויזלינגים" — כך מפורשות אצל גזית — נוסחה רק מאוחר יותר על-ידי אריק שרון. ברם, ניצומו של דין על שרשרת ההתנחלויות המבוססות על התחכמויות משפטיות ("אדמות המדינה ואדמות נטושות" (183), "היעדר מדיניות כלכלית חיובית כלפי השטחים, לכד מהקשיה בהתנחלות הישראלית" (179), בעקבות אותה "גישה שנייה" הביאו עוד קודם לכן, לפי עדותו של אלוף גזית, למכור סתום.

מלחמה בחוץ — או בפנים
 "הגישה השנייה" של דין הובילה בסופו של דבר להתארגנות "המחותר היהודית". גזית מתאר זאת כך: "משנכחו חסידי רעיון ההתנחלות היהודית והסיפוח לישראל לדעת כי ב-1967, בעת מלחמת ששת הימים, הוחמצה הזדמנות ושוב אין בידי ישראל הכלות הפוליטית לגרום לפינוי הערבים מן השטח, היו ביניהם מי שפנו להקמת מחתרת יהודית; בתקווה שפעולות טרור ראוותניות וכואבות יעשו את הדברים ששום ממשלה חוקית ואחרת לא תוכל להעלות על סדר יומה ולו ברמו. אין פלא כי בתכניות הפעולה של חברי המחותר נכללו מזימות הגראות מטורפות לחלוטין, כגון תכנית הפצצת הרה"בית, שכן קיוו כי רק צעד כזה יביא להתפוצצות, ליצירת מצב שבו יתאפשר הפינוי של החושבים הערביים מן השטח" (339).

זוהי מסקנה אחת, מסקנה מטורפת, כהניסית מובהקת, עם כהנא או בלעדיו, הנפרצה, כפי שכולנו יודעים, הרחק מעבר לקבוצת תמהוני "כך" — ולמרבית הצער, היישוב הוותיק, חלקים ניכרים במפלגת העבודה ובנוער אינם מחוסנים מפני הזיית הטרור של גירוש הערבים כיוון שמפא"י ומפלגת העבודה עצמן חלמו זמן רב מאד על "טרנספר" ו"עידוד הבריחה" ומשום שלא נוהל מסע מתמיד ועקשני נגד "האידיאולוגיה" הרביזיוניסטית. אי לכך מועטים מאד היום הנוגדים לתפישה גזענית זו, ותנועת העבודה, כל הציבור השפוי במדינה ניצב מול בעיה קשה. כל השנים לא היה מצבו של היישוב קל לנוכח העוינות המוכנת של עמי האזור לשלטון קולוניאליסטי אימפריאליסטי והתיישבות עם אחר בחסותו. אך נוספו לזה הימורי חוגים יהודיים רבי-השפעה כי דווקא במצב מסוכסך זה בכוחנו להשיג יותר, פארה אחרת מעשה פרס-רבין ראינו בטלויזיה: אחר הרפתקת ההפצצה בטוניסיה אמר ח"כ פסח גרופר (ה"ליבראל" בסיפוק רב: "וזמות חוסיין וכל זה — עתה זה כבר יידחה...") במצב חמור זה קשה להיות אופטימי.

אם התכוונו לפני 17 שנה בהחלטה לא החליט' להחזיק בשטחים כקלף מיקוח שכלל האופציות הפוליטיות נשארות פתוחות, הרי היום נדמה שכל האופציות נסגרו" — מסכם אלוף שלמה גזית. ומן הראוי כי נאזן לאוהרתו: "מצב זה של מכור סתום הוא בלתי נסבל, לא יהיה אפשר להמשיך בו לאורך זמן. במקום או במאוחר — והדבר כמעט בלתי-נמנע — יתחולל מהלך רדיקלי שיהיה מלווה בהתפוצצות רבת" (338).

ראייה ריאליסטית זו הובילה אותו למסקנה, שמדינת ישראל עומדת לפני "ברירה אכזרית ביותר": "ברירה בין החלטה אשר ישתמע ממנה עימות צבאי בלתי-נמנע עם העולם הערבי לבין החלטה שישתמע ממנה עימות פנימי אשר לעומתו הופך הפינוי מימית ב-1982 למשחק ולדיים." והוא גורס: "אח הסכך שנוצר אפשר לתאר כ"קשר גורדי". כל יום שחולף

עם הקשחת המדיניות הישראלית פחתו, כמובן, הזדמנויות כאלה, אבל מקורות רבים טוענים שהיו כאלה, בעת שיתוח רודוס ובזמן הראשון אחר המהפכה המצרית, אך בתקוות-שוו"ש הזמן יעבור בשבילנו" — נידחו.

גזית: החמצנו שעת-כושר
 אלוף (מיל') שלמה גזית, איש-אמונו של משה דיין אשר חלש על השטחים הכבושים, כותב על הכרעות ישראליות שש, שכמוהן כמחדלים כאלה אף אחר מלחמת ששת הימים. "הממשלה מעולם לא גיבשה מדיניות-על בנושא השטחים. היא העדיפה להמתין... עד שתקבל קריאת טלפון" (131). "שיכרון-החוששים של אותם הימים — כתב גזית במכתב לאחור, "היה אמה-הורחה של ה'קונספציה' של ערב מלחמת יום-הכיפורים... ההנחה שהצד השני יהיה היזום (לשיחה טלפונית)" מנעה טיפול ויוזמה מדינית ישראלית דחופה... הוחמצה אולי שעת כושר" (132). "היו אז מי שהציעו הצעות מדיניות שונות", מזכיר גזית. לא רק מק"י ואחרים מפ"ם הציעו מיד תכניות לפיתרון שלום עם עמי ערב, הפלשתינאים וקודם-כך עם אוהם פלשתינאים שהיו עתה בשליטת ישראל — ערביי השטחים. לא ייאמן כי יסופר, אך גזית מספר זאת: מחלוקת המחקר של אגף המודיעין במכס"ל חיברה ב-9 ביוני 1967 מסמן מתוך הנחה ש"ישראל חייבת להופיע כבעלת תכנית שיש בה מספיק פתינות וכוח-משיכה לגורמים הערביים... על-מנת להגיע למערכת יחסים חדשה." אולם "באווריה של כמעט הלא-נצחון לא היו מסוגלים לעצור ולדרון ביישוב-דעת בהמלצות אלה או לזום טיפול בנושא זה בדרך מדיני." "הלם הנצחון מנע ראייה

הגם שבינתיים גדל מספר המודעים לה — תחילה אצל ראשוני הקומוניסטים, "ברית השלום" של פרופ' מנגס ו"השומר הצעיר" ואחר-כך אצל רבים אחרים — הצינונות כללה תמיד התייחסה לקיומם של ערבים בארץ באורח פראגמטי (הגם שהמונח הזה עדיין לא היה מקובל). אולם ככל שבעיות חיינו כולן חשבות הן — שאלת המפתח, או כפראפראזה ל"פאוסט", "שאלת גרנטין" היתה ונשארה: "כיצד אתה נוהג בעניין הפלשתינאים?" ובשאלת-יסוד זו נאלצים אנו לקבוע, כי ההתחמקות או הפראגמיזם — מה גם שבדרך-כלל היו קשורים בחתייה לדחיקת רגלם ולהגסה — הביאו עלינו מחדלים בהשגת שלום עם הסביבה והם מאיימים היום, אף לדעת שרי מערך (גד יעקבי) על עתיד המדינה.

אולי אפשר היה למנוע שרשרת מלחמות
 יורם נמרוד ציין בהרצאתו, זכור, כי 1 במאי 1948 היה "היום הקובע", שבו גוריון הורה בו על "עידוד הבריחה". ימים ספורים לפני יום המיפנה, ב-24.4.48, טען משה שרת במעצת הביטחון של האו"ם ואמר, כי ליהודים יש אינטרס שהערבים לא יברחו. "לא היו אלה דברי-סרק: על בסיס השלמת היישוב עם היות המדינה היהודית לא הומוגנית, וריבוניותה מוגבלת על-ידי הסדרים פדקטיביים עם מדינה תאומה בארץ-ישראל היה הסטיט דיפארטמנט, בעיקר מחלקת האו"ם בתוכו, מוכן לפעול למניעת הפלישה של מדינות ערב ולהגיש לישראל כל סיוע, גם בינלאומי, אם לא תימנע הפלישה. תכלית זו היתה בהישגיד", כתב י' נמרוד אבל צמאי "עידוד הבריחה" וכן גוריון בראשם שמו אותה לאל.

איו מנעית ספרו של יוסי בילין (עיצוב דוד טרסקובר)

מפוכחת" (132). רדתו של אלוף גזית היום היא, כי "התביעה החלית מהר וליזום הצעה ישראלית היתה הגיונית ומצדקת. מחוב הזמן שעמד לרשות ישראל לצורך זה נמרד בימים. הממשלה היתה חייבת לקיים דיון בנושא... אך שר הכטחון מיהר לצנן את ההתלהבות ופסק שיש לרדת מן הנושא" (134-5).

לא-מומן ציטט גד יעקבי מדברי חברו ברפ"י משה דיין, ב-10.6.67: "יצאנו למלחמה זאת לא כדי לכבוש את הגדה המערבית ולא לשט תיקוני גבול עם סוריה" — אך ידוע לכול כי הצהרותיו לא חיובו את דין לפעול לפיהן. אדרבה, למעשה פעל בדיוק להיפך. גזית מונה ארבע אפשרויות-גישה אל ערביי השטחים, שמתוכן בחר דיין, בלי התנגדות הממשלה, בשנייה: "דיכוי כל נסיון של מנהיגים בשטחים להתארגן ולהקים גוף שיש לו מעמד פוליטי משלו" (331). "הגישה השנייה שירתה את האינטרס הישראלי שלא לעודד תנועה פוליטית שתבוא דבררים עם ישראל." והיא "ויתרה על האפשרות לנסות ולכנות חתית של אהדה ושיתוף פעולה בינה לבין חושבי השטחים" "ומצד שני, דיכאה

יורם קניוק

גם אלי הגיעה השמועה, שעשתה לה כנפיים בקריית הספר, שחקר שופטים דחה את בקשתו של יורם קניוק לפרס ראשי-הממשלה. בין שזו אמת לאמיתה, ובין שכנפי שמועה זו אינם כנפי שכנה, הרי העניין מעניין אותי בעצם כשלג דאשתקד. כמי שנתנסה במתן פרסים ובלחצים מלחצים שונים להעדיף את פלוני על אלמוני וכמי שראה שנים רבות כיצד זרמו זרמי נהרות הפרס במקום שליכו של זה או אחר חפץ להובילם, אינני מופתע ולא אופתע מפרק זה של קללות-המשחק עד סוף כל הדורות.

אין עוגות של כבוד נחלקות לפי אמות-מידה אובייקטיביות, אלא על-פי אמות-המידה של החותכים, ואלה מונעים, כדרך כל בשר, על-ידי מניעים ממניעים שונים, ומי שסבור שהאובייקטיביות האמנותית הטהורה, היא אמת-המידה האחת והיחידה — יקרא נא את רשימת הזוכים בפרס נובל. מי שמכהן כשופט יכול רק לנסות ולהבטיח לעצמו להיות ענייני כשיפוטו כמיטב יכולתו; למרות שמי כמוני יודע, שמה שנראה בעיני פלמוני כמיטב שיפוטו הענייני של פלוני, עשוי להיראות בעיני חברו כהטיית הדין ועיוותו. מה שחשוב בעיני הרבה יותר היא יצירתו של יורם קניוק. לרגל עבודתי חזרתי וקראתי בכמה וכמה מספריו, והתמננה המצטיירת אצלי מכלל יצירתו חוזרת על עצמה. אין לי ספק, שקניוק הוא אחד מן הסופרים בעלי הרמיון המעניין והפרוע (כשבח) ביותר בסיפורת העברית. דוגמה מובהקת לכך הוא הרומן "סוס עץ", (העומד במידת-מה בין "אדם בן כלב" לבין "היהודי האחרון"). רומן על שיבה מאוחרת הכתוב כווידי אקספרסיוניסטי: "מה נותר לאבודים? לחפש את הטריטוריות עמוק עמוק בתוכם ולכבשן." כותב הגיבור של רומן זה לאהובתו מירה וממזה בזה אולי את הפואטיקה של הרומן. רומן זה מנסה לפרץ את גבולות הזמן, ולעבור ביעף בזכרוננו של הגיבור בין מרחבים זמנים: תל-אביב הקטנה, מלחמת השחרור, התקופה שלאחריה, נודדים בעולם, נישואין באמריקה ושיבה לקראת מלחמת ששת-הימים למיטתו של האב הגוסס. ניגוד פרגינטי בין הקשר לבית האב לבין הכמיהה למרחקים. סלוביג של "סוס עץ" מחכה במרחב אחר. וכשפרגינט איננו חוזר אליה, היא מגיעה אליו. הרומן מלא וגדוש מתחים בין-זמניים, מתחים תימטיים ומעברים תדירים מפתוס לגרוטסקה וכן נוטלגיה

לארץ-ישראל שהיתה וסלידה מארץ-ישראל החדשה. יותר משעוקב המחבר אחרי העלייה שבחר לעצמו, הוא מרבה בטטיות גרוטסקיות וסנטימנטליות, כשהוא נהנה הגאה משונה מן הפריצות השוברות את המסגרות שהציב לעצמו. התבנית נבנתה, כביכול, כדי שתיהרס. דין הסגנון הלשוני כדין הקומפוזיציה. בדומה לכיסטריצקי (כ"מים ולילות" שנדפס לפני 60 שנה) נסחף קניוק אחרי שרשרת מטאפוריות ונהנה מכוחה הריטורי של הלשון האקספרסיבית. קניוק הוא בעל דמיון אקספרסיוניסטי מרהיב, אבל ליצירתו אורבת הסכנה האמנותית האורבת לאקספרסיוניזם בכלל, ולאקספרסיוניזם החרל לשלוט בדמיונותיו בפרט. הסגנון האקספרסיוניסטי הוא סגנון פתוח מאד. זה כוחו חו חולשתו. רק מעטים מאד הצליחו להשתלט על זרם האקספרסיות שהעלו באוב. קניוק לא הצליח. הוא אינו שליט בחומרים. הם

יורם קניוק

משתלטים עליו. ההנאה מריכוזי המלים, מהעושר המגוון של החוויות מעבירה אותו על דעתו האמנותית. ברומן עצמו נאבק הגיבור בהשקפות הקלסיות של אביו. הגיבור מנצח את אביו, משום שצייר בצורה המתקוממת נגד הסדר האמנותי שהאב תובע כביכול. והוא מצלם גם (וגם זה ביטוי למרד) סרט פרודיסטי-פחתי על חייו ומותו של אביו.

ומי שסבור שהאובייקטיביות האמנותית הטהורה, היא אמת-המידה האחת והיחידה — יקרא נא את רשימת הזוכים בפרס נובל.

מה שאירע לגיבור, אירע גם ליצורו. הוא התמרד נגד המסגרות הקלסיות של העלילה האריסטוטלית וניצח אותן, אבל זהו נצחון פירוס. התודו ובוהו מגיע אמנם לידי ביטוי רב-עוצמה, אבל המחבר אינו יודע תמיד לעצור אותו. הגרוטסקה הפנטסטית של גינתר גראס, בניה היטב. הוא, תומאס מאן וגוסאב מיירינג הם מן הסופרים האקספרסיוניסטים המעטים שהצליחו לאזן בין כאוס ללוגוס. בלי כאוס אין אקספרסיוניזם, ואין עוצמה רגשית ומערבולת פנטסטית. בלי לוגוס עשוי הכאוס המועצם הזה להתחמסם.

קניוק לא הצליח להשתלט על התבניות של יצירתו; אבל יש ביצירתו עוצמה רבה, דמיון עשיר, מגוון ומורכב, טירוף, כאב אמתי וכנות רבה, לעתים אולי רבה מדי. הוא זקוק כתומאס וולף לעורך קפדן, שיעזור לו לאזן בין כאוס ללוגוס. עורך שיקצץ בעודף הסנטימנטליות, בעודף הגרוטסקה, בעודף הסגנוני — בעודף, בעודף, בעודף.

אבל קניוק הוא מספר עשיר, מגוון ומעניין מאד. האם הוא ראוי לאותו פרס שדובר בו נכבדות? אם הוא אינו ראוי, מי ראוי? האם האחרים, שזכו בפרס זה או אחר, או אלה שזכו בו הפעם, הם כלילי השלמות? כמה כלילי שלמות בכלל מהלכים בתוכנו? אם רק המושלמים יזכו בפרסים, נצטרך, כנראה, לסגור את מוסד הפרסטיטוציה.

בין הרבה סופרים בלתי מושלמים, יורם קניוק הוא וודאי אחד מן הבלתי מושלמים המגוונים, המעניינים והמורכבים ביותר.

ג. שקד

9 אינטגרציה ממוזג לעירוב

לכשעצמו והן על המטרות החברתיות-חינוכיות הנגזרות ממנו. אך כאמור קיימות משמעותיות נוספות מעצם השימוש ב"עירוב" כאנאלוגיה לאינטגרציה. ניתן לכנות זאת כהורדת פרופיל, או בצורה בוטה יותר כנסיגה רצינית ממטרות האינטגרציה החברתית בחינוך, ואולי אף כהוראה ככשלון. לטענה האמורה מימצאים רבים בקובץ שלפנינו. ניתן למצוא את ביטויים במישורי התייחסות שונים, אך בעלי זיקה משותפת: אנחנו בחוקרים עשינו את מלאכתנו נאמנה. האשמה, אם יש כזו, קשורה בגורמים אחרים: במעצבי המדיניות, בתנאי השטח וכו'. מקובל שתפקידם של חוקרים הוא להציע את פרי מחקרם לקובעי המדיניות כדי שישמשו אותם כבואם להחליט החלטות, על-החוקרים עצמם לקבוע את מסקנותיהם על-פי שיקולי דעת אובייקטיביים העולים ממימצאי מחקריהם. אולם במציאות הישראלית ובעיקר בנושאי האינטגרציה בחינוך, לא כך התנהלו הדברים. רבים מהחוקרים שעסקו בנושא היו שותפים, ברמות שונות, בקביעת המטרות החברתיות-פוליטיות שלה. הן על-ידי השתתפות בוועדות במסגרת משרד החינוך

והן ברמה האופרטיבית בהיותם חלק אינטגרלי של המשרד. לכן תמונה אולי הטענה הנשמעת בקובץ מפי ח. אדלר (עמ' 31) המגיש סקירה היסטורית-התפתחותית של רעיון האינטגרציה, שאי-הצלחתה המלאה, או אי-מימושה לדעתו הוא פועל יוצא מהנתק הקיים בין החלק הקובע את המדיניות והמאפיין ע"י אידאולוגיה והשקפה חברתית מגובשת לבין החלק החינוכי הפועל בשטח. מובן שרעיון האינטגרציה בחינוך הינו פוליטי-חברתי במקורו, אשר מטרתו נגזרת מהמקור. אולם למרות קביעה זו (בפרק זה ובעיקר בפרק 10 המסכם), עולה השאלה — מי יזון ממי? האם מעצבי המדיניות במשרד החינוך יזונו מהמחקרים וקובעים דרכם על פיהם, או שמא עורכי המחקרים משתייכים מנטלית, פוליטית ואידאולוגית לקובעי המדיניות ולכן מחקריהם מושפעים ומכוונים. סימנים מעידים על נטיה של עירוב תחומים המקשה על הפרדה בין החוקרים כאנשי מדע אובייקטיביים לבין קובעי המדיניות. הגורמים לבעיה האמורה הם ארבעה, ראשית, אי-בהירות מושגית ודלות ברמת הדין המושגי המשפיעים על קביעת המטרות הכוללות.

שנית, השתתפותם של החוקרים בוועדות של משרד החינוך ולא תמיר בתפקיד של יועצים. שלישית, התייחסות חר-צדדית ונוקשה כלפי המציאות החברתית בשטח. לבסוף, קיומו של גורם אינטרסנטי הקשור בפעילות האוניברסיטאית במסגרת האינטגרציה — בהכנת תוכניות לימוד; ספרי לימוד ופיתוח שיטות הוראה באמצעות מ.ט.ח., מ.ת.ל. וגסטליט. למי שאוזניו כרויות למתרחש, ובעיקר אם הוא מעורה במציאות החינוכית-חברתית, קשה לקבל את הקובץ כסיכום ביניים חיובי, כפי שאולי היו רוצים מחבריו. קיימת אמנם בקובץ ביקורת, בעיקר בפרק העשירי, אך זו אינה רלוונטית תמיד למציאות כפי שהיא נתפסת על-ידי חוגים רחבים שאינם משתייכים למחנה המתנגדים מסיבות אידאולוגיות. האינטגרציה לא מילאה אחרי הציפיות שתלו בה וזאת לא בשל הפער הקיים בין המדיניות להגשמתה, ולא בשל "תאורית הקשר הרופף" (עמ' 205). לא יכולה לכן להושיע הטענה שאילו היו עושים זאת כך וכן, ואילו היתה יותר נחרצות מצד הדרג הפוליטי, או שיתוף פעולה פורה יותר בשטח, היו ההשגים במערכת החינוכית

מרשימים יותר. קביעת גיל האינטגרציה במסגרת חטה"ב, הבאת החלשים כמיעוט אל החוקים, קביעת שיטת ההקצוות המהוות גורם של הנצחה של הפער הקיים. זו המציאות בשטח שעדיין מקובלת על מחברי הקובץ למרות ביקורת קלושה פה ושם, הם מעדיפים להמשיך בה כשהם מניחים שבאמצעות הפיכת המושג 'מיוזג' ל'עירוב' יאפשרו הצלחה בעתיד. כיוונים אחרים כגון: חינוך החלשים מגיל רך כדי לצמצם את הפער המונצח כבר בגיל חטה"ב, פיתוחם של החלשים במקומותיהם, הבאת החזקים אל החלשים (באותן פרופורציות אך בהיפוך), כל אלו הן אופציות שרצוי לנסותם, לפחות במקביל לדרך המרכזית הקיימת כיום.

אליעזר גלבוע

עדיין רץ על הגשר

יונה וולך: "צורות";
הוצ' סימני קריאה/
הקיבוץ המאוחד; 1985;
190 עמ'.

בפרפרזה על שיר מוקדם של יונה וולך, "קורנליה" ("דברים", עמ' 6), ניתן לומר שההומה הציבורית תקשורתית, המתרחשת עכשיו סביב דמותה ופרשת חייה ומותה של המשוררת, מתרחשת משום שאנשים חושבים שהיתה "שדה אדומה", ואילו, באמת, היא יונה וולך, משוררת שנפטרה טרם זמנה (עם כל הכאב שבדבר), בת-תמותה. אוסיף, שהילולה זו עשויה, לטווח רחוק, להזיק לשמירתה של יונה וולך המשוררת, ולא הדמות של טורי הרבילות ושוחרי הסנסאציות, בתודעה הציבורית האמיתית.

הרגש, שאחד משיאי עוצמתו הוא בכי, הוא כל הידע שלה, ועל כן הוא נכון.

את ספרה החדש יש לראות, קודם כל, כנסיון מעניין. נסיון להתיר את כל המגבלות האפשריות בתחומים המעסיקים אותה. שכן וולך מתגלה כמקצוענית במתיחת החבל עד קצה גבולו: מן הצד התימאטי, היא מרחיבה את חקר הזהות האנושית, בצורה שלא נראתה קודם בשירה העברית החדשה — טשטוש הגבולות בין המינים (זכר ונקבה), בין אדם לזולתו, בין הכרה מופרדת לחברתה. מן הצד הלשוני, העניין הוא כבר הרבה יותר מורכב ומסובך. השימוש בשפה "גסה", כביכול, הוא תחנה נוספת בדרך שנפרצה כבר. יהודה עמיחי, משורר שונה לחלוטין, ידע לכנות את אברי המין בשם המפורש, אם כי בצורה מעודנת. יונה וולך קוראת לדברים בשם העכשווי (במקום להגיד "אבר" היא תשתמש ב"זין").

אבל שפה "גסה" אינה הכל. הקובץ שלפנינו מעמיד את השפה כמטרה ולא רק כאמצעי וגם זו מתיחת החבל עד קצה גבולו. הלשון מותרת, ז"א, המלים שולטות בכ, הן עושות את "צורתך" ולא אתה את צורתן. זהו פתח לזרם-תודעה יפה, מאורגן בהגיונו הפנימי האסוציאטיבי, אך נוצרת גם סכנה ש"העניין לא עובר", שרצף האסוציאציות הוא פטפוט ארכני בלתי מבוקר, ובסופו של דבר, גם "חסר צורה".

עיון במושג שספר שלפנינו, מעלה בי את ההכרה, ש"פטפוט" מן הסוג האחרון אינו חלקו הנכבד, אך הוא קיים. אודה, הספר קשה לעיכול; שירים ארוכים (שתופסים מקום ניכר בספר) דורשים יתר ריכוז ויתר הקשבה, מאשר שירים שעשויים כגבישים מתומצמים ומרוכזים, אך כאן מתחיל העניין. צריך להיכנס לזה. יש להתחיל במסע הדורש הכנה והצידה — היא כל המושגים והחווים האפשריים.

הדוברת תרה אחר פרסונה ניטראלית — לא זכר לא נקבה — גם במימד האנושי וגם במישור הלשוני. החיפוש הוא אחר הבדיד האוניברסאלי, זה שניתן לומר עליו הכל ולא כלום בעת ובעונה אחת, כלשון השיר: "כל הפונקציות שאחד ממלא/ להיות מישוהו אחר מעצמו/ כל מלה בכל האפשרויות/ כל האפשרויות כולן למוכן/ להיות הסוביקט והאוביקט/ להיות הזר המהלל אורח/ החומר הכבד כאורניום..." ("להיות אחר מעצמו", עמ' 140).

נחבונן, עתה, כשיר "ילדה בת 10, 11":
ילדה בת 10, 11
ללא סימני מין משניים
רצה ועפר לידה
ביער
או יורדת למעין המר
כשתקבה —
הלמד אלם אחד לדרך
מהרגש
כמו שנקון
ידם יצא מפי
ומראשו
אם לא,
דמו בראשו.
ילדה או ילד
שמי שיקרא לו מגול
לה מגולת
לא ידע מחייו.

(עמ' 70)

הילדה — שיכולה להיות גם ילד, כי אין לה סימני מין משניים — תוציא, בכל התום שלה, את כל הידע שלה. הרגש (שאחד משיאי עוצמתו הוא בכי) הוא כל הידע שלה ועל כן הוא נכון. הרגש הנכון יוציא דם, כלומר, חיים, והאילם ידבר דם. אם לא, דמו בראשו, בפשטות בראשו — חייו יוותרו במוחו, לא יצאו אל הפועל, משום שראש ללא רגש הוא חרמת. מי שיכנה את הילדה-ילד הזה בשם התואר מגול/ת לא ידע מחייו,

איוו: יגאל תומרקין

לא ידע מרמו; במלים אחרות: הוא לא ידע את החיים ועל כן אין לו זכות קיום. הדוברת שוללת, כאן, את האפשרות, שהזהות המינית היא הגדרה ראשונית לחיים, ואינה רואה חיים בהכרה, ש"הרגש הנכון" אינו משחק בה. אם יש סימני מין, הרי הם סימני ה"מין האנושי" בכלל, חיבור של הכרה ורגש. השיר "עברית" (עמ' 17), הפותח בקביעת עובדה חד-משמעית, במידה מסוימת פלאקטית, ששיאה במלים "עברית היא סקסמניאקית", מקבל בהמשך פיתוח מעניין, אם כי לכל אורכו הוא נע מאמירות חד-משמעיות לאמירות עמוקות יותר ועל כן איכותו אינה אחידה. הפעם השנייה, שבה נאמר "עברית היא סקסמניאקית", מוסיפה: "רוצה לדעת מי מדבר" וכאן, כבר, מזוהה השקפת-עולם. לא ספק, מובעת כאן ביקורת על הדיבור העברי, שהוא, לעולם, אינו נקי מגופים (את, אתה, הוא, היא וכו'). הסיוס האירוני של השיר הוא טבעי לביקורת המושמעת לאורכו: "תראה איזה גוף יש לשפה ומידות/ אוהב אותה עכשוו כל כסות לשון" (ההדגשה שלי, ת.מ.). הדוברת מבקשת שפה משוחררת מגופים, בדיוק משום שהיא מעוניינת בגוף עצמו: ערום, חשוף, גשמי, נקי. השיר בכללו נקרא בחצי חיך: האמירות החד-ממדיות נקראות בחיך כדי תמים, האמירות העמוקות מסבירות את החיך תוך כדי התרחבות השפתיים. המעברים הם חדים. דוגמא: "העברית היא אשה מתרחצת/ העברית היא בת-שבע נקיה/ העברית היא פסל שלא פוסל" — שורות חד-פעמיות אלה נותנות לגיטימציה לשורות המחויכות הבאות: "יש לה נקודות חן קטנות וסימני לידה/ ככל שהיא מתבגרת היא יותר יפה". השיר כולו הוא הידינות

חסרת פשרות, אם כי בנימה שובבה, עם המקריות של המין ועל כן עם השימוש האבסורדי בצינוני בפעילות האנושית הרמה ביותר, בשפה החיה והכתובה. כשיר היפה "פעם שניה, הזדמנות שניה" (עמ' 121), נאמר: "היא אינה אישית זאת ההכרה, כללית/ אנחנו מתחלפים בכל פרט לה, ההכרה/ כלומר כאילו מתחלפים דוקא בה רק/ אבל ההכרה במקום אינה נודדת/ משהו מחליף מקום איבר חופשי/ איבר חופשי/ איבר בלתי אישי, זהה/ זהה/ אני משתמשת בהכרה שלך ואתה בשלי/ אולי אתה בשלי/ אתה רק בשלי/ עובר בתוך חיי כמבוכך מתחת/ על ידי למטה מהכרתי/ לא שם לב אלי בי לא מרגיש/ עובר מתחת להכרתי כמתחת לגשר/ אינך חש לא בה לא בי זהו קשר...". השיר, המסתיים במלים: "פעם אחרת לדעת יותר/ פעם אחרת לא לוותר", הוא שיר שמציג שאלות, במובן זה הוא "פילוסופי", אבל הריתמוס שלו היסטרי, ריגושי. התהייה היא: ההכרה — מהי? האם היא גשר-קשר (אמצעי ל"טלפוחים", בשפתה של המשוררת, במקום אחר)? האם היא איבר? ואם איבר, האם הוא משתנה, נזיל, ניתן להחלפה, חדיר? האם היא איבר מורגש? האם יתכן, ש"אני יכולה להחיות את חיך בלעדיך"? כשם שההפרדה המחולטת בין זכר ונקבה, ברמה האנושית וברמה הלשונית, היא מופרכת, אצל יונה וולך, כך עולה האפשרות התיאורטית, שהכרה אחת אינה מובדלת מרעותה, אלא היא המשך שלה או חופפת לה וזה מה שמאפשר, אולי, את האמירה: "מישהו עובר עכשיו בתוך חיי". הפגישה בין שתי הנקודות כרצף עשויה להעמיד על כך, אך לא בבטחון ומכאן התהייה.

המוטו של קובץ השירים שלפנינו יכול להיות: "כמה שתחלק את העולם לשניים/ הוא העולם יחלק אותך לשניים בחזרה" (עמ' 15). אמירה מעוררת מחשבה. השאלה היא: האם באמת ניתן לא לחלק את העולם לשניים? שאלה אחרת, האם וולך מצליחה במשימתה? ככל השירים בהם מנסה המשוררת להעמיד פרסונה ניטראלית, לא זכר ולא נקבה, הלכה למעשה, היא מדברת בלשון זכר. ואיפה הנקבה בזכר? חזרנו לנקודת המוצא. חזרנו ל"יונתן". חזורים ל"אני רץ על הגשר"... כאמור, נכין את הצידה הדרושה למסע מרתק זה, נחדד את המושגים; נדע להבחין בין "צורה" לבין גיבוב מלים סתמי. ולבסוף, נזכור שלא מדובר ב"שדה אדומה", המרקדת לפנינו בשמלת-סירפזים, אלא ביונה וולך, משוררת חשובה, שלעתים עשתה לה הכרחה העצמית בחשיבותה, מה שעשו האנשים לקורנליה, או מה שעשו הילדים חסרי הכושה ליונתן.

תמר משמר

עיתון 77
המתנה
היפה
ביותר
לקרוביך
וידידיך
חתימה שנתית על עתון 77
עדין במחיר הישן -
17,550 שקל לשנה
12 גליונות

עזרה הדדית - האמינים ועושים

החזון והגשמתו היו שלובים זה בזה כבר בראשית הדרך.

ממחנות החוצבים וסוללי הכבישים של העליה השניה, מאהלי מייבשי הביצות בימי העליה השלישית, ממטבחי-הפעלים של בוני הערים והשכונות החדשות בתקופת העליה הרביעית, ממפעלי התעשייה והמלאכה של העליה החמישית, מהמעברות ומחנות-העולים והישובים החקלאיים הצעירים של שנות ראשית המדינה – מעד ועד ימינו, לאורך כל הדרך, הגשימו אלפים את רעיון העזרה ההדדית; והאלפים היו לרבבות.

...וגם היום נמשך המעשה –

- ★ כשמפעל ריווחי של "כור" מסייע למפעל אחר הנתון בקשיים.
- ★ כשחבר בעל הכנסה גבוהה משלם מס-חבר גבוה יותר ומאפשר בכך לבעל הכנסה נמוכה לקבל את מלוא שרותי הבריאות ב"קופת חולים".
- ★ כשקיבוץ ותיק עוזר באמצעים, ידע והדרכה לקיבוץ צעיר.
- ★ כשעובד חדש בארץ נהנה מפנסיה בסיסית, עם ראשית עבודתו, הודות לתשלומיו של עובד ותיק.
- ★ כשלקוח הקונה בחנות של "המשביר לצרכן" במרכז הארץ מאפשר לתושב בקרית-שמונה ובאילת להנות משרותיה של חנות דומה.
- ★ כשחבר מושב ערב לחברו במושב הנתון במשבר.

עזרה הדדית היא כשעובד לעובד הוא – אדם.

60 שנה לחברת העובדים -
60 שנה בדרך העולה להגשמת הציונות העובדת.

אזכרה

מתוך מכתבים

פיה מלא צמר־גפן כי זה מנהגם, שאינם מסתפקים בעפר שנאכל במהרה, עוקרי הזהב המיתר מן הפה הנכלם: אף אינם יכולים לעקר את מבט המתים המבהל.

ואני המזוהה. בן, אני מזוהה, את אמי. ילידת החרף, גזית החרף, אמי. לא פריח, לא פריח העלים אחר הגשם תגע האדמה הרטבה בכגידת הגוף.

גם אז בגד הגוף, בחרף הראשון לי, בפנוי הגדול מן הפרך המכתר למזרח, בתחנות כפריות נדחות בין הרבה אמהות אחרות וילדי עקורים מצוחים על־גבי הצורות.

גם אז בגד, עצר את חלבו. ואת מבהלת פמת עם משא תינוקך הכבד, תחת כבדו המדהים כמעט שקרסת בתשיעי, ועכשיו הלך וקל מיום ליום בתחנות המנוסה.

שנינו נצלנו הרבה פעמים בחיים. כל אחד לחוד, איש למנוסתו.

אלו היו עולמות אחרים בנמצא, לא היה יום פגישתנו רחוק במיוחד. כי שפרי כבד מבליח פלדה כמו שלף, ופני אביך בתצלום מתקרבים לפני.

הדברים שידענו היו גן צורות אבודות, אשר איש לא יציץ בו אלא בקרוב מטשטש. הכאבים שנתרו כספים צדינים באויר נהפכו לכשר, וגם הוא נהפף, יפה.

כה מרבים הדברים שכבר לא נכר. יש קפלים ללא סוף במרחב הבוהה של הזמן.

בשעות מפתיעות, בצלם של מבנים רעועים, אשתור את רזי עברך באותה הצלחה לא־רבה אשר בה את נחשת את קני עתידי. מעטה נדקה תהיה הקרבה, וכל כף חר־צודית.

אף ידי בידך הברוויה אתקרב שוב ושוב, עם מאור חיוכו המרנן המהבהב מול עיני המחית, אל זכרי אמתות שצורתן במגרות הפוכות, בין תלי מכתבים מעוכים, תצלומים, סכות־ראש, דבלולי מכשיטים ישנים ותרופות חדשות, בין פרחים יבשים מגני החיים שחרבו: חמר חיינו הוא זהב החלוף הנקר הנגר אל גרוננו החם, השוקק לחלב.

1984

העה: שיר זה הוא אחד הנוסחים המקומים לשיר שידפס בספרי הבא, "מכתבים ושירים אחרים", שיראה אור בחודשים הקרובים בהוצאת עם עובד.

שישים שנה למותו — דצמבר 1925 — 1985

מרוסית: יעקב כסר

לא לשוטט, לא למעף בין שיחיאדם יבליית פראית; לא לחפש אותות. באלמת־שער־דגן כה מעדנת יצאת לעד מכל החלומות.

על עורף עסיס־שני מאכמנית היער, יפה מאד היית נעדינה, דומה לצבע הנרד אשר לשחר וכמו שלג זה, זכה ומקרינה.

נשרו, כמשו שני גרעיני עיניך, ישמך, ענג נרד, כצליל נמוג, אף בקפלי צעיף קמוט נותר עדין ריח־זך־ידיך, כדבש מתק.

בצת שקטה, כשעל הגג שוקע שמש, חתלתול רוחץ את פיו בכף, מלות חכה על את אני שומע כשיר כנרת מים, רוח־סתו.

לעתים ילחש לי ערב־כחלת, שאת היית רק זמר וחזון, אף מי הגה גמישות גוף וכתפים אלה פיו נגע בוהר סוד־כבשון.

לא לשוטט, לא למעף בין שיחיאדם יבליית־פראית; לא לחפש אותות. באלמת־שער־דגן כה מעדנת יצאת לעד מכל החלומות.

(1915-1916)

אוסף מנדלשטם

שלשה שירי נעורים

1. צליל חלול, זהיר, של פרי נקרע מעץ כל כף בשקט, תוף זמרה בלתי פוסקת של הדממה היצרית.

2. בזהב הקרח לוחטים ביצרות עצי אשוח; מן השיחים זאבי־צעצוע בעיני אימה הם מביטים.

הו הבשורה שלעצבי, הו רגע זה שבא עם חפש נאינחיים אשר לאפק בצחוק־הקבלח הנצחי!

3. מתוף אולם חשוף כמעט חמקת בצעיף קליל לפתע ולא החרדנו אף לא ברטט גם שנתו של השרת...

1908

חפיצים

(מחזה בשתי תמונות)

אברהם ב. יהושע

הנפשות:

האם	— ראשל בת 68
הבן	— עזרא בן 45
הבת	— אווה בת 40
אשת הבן	— שירה בת 41
אחות האב	— דודה טילי בת 80
בעל האחות	— עודד בן 50
חברה מבית הספר	— דניאלה בת 42
עוזרת	— נאז'יה בת 22

המקום: דירת ההורים בירושלים
הזמן: יממה בסוף החורף.

תמונה II

י. גילדור, סמטה בצפת (1984). חיתוך עץ.

שם כמו אז שהביאו אותו מבית חולים שהתעקש להחזיר אותו כשהוא היה במצב כזה נורא והרופא המנוול הזה שלח אותו והם השאירו אותו לבד איתו... כשחשבתי שכל רגע הוא מתפרק לחלקים חלקים... הוא היה רזה כמו גפרור ואני הייתי מפחדת לגעת בו שתשאר לי היד שלו ביד שלי הם לא היו צריכים להסכים לזה כאילו כאן זה בית חולים... כאילו זה אפשר בכלל... תזרי כאן שלא תתחלקי (מובילה אותה אל עבר הדלת לעזרת בועף) יאללה תקחי את הדלי ותמשיכי לשם... נתנו לו פעמון קטן כזה והלכו והוא היה מצלצל כל הזמן ביום ובלילה...
שירה: (מובשת את המעיל ליד הפתח) הם חשבו שתנסי בבית שלא תצטרכי לרוץ לבית חולים כל זמן שיהיה לו ולך קצת יותר טוב.
האם: הם לא יכלו לנסות ככה אותי כאשר הם עצמם לא היו מוכנים לשבת כאן יומם ולילה ולטפל בו בעצמם... הם לא יכולים לנסות אותי בדבר נורא כזה (במחש) הוא לא שלט על כלום... הנה היא תגידי לך בעצמה, נכון נאז'יה את ראיית את האדון שהיה פה ביום שבת לכאן...
נאז'יה: כן...
האם: נו...
נאז'יה: כל הזמן היינו צריכים להחליף אותו.
האם: את שומעת.
שירה: אבל כל זה היה כמה? שבוע...
האם: יותר... שבועיים, כמעט שבועיים מיום חמישי עד יום שני שלאחר מכן...
שירה: בסדר, אז כולנו הבנו שאי אפשר והוא חזר לבית חולים...
האם: כן... אבל אתם כועסים עלי מאז...
שירה: לא מה פתאום?
האם: כן, כן, הם כועסים עלי ואני מרגישה. בשביל זה הם לא רוצים לקחת כלום מהבית, ככוונה... מענישים אותי עם כל החפצים האלה... שישארו כאן עלי...
שירה: לא, מה פתאום, איזו מתשבה. אם הם כועסים אז אולי רק על עצמם. את עשית מה שיכולת.
האם: הם תמיד חושבים שאני יכולה לעשות יותר ממה שאני יכולה באמת... (לעוזרת) למה את עומדת כך.
נאז'יה: הדלת סגור.
שירה: אולי נעיר אותו כבר.
האם: לא צריך, שישן עוד קצת, תעלי ותנקי את החלוק, מה אפשר לעשות...
נאז'יה: אבל איך?
שירה: טוב אני רצה, ממש מאוחר לי. תגידי לו שלקחתי את המכונת ואני אחזור אחרי הצהריים.
האם: את תאכלי פה צהריים!
שירה: לא, אנחנו אוכלים שם בכנס זה הכל מאורגן.
האם: בשום פנים ואופן. אני כבר הכנתי לך. על מה זה

אני לא אמצא מנוחה עד שאני אוציא כל מה שיש כאן ואלך לשם... לא יכולה עוד להישאר בבית הזה... התחלתי ממש לשנוא אותו...
שירה: אבל למה? אף פעם לא שנאת את הבית הזה...
האם: מאז המחלה שלו אני שונאת אותו, הוא איבד את כל הטעם שלו...
שירה: אבל עוד מעט את עוברת... שם יהיו אנשים חדשים...
האם: אבל איך אני עוברת והחפצים האלה נשארים לי בלי סוף, כאילו בתוכי ואתם לא רוצים לעזור...
שירה: למה? עזרא הגיע בשביל זה לפה, גם אוה תבוא היום שוב... הם יעזרו לך...
האם: איך לעזור? לזרוק... הכל תזרקי... זה אני יכולה לבד... זה אני לא קוראת לעזרה... להרוס סתם... אבל לקחת משהו מפה... שלא ייחרב הכל... והוא לא מבין כלום במה שאני נותנת לו... רק סתם מתעקש, תראי למשל את הסרוויס הזה לתה (מורידה מגבת שניסתה את ערימת הצלחות) מה רע יש בו? למה הוא לא רוצה לקחת אותו? מה יש כאן להתבייש? אז מה אני אקח ואשכור את הכל.
שירה: באמת סרוויס יפה...
האם: נהדר... למה שלא תהנה ממנו ותקחו אותו מפה.
שירה: את בטוחה שאת לא רוצה אותו.
האם: לא! לא!
שירה: אם את לא צריכה אז אני מוכנה לקחת...
האם: יופי! יש לזה רק בעייה קטנה. פה בספל אחד הידית התפרקה אבל אפשר להדביק... אני אדביק לך ולא תרגישי כלום.
שירה: אפשר לוותר על הספל הזה.
האם: אולי גם, כי חסרה תחתית אחת, אבל אני אדביק לך אם לא תרצי אז לא תשתמשי. (העוזרת כל הזמן עוקבת אחריהן כמעט לא עוזבת)
שירה: בסדר... הו, אני מאחרת, אני מוכרחה לזוז אולי אני אעיר אותו לפני שאני הולכת אני לא יודעת מה קורה לו הבורק...
האם: לא, אל תעירי אותו תני לו לישון, גם הוא הסתובב בלילה... אז אני כבר מכניסה לקרטון שתקחו היום...
שירה: בסדר, תודה...
האם: (מושיקה אותה בחוסם) תודה לך, אני כבר מתה, אם אני לא בוכה זה לא סימן לכולם... מאז המחלה שלו אני לא בכיתי לא יכולתי לבכות...
שירה: זה לא טוב שאת לא בוכה.
האם: אני יודעת, טוב לאלה שבוכים, אני לא בוכה... אני לא יכולה לבכות מה אני אעשה... אני עדיין...
שירה: את עדיין מבוהלת
האם: בדיוק... אלוהים יברך אותך... מבוהלת זאת אני. לפעמים נרמה לי שהוא עוד מסתובב בבית, אני פותחת את הדלת של החדר שלו ואני חושבת שהוא עוד שוכב

(בוקר שמופגש שמש. שירה בבגדים אחרים יושבת ואוכלת ארוחת בוקר האם טורחת סביבה. עוזרת ערביה צעירה שוטפת את הריצפה)
האם: את לא אוכלת כלום.
שירה: הו, אני אוכלת המון.
האם: את מוכנה לחביתה, אחת ושתיים אני אעשה לך חביתה.
שירה: לא ראשל, באמת לא... אני בבוקר רק שותה קפה ופה אני אוכלת ואוכלת.
האם: את לא רוצה חביתה? חבל, שיהיה לך כוח לכנס שלך. טוב אני כבר אכין את הקפה. המים רתחו.
שירה: אני אכין לי בעצמי, אל תקומי.
האם: לא... את לא תדעי... זה כבר מוכן... בינתיים רק תראי רגע מה כתוב במכתב הזה... הם לא מסבירים לי (מוציאה את הנייר הבלוי ונותנת לה, הולכת להכין קפה ונעצרת ליד העוזרת) תנקי גם מתחת לשולחן ותחליפי כבר את המים (הולכת להביא את הקפה, שירה עדיין שקועה במכתב. האם מסתכלת בה. הולכת לארון מוציאה את התיק ושמה בצד. מכסה אותו) נו, מה כתוב, הצלחת להבין.
שירה: זה כנראה מאיזה בנק. אבל איזה, לא כתוב כאן.
האם: בנק ברקליס.
שירה: ברקליס? הא, נכון... הנה פה כתוב...
האם: אבל מה הם רוצים?
שירה: זה בכלל לא ממך הם רוצים זה שייך היה לאהרון... כאן מודיעים שיש לו שמונה מאות ועשרים לירות? ... מה פתאום לירות הם בטח טעו בטח צריך להיות שקלים...
האם: אבל מאיזה תאריך זה? זה יכול להיות שזה משכעם ואחד...
שירה: כן... בדיוק, איך ידעת... זה משהו ישן מאד אבל זה שווה בכל זאת...
האם: אבל זה לא שקלים, זה לירות...
שירה: אולי הם טעו, תשאלי את עזרא אם כבר היו אז שקלים...
האם: (דוקחת ממנה מסיימה, מסתכלת בה ברזזים) טוב, לא חשוב, חבל על הקפה שלך שיתקרר. את שקטה כל כך. את אף פעם לא מתרגזת?
שירה: ממה?
האם: מהכל, מהחיים... אני אראה לך לפני שאת הולכת תיק יפה מאד ופראקטי שרציית לתת לך (מראה לה)
שירה: (מסתכלת בנחת)
האם: זה תיק שקניתי כשביקרנו אותכם ברומא הוא קצת גדול אבל הוא נוח.
שירה: אז למה את לא משאירה אותו לך...
האם: אבא לא אהב אותו, הוא סבל ממנו.
שירה: טוב, אולי אחרי שאני אחזור, אחר הצהריים אני אשב איתך בשקט.
האם: הוא לא יתן לך, הוא תיכף ירצה לחזור הביתה... תאמיני לי כל הלילה הסתובבתי ערה ולא עצמתי עין.

שירה: משהו בפילוסופיה... ניטשה...
האם: לא נמאס לך ללמוד עוד... (שירה מחייכת, מנשקת את האם והולכת) טוב, מה את עומדת כל הזמן ומסתכלת.
נאויה: אין לי סמרטוטים כשביל החלון.
האם: טוב, תעזבי את החלון... בואי תגמרי את החדר שלו (פותחת את הדלת בוהרות)
עזרא: כן...
האם: אם אתה קם אז כאן העוזרת תנקה לך את החדר...
עזרא: (מסתכל בשעון) מה קרה לי, איפה שירה?
האם: היא הלכה כבר ולקחה את המכונית.
עזרא: היא הלכה כבר, הו למה לא הערעם אותי (קופץ)
האם: לא ביקשת שבעיר אותך... טוב לך עכשיו תתרחץ והיא תגמור את החדר שלך מייד.
נאויה: (כבר חוזרת פנימה) שלום אדון...
עזרא: שלום... רגע, רגע (לובש את המכנסים של הפיג'מה)
האם: נו מה יש, מה אתה מתרגש, תצא והיא תעשה לך את החדר היא כבר מסתובבת כלי עבודה מהבוקר... יאללה... אני אכין לך קפה... (הולך לשירותים) מהר ונקי גם מתחת למיטה... (הוא חוזר לסלון) טוב, תשב בינתיים תיכף היא תגמור לך... זאת האישה הזאת שמכירה אותך תבוא הבוקר לקחת את הווילונות.
עזרא: אני עדיין לא תופס מי זאת? מה שמה?
האם: דניאלה.
עזרא: דניאלה מה?
האם: לא זוכרת. אבל היא מכירה אותך טוב...
עזרא: מה פתאום?
האם: טוב אל תתרגז, אתה לא שם סוכר?
עזרא: לא.
האם: יש לי סוכרין.
עזרא: לא.
האם: אי אפשר לשתות כך...
עזרא: מי קובע... (דממה קצרה. אין להם על מה לדבר. האם אוחזת אומץ קמה אל התפצלים)
האם: טוב, ראשית כל אני נותנת לכם שתי חבילות של סוכר חתיכות תוצרת חוץ.
עזרא: למה לך? תשמרי לך, גם סוכר לא תצטרכי שם.
האם: לא, לא רוצה... יש לי מספיק.
עזרא: אז אני אולי אקח רק אחד.
האם: לא, תקח שניים... הנה אני שמה לך פה בקרטון... גם לאורה יש לי...
עזרא: בסדר.
האם: וכאן סוכריות לקישוט עוגות... סוכריות של כסף מכל הצבעים...
עזרא: יותר לי לאפי עוגות...
האם: לא, למי לאפות... אין לי מקום... אפיתי די בחיים שלי... קח את זה...
עזרא: אבל את יודעת ששירה לא יודעת לאפות כלום (לוקח ובודק את הסוכריות בעיניו)
האם: לא משנה... או מיכל שתגדל... זה יכול להחזיק מעמד כמה שרוצים (עזרא מנסה לטעום) זה לא לאכילה, זה לקישוט, אל תחזיל לאכול אותם עכשיו במקום ארוחת בוקר.
עזרא: בסדר...
האם: (עוברת על פי השימות לובשת משקפיים) עכשיו יש כאן פח של זיתים.
עזרא: זיתים?
האם: זיתים שאני בעצמי עשיתי מצוינים תקח אותם. יאלי אוהב זיתים.
עזרא: בסדר.
האם: עכשיו תסתכל יש כאן גלגלים כאילו חדשים שאפשר לחבר לארון או למשהו כבד אם תרצה להסיע אותו. (כל הזמן הוא אוכל וברעבתנות)
עזרא: (צוחק) בשביל מה אני צריך פתאום להסיע ארון...
האם: פעם תצטרך... מה יש זה תופס מקום...
עזרא: את משגעת אותי מה פתאום בכלל קניית גלגלים כאלו...
האם: חשבתי שפעם אני אצטרך אותם.
עזרא: בשביל מה?
האם: חשבתי בשביל המיטה של אבא או שלי שנהיה חולים... אם יצטרכו לנקות מתחתם, קח את זה קח, פעם תמצא את זה ותברך אותי... עכשיו פה תסתכל יש דברי חשמל חזטים ושקעים, כל מיני דברים, תקח את כל הקופסא ותבדוק בבית. (הוא מנסה לחזות) תשמע רגע, מה שטוב תשאיר ואת השאר תזרוק.
עזרא: אוי, כבר מהבוקר את מתחילה לעצבן אותי שוב...
האם: תקח אל תהיה עקשן, מה שלא תרצה תזרוק

עזרא: מה יש? לא מספיק הייתי כאן.
האם: אבל לא גמרנו כלום...
עזרא: אני לא לוקח עוד כלום מכאן... שום פיזור... אפילו חוט...
האם: אתה מעניש אותי בגלל המברשת... מה נבהלת כל כך ממנה...
עזרא: נבהלתי?...
האם: אבל יש גם הספרים של אבא והגיורים.
עזרא: זה בצהריים. זה רק אני, אין לך כלום מה לעשות שם.
האם: מתי אתה חוזר? בצהריים? לא תספיק כלום... אחר כך תמחר לנסוע חזרה.
עזרא: על אחריותי אני אספיק.
האם: אני רציתי רק לקרן לסופרמרקט לקנות משהו. אין לי כשר לצהריים.
עזרא: מי מפריע לך.
האם: אבל זאת האשה הזאת... הדניאלה הזאת צריכה לבוא הבוקר לקחת את הווילונות שהיא קנתה והיא לא אמרה לי באיזו שעה... מתי אתה חוזר?
עזרא: לקראת הצהריים.
האם: הו, איזה צרות, נודניקית כזו שאין כמוה... אני אומרת לה באיזו שעה תבואי בדיוק והיא לא יכולה להבטיח... מה אני אעשה כאן עכשיו אני לא אוכל לעזוב את הבית... גם אתה... אין לך רחמים...
עזרא: למה לא לי רחמים...
האם: כי אין לך, כי מאז שאבא חלה אין לך רחמים עלי...
עזרא: כמה זמן זה יקח לך הסופרמרקט הזה.
האם: רבע שעה, עשרים דקות מכסימום... אין לי הרבה לקנות צריך רק להביא את הבשר ששירה אוהבת...
עזרא: לא צריך... נאכל כבר את העוף...
האם: לא, אני מוכרתה... שירה לא אוכלת את העוף הזה...
עזרא: את יודעת מה, תלכי מהר עכשיו, ואני אחכה כאן, ואם היא תבוא אני כבר אפתח לה את הדלת...
האם: מצויין. אני מבטיחה לך שאני אעשה את זה אחת ושתיים. תגיד לה שתחכה לי.
עזרא: בסדר... בסדר...
האם: הו, אתה מציל אותי...
עזרא: אבל תמחרי אני רוצה לצאת כבר, אני נחנק כאן... (לוקח עיתון שני ומתחיל לקרוא)
האם: מייד, מייד (מתלבשת במהירות קצת אפילו לפניו) בינתיים אם יש לך זמן תסתכל כאן על הצעצועים זה שלכם... של הילדים...
עזרא: את מתחילה שוב...
האם: זה הכל שלכם... תקח מה שטוב את השאר אני זורקת... הנה האקרוז הזה שלך שהיית משחק איתו, שאהבת אותו כל כך.
עזרא: טוב, טוב... תלכי כבר...
האם: קדימה (לובשת מעיל, לוקחת סל ומתארגנת במהירות) אז אתה לא זז מפה עד שאני חוזרת...
עזרא: (שוחק). (האם הולכת והוא מיד מפעיל את הרדיו. מוזיקה עולה הוא מיד נעשה כילו קשוב וחרד מן המוזיקה. לא מנצל אלא יותר מזדנז ממנה. תוך כדי כך הוא מחטט בדברים. פותח את הארונות. מוציא את הסוכן מסתכל בו אבל לא פורש אותו. האור גוזג)
עזרא: (פאזה)
עזרא: (דפיקה חלשה בדלת. עזרא לא שומע בתחילה. הדלת נפתחת קצת, הוא ניגש אליה. נכנסת אשה כבת ארבעים ומשהו. חייכנית. איטית בתנועתיה)
עזרא: את בשביל הווילונות.
דניאלה: (חזרת ביחזות גדולה) בדיוק, אני בשביל הווילונות...
עזרא: אמא שלי יצאה לרגע אבל אני...
דניאלה: זה בסדר, זה בסדר, הקדמתי קצת אני יודעת, שלום עזרא ספרטה נעים מאד מה שלומכם, אמא שלך סיפרה שתגיעו, היא חיכתה לכם מאד. לאשתך, שירה? יש איזה כנס כאן, כנס פילוסופי, בטח הכנס על ניטשה... חשבתי שהיא תרצה להשתתף בו...
עזרא: (משועשע) סליחה, מה שמך?
דניאלה: אתה לא תזכר בי, אמרתי לאמך, הוא לא יזכר בי, אבל אני זוכרת אותו היטב מהגימנסיה.
עזרא: רק מהגימנסיה? ... אמרת לאמא שלי שאת מכירה אותי כל כך טוב... נבהלתי כבר...
דניאלה: אפילו נבהלת?... למה?...
עזרא: (מנסה לענות)
דניאלה: לא, אמרתי לה שאני מכירה את אבא שלך טוב,

עזרא: (שוחק)
האם: אז אני שמה פה.
עזרא: טוב.
האם: (מתחזה עכשיו, מתחזקת אל פאתי החדר, אל ארון צדדי, מציאה משם מברשת גדולה של סיד, שערוטיה לבנות עם נימים שחורות כמו רעמת ראש אדם אבל קפואה ומודבבת, מראה לו מחזק) עכשיו תראה את המברשת הזאת.
עזרא: מברשת דווקא אני צריך...
האם: אז תקח אותה... אני שמה כבר...
עזרא: תראי לי... (ניגש לוקח ביד)
האם: (מתלבשת) היא קצת...
עזרא: מה היא קצת?... היא גמורה, היא כולה מודבבת... השערות מתות לגמרי... מה את נותנת לי דברים כאלו... מה את חושבת?
האם: זה אפשר להחיות מחדש... תשים כמה ימים בנפט...
עזרא: מברשת מתה לגמרי ואת רוצה לרחוף לי אותה... השערות מודבקות לגמרי...
האם: אל תצעק אל תצעק, אתה לא רוצה אל תעשה לי טובות אבל אל תצעק עלי...
עזרא: מה חשבת על המברשת הזאת, הרי ידעת שהיא כבר מתה...
האם: מה זה מתה מה זה מתה? על מה אתה מדבר, זאת מברשת מצוינת כשהיית ילד סיידת בה את כל הגג אתה לא רוצה אל תקח... יהיה מי שיקח...
עזרא: תני לי אותה רגע...
האם: לא, לא...
עזרא: תני לי אותה (חוטף בכוח)
האם: לא לפני העוזרת... לך להתלבש...
עזרא: אני מוכרח לזרוק את זה בעצמי... לא ייתכן... (הולך למטבח ושם פנח הובל. העוזרת כל הזמן מסתכלת עליהם)
האם: תזרוק... תזרוק הכל... אתה במקום לעזור כמו תמיד רק עושה צרות, לך להתלבש... (פונה לעוזרת) ואת מספיק... גמרת... תתלבשי אני אתן לך ביצה לאכול... (עזרא הולך לאמבטיה. אור גוזג)
פאזה
העוזרת לובשה במעיל קצר עומדת עם סל גדול ליד מוזודה פתוחה).
האם: אז אתה רוצה בסוף את שק המלח.
נאויה: בסדר.
האם: אני נותנת לך גם את החלוק הזה בשביל בעלך ואת הכיסא הזה...
נאויה: רק את החלוק...
האם: קחי את הכסא שהייה לך הוא לא כבד הוא מתקפל (מקפלת וזורקת למוזדה) אבל תחזירי לי את המוזודה בשכובע הבא אני צריכה אותה אולי אני אתן לך עוד דברים.
נאויה: טוב.
האם: (בוחנת אותה) בואי אני אתן לך עוד משהו, קומקום... קחי קומקום... הוא מצויין... (נותנת לה) וכאן יש כובע... תתני לבעלך.
נאויה: אין בעל.
האם: מה אין לך בעל פתאום, היה לך בעל בשנה שעברה.
נאויה: הלך לי.
האם: אז בואי תני בחזרה (לוקחת) אין לך אבא?
נאויה: אבא יש.
האם: אז תני לאבא שלך... זהו...
נאויה: (מתחילה לסגור את המוזודה)
האם: רגע... (הולכת ומוציאה את המברשת מפח הובל) מעליש קחי גם את זה... הוא לא מביין כלום... זאת מברשת טובה... הוא מלא דמיון... את יודעת מה זה דמיון (מושיטה לה את המברשת אבל זו מסרבת לקחת)
נאויה: וים, וא, ס...
האם: מה? קחי...
נאויה: (זאת רועדת כולה מסרבת)
האם: נו מה יש לך? קחי...
נאויה: (עדיין מסרבת מדברת משהו בערביית במהירות גדולה) (עזרא נכנס לבוש)
האם: טוב, טוב (מתחביאה את המברשת בצד) די אז בשכובע הבא ביום שלישי פה אתה... עם המוזודה, אל תעזבי אותי לקראת הסוף אני צריכה אותך... ויש לי עוד המון לתת לך... אל תעזבי אותי...
נאויה: זה יהיה בסדר... יהיה בסדר, שלום אדון... (יוצאת)
עזרא: זהו גם אני הולך.
האם: אתה הולך עכשיו?

י. גילדור, אשה, דומם וצ'פרים (1969), חימוץ עץ

היא התבלבלה כנראה...
עזרא: את אבא שלי דווקא...
דניאלה: הוא היה בא אצלי בשנה האחרונה לספרייה...
עזרא: איזו ספרייה?
דניאלה: אתה לא מכיר בטח, יש ספרייה כזאת קטנה שנפתחה בסביבה כאן, באיזה מרתף ישן.
עזרא: ספרייה למה?
דניאלה: סתם... כל מיני ספרים... ואבא שלך מאז שיצא לפנסיה התחיל להסתובב אצלנו, לא שבדיוק היה לו הרבה מה לעשות במרתף שלנו, אבל הוא הסתובב, והוא היה תמיד מדבר אתי עליך ועל אחותך ועל אמא שלך, כך שאני קצת מעודכנת עליכם...
עזרא: כן, הוא אהב לפטפט...
דניאלה: הוא היה מתקשר כך בקלות... מחפש קשר... קצת גלמוד היה מאז שיצא לפנסיה קשה היה לו לשבת עם אמא שלך כל היום בבית... ואתם, אני מבינה, לא יכולתם להגיע לעתים קרובות לירושלים, אז הוא כך התקשר אלי...
עזרא: מתלונן כל הזמן...
דניאלה: קצת... עליך, אבל תמיד בהומור...
עזרא: כן לפחות היה לו הומור...
דניאלה: נכון. גם בעלי הכיר אותו ומאד אהב אותו. בעלי, שהוא אשכנזי, דווקא גם הוא ממשפחה של הישוב הישן, והוא נורא אהב את הספרדים האלה הישנים, ופעם לקחנו את אבא שלך אלינו הביתה רצינו שיאכל אצלנו אפילו שינוח קצת, אבל הוא ברח בסוף, פחד שאמא שלך תכעס עליו...
עזרא: מה הוא למשל היה מתלונן עלי...
דניאלה: לא משהו מיוחד... סתם...
עזרא: שהתרחקתי ממנו, שאני עסוק כל הזמן...
דניאלה: כן, משהו כזה... הוא היה יותר מרחם עליך, שאתה זה שבעצם מטפל בבית ובילדים כי אשתך כל הזמן לומדת...
עזרא: ששירות...
דניאלה: זה לא נכון?
עזרא: מה פתאום?
דניאלה: כך היה נדמה לו כנראה...
עזרא: ומה הוא עוד אמר...
דניאלה: הוא היה לפעמים משמיץ אותך קצת שאתה סנוב אולי... אני יודעת... לא חשוב... באמת בסך הכל הוא אהב אותך והתגאה בך, וכאב לו נורא שעדיין לא קיבלת פרופסורה...
עזרא: (ננשם קר מאד) נו, טוב טוב... נו, מה את רוצה, את צריכה לחכות לאמא שלי, את רוצה לשבת?
דניאלה: לא אני בעצם שילמתי כבר לאמא שלך על הווילונות האלה, צריך רק להוריד אותם.
עזרא: את רוצה שאני אוריד לך...
דניאלה: אם אתה תוכל זה יהיה מצויץ כי אני קצת ממחרת.
עזרא: (מפנה את שולחו, מוזן אותו מתחת לווילונות, מניח עליו כיסא ועולה) אני לא מבין איך היגעת לווילונות האלה.
דניאלה: לא היגעת בדיוק... יותר הם הגיעו אלי...
 כאשר נודע לי שאבא שלך נפטר, וזה היה כבר מאוחר כי כמה חודשים ראיתי שהוא לא בא לספרייה והתחלתי להתעניין, ואז טילפנתי לכאן ואמא שלך סיפרה לי, וזה היה כבר אחרי השיבוע והשלושים, ושוחחתי איתה והיא סיפרה לי שהיא החליטה לעזוב את הבית הזה ושאלה אם אני מעונינת לקנות משהו, אז סיקרן אותי לבוא ולראות כאן, וראיתי את הווילונות האלה והם מתאימים לנו לחדר האמבטיה ולשירותים ששיפצנו לאחרונה, אנחנו נחתך אותם...
עזרא: אני מבין... (עזרא כבר מחזיק להתייר את הווילון שבנוי משני חלקים גדולים נפרדים)
דניאלה: כליך מהר זה היה...
עזרא: כך זה היה מהיר, גילו את זה בשבועות ואחרי סוכות הוא נפטר, שלושה ארבעה חודשים.
דניאלה: בבית חולים?
עזרא: כן, כל הזמן הוא היה בבית חולים...
דניאלה: גם לנו היה לפני שנה אותו סיפור עם אבא של בעלי אבל אנחנו התעקשנו להשאיר אותו בבית. (הם עכשיו מדברים כאשר עזרא למעשה חוזר לאט לאט את הווילון והיא למחנה)
עזרא: זה תלוי במצב...
דניאלה: למה את מתכוון?
עזרא: למצב הגופני.
דניאלה: לא, זה לא קשור, האבא של בעלי היה כמצב איום, ובכל זאת הבאנו אותו אלינו והתארגנו כך שהוא יוכל למות בבית. האמנו שזה חשוב.

עזרא: (נכנס למתיחות הולת וגוברת) זה תלוי... כל מקרה הוא שונה. יש כאלה שמעדיפים להיות בבית חולים.
דניאלה: כשהם מרגישים חוסר ביטחון אבל אנחנו נחנו לו בטחון והוא שיתף פעולה איתנו עד הסוף...
עזרא: זה תלוי... זה תלוי... יש מקרים אחרים...
דניאלה: זה היה כל כך יפה בסוף... זאת היתה תקופה כל כך מיוחדת... ממש מסעיר... היה לנו איתו המון שיחות... גם הילדים, הם נמשכו אליו. הייתי דורשת מהם לשחק בחדר, לעשות שם שיעורים, כדי להסיח את דעתו...
עזרא: ממה?
דניאלה: מהמוות. שמנו את הטלוויזיה אצלו, כדי שתמיד יהיו אצלו אנשים, שלא ישקע בתרדמות ארוכות נוראות כאלה, שרנו לו, וגם הוא היה שר, זה היה מסעיר ונהדר. הוא ידע כמובן שהוא הולך למות והתאבל יחד איתנו, עזר לנו להתאבל, המוות ישב בביתנו והיה בן משפחה, נגענו בו והוא נגע בנו, ככולנו הכל קיבל מימדים אחרים, תאמין לי, מה חשוב מה לא חשוב, החומר כאילו התרכך, תאמין לי היה אור בבית, עד עכשיו כשאני חושבת אני רואה את האור הזה, הצלול העשיר, קייץ רך. קמנו מהשבעה ממש קלים ורעננים, מלאי זיכרון של חוויה עמוקה. יש לי ילד קטן, והוא היה אז בן חמש שהיה נכנס למיטה של הגוסס בלי פחד, אפילו שהיתה שם השקית הזאת אתה יודע... כשהוא איבד את ההכרה הילד היה אצלו... מחמם אותו...
עזרא: (בכל הזמן שומע מתחת מאד, לדגה הפסיק להוריד את הווילון) כמה זמן זה לקח...
דניאלה: שלושה ארבעה חודשים היה לו מה שהיה לאבך, סיפרתי לאמא שלך...
עזרא: זה תלוי, כל אחד זה סיפור שונה, איפה היתה אשתו.
דניאלה: אותה השארנו אצלה, אי אפשר היה להעמיס את הטיפול עליה... זה לא היה הוגן...
עזרא: זה תלוי... זה תלוי... אתם היתם פה...
דניאלה: עכשיו אני ניזכרת, אבא שלך הספיק אפילו לראות את החולה כשהוא היה אצלנו... כי כל אורח שבא אלינו הביתה היינו מכניסים אותו לחדר כדי שיראה אותו ויגיד שלום...
עזרא: אולי בשביל זה אבא לא רצה להישאר כמו שסיפרת...
דניאלה: אולי, לא כולם היו עומדים בזה... אבך כנראה ברח, אבל מי שעמד בזה אחר כך היה חוזר...
עזרא: מעניין... זהו, זה החצי הראשון...
דניאלה: (בכל הזמן קוטה את הבד הנשאר אל זרועותיה) לא ידעתי שזה יהיה כבד כל כך...
עזרא: אין לך מכוניות...
דניאלה: לא כאן, חשבתי לקחת את זה ישר למכסכה לא רחוק מכאן, אז אולי באמת את החלק השני אני אבוא לקחת אחר הצהריים, אתה תהיה כאן, תחכה לי...
עזרא: אז לא להוריד.
דניאלה: לא, מוטב שלא יתגלגל כאן על הריצפה ויתלכלך...
עזרא: בסדר... (יורד)

דניאלה: סליחה, אם תוכל רגע לעזור לי לקפל... (מקפלים, ונעוטה זה בזה בשעת הקיפול)
דניאלה: יש לי חבל, הבאתי חבל... (מוציאה מהארון שקלה חבל אדום צבע הווילון לבן צהבהב)
עזרא: אני רואה שאת מאורגנת יפה...
דניאלה: משתדלת...
עזרא: אם כן... זהו... (ידיו נביטות)
דניאלה: אני מקווה שלא נפגעת.
עזרא: נפגעתי? ממה?
דניאלה: אני לא יודעת... ממה שסיפרתי לך על...
עזרא: (מתפרץ על מה?)
דניאלה: אני לא יודעת... אתה נראה פגוע...
עזרא: ממה אני צריך להיות פגוע... ממה שאבא אמר עלי? היחסים שלנו היו טובים בהחלט...
דניאלה: אין לי ספק... גם לא אמרתי משהו אחר...
עזרא: וגם את אשתי אני אוהב דווקא...
דניאלה: (מסתיקה מאד) אני לא מבינה למה אתה צריך להגיד לי את זה...
עזרא: אני לא יודע... סתם ככה...
דניאלה: אני מקווה שלא הבנת אותי לא נכון... אני פשוט התקשרתי קצת אל אבך... שם במרתף שלנו...
עזרא: כן, אני מבין...
דניאלה: (מתחכמת בצידה) זאת היתה התמונה שלו שהיה צעיר... איש יפה...
 (האם נכנסת עם הסלים)
האם: הו, היגעת, יופי, השארתי את הבן שלי כאן בכוונה שאולי תגיע... אז את לוקחת את הווילון היום.
עזרא: הורדנו כבר חצי.
האם: הו, איך ידעת להוריד את זה...
עזרא: תתארי לך שידעת.
האם: מה עם החצי השני.
דניאלה: אני אבוא אחר הצהריים לקחת את זה.
האם: למה שלא תקחי את הכל עכשיו.
דניאלה: זה כבד ואין לי מכונית פה ואני לוקחת ישר למכסכה, ומשם אני כבר ממחרת.
האם: אז אולי תעזור לה לקחת למכסכה, נוריד את זה ונתפטר מזה...
דניאלה: לא... לא כדאי להטריד אותו...
האם: לא, זה לא מטריד אותו... הוא יעשה את זה בשמחה...
עזרא: איך לי עכשיו זמן אמא, אני עצמי ממחר...
דניאלה: לא חשוב, אני אבוא אחר הצהריים... שלום... אני אולי אראה אותך עוד...
עזרא: לא, אנחנו כבר ניסע (יוצאת) (מתפרץ בנגד אימון) אני לא מבין מה אני צריך לסחוב לה את הווילון, מה אני משרת שלה... מה את מנדבת אותי (מתחיל להיכנס גמנום קל לזרועותיה)
האם: חשבתי שפשוט, שנתפטר מזה כבר, שלא תבוא עוד פעם אחר הצהריים ותפריע לנו, זאת נודניקית כזאת, מדברת ומדברת, שואלת ושואלת... שוב על המחלה... שוב על המחלה...
עזרא: איפה אבא הכיר אותה? הוא הזכיר אותה?
האם: אף פעם... גם לא מלה... מאיפה היא יצאה כך, הרציאה לי את הנשמה עד שקנתה את הווילון, באה

האם: בסדר... בסדר... לא אמרתי כלום... אני יודעת... חשבתי אולי להראות משהו לשירה אחר כך אני שוב אשכח...

עזרא: הו, אמה, בשם האלוהים...

עזרא: הו, אלוהים... היא לא אתן מנוחה לעולם...

שירה: (מנשקת אותו) רגע אחד תזיז כאן... לא יפה... (הוא משחרר את הדלת: מוזי את שולחן הכתיבה והכיסא החוסמים)

האם: למה הזוזת כך את השולחן...

עזרא: סתם חיפשתי משהו...

שירה: מה יש ראש?

האם: אני רותחת כולי... כל הלילה לא ישנתי... אין לי שקט...

שירה: את לחינם כך מתעצבנת... הכל יהיה בסדר...
האם: אני לא מוצאת מנוחה... החפצים האלה לא נגמרים... כאילו יושבים בכותב... ממלאים אותי... לא אתפטר מהם...
שירה: תתפטרי... אל תדאגי, אפשר גם סתם לתת, יהיו אנשים שתמיד ירצו לקחת ממך...
האם: אין אנשים כאלו...
שירה: אנחנו נמצא אותם, אנחנו נקח וניתן להם...
האם: רציתי להראות לך משהו ושכחתי מה... אני עייפה, רותחת מעייפות...
שירה: לכו קצת לישון, תנוחי קצת...
האם: לא, אם אני ישנה ביום אני לא ישנה בלילה...
שירה: את תצליחי לישון... את לא יכולה להלחם כנגד העייפות... תלכי לננוח...
עזרא: כן, תלכי לישון כבר.
האם: אם אני יושנת ביום דקה אני לא אצליח לעצום עין בלילה...
שירה: אז לא תישני קצת בלילה... אבל לפחות לא תתמוטטי כך...
האם: (מובילים אותה ביניים למוסחה) רציתי לרבר איתכם...
עזרא: אבל גם אנחנו רוצים לנוח... יש לי לנהוג אחר הצהריים שעתים...
האם: שעתים... שעתים... פתאום זה מבחיל אותך כשהייתי באמריקה היית מתפאר שנהגת עשר שעות ביום... טוב טוב אני אנוח קצת... ואת מתי תחזירי...
שירה: עוד מעט... בארבע וחצי...
האם: יש לי משהו לתת לך... (שירה מכניסה את האם לחדר קטן במסלל הבמה, אחר חוזרת)

עזרא: (ברוך) בחייך, בואי...
שירה: לא עזרא
עזרא: אני מתחנן בפניך...
שירה: אני מרגישה שאני לא אצליח וגם אני רוצה... בערב... בערב... אני מבטיחה (מנשקת אותו ומלשפת אותו)
עזרא: (מאוכזב, מוציא את המודד חוס מכיסו)
שירה: מה קרה שוב? אתה מרגיש משהו... דבר...
עזרא: כל הזמן החום הנמוך הזה... מפחיד אותי...
שירה: תקח אולי אספירין
עזרא: זה לא חום בשביל אספירין,
שירה: אתה משתוקק להיות קצת חולה?
עזרא: לא
שירה: אז אל תהיה חולה...
עזרא: אבל יש לי חום כזה...
שירה: זה שום דבר...
עזרא: (מחזיר את המודד חוס לכיסו)
שירה: למה אתה מכניס, תמדוד, תמדוד... יש לך פנטזיה של חום...
עזרא: יכול להיות,
שירה: אל תתחיל להזדהות איתו...
עזרא: עם מי?
שירה: עם המתם...
עזרא: טוב (מנשק אותה)
שירה: ותתרחץ קצת.
עזרא: (נעלב) מה פתאום?
שירה: תשפשף שיניים מריח ממך משהו...
עזרא: מה פתאום? מה את מקשקשת...
שירה: ריח לא נעים...
עזרא: מה פתאום?
שירה: תצא קצת... תטייל... אתה כאן תשתגע עם החפצים האלה...
עזרא: היית צריכה לראות מה היא ניסתה לדחוף לי הבוקר, איזו מברשת כזאת מחורבנת עם שערות לבנות מתות נורא... הפסקתי להבין אותה, אף פעם לא ראיתי אותה מתפרקת כך... הכפייתיות הזאת לזרוק את הדברים מהבית...
שירה: אבל מה היא זורקת. אותו? את עצמה?

עזרא: היא כאילו בלעה את המת בתוכה ועכשיו היא זורקת אותו ואתה, את הבית כולו, אני יודע, די לך, כבר תאחרי...
שירה: (מבחינה בחצי הווילון החסור) מה זה? גם את הווילון כבר חיסלתם?
עזרא: באה לקחת אותו איזו אשה, אחת שהיתה בנימנסיה, שטוענת שהכירה את אבא וסיפרה סיפורים... טרחנית כזאת... את זוכרת שראינו פעם סרט באנגליה על הכושי הזקן הזה בבוסטון שצילמו אותו ואת המשפחה שלו, לאורך כל המחלה שלו עד שהוא מת בבית, שראינו... וכינינו... (שירה לא זוכרת) טוב, לא חשוב אני אזכיר לך אחר כך... זווי כבר, את תאחרי, ואל תחעכבי שם אנחנו חוזרים ישר הביתה...
שירה: מאה אחוז
עזרא: ותזוהרי, ירד גשם כצהריים אל תסעי מהר.
שירה: אני אף פעם לא נוסעת מהר.
עזרא: איך היא נדלקת בבוקר,
שירה: מאה אחוז... אבל יש איה אור שלפעמים מאיר שם בלוח.
עזרא: איזה אור? אור אדום? ואת המשכת לנסוע...
שירה: לא אור אדום, אור צהוב...
עזרא: את בטוחה
שירה: מאה אחוז
עזרא: זה הציק אמרתי לך תסגרי עד הסוף
שירה: בסדר
עזרא: את בטוחה שזה היה אור צהוב
שירה: מאה אחוז, בטוחה, תאמין לי...
עזרא: תני לי לבדוק בכל זאת... (יצאים) האור לא נכבה. הבמה נשארת ריקה זמן מה. נאמר בחצי דקה ואז מתחיל להישמע הבליב העמום של הנהמה הזוחשת של ודם מחשבותיו של עזרא. הסכסס לש מובן עדיין. נהמת ודם התודעה הזוחשת צריכה להיות מעובדת אלקטרונית קמעה על מנת לשנות ולטוות את הקול. עזרא נכנס לבית. הוץ לבית שימוש. משאיר את הדלת פתוחה. מתחיל להטיל מים. גבו נראה אל הקהל. ואז מתחיל ודם התודעה להתברר)

עזרא: (זרם התודעה) למה ויתרתי צריך היה להתעקש... הייתה נכנעת, תמיד מחוץ לבית התענוג חריף יותר... לודת חביבי... יקירי... תתמעט... מחר ניתן לך, אני מבטיח... חצי דפיקה... כהה... צהוב מאד... גם בבוקר... מה זה? אולי קשור בחום... צריך לתת את השתן לבדיקה... רק לא אני עכשיו... אין כוח להתחיל גם אני... (מוריד את המים, יוצא לאמבטיה, רוחץ ידיים פותח את הפה ונושף מריח את עצמו) יש משהו... ריח עופרת... הכל נפשי עד ש... מוות נפשי... אז מה? אה, אה (פותח את ברו המים מסתכל ברום הקומד שולח אצבע טובל ומעביר על גבותיו) כך זה מתחיל... סימנים רפים... עכשיו אין מי שיחצוץ עוד... היה סיפור של אפדייק איך קראו לו... רץ לבית החולים... כל עוד האב נאבק עם המוות הבן מוגן... אהובת לבי משענתה היחידה... את תתמוטטי... רק הסיפורים והניירות כלה הבנק, קלקול קטן במכונית... אור צהוב לעזאזל כמה פעמים הסברתי והתחננתי... חצי יום עם צ'וק פתוח (בינתיים הוא הולך למטבח פותח את המקרר אור צהוב נשפך. הוא לוקח בקבוק חלב ומתחיל לשתות) צהוב אז בבוקר שבת... הילה צהובה מרחפת בבית חולים על אבא צהוב... תנועת המוות נפסקה בלילה, שלושה ימים פרק היד נע ומחפש (מדגים לעצמו) האחות ידעה והסבירה. כשהמוות נכנס לחדר אנחנו בורחים לפינה אבל יש אנשים שמשוחחים איתו, שמכירים, שיודעים את השפה. גם האשה שהבאנו ללילה... בן אדם... לא האשימה שאחרי בבוקר נאבק כל הלילה רק אמרה. הייתי צריך להיות כל הזמן על ידו. איך אפשר? בשביל מה? המוות החופשי... עפר דרוך, חתולה גוועת, מכונית משומשת, זה השם, בסוף הקובץ. ריאליזם שקט. פעם לימדתי אותו... (נכנס לחדר השינה של האם, חוזר ויוצא. מסתכל בחפצים. פותח את הארון מוציא את הסוכך. לא פורש מחזיר) נפלה... מכלה את עצמה... מה זה? מאיפה זה? שיגעון החפצים חסרי התועלת... אחר כך היא מבקשת סליחה... צריך למות כדי לזכות בסליחה... אבא... (מתחיל להסתובב ליד הווילון מתכוונן בחלק השני התלוי הנט קצת באיזו רוח לא ברורה) תמיד יהיו טענות... תמיד יגידו אפשר לעשות עוד... תיכנס למיטה עם המת ותחבק אותו... גם זאת טיפוס... מאיפה יצאה... מאיפה באה... איזה חוסר טאקט לבוא ולהגיד, הוא השמיץ אותך קצת... מה היא יודעת... גם זה היה בכל מקום אוהב לילל כדי למצוא חן... מה רצתה להגיד בעצם... מה היא יודעת... טוב שלא התפרצתי... מתגאה במוות הביתי... שיחקו עם המת קצת... מי יודע מה הוא הרגיש באמת... תלוי בחסדים שלהם... לפעמים צרכים פרכרטיים

כמסווה של הומניזם חסוד... את האורחים להסתכל באבא גוסס... תודה רבה... שתלך לעזאזל... חצי זונה בכלל... בחיי... איש יפה... כמון? לא אמרה... (מתחיל להזיז את השולחן, חולץ נעליים עולה למעלה ומתחיל להתיר את החלק השני של הווילון) אבל הילד שנכנס למיטה של סבא... נורא... משגע... זה השיא של ההומניזם... לא להיגעל מהאדם... איך לא נזכרה בסרט על הכושי הזקן בבוטסון... אני אוכזר לה כשתחזור... האנגלים מגיעים לשיא כוחם בסרטים דוקומנטריים... דווקא בהם... מעל לאמנות... בכיתי... כל מת מקבל מה שהוא ראוי לו... לא היה עומד בזה. שלושה חודשים לא היה רגע של שקט של חיוך אחד ההומור מת ראשון. למי שאין סבלנות לחיים אין סבלנות למוות (הווילון צונח אט אט) טיפוס כזה... רישעות דקה... התקשרה אליו, היה יודע לפטפט עם נשים. שתבוא ותקח ותסתלק, הגה הווילון הארוך שלך. כשהביאו פרגוד בערב והניחו בצד היתה לי הקלה. גם אני מיהרתי כבר (הסלפון מצלצל, הוא יורד חזק נעליים. הווילון נשאר תלוי על קרס אחד יוצר מסך לבן נופל הצידה) עזרא: (בקרול כן? ... טעות... טעות... איזה מספר אתה מחפש? ... לא, טעות... טעות אדוני... (סוגר) (לא עולה חזרה על השולחן. מתחיל להסתובב באי שקט בבית, מפעיל את הרדיו ומוציא את חרישית עולה, האביב של שומאן. מסתכל בקרסון שמועד לו ומוציא את המברשת) לא ויתרתי... מה מאוחר זה... השערות האלה. שערות אדם, גם אז כשסיידתי את הגג בשביל שתי לירות דמיננתי אישה קטנה שרצה לפני. את עצמה? חלקים חלקים. הלא מורע מכה בעוצמה, פורץ כחפצים לתוך הממשות. הו, אי אפשר... (מניח מידו את המברשת באפס כוח) הפירוש הנכון. משפחת סאמסא. השרץ שמסתובב בין החפצים. הלא מורע הזוחל עצוב בין בני המשפחה. מה קורה לנו? (מתחיל שוב להתהלך בחוסר שקט, חולץ נעליים. עושה תנועות חשונות) אני מידה איתו אני לא מתאבל עליו, אני חושב על מה שנעקר ממני אני לא חושב עליו כמות שהוא. האור הזהבה הבהיר של הבוקר... רעש הסיירים והעגלות והזקנים הגונחים רצנו כבר כאיזו הקלה... סוף סוף המוות הגיע... הו אלוהים, הו אלוהים אדירים הבדידות, (מסתכל למעלה על הווילון, מתחיל למשוך ומטטה כדי להחיר את הקרס האחרון) המתלמדת הקטנה שבאה ולא ידעה שהוא גוסס והקימה אותו לשנות תה... הושיבה אותו ממש עד שנועקנו... (הווילון לא לגמרי צונח, הוא מושך והולך, מנתה כל מה שיעשה הוא מושך את הווילון איתו) למות בבית לו רצינו לו התעקשנו בשביל מה? מי יחמם את הרגליים מי יעזי כמו הכושי קטן שם, את הרגליים הרזות השחמחמות. כושים קטנים, חייך מתחת לשמיכה מדברים אליו כל הזמן עד הרגע האחרון... להסיח את הדעת?... למה? למה לא לבד באמת... קצת לבד בן אדם... הגיעה השעה... עכשיו אני... עוד כמה שנים... רק יגדלו הילדים קצת, אני לא מפתד. יהיה מוות. יצר המוות. יצר המוות יש דבר כזה. תנועות המוות (הולך ונחלש מדמה את עצמו למת עם הווילון הכרוך כתכריכים) באור הזהבה שוכב כבר קופא. היגענו. איך זה יכול להיות פה? הגה על מה הוא מסתכל (צונח על המיטה) האם באמת הבית חשוב כרגע זה. מוות בזמן הנכון. רגע מיטאפיזי כזה. אולי ודוקא בלי התפצעים המוכרים המטרידים... להיפרד בשקט מהטבע ולא מבני אדם. אור השמש, פיסת שמיים (מתחייפת, מתיר את חולצתו) לבד באמת. קצת לבד בן אדם. נאמר הנה... (רועד בכל גופו) הכעס הנורא הזה הפורץ בסוף בשביל, מה היה בכלל החיים האלה... מי אילץ אותי. זה הכל? למה הטרדתם אותי בחיים. הלא מודע נושק את המרדע. אלפי שנים שקעו אלפי שנה ישקעו רק העפר הקרמוני הלוהט היבש הנקי... רק חנו לי קצת להתאבל על מותי... (עושה תנועות מעוותות על המיטה, מתעטף בווילון)

גידון אלון, לווית המרגול (1969), חינתן עין

האם: (קוראת מחדר השינה בבהלה) עזרא מי זה?
עזרא: זאת דודה טילי היא הביאה לך תפוזים.
האם: מה פתאום תפוזים?
עזרא: תפוזי דם. אחרונים לפני האביב.
טילי: הייתי במחנה יהודה ראשאל ומצאתי תפוזים טובים.
האם: (יוצאת פרוצת שיעור) מה פתאום תפוזים מה אני אעשה איתם.
עזרא: תאכלי אותם... מה יש?
האם: אני לא רוצה שום דבר! מה זה טילי מה את מביאה לי תפוזים מה אני אעשה עכשיו עם תפוזים... אני רוצה להוציא כל הזמן דברים מהבית ואת מביאה לי דברים חדשים... תקחי את זה מפה!!!
עזרא: זה לא דברים זה תפוזים...
האם: לא איכפת לי לא רוצה אותם מה קרה פה? איך ישנתי, למה נתתי לי לישון כך... הם הכריחו אותי לישון ובלילה אני לא אוכל לעצום עין אתם תלכו ואני אשר כאן לבד...
עזרא: את תישני... את תישני...
האם: למה הכרתם אותי לישון... (מתחייבת חסרת כוח) ואת השתגעתי? למה הבאת תפוזים? תקחי אותם מפה... (טילי לא זזה מהקומה, מאובנת)
עזרא: תעזבי אותה לא יפה כך להחזיר לה... (אווה מתפרצת הביתה) אווה? מה את עושה פה?
אווה: שכחתי? אמרתי לך אתמול שאני אהיה שוב בירושלים איפה שירה? היא לא חיכתה לי...
עזרא: היא שם בכנס...
אווה: אבל מתי היא חוזרת.
עזרא: עוד מעט, אבל אנתנו נודד חזרה הביתה, למיכל יש שיעור נגינה בשבוע ואין מי שישאר עם יאלי...
אווה: אני מוכרחה לדבר איתה אני מוכרחה לדבר איתה... אני עכשיו ישר מהעורך דין אני אחתום על ההסכם ביום ראשון אני מוכרחה לדבר עם שירה תזוהו יותר מאוחר...
עזרא: אי אפשר...
אווה: (מתחייבה לכבות)
טילי: (עדיין במצב המאובן) למה היא בוכה?
האם: זה שום דבר... טילי תלכי הביתה אני אטלפן אליך יותר מאוחר תקחי רק את התפוזים

אווה: הוא לא ויתר על כלום... אבל לא איכפת לי אני חותמת...
טילי: מי זה?
האם: (בכוח לאווה) בחייך לא עכשיו לא לפני היא תספר לכולם.
אווה: זה ידוע כבר לכולם... אני מתגרשת טילי (בוכה) אני מתגרשת...
טילי: למה ילדתי?
האם: הם רבו קצת לא נורא הם ישלימו... לא עכשיו טילי תקחי את התפוזים ותבואי מחר, יש לי מה לתת לך, תודה רבה שחשבת עלינו עם התפוזים... אבל אין לי כוח עכשיו לשום תפוז... אני לא אוכלת אפילו בקושי לחם...
טילי: זה תפוזי דם פעם אהבת כשהיית קטנה...
האם: כשהייתי קטנה... כשהייתי קטנה... עכשיו איפה אני...
עזרא: תשאירי את התפוזים כאן אני אקח אותם, אווה תקח אותם.
האם: אתם לא תקחו... תקחי אותם... תעשי מהם מיץ...
עזרא: אבל אני אעשה מיץ... עכשיו... אני אעשה מיץ איפה המסחטה... (קם בהתעוררות)
האם: מה פתאום אתה עכשיו תעשה מיץ אתה תלכלך לי את הכל...
עזרא: (ניגש אל ארון הכלים של המסבת האם אחריו) אני לא אלכלך... אל תדאגי... בואי אני אעשה מיץ לכולכם גם שירה תבוא עוד מעט...
האם: עכשיו מיץ? ... (לטייל) את רואה מה עשית כאן עם התפוזים שלך... איזה רעיון... רגע, תלכש סינור שלא תלכלך...
עזרא: בסדר... תני לי כד גדול...
האם: אולי אני אעשה...
עזרא: לא בשום פנים ואופן רק אני...
אווה: מה קרה לך, פתאום יש לך מצב רוח טוב, מה עשית כל היום?
עזרא: (מתחיל לסחוס במסחטה גדולה, האם עוקבת אחריו בדאגה) הייתי רק פה... לא זזתי מפה...
אווה: היית פה כל היום עם אמא? איך יכולת?
האם: הוא מעצמו לא רצה ללכת אני לא אמרתי לו להישאר... תשים עיתון שלא תלכלך... טוב, את רואה דודה טילי (זאת כל הזמן יושבת מאובנת לא נעה) הגה התפוזים שלקחתי ממך... תודה רבה... הם ישחו מיץ מזה... תתן בהתחלה כוס לדודה טילי...
עזרא: לכולם... גם לך...
האם: לי לא...
אווה: מה פתאום אתה שמח כך...
עזרא: אני שמח? למה שאני אהיה שמח... אני נראה שמח? ...
אווה: (מתחייפת בתוכה) אני כל כך רוצה לדבר עם שירה... אני מוכרחה...
האם: עכשיו אווה את רוצה לראות את הכפפות הלבנות האלו (מוציאה מהקרסון כפפות לבנות ארוכות של שמח חזונה) רק את תוכלי לקחת אותם ממני...
אווה: דיי! לא עכשיו! נמאס כבר! את לא רואה באיזה מצב אני...
האם: אל תצעקי עלי, לא לפני דודה טילי, אל תשפילי אותי...
אווה: אני כן אצעק, לך לא איכפת מה קורה לי, את רק עם הקישקושים האלה... החפצים המנוולים...
האם: אני לבד... אני עוזבת את הבית בעוד שבועיים, אני מוכרחה לגמור... אתם נוסעים לכם ואני לבד... יכולת לחכות עם הגירוישים שלך...
אווה: לחכות בשביל מה? ... לחכות בשביל להתעסק עם הסמרטוטים האלה...
עזרא: (רוננו עליה בפעם הראשונה) יכולת לחכות אווה... מה את ממהרת כל כך... לאן... מה תפס אותך כך באמצע כל זה...
אווה: לא יכולתי... כבר חיכית הרבה זמן...
עזרא: או עוד קצת... אני הלא לא מתערב אף פעם כמה שאת עושה, אבל כאילו החלטת גם להרוס את הבית שלך, לחסל את הבעל שלך בגלל מי? בגלל מה?
אווה: אבל אתה יודע, אנחנו רבים כל הזמן...
עזרא: אבל תמיד רבתם... בגלל מה עכשיו?
אווה: פתאום הוא נראה לי זקן מבוגר, למה לי... אני לא רוצה להמשיך איתו...
עזרא: פתאום הוא נראה זקן? פתאום?
אווה: הידדיים שלו בכשות כבר... בכוקר יש לו מין שיעול כזה... ארוך...
עזרא: שיעול כזה... שיעול כזה...

ודדה טילי קמה בכבודות יוצאים שניהם)
 עזרא: עוד מעט שירה כתבא וגם אנחנו ננוד.

(אור גונו. פאחה)

(שלושת רבעי שעה יותר מאוחר. הארונות פתוחים. קופסאות קרטון חדשות הובאו. המזודרה של עזרא סגורה בצד החדר. ישנה הרגשה של תכונה, של הוצאת חפצים רבים חזשים)

עזרא: מה קורה עם שירה עוד מעט חמש... היא השתגעה לגמרי...

האם: הנה קח גם את הצעצועים האלה של הילדים... עזרא: את זה יש לראגו של הובל...

האם: מה איכפת לך לבדוק אצלך בבית. תן להם להחליט בעצמם, אולי יש משהו שיעניין את יאלי... הנה כאן גם האקדח שלך הקטן שכל כך אהבת תמיד היה בכיס המכנסים שלך... שהיה נותן לך אומץ...

עזרא: (לוקח מכנס לניס לניס) מה קורה לשירה... היא השתגעה... (האם מוציאה שתי תבילות גדולות של טילי וייא מואלט ירקוקים וכתומים ונותנת לניהם)

האם: והנה נייר הטואלט שסיפרתי לכם עליו... אווה: (יושבת כל הזמן ומעשנת) לא...

עזרא: תקחי, מה איכפת לך גם אני לוקח חבילה... אווה: כמה היא אגרה... כמה אגרת...

האם: חשכתי כל הזמן תהיה מלחמה ארוכה... אחרי המצור על ירושלים כבר לא הייתי בטוחה... הנה אווה אני שמה לך בכל זאת את המחבת הזו...

עזרא: תקחי, לא נורא, תורקי אחר כך, תורקי בדרך, נשחרר את החיים, נפריד מן המתים, ואחר כך נתאבל בשקט... תעזרי לה, בשבילי, היא כורעת תחתיה תרחמי עליה... (שירה באה) הו, שירה לעזאזל, מה קרה? מה קרה?

שירה: אווה פה, מה נשמע אווה, לא ידעתי שחגיגי היום... (מתנשקות)

אווה: אני מחכה לך, עזרא לא סיפר לך שאני אהיה כאן אחרי הצהרנים שירה: לא אמרת שהיא תהיה כאן. אווה: למה? ואני כל כך מוכרחה לדבר איתך...

עזרא: מה קרה? למה איחרת? שירה: זה התמשך יותר מן הצפוי, אנשים לא רצו להפסיק... היתה התלהבות כללית פתאום...

עזרא: אנחנו מוכרחים לזוז... אווה: רגע עזרא, רגע...

האם: (מגישה לה כוס מיץ) תשתי משהו... הנה מיץ שעזרא סחט... שירה: הו, נהדר! מה זה ארום כל כך. עזרא: רודה טילי הביאה תפוזי דם... שירה: הו, זה נפלא המיץ הזה, היה חם באולם, דחוס כל כך... אווה: על מה היה הכנס הזה. שירה: על ניטשה...

אווה: הו, אני רוצה לדבר איתך (מתחילה לבכות) אני מוכרחה לספר לך מה הוא עשה לי... מתי נדבר? מתי נדבר... שירה: מה קרה? הייתם אצל העורך דין היום?

עזרא: לא עכשיו שירה אנחנו צריכים לזוז למיכל יש שיעור בשבע והבטחתיה לה שנחזור, כבר חמש... (אווה בוכה בלא קול)

האם: למה את בוכה בקלות כזאת... כל הזמן היא בוכה... אווה: רק רגע עזרא, אני רוצה לדבר איתה...

עזרא: (מסתר בראשו לשירה שאי אפשר) שירה: אולי תבואי אלינו לשבת...

האם: (עם כד המיץ. מונחת לכוסות) הנה עוד מיץ... תגמרו את זה... אל תשאירו לי... עזרא: שתי גם את אמא... האם: אני לא... שירה: למה? זה מצויין... האם: זה עושה לי צרבת... שירה: זה לא עושה שום צרבת תשתי... עזרא: תשתי אמא... האם: (נכנעת. שוחה)

עזרא: (מתחיל להוציא את החפצים מהבית יוצא וחוזר לאחר מכן) שירה: את ישנת בסוף... האם: חמש דקות אולי, אבל בגללן אני לא אצליח לישן בלילה...

העורך דין על מה הוא התמקח שם... ערד: היא חושבת שאני מכונה להדפסת כסף... אווה: סע הביתה, מה באת לפה, באיזה רשות... ערד: אמא שלך רוצה שאני אעזור לה לקחת דברים אז כאתי לקחת... האם: את הארון אולי ערד, בשביל המשרד שלך, זה ארון טוב... ערד: בטח, אולי אני אקח את הפעמון הזה (שוקח ידואל פעמון נחושת קטן שעומד שם)

האם: את הפעמון? למה לך? ערד: לקרוא למזכירה שלי. האם: לא, את הפעמון לא. דווקא אותו רציתי לקחת לשם אם אני אהיה חולה... ערד: אבל למה לך, יהיה לך שם ליד המיטה פעמון חשמלי... האם: יהיה שם פעמון חשמלי? ערד: בטח, מה חשבת... האם: ואם יהיה פעם קצר... ערד: זה נכון. (מניח את הפעמון מידו) טוב אז אני לא אקח... עזרא: די ערד די... בוא תשתה מיץ, גם אתה. אווה: סתם מתעלל. כך היה אצל העורך דין... האם: פתאום דווקא את הפעמון. עזרא: הוא צוחק אמא. ערד: הן לא מכינות צחוק... גם היא אף פעם לא הצחיקה אותי, מעולם לא שיעשעה אותי... בלי חיוך... תמיד מרירות... אפילו אבא שלכם שהיה חולה הצליח להצחיק אותי... אתה לא זוכר שהייתו אצלו בערב לאחר הניתוח השני כמה היה נחמד. צריך לתת לכם קצת נקודה כרי שתצאו מהדכאון... אתה זוכר? עזרא: כן... זה היה היום היחיד אולי... אווה: מה פתאום? מתי היית אצלו בבית חולים... עזרא: הוא היה, כן כן, אז בערב לאחר הניתוח השני, הוא התעורר אחרי שהלכתם וערד הגיע... אווה: מה פתאום? לא נכון... הרי הייתי באותו יום... ערד: הכל היה יודעת.

אווה: כן אווה, ערד כן, אחרי שהלכת... אבא התעורר אחרי שהלכת... לא נתנו לו מנה גדולה של נקודה והוא היה בדיוק על הגבול, נינוח מרוצה, שכב על גבו וחיך והזה כל מיני הזיות כאלו מצחיקות... וערד הגיע... נכנסו הדתיים האלה לחדר והוא אמר הנה נסיכים מבית המלוכה הבריטי... והיתה העובדת הסוציאלית הזאת והוא חשב שהיא אשתו של בנבנישתי התעקש להגיד זאת האשה של בנבנישתי, ותפס בידה בשמחה כזאת... תמיד היתה לו חולשה אליה... ואמר לה, מה איתך? היכן את? איך מצאת אותי? זאת נבילה והתבלבלה אי אפשר היה להוריד אותו ממנה, ונכנסו הרופאים והוא אמר מהר איפה הארנק, חשב שאלה עניים מהעיר העתיקה רוצה לתת להם נדבה... ערד: כן, הוא היה אז עליו... אבל אתה לא צחקת, נכהלת מאד... עזרא: נכהלתי נורא... פחדתי שהוא מאבד את שכלו, ואמרתי מה יהיה עכשיו עלינו... אבל הוא היה כל כך נחמד... אווה: (מקשיבה כל הזמן בפנים מיוסרות) אתה אף פעם לא סיפרת לי שהיית אז אצלו... ערד: לא הייתי צריך לספר... אווה: למה לא... כל כך טבעי לבוא ולספר... ערד: (נבוך) לא ידעתי שזה חשוב לך שאני הייתי אצלו... אווה: אפילו שנתת משהו לא רציתי שאדע, שאשמח מהנתינה שלך... כמה נבל אתה בעצם... עזרא: די! אווה די! ערד: מה היא רוצה? עזרא: די ערד לא עכשיו... ערד: טוב אני הולך.

האם: אז אתה לא רוצה לקחת משהו בסוף... אווה: תעזבי אותו שילך... ערד: רציתי אבל לא נתת לי... האם: אבל יש דברים אחרים חוץ מהפעמון... ערד: (משתעל שיעור ארוך) אני אולי אעבור בשכרע הבא מתי את עוברת לשם... האם: בעוד שבועיים... כבר אין זמן... עזרא: אולי תקח את הדודה טילי בדרך שלך... ערד: כשמתחילה... עזרא: דודה טילי היא יקח אותך הביתה... האם: רגע, אני נותנת לה פח שמן... טילי: לא, ראשאל...

האם: כן, הנה קחי את פח השמן הקטן הזה... את מוכרחה... את לא תעזבי אותי (וערד לוקח את פח השמן מוכרחה את פח השמן)

אווה: כן שיעול כזה שמוציא אותי מדעת... שמדאיג נורא... למה לי להמשיך איתו... עזרא: אלוהים, הכל בגלל אבא... אווה: מה בגלל אבא? לא בגלל אבא... אתה ראיית אותו... אתמול הוא נעשה יבש, כפוף, מאיים כזה... נוקשה נורא ואנחנו רכיש כל הזמן, אז למה לא לחתוך כבר... מה בגלל אבא? בגלל שהוא מת... אז מה...? עזרא: אז תיכף להזדהות עם ההרס והמוות, לא להתאבל אלא להזדהות... נגררים אחריו, זה מה שאנחנו עושים כולנו כל הזמן... אמא, את, אני... גם אני... לא יודעים להתאבל רק להזדהות... למות קצת גם אנחנו... מתוך מה? מתוך אשמה? אבל אנחנו לא אשמים... במה אנחנו אשמים? במה את אשמה? במה אני אשם? במה היא אשמה? היא לא רצה להיות בבית... הוא לא יכול להיות בבית... בעצמו התחנן... קחו אותי... כמו נאריימה... אווה: נאריימה? עזרא: היפנים, על הגב על קצה ההר, את אבא ואמא למעלה... אומרים שלום וביכוסים... ואת מה את ממיתה כאן? את בעלך? אותך? תתאבלי אל תודה... תתאבלי... האם: (היא לא מבינה אווה המומה. עזרא כל הזמן גם ממשיך לעשות מיץ) אתה מלכלך... תן לי... עזרא: לא, אני... האם: אבל אתה מלכלך פה... עזרא: (ברגז רב) אני אנקה אם אני אלכלך... (שופך בכוונה מעט מיץ על הרצפה) האם: אתה שופך בכוונה... עזרא: כן בכוונה... (שופך עוד קצת) אבל אני אנקה... האם: (צועקת למה?) אווה: אז נשפך קצת אמא... מה יש? מה יש? אני אנקה... זה מיץ... האם: תעזבו אותי (רוצה להביא סמרטוט) זה לא בית שלכם... בכוונה... והכל לפני טילי... היא חספה לכולם. לחברות שלה... טילי: (כל הזמן יושבת מנובנת, כאילו לא מרגישה טוב, אבל מקשיבה בעומק ישותה) אני לא אספר כלום... למי אני אספר... (צלצול בדלת) אווה: הו, זה שירה... סוף סוף... (פותחת את הדלת ושם בפתח ערד) מה קרה? ערד: שום דבר. אווה: למה באת? ערד: אסור לי לבוא לכאן? אווה: אבל מה אתה רוצה... ערד: באתי לבקר את אמא שלך, אסור לי? והנה גם דודה טילי... שלום דודה טילי... אווה: לא תהיה חכם פתאום, ממתי אתה מבקר אותה... ערד: אולי אני אקח משהו מפה... אווה: נבל האם: תעזבי אותו... אווה: את אל תתערכי... למה באת? ערד: מה את מתעצבנת ככה, כל הזמן עצבנית... באתי לבקר את אמא שלך ואולי לקחת משהו... האם: גני לו לקחת... אווה: פסיכופאט ממש... האם: תעזור לי ערד הם לא רוצים לקחת כלום... אווה: אמא תפסיקי הוא רק בא להתעלל בך וכנו. האם: למה את אומרת כך, הוא יקח משהו, יש כאן דברים יפים... אווה: מה הוא יקח? עזרא: ערד בחייך... ערד: מה שלומך, מה עם החום הזה שלך... עזרא: זה בסדר... זאת רק התרגשות כזאת משהו נפשי... ערד: אני בכל אופן הייתי שואל רופא שאם זה לא נפשי שלא יהיה אחר כך מאוחר... עזרא: זה נפשי, זה רק נפשי, אני בטוח גם שירה אומרת שזה רק נפשי... ערד: אם שירה לוקחת אחריות... לא ידעתי שהייתם קשורים אל אבא שלכם כל כך אף פעם לא עשיתם רושם כזה... אווה: לא כמוך. אתה סיפרת בדיחות בהלוויה של אמא שלך... ערד: (מאדים כולו) אני סיפרתי בדיחות בהלוויה של אמא שלי???

אווה: כן, שמעו... ערד: שקרנית מתועבת. עזרא: די! די! תפסיקי עכשיו. אווה: היית צריך לראות מה הוא עשה עכשיו אצל

שירה: תבואי אלינו בשבת אווה...
אווה: אני אנסה...

האם: (תוקעת עוד דברים אל תוך הקרטון של עזרא)
עזרא: (נכנס) מה את שמה

האם: שום דבר, זה הסיר הקטן...
עזרא: (מתאפק לא לאמר שום דבר)

האם: שירה הסכימה שירה רוצה אותך...
עזרא: שירה, אין לנו מקום לזה...

שירה: אל תדאג, נמצא מקום...
עזרא: טוב... בואי כבר... ומה זה? (מוציא מהקרטון תמונה

במסגרת של האם כשהייתה צעירה)
האם: זאת מסגרת טובה עם תמונה ישנה שלי, אם אתה

רוצה תוציא את התמונה ותקח את המסגרת, תרחם עלי
אין לי מקום...

עזרא: גם לתמונה שלך אין לך מקום...
האם: אין לי מקום... אתם לא מבינים... תזרוק את

התמונה ותשתמש במסגרת, מה איכפת לך...
עזרא: אלוהים אדירים... טוב, שירה יותר מהר, בואי

נכרח...
האם: אתם באים בשבוע הבא?
שירה: עזרא יבוא...

האם: יש עוד המון דברים...
שירה: זה יהיה בסדר...
האם: (לאווה) גם את הולכת, תשארי קצת.

אווה: לא, גם אני צריכה לזוז...
האם: תשארי קצת איתי... הם הכריחו אותי לישון

בצהריים ועכשיו אני לא אעצום עין כל הלילה.
עזרא: ואווה ושירה: את תישני...

האם: אני לא אישן... הכל מעצבן אותי...
עזרא: אני אבוא בשבוע הבא... (מתנשק נפרד)

אווה: גם אני אשתדל לבוא...
האם: יש עוד המון דברים, אתם לא מתארים לעצמכם...

רק התחלנו... הארון הזה עוד כולו מלא...
עזרא: אנתנו נחטל את הכל...

האם: (כאילו רואה אותו עכשיו בפעם הראשונה) אתה מרגיש יותר
טוב? ... אתה נראה יותר טוב... תלך לרופא...

עזרא: יהיה בסדר...
האם: תטלפנו שתגיעו...

עזרא: שירה מוכרחים לזוז... (יוצא)
שירה: (מתנשקת את האם ואת אווה)

אווה: באתי לירושלים רק בשבילך מתי אני אראה
אותך...

שירה: לדבר הערב בטלפון, אבל אל תמהרי... לחתוך
(יוצאת)

אווה: שלום אמא.
האם: תחשבי עלי... תבואי...

אווה: בסדר... בסדר...
האם: תטלפני שתגיעי לחל איכיו...

אווה: בסדר... בסדר (לוקחת גם היא דברים ויוצאת. האור נחלש.
האם סוגרת את הדלת על בריח ומחזיקה לארגן את הדברים. מצלצלים

בדלת לאחר זמן מה)
האם: מי זה?
דניאלה: זאת אני, דניאלה...

האם: מי?
דניאלה: בשביל הווילון... (האם פותחת) באתי לקחת את

החלק השני...
האם: אה, זו את...
דניאלה: הם הלכו כבר?

האם: כן...
דניאלה: דווקא רציני להכיר את אשתו...

האם: (מנענעת בראשה באי ידיעה)
דניאלה: אבל איפה הווילון הורדתם אותו כבר...

האם: (מבחינה שהווילון איננו תלוי) הווילון? כן... איפה
באמת... איפה נעלם?

דניאלה: אני לא יודעת...
האם: הוא לא הוריד את זה איתך? באמת איפה זה?
דניאלה: אני לא יודעת... כשיצאתי מפה השארנו את

החלק השני תלוי שלא יתקמט...
האם: מוזר? איפה הוא נעלם... (מתחילה לחפש באינטנסיביות.
דניאלה הולכת אחריה)

דניאלה: הוא אמר משהו? הוא אולי נפגע ממני...
האם: (לא שומעת, לא מתייחסת, מנשיכה בחיפושיה) איפה הוא?
איפה הוא? איפה העלימו אותו... מוצאת מתחת למיטה בחדר

דניאלה: כן... (מקפלות נכנסות חזרה לסלון)
האם: לפני שאני אשכח רגע רציני להראות לך משהו...

(מוציאה את הסוכך מהארון פותחת אותו בפעם הראשונה במלוא
פרישות וצבעיו)

דניאלה: מה זה?
האם: סוכך, אולי תרצי לקנות אותו...

דינה קטן

העץ השכן

העץ שָׁבַגְנָה הַשָּׁכֵן
הַמֵּת זֶה מִכְּבָר, נוֹחַן מִפְּרִי הַיָּרֵק.
עַל גִּזְעוֹ הֶעֱבַת הַחֲשׂוֹף קֶשֶׁה לְטַפֵּס
וְאֶנְחֵנוּ כְּבָר לֹא יְלָדִים.
מִמַּעַל עֲנָפִים עוֹמְקִים

אֶגְלִי אֲבוֹקְדוֹ בְּהֵק יָרֵק אֶפְלוּלִי. פֶּעַם הָרְאָה לִי
אֵיךְ חָרַצְנָה מִשְׁקָשֶׁק
מִשְׁמַשׁ אוֹת וְסָמָן לְבִשְׁלוֹת הַפְּרִי.
עֲכָשְׁיוֹ אֲנִי לֹא יוֹדַעַת
אֵיפֶה הוּא. וְהַעוֹנָה בְּעֲצוּמָה.

צִפְרִים מְבַקְשׁוֹת לָהֶן מִזוֹן וּמִנְקָרוֹת
בַּתוֹךְ הַיָּרֵק, בְּמִרוֹמֵים.
גִּזְעֵינוּ סְמוּכִים, רַק שְׂבָכַת גִּדְרֵךְ קֵלָה
מִפְּרִידָה לְסָמָן אֶת הַגְּבוּל, וְלַפְעָמִים

פְּרִי בְּגִנְנוּ צוֹנָח, בְּהֵה אֶפֶל מְבָשִׁיל בְּטַעַם אֶגּוֹז רֵךְ,
עוֹלָה עַל שְׁלֹחֲנֵנוּ לְצַד פְּרִי הָעֵץ אֲשֶׁר בְּגֵן שְׁלֵנוּ, כְּמוֹ
בְּקִימִים שֶׁהָיָה נוֹקֵשׁ בְּדָלֶת, וּבְכִידוֹ הַיָּרֵק הַמְּזִין, אוֹ מְאֻנְגוֹ מֵחֵק
מִזֵּן אַחֵר, וְלַפְעָמִים קַעֲרַת אֶגּוֹזִים

ספר שירים של דינה קטן "יריעה ברוח", שלא כולל שירים אלה, דווקא זה עתה בהוצאת הקיבוץ המאוחד.

מבוע

שְׂבִתְנוּעָה מְפֹכָה
מִתּוֹךְ עֲצֻמוֹ
כְּמוֹ שְׂפֹתָאִם, הַפְּרִי

משוואה

לְהִיֹּת קְרֵבָה בְּשָׂבִי
קְרֵבָה אַחֲרַת. מִקַּל פֹּרַח.
שָׂוֵא בְּכַפְתוֹרֵי עֲצָמָנוּ, נִצַּת הַקִּיקָטוּס
הַרְגִּשִׁי, אֶנְחֵנוּ
אֶמֶת נִשְׁפָּרַת.

הַרְף אַחֲרֵי וְהִדְבַקוֹת
מִתְקָה. עֵזָה בְּמִנּוֹת
כְּתוּב, אֶבֶל אֶנְחֵנוּ חַיִּים
כְּשֵׁנִי אֲבָרִי מִשְׁוֹאָה גְּאוּנִית
בְּעִבּוֹדֹת גְּמֵר מְבָרִיקָה.

יוסי יזרעאלי

שירי בית וגן

בית בלילה

גן

"אם לשפט לפי הפסנתר, ארון הספרים
נערמת הכרסאות
המסדרון הזה חסום" עפל התנין
והזר למרתף להרהר.

גן עם מידע חסוי.
הגבות של האיכה מאפילות בסבוכיו.
חתולים עם קצרות
נושמים אבקת-חלב.

כסאות

כְּסֵאוֹת הֵם בְּעֵלֵי חַיִּים רְאוּיִים לְהַעֲרֵכָה
שֶׁלֹּא לְדַבֵּר עַל כְּרִסָּה שִׁיכְלַת הַגְּעוּעוּעִים שֶׁלָּהּ
אוֹ אֲרוֹן־קִיר. מֵה יֵשׁ בְּאֲרוֹן־קִיר שְׂאִין
בְּאֵרִיוֹת אֲשׁוּרִיִּים אַחֲרֵי אֶהְבָּה, בַּתְּרַדְמָה הַקֶּשֶׁה,
בְּחִלּוֹמוֹת הַרְיָקִים?

אבק

אֶבֶק זֶה אַחֲרֵי שְׂנוּגְעִים בּוֹ עַל הַפְּסֵנֶת
שְׂנוּגְעִים בּוֹ כְּאֵלוֹ הָיָה אֲרוֹן לְמִרוֹת
הַהֶבְרָה הַפְּתוּחָה שֶׁמְשֵׂהוּ נְחֻנֵק בָּהּ, לֹא אֶבֶק
שֶׁהוּא לֹא רַק עֲדוֹת כְּבֵדַת מִשְׁקָל.

שחקנית ה"אהל" לאה דגנית

עת איש נרנש קרא לה "הכניסיני" בדבור רוסי —
 "תואיל נא בטובה, להרשות לי ליעץ לה..."
 מתדש זכרה כי אהבה

השחקנית, לאה דגנית, לא דחתה את הבכורה אשר חזרה ונסמכה על העבר, "אני ממש נרנשת" נענתה בחם, בהוד ובהדר.

ושוב עולה ספור-המעשה של תאטרון תנועת העבודה, עת חלפי, המאזין לידיה כבדה בהריון — (תקות אדם חדש).

מלנה את לאה חברה, צעירה, בלכתה בדרך בכרעה ללדת את בתה, יחידתה.

זו הבכורה — בתה, יחידתה, בנין לחם ופרחים מאחורי קלעים בדעבר — איננה כאן.

לאה: אני תולעת משי. שיראין, אולי, אשר כנפים לה כנפי הנשר הלבן תנועות תועות, גדולות, לא מאגות מדיקות בתנועתן להשתחרר בלי לאזן, בלי להבחין בין ההדר והזחילה

והדברים, אשר עשינו באמת, והדברים, אשר גמלנו זה לזה, הולכים, נעלמים מזכרון.

מרי

נקי כסרט פרסומת הזמן האירופי מדגים לארץ גופו — אדנבורג, פירנצה, האקרופוליס,

במולדת שלי לא אוכל לסגת אל אתר הסטוריה על ירושלים נרצחים סביב, עכשו

כציליל גבוה של פנור השוהה מתחת בעוד הלחן נאסף תחמיו

כאן יעיד רצוף התדר בשירה — כאן דוד נדקר למות, כאן הוא שר, כאן נדקר — מזכירה האישי וידידה של מרי, מלכת סקוטלנד.

ממלכת חורייה

שעה תמימה ניחוח מקטרת לא משה, כמעט, מפי בן זוגי,

באחת מפנות היס האדם, הנה מעפיל אליה, על פני היס תפחד.

הבדואים אומרים: קטפת אלמג בממלכת חורייה אבדת כוכב. משלם האזון, אל תפגע בו.

אנה אחמטובה

להסיח הדעת מצעדי הכבדים של הזמן

השהרון לראשה, ה"חמסה" הארבה תואמים בחסד.

רק במעבר בין פניה לצודית פניה הומאז' לקוביזם*

שער אסוף (בחלקו הנראה) קטע גוף שמלה שחורה.

כאחריות חסרת אונים

מטל הפוני על מצח אמו, הסוסה השחורה, המטפחת

חן עצמות ופחד הרואי נקרים בשקע.

* "רק החלו התרדות, השכול, החורבן" — עזרא זוסמן.

חיה ברוידא

הגשם, בקו החוף, בושש לבוא אדם מנגן בחליל כאלו עוון ככפו. וגדוד העבודה עוד נע ונדר בארץ כבני אדם מפי רגשות אשם.

עולה רמוז על המפרש גם על הריונה יכתבו זה לזה בצנעא, בחשש, אגב אורחא*

שנים, שנים ועוד שנים אחר בחירת האב לסמן את הקרע, מוסיפה האם לנהג באפוק.

עובדת למחיתה מתפשת לאחות קרעים בנפשה מנסה לסלק מידיה כתם סמוי, מעין כתם כהה של אהל נודים.

ושמא, בשקט פנימי, שמא היא נוחנת משקפים על אפה, יושבת, קמה, מהלכת, עקב בצד נדאות, נעה בעקבות הרהורים אחרים, נדיבים יותר?

* י.ח. ברנר, חיה ברוידא וכנס אורי.

לאה דגנית יושבת במרכו (1934) מתוך הקולקטיב של תיאטרון "האהל".

אנה אחמטובה. צייר י. אנקוב (1924)

ברנר כעורך כתביעת לנוער

נורית גוברין

פרודות
קובץ ספרותי לקוראים
צעירים (תרע"ז)

א. לזכר עמליה ברסקי

בת שתיים-עשרה היתה עמליה ברסקי, כשטבעה ביום יפו. על מצבתה בבית הקברות הישן בתל-אביב נכתב:

פ.ס.

שישנה רעננה שנקטפה בלא עתה
תלמידה עליזה וחביבה של המחלקה
השלישית בגמנסיה העברית כיפו
עמליה

בת ר' שלמה ברסקי

נולדה בילסבטגרד י"ח שבט תרס"ד

וטבעה ביום יפו י"ז מנחם אב תרע"ז

מי זו הנשקפה?

יונה תמה, עליזה, יפה

בין רעותיה ששה, צפה

ואיפה היא? בגל נשקפה?

לא! שמימה היא לה עפה

עמליה עזבה עם הוריה את רוסיה בהיותה כבת שנה, ולאחר כשנתיים במצרים, הגיעה לארץ בהיותה כבת שלוש. ילדותה עברה עליה בגדרה, ובהיותה כבת תשע עברה עם הוריה לתל-אביב ולמדה בגמנסיה העברית כיפו, היא הגמנסיה הרצליה, עד שמצאה את מותה ביום יפו.
שלמה ברסקי,² אביה של עמליה, היה סוחר וקבלן מצליח ועשיר ברוסיה, שנאלץ לעזוב את רוסיה, לא בגלל האנטישמיות והרדיפות, אלא בגלל מחלת הכליות שלו. שנתיים שהה עם משפחתו במצרים (1905-1907) — ארץ חמה שהומלצה על ידי הרופאים — ועשה בה עסקים גדולים, ובחורף 1907 ביקר בארץ-ישראל שבה התרשם לרעה מן הדלות והעוובה בירושלים, ולטובה — מן הטיפוס החדש במושבות. כתוצאה מביקור זה, חיסל את עסקיו במצרים וברוסיה והחליט להיות איכר. ניסה תחילה להתישב בנס-ציונה, אבל האקלים של גדרה ואופיים של האנשים שבה קסמו לו, והוא השתקע בה לאחר שקנה את נחלתו של הביילוי יוסף ליס שעזב לאמריקה.³ הוא הרחיב את הנחלה, קנה קרקעות נוספות, ונהפך לאגדה עוד בחייו בקרב התושבים היהודים והערבים. החמור שעליו רכב הד"ר חיים חיסין בדרכו לרפא את חליו, ניתן לו על ידי ברסקי. בגלל התערעורת נוספת בכריאותו, נאלץ למכור את נחלתו בגדרה ולעבור לתל-אביב, שבה יסד, יחד עם י.ל. אבוהב, יהושע גולדפרוב ואהרן מני את החברה "קדמת הארץ", שמטרתה לרכוש קרקעות ליד הערים, ולמכרם למגרשי בנייה. בין השאר רכשה החברה את מגרשי בנק אפ"ק בדרום תל-אביב ואת קרקעות תל-נורדוי. בתקופת מלחמת העולם הראשונה, לאחר גירוש תל-אביב, גרה משפחתו של שלמה ברסקי בפתח-תקוה. באותם ימים המשיך להחזיק אדמות בסביבות גדרה, ועיבד אותם כשותפות עם הברואים שבאזור (מוחזן). בנימין ברנר, אחיו של י"ח ברנר, עבד אצלו כשומר על התבואה שבגורן, ואף קיים עמו יחסי ידידות.⁴
ד"ר רופין הציע לו משרה מטעם המשרד הארצישראלי של ההסתדרות הציונית, אך הוא סרב, ובשנת 1918 ייסד את קניית אדמות המושבה הגרמנית שרונה ליד תל-אביב, אך העיסוק לא יצאה אל הפועל בגלל המשיח של האנגלים להתחזקות יתר של היהודים. במלחמת העולם הראשונה השקיע הרבה זמן וכסף בכאור לעזרת נפגעי המשבר והמצוקה, והיה בין מיסדי חנות למכר לחם זול, מטבח לנוצרים שבו ביטלו נשות תל-אביב בהתנדבות ואת חלק ממשעי מתן-בחסר נוספים שעשה. הוא נפטר בתל-אביב בשנת תרפ"ג. אחיו, צבי, שכא לארץ בהשפעתו לאחר מלחמת העולם הראשונה בנה את בתי המלון "אלנבי" בירושלים, "הר הכרמל" בחיפה ו"פלטין" בתל-אביב. תולדותיו של שלמה ברסקי, כפי שהובאו כאן בקצרה, הן

אספקלריה לתולדות הישוב, כנציגו היפה של החלק האזרחי שבו, של מי שמעמיד את הונו הפרטי ואת יוזמתו האישית לפיתוחו ולביסוסו. עם טביעתה של בתו עמליה בת הי"ב, רצה להנציח את זכרה, ובה כשעה לסייע, באותה דרך מיוחדת במינה שהיתה אופיינית לו, גם לי"ח ברנר וגם לסופרים העברים האחרים, שהיו במצוקה רבה בשנות המלחמה העולמית הראשונה. וכך נולד הרעיון להוציא לאור קובץ ספרותי שיהיה מיועד לקוראים צעירים, בני גילה של בתו, שיערך על ידי ברנר, ומומן על ידי ויוקדש לזכרה. היה זה אחד הקבצים היחידים שהופיעו בשנות מלחמת העולם הראשונה בארץ-ישראל, בשעה, שנפסקה, כמעט לחלוטין, כל הפעילות הספרותית והרוחנית בגלל צוק העיתים.

ב. ברנר כעורך כתביעת לנוער

ברנר לא כתב סיפורים לילדים ולנוער, הסכמתו לערוך קובץ ספרותי לקוראים צעירים, היתה, ככל הנראה, יוצאת דופן ככלל פעילותו הספרותית. קרוב לודאי שנבעה גם מן המצב הדחוק שבו נמצאו משפחתו והוא בתקופת המלחמה, שכתוצאה ממנו הסכים לקבל על עצמו, לשם פרנסה עבודות תרגום שונות, כפי שמעיד, למשל, במכתבו לד"ר אריה פינגבוים, מזכרון יעקב, מתמוז תרע"ז (יולי 1917).⁵ במכתב זה מביע ברנר את הסכמתו, בפני הכותב, שהיה אז קצין צעיר במשלחת הצבאית האוסטרית, לתרגם כמה מסיפוריו בתנאי "שלא ייקרא שמי עליה [על עבודת התרגום]" ובתנאים כספיים מסויימים, וביניהם קבלת מקדמה. אבל, יש לשער גם, שעצם היוזמה לעריכת קובץ ספרותי, ולו גם לקוראים הצעירים, היתה בהחלט לפי רוחו של ברנר, וכמוכן גם המסיבות המיוחדות שהולידו יוזמה זו של האב שלמה ברסקי.

אחת מהתבטאויותיו הלא-רבות של ברנר בסוגיית הספרות והעיתונות לילדים, היתה, שנים אחדות קודם לכן (טבת תרע"ב)⁶ בשעה שיצא להגנת חוברות 'מולדת' בעריכתו של ש. בן-ציון,⁷ וניסח מעין "אני-מאמין" על טיבו הרצוי של כתבי-העת לנוער:

ג. המשתתפים: משוררי אמריקה ומספרי ארץ-ישראל

עשרה הם הסופרים המשתתפים בקובץ הספרותי לקוראים הצעירים 'פרודות' (ביניהם שניים שדבריהם תורגמו לעברית). הוא בנוי לסירוגין משירים ומסיפורים: הלל בבלי, לוויין קיפניס, א. ליסיצקי כשיר מקורי ובתרגום שיר של ר.ל. סטיבנסון, מרדכי בן הלל הכהן, ישראל אפרת, ישראל דושמן, נ. זווין (נח טמיר), ונ. קורולנקא בתרגומו של אלכסנדר זיסקינד רבינוביץ.

הרכב המשתתפים הוא מיוחד: חברו בו יחד משוררים, שלושה במספר, היושבים בארצות-הברית (בבלי, ליסיצקי ואפרת) עם חמישה מספרים ארצישראלים מובהקים (קיפניס, בן הלל הכהן, דושמן, זווין, אד"ר). מלחמת העולם שהביאה לסגירת הגבולות עם אירופה, גרמה לאי השתתפותם של הסופרים העבריים ממזרח אירופה, שבעבר, לא נעדדו משום קובץ ספרותי היוצא בארץ ישראל. ולעומת זה, הקשרים שהיו בדרך-הים עם ארצות הברית, שטיפקה עזרה, כסף ומוזון לישוב העברי, איפשרו גם קשרים ספרותיים מסוג זה. לראשונה, נוצר כאן הדגם, שתמיד לימים להיות הכולל בתחום היחסים בין ארץ-ישראל והתפוצה: קולם של סופרי מזרח אירופה, אינו נשמע, במרכז עומדים סופרי ארץ-ישראל, וסופרי ארה"ב, משתתפים עמם, מעל הבמה הספרותית המופיעה בארץ-ישראל. מודל זה חזר על עצמו ביתר עוצמה ב'הידים' ובמיוחד בגליונות.

1. משוררי אמריקה

קשה לדעת אם השירים שהגיעו ממשוררי ארה"ב, נמצאו בידי ברנר עוד קודם למלחמה, ונועדו לאחד מכתבי-העת שערך, או שנשלחו אליו במיוחד לקובץ ספרותי זה. בכל אופן, בין ברנר לבין הסופרים ועסקני התרבות העבריים באמריקה, היתה חליפת מכתבים ערה וענפה, שנפסקה כימי המלחמה. נראית בעיני ההשערה, שהשירים נשלחו לברנר לפני המלחמה, ולא במהלכה, וכשאל לערוך קובץ זה, השתמש בהם. כך, למשל, במכתבו לאפרים א. ליסיצקי, מירושלים, מסוף טבת תרע"ג,⁸ נזכרים שירים ששלח אליו

מימין לשמאל: דוד שמעוני, י.ח. ברנר, א.ז. רבינוביץ (אד"ר), ש"י עגנון

בשביל 'הפועל הצעיר', וברנר, אינו בטוח אם יודפסו בו "כי לי אין דעה וחלק בעתון הנ"ל" או שמא יוחזרו אליו. ליסיצקי שלח אליו גם שירים בשביל 'רביבים'.⁹ את ליסיצקי הצעיר, שהיה היחיד בין משוררי אמריקה שהשתתף ה'המעורר', עורר ברנר וטיפח כמעט מראשיתו: "נעים לי להודיעך, כי על-פי שירך זה מוצא אני כך סימנים של כשרון פיוטי הגון."¹¹ וגם כשדחה את שירו, עשה זאת מתוך עידוד והבעת אימון בכשרונו הפיוטי:¹² "שמחה — על אשר נבואתי בנוגע לכשרונך הפיוטי הולכת ומתקיימת ומתחזקת." בד בבד עם דחיית "המוטיב הכוזב בשיסודי" והתעניינות בחייו הפרטיים ובמעשיו: "מה מעשיך וכמה ימי שני חייך."¹³ הלל בבלי שלח אליו שירים בשביל 'רביבים' ובשביל 'האחדות'¹⁴ ונרמו שנשארו בידי ברנר שירים משלו.¹⁴ את דעתו על שירי הלל בבלי, הביע ברנר כאוניו בעקיפין ובעדינות: "הקלות שבשיריך ודאי שאינה חסרון. ובכל זאת אברכהו ביתר כובד."

ישראל אפרת, היה באותו זמן משורר צעיר כבן 26, שהחל את צעיריו הראשונים בספרות כחמש שנים קודם לכן מעל דפי 'התורן'. יתכן שהקשר שלו עם ברנר נוצר באמצעות אחד הסופרים הוותיקים באמריקה, ששימש כמתווך בינו

"בירוחן לבני-הנוער לא פרקי-המדע, שמקומם בספרי-לימוד, עיקר, כי אם שירת-החיים". דוגמה אחרת לדעה שהביע ברנר על אופיה הרצוי של ספרות הנכתבת לילדים, נמצאת במכתבו לת.ד. שבארץ (לימים: ח.ד. שחר), מתל-אביב, מכסלו תרע"ז (נובמבר 1915).⁶ בתגובה על חוברת המיועדת לבני-הנוער ששלחה אליו. במכתב זה הוא מעיר גם על האגדה של נ. זווין, לימים נח טמיר שהיה לאחר מכן בין משתתפיו של 'פרודות' שברנר קיבל על את עריכתו: "מה שמקפץ אני ביותר הוא, אם השפה של המעשה מתאימה לקריאה לילדים. לבני-הנוער — אולי. כשפה זו יש מעטה אמנות, במקומות אחרים — לא רבים, בכל אופן, גם רוח עממי נאה, אך לגבי ספרות של ילדים — נו, היא מלאכותית קצת, לא די טבעית. איני יודע, אבל כך נדמה לי. ודאי גורמים לזה בהרבה החרחים (אגב, לא תמיד מוצלחים). החרחים כשהם לעצמם נחוצים כאן, הסיפור מתעלה על ידיהם, אבל הם צריכים היות קלים ומצללים." בהמשך נכנס ברנר לפרטי הפרטים של הסיפור, ומעיר את הערותיו עליהם. אולי היתה זו הכנה מתאימה-לקראת העשותו לערוך קובץ ספרותי לבני-הנוער בעצמו, זמן קצר לאחר מכתב זה.

ישראל המאירי

מצב קונקרטי של אדם קונקרטי

שונית כהן

בן 37, דיבורו שקט, לעתים נלהב ועם־זאת שומר על איפוק. שפת דיבורו גבוהה, ספרותית־כמעט, מקפיד בכל מילה. השנה התכבד בפרס ראשה"מ לסופרים עבריים החיים בישראל.

מה אתה יכול לספר על הביוגרפיה שלך?

אני בן קיבוץ, עשיתי מסלול רגיל לבן־קיבוץ: תיכון, הרכה בתנועה, צנחנים, עם המלחמות שהיו באותה תקופה ("פיספסתי" את "ששת הימים", נכנסתי ל"התשה"), נפצעתי אפילו. שרתי כחובש קרבי. אח"כ עזבתי את הקיבוץ. למדתי ספרות ותיאטרון באוני' תל־אביב ומאז ועד היום אני מנסה, בצורה זו או אחרת, להתעסק בתיאטרון. תיאטרון ניסיוני יותר. התחנתי ב־76 אח"כ עברנו ל"אמירים", יש לי שלושה ילדים. אני היום מתפרנס מהוראה, כותב, ומנסה כפי שאמרתי להגיע לתיאטרון.

מה קראת בנעוריך, אילו רעיונות השפיעו עליך?

אני חושב שזאת שאלה חשובה. אני לא נוטה להפריד מבחינת השפעות, וגם מבחינות אחרות, ספרות מהחיים. אני חושב שהשנים של הנעורים – עד גיל הצבא שמהפך דברים, וכותש ומוציא תוצר קצת אחר, אלה השנים בהן "עוצבתי". בעצם, בגרעין לא השתנתי. ההתרשמויות החזקות שלי היו מספרים שקראתי. בין הסופרים שהיו חשובים לי אז היה קרדם־כל דוסטויבסקי. ביילתי איתו את מירב ומיטב שנות נעורי. גם בשיתה עליו, עם הידידים הטובים ביותר. הידידות הזאת היתה הדבר החזק והעמוק ביותר בשבילי בימי נעורי. החיים בקיבוץ היו בנויים לזה. חיינו בנפרד מההורים, בבדידות כזאת, שאפשרה ידידות עמוקות. הרבה שיחות, שעד היום אני מחפש אחריהן. מה גם שהידיד הממשי הטוב ביותר שלי מאז, כבר איננו. נהרג בכאראמה.

עם קפאק עשיתי הכרות יותר מאוחר. בגיל 17 בערך. גם זה היה מין שוק רוחני אדיר שהלכתי איתו, ועיכלתי אותו והשתמשתי בו. היום אני שוב עוסק בו. עשיתי עיבוד לתיאטרון ל"גורדין", שצריך לעלות בקרוב. תומאס מאן. היתה תקופה שביליתי איתו. אני זוכר את "ה־הקסמים", כמין ים שצללתי אליו...

זה היה בשנות ה־60, בפריחה של מה שנקרא אחר־כך "הגל החדש בספרות העברית", ועם כל המרחק שחשתי כלפי רוב הסופרים האלה בתקופה יותר מאוחרת, זה בכל זאת חוב שאיני מתכחש לו: הסופרים של עמוס עוז, א.ב. יהושע (אם כי כלפיו הרגשתי יותר מרוחק), פנחס שדה.

מי משפיע עליך כיום בספרות הישראלית, את מי אתה מעריך במיוחד?

על השפעות על הכתיבה שלי היום, אוכל לדבר, אולי, בעוד 10 שנים, אם יהיה לי כוח או רצון לעשות את זה. לגבי הערכה, אם לדבר על משוררים – בשבילי החשוב ביותר הוא ישראל פנקס. "ארוחת ערב

כפארה" הוא בעיני ספר השירה החזק ביותר שקראתי. הוא דיבר אלי בשפה שלי. ואני מתכוון כמובן למשהו שמעבר למלים: לעולם, ולמתחים הריגשיים והרוחניים שמועברים במלים, בקצבים, בדימויים. פשוט גיליתי שם משהו שעזר לי לגלות גם את עצמי. יש לו יכולת להגיש רק את המבורר. דבר שחסר לי אצל הרבה משוררים אחרים. השירה שלו מאד השפיעה עלי. מן הדברים הנכתבים בפרוזה אני מרגיש קירבה מודעת ליהושע קצו. הדבר שאני מחפש ומנסה לעשות בעצמי זו הפשטות. וזה הדבר המסובך ביותר. התרחקות ממה שנקרא "סגנון עגנון". יהושע קצו הוא הדבר החזק ביותר בעיני. אני אוהב את יעקב שבתאי, ביחוד את הספר האחרון, בעיקר מבחינת הגישה המאד חדשה שלו, ממש פריצת־דרך לשפה. אם כי יש לי בעיה עם העולם שלו: הצימצום הנורא הזה, הנמיכות הזאת, הרגשית, הרוחנית.

כאיזה גיל נכתבו הספרים הראשונים של "פראות"?

בגילים 19-21, בזמן השירות הצבאי. אני כמובן רחוק מהגיל הזה כיום, אבל הבעיות או המתחים שם, הם אותם מתחים שאני חי ומכבט היום. לפעמים רע לי עם זה. וזה די מפחיד אותי, כשמתגלה לי שהדברים חוזרים בכל מיני גילגולים. לפעמים נדמה לך שעשית דרך ארוכה: התפתחת, השתנית, קרו לך דברים קטנים וגדולים, ואז במין הבזק אתה מוצא את עצמך בסיטואציה, שאתה מזהה בה מאות סיטואציות קודמות, של גילים מאד מוקדמים.

ב"פראות" וגם ב"הרביעי" אתה עוסק הרבה במצבים מאד "גבריים": עימות בין גברים על רקע הווי צבאי. מה מושך אותך ב"מצב צבאי"?

גם ברומן שלי שעומד לצאת, הסיטואציה היא של צבא. של חבורת גברים, שהבסיס ליחסים ביניהם היא הטירונוות. הסיטואציה הזאת של נערים או גברים במכבש הצבאי מגלמת לגבי ריכוז של מתחים, בעייתיות, אינטנסיביות. הצבא זה כאילו מין... טכס, מין ריטואל שבו דברים מוטחים יחד בעוצמה, שעד היום אני מתקשה לעכל אותה. אולי בגלל שראשית נוצר שם מצב של מצוקה, מצוקה חזקה, עירומה. מצב של בידדות. ועם־זאת יש הזדמנות לאינטנסיביות של יחסים בין גברים, יחסים שהם תמיד בהשפעה או בהקשר ליחסים עם נשים. אני בכל אופן חייתי אותו ככזה.

חוץ מהנובלה "אש־בקוצים" אין אצלך נשים־גיבורות. האם זה בגלל ש"רק על עצמי לספר ידעתי"?

אני מקווה שלא. אני מנסה לפחות לצאת לדרך מסוימת מהנקודה שהתחלתי. הסופר ראוי לשמו רק כשיש לו "קול" משלו (אני משתמש בהבחנה של ת.ס. אליוט במסה "שלושת הקולות של השירה") לעבוד איתו, שבמשך השנים הוא נעשה יותר ויותר מודע לו. ההליכה הפנימית זאת בעצם ההתפתחות. לגבי, זאת גם ההליכה החוצה, לניסיון לדבר בקולות אחרים. וזה מה שאני עושה כיום. אחד הדברים שקורים עם ההתבגרות, זה העיסוק היותר ויותר כפייתי במגירות של הזיכרון. הילד אלי מ"אש־בקוצים" רחוק ממני מבחינת הביוגרפיה, אבל באמצעות "הקול" שלו אני חוזר אל עצמי כילד. חשוב לי בשנים האחרונות לקלוט את הסכיכה שלי, את

האנשים השונים ממני, ברקע ובעיסוקים ובעולם התרבותי והפנימי, ועם־זאת, הם כמוני. אני מנסה לקלוט אותם, ולדבר באמצעותם. אני לא מנסה לדבר בלשון השוק של כרמיאל או הצרכניה של המושב. לדעתי זה שקר, אין שפה כזאת, אין אנשים כאלה, אין טיפוסים "מרוקאים", "עירקים", "אנשי־עיירה". אבל דיבור, כמו שברנר יצר אותו, כמו ששבתאי יצר אותו, זה דבר שמתחיל לחיות רק בשנים האחרונות. ואני מקווה שאני עושה בו משהו.

תחושת המקום מאד דומיננטית בסיפוריך...

בהקשר לדברים הקודמים, גם מקום זה "קול" ולתת למקום את "הקול" שלו, זה לתת לו להסתגן דרכך. בעיני מקומות הם חלק מהאופי הרמאטי שאני מנסה להקנות לכתיבה שלי. כשם שחשוב לי שיהיו "קולות" שונים מתנגשים, מעומתים, נטעמים, המקום הוא חלק מזה. אני מנסה שלמקום תהיה נוכחות, שקשורה לנוכחויות האחרות.

האם הבחירה בגליל כרקע לספורי "אש־בקוצים" היא נסיון להיות "ראליסטי", ביטוי של לוקאל־פטריוטיזם או ניסיון ליצור "מקונדרי" ישראלי?

אני אוהב במיוחד סיפורים לוקאליים. אני מניח שלו חייתי בתל־אביב הייתי כותב על תל־אביב. אבל אני לא חי בה, ולא במקרה. לא בחרתי לחיות בגליל בכדי לכתוב עליו. לא עשיתי שום צעד בחיי כדי לאפשר לעצמי כתיבה. אבל אני לא יכול שלא לכתוב על המקום כשאני חי בו.

ככמה מסיפוריך מופיעה דמות האב הגדול והמדכא. חוץ מהמשמעות האוניברסלית, נראה שבאופן ובספרות הישראלית יש לזה משמעות מיוחדת: נחיתות הדור הצעיר כלפי דור "הלוחמים והבונים". באיזה מידה התכוונת להתייחס לצד "הישראלי" של העניין?

כשאת אומרת "ישראלי" את מתכוונת לחברתי, פוליטי? אני אף־פעם לא מתכוון להתייחס לפוליטי ולחברתי ככאלה. העניין הזה קיים, אני כקורא חש בו כמובן אצל רוב הסופרים המבוגרים ממני, ובני גילי. זה, אגב, מופיע גם ברומן הזה שלי.

המושג "מצב חברתי" הוא שקרי. אני חושב שאילו הגדרה של מצב כזה היתה יכולה למצות באמת את מה שקורה, היה מיותר לכתוב סיפורים.

ברבים מסיפוריך, חזרת "נוסחה" או תבנית עלילתית המכילה שלוש או ארבע דמויות, שמתרחש ביניהן תהליך של העברת אשמה, מדמות מרכזית אל דמות אחרת חפה־מפשע, כאשר לבסוף מתחולל אסון לדמות הקורבן. מהי האשמה? למה כולם אשמים?

ה"נוסחה", אני מניח, "תופסת". למרות שהיא נשמעת מחוכמת. אני לא מסוגל לדבר על אשמה מסוימת אלא על המיתוס של האשמה (ואצלי מיתוס זה לא אלמנט תרבותי שעושים איתו שיבוצים, אלא חומר נפשי), שהוא נוצרי בעיקרו. אבל הרי כל מה שהוא נוצרי הוא גם יהודי. ואצלי הוא נוכח בצורה חזקה מאד. גם במודע. אני חוש את העניין בדם, ואני לא מסוגל כרגע להעביר אותו דרך מסגרת של מודעות. יתכן שאילו הייתי מסוגל לא הייתי כותב אותו. אולי לא הייתי כותב בכלל.

בסיפור ה"רביעי", וגם בשאר סיפוריך בולטת המהות הדרמטית של ההתרחשויות. הקטסטרופה שמתרחשת בסופם, מקבילה לקטסטרופה כטרגדיה היוונית. מה פשר הדמיון? האם אפשר להסיק מכך על תפקיד הספרות בעניין?

שקורה, אולי היה מיותר לכתוב סיפורים, כי סיפורים הם בעיני מחקרים. דבר אחר לחלוטין מפסיכולוגיה או סוציולוגיה. החקירה כאן באופן שלוקח בחשבון את המתבונן, וגם את התנועה של הדברים, את הזרימה והחד-פעמיות שלהם. אני מנסה לחקור מצב קונקרטי, של אדם קונקרטי, במקום קונקרטי.

באחדים מסיפוריך יש נגיעה בעולם המיסטיקה. באחד מהם אתה מתאר רוח שחוזר מעולם-האמת, ומעיד על המהות הבלתי-מעודדת של העולם ההוא. המציאות העל-טבעית היא, כנראה, בעיניך המשך ישיר למציאות הטבעית. האם אתה מוכן להתייחס לכך?

לא כל-כך. זה בשבילי כמו לשאול אותי על חייהמי שלי. אבל זה נכון באופן בסיסי. התפישה המובעת בסיפור זה לא השתנתה, אלא שאני נוהר יותר ויותר. נקודה.

באיזשהו מקום ציפיתי להמשך...

אני רוצה לגעת בזה באופן המצומצם ביותר האפשרי: אני מניח המשך קיום, אם כי בצורה פחות מפורשת, יתכן שבשלבים הבאים, אולי כשאהיה בן 60, 70, יחזור הנושא ויהיה מפורש אחרת, ואולי ישתלט עלי. אני לא יודע.

חינו בנפרד מההורים, בבדידות כזאת, שאפשרה ידיוות עמוקות. הרבה שיחות, שעד היום אני מחפש אותן. מה גם שידיד הממש הטוב ביותר שלי מאז, כבר איננו. נהרג.

הגיבורים בסיפורים שלך הולכים ונעשים מודעים יותר ויותר. בסיפורים הראשונים הם היו במצב די-אוטיסטי, ובקובץ האחרון הם הגיעו למצב של מודעות עצמית די-גבוהה. מה אתה יכול לומר על התהליך הזה?

אני הייתי מסב את הדגש על העניין של השינוי. חשוב לי שיקרה משהו לגיבור. ישנה הנחה שהיא כמעט מובנת מאליה לגבי כתיבה במאה העשרים, אולי בעקבות קפקא, שאדם הוא לפעמים מים עומדים, לפעמים אבן שאין לה הופכין. שהוא איזה פני שלח מחומר אטום; שבוודאי לא קורים איתו דברים. בזמן האחרון אני מרגיש קשר מאד חזק עם הספרות של המאה ה-19: טולוסטוי, דוסטויבסקי, פונטנה ("אפי בריסט") א.מ. פורסטר (שאמנם שייך למאה העשרים) שמתארים תהליך, מפגש בין גישות שונות, השקפות. כאילו נותנים יותר מרחב מחיה לבנאדם. פשוט "צ'אנס". ככל שהמודעות שלי שולטת יותר בכתיבה, זה הופך לדבר החשוב לי ביותר.

מהו, בעצם, הצורך לספר סיפורים?

מורכב מאד. מורכב מיסודות שרבים בהם אולי אפלים, ואחרים מוארים יותר: הצורך ליצור קשר, אולי כדי לפצות על חוסר יכולת, או אי-יכולת מספקת בתחום הזה.

ומבחינתי, קודם-כול, זה הצורך לספר. לספר סיפור. אני פשוט מספר סיפורים, כמו האנשים האלה שהסתובבו עם תרמיל וילד בכפרים פעם, לפחות נעים לי להסתכל על עצמי ככה.

איו: עודד פינגרש

לכתוב יותר משעה-שעתיים רצופות. אני חוזר אל הכתיבה הראשונית לאחר רווח די-גדול, ורק אז עושה החלטות תבניתיות. וגם הן משתנות.

איך היה תהליך הכתיבה ברומן האחרון שלך?

הוא נעשה יותר אינטנסיבי וקשה. הכתיבה היתה בשלבים רבים יותר, תוך טרנספורמציות צורניות. שיניתי תבניות. שיניתי נקודות מבט, וערכתי מחדש, אני-לא-זוכר-כמה-פעמים.

איך קראת לו, במה הוא עוסק?

זה נקרא "הלבנים". הגרעין הוא מערכת יחסים שנוצרת בין קבוצת גברים על רקע צבאי, ומתגלגלת בחיים האזרחיים למין אובססיה של קבוצה. של צורך לחיות ביחד, אף שאחד מהם נשוי ובעל משפחה, ובעצם כל אחד מהם, בחיים החיצוניים שלו, פונה לכיוון אחר. זה בעיקרו סיפור הקבוצה הזאת. "העליה והנפילה" שלה.

"אש-בקוצים", ספרך האחרון עד כה, הוא פנייה אחורה, מבחינה תימטית אל הקונפליקט של הברה יוצאת דופן שבו עסקה הספרות הישראלית מתחילתה. והוא אופייני לדור הקודם. מדוע חזרת לנישוא זה?

אולי זה קשור למקום הקטן והסגור שמעצמו החזיר אותי לבעייתיות הזאת. נושאים חברתיים כשלעצמם לא מעסיקים אותי. אני פשוט לא חושב במרשגים כאלה. המושג "מצב חברתי" הוא שיקרי. אני חושב שאילו ההגדרה של מצב חברתי היתה יכולה למצות את מה

כן, אפשר. לדראמה יש תפקיד מכריע בתפישה שלי. אוהב דראמה. מבחינתי, היא קודם-כול פריצה של ה"אני" והתרחקות ממנו כדי באיזשהו אופן לבטא אותו באופן חזק, ומלא ומשמעותי. אחת הדמויות שפגשתי בהן בשנות הנעורים ושהלכו איתי עד היום, זו של אריסטו. המשפטים הגבישיים האלה, הנפלאים של פרק ח' (או ו') ב"פואטיקה" הם בשבילי הכל. אלה הכלים שלי.

מה אתה יכול לספר על האופן שבו נוצר סיפור?

התיאור הקרוב ביותר, לעניין הזה, שקראתי, הוא שוב של ת.ס. אליוט, על היווצרות שיר. ישנו אובייקט שכאילו מעורר, וזה יכול להיות נסיעה באוטובוס, תמונה מכל סוג, קטע מעיתון, קטע משיחה, דמות - שגוררת איתה, באופן סימולטאני, או בריווחי זמן, אוסף של תמונות ואסוציאציות עד שהם כמו שעמליה כהנא-כרמון תיארה זאת פעם, כאילו נותנים יד. היא הזכירה את הקטע שמסיים את "שמונה וחצי" של פליני, כל הדמויות בסוף נותנות יד, ומתחילות לחוג במין מעגל איטי.

מבחינתי, לפחות, התהליך הזה נמשך עד שהספר נכנס למכש הדפוס, ומבחינה זאת יש לי הרבה בעיות, עם הוצאות ספרים וכו'. זה מזכיר לי את האופן שבו שמעתי ציירים, מדברים על עבודה, ועל היתנות מתמונה. היתנות שהיא לפעמים מסיבה חיצונית, כשבא אדם וקונה אותה, או שצריך להעביר אותה לתערוכה. בכל הדברים שכתבתי היתה עבודה של שכבות, בשלב הראשון שהוא הקשה והמעייף ביותר אני לא מסוגל

צילילים מתים של חלום

ענת לויט

ושב ליד שולחן הכתיבה. מביט אל הקיר מולי. מנסה להיאחז בנקודה. למלא חלל המתרחב למלא כל פינה. דרך החלון זורמת אפלה. אילו הייתי בעל יכולת כתיבה, הייתי רושם את הרגעים האלה. אינני מסוגל להירדם. לילות רבים שאינני יכול. השינה חומקת. ככל שאני מתאמץ לקרבה, גדלה מהירות מנוסתה. שכנה מהקומה הראשונה נצבה מולי בבוקר, בחדר-המדרגות. שאלה מדוע זמן רב אינה שומעת את נגינתי בכינור. לא טרחה להסתיר את השמחה בקולה. מיהרתי להגיע אל דלת דירתי בקומה השניה. איה ערך לשאלה או תשובה. הרי מה שנטלתי עימי מהפגישה החטופה, שיקלה בקלות ובאופן שנכון לה, להיות נטולת חשיבות, היה מה שנשאתי בתוכי לפני שהתרחשה. הרבה לפניה אל הרבה אחריה. עד מתי? לעוד כמה פגישות כאלה נכונות? נאחו בארועים תפלים, לסלק שיממון. להבריח את השינה ולהטיח בה אשמה. בה ובשכנה, היינו הן. אחר-כך יחלפו הילדים על פני המסך. ילדי שגדלו להיות אנשים אטומים. בכל פעם שניסיתי לפצח, גוננו על עצמם בדעם שכיוונו כלפי. הכינור, מלכתחילה לא ראו בבעליו כישרון מיוחד. רק שמחו לעיסוק שיספק. גם זאת לא בתחילה. איש זקן וכינור בידו, מושיט את היד לנדבה. מסתיר פניו מאחורי דלתו הנעולה. אינו זוכה בדבר לכד מרחמי עצמו. מה אם לא הרחמים הללו? אל מי אפנה את ידי הפרוצה ולא אפגע? ככלות הכל לא זקן ביותר. רק הזקן הלבן מתעתע. נכדי היו מושכים בזקני. הנאה גדולה גרמו לי. ילדי מיהרו להרחיק את ילדיהם. בקשו שינהגו בדרך נאותה, שהמציאה מהלומה נוספת לפרוח בנשמה, להכות שורש, שמתוכו יצמחו פרא הלילות הארוכים הללו. אילו הוצאתי עתה את הכינור, היתה קמה מהומה. גם במהלך הימים, היו שכנים מדפקים על דלת. ממצאים שעת מנוחה בכל שעה, רק שאחד. בתחילה הייתי מומינים אל תוך הדירה ומסביר, כי הקירות חוסמים את יפי הצלילים. שעות ארוכות עמדתי במטבח. כן התווים מול עיני. הכינור לחץ אל צווארי. שוב ושוב הייתי מעביר את הקשת על פני המיתרים. שוב ושוב ניסיתי לדייק בהפקת הצלילים. מעביר שעות מתוך חזווה גוברת. מעולם לא הייתי רגשן מתרפק על עברו, להמציא עילה לבכות את הימים החולפים. גם לא הרביתי לחפש את שנעדר בס, לבד מלימורי הנגינה. בילדותי, זמן קצר אחרי שהוריי נאחרו להפצרות, ללמדני לנגן בכינור, ביקשו שאחדל. טענתם כי אין בידם די ממון, תראה בעיני כחלוף השנים, פעוטה ומבזה את כניעתי המהירה לבקשתם. רק את לימודי הנגינה הרביתי לבכות כאחוזי בכי המישפחה שהקמתי, משתדל להתעלם מהגיחוך שאני מעורר. בעיניהם נדמיתי ועד היום, כמי שאינו ראוי להיות ניחן בגעגועים אל דבר-מה, על-אחת-כמה אל כלי-נגינה. הכינור מוטל בתוך נרתיקי המאובק. אפילו במחשבה, אינני יכול לדמות את עצמי קם כדי לנטולו, לאחוז בו, להביט בכלי היקר, לשחזר בתוכי את הכמיהה, שאינני יכול להאמין שאי-פעם היתה בי. מאחד החלונות בבניין סמוך בוקע אור. שיעול. חרחורים ושוב שיעול. האור כבה. השיעולים אינם חדלים. כבר השיעולים מתחככים בתוך גרוני. אני עוצר בכח את הקבס. מתרפק על השיעול ועל הזיעה הקרה, שמכסה את פני ואת גופי. אחר-כך אוכל אולי להירדם לשעה. להתעטף בגוף הרפה וליפול אל תוך תרדמה. אטלפן אל ילדי ואומר שאני חש ברע. לא יאמינו. לאימא האמינו. גם הוכיחה להם כמות גדול ביותר, שצדקו באמונתם. בכל חדשי מחלתה, היו מטלפנים מדי יום, לשאול בשלומה, ובעיקר אם אינני מתרשל בטיפול בה. בקול שהלך ורפה, היתה משבחת אותי. מרבה לשבח, שאשמע. אני הרביתי לחשוב רק על הרחמים שהיא מעוררת על עצמה. זמן רב לפני מותה, התחלתי להכין עצמי לפרידה. חרשים רבים לפני שנפרדה ממני, בתוך יסורים קשים, נמצאתי מוכן. ילדי אמרו שמותה חולל בי שינוי. את התפטרותי מעבודתי גינו. ניסו למנוע את החלטתי. פחדו שאבקש, שיבואו לשהות הרבה במחיצתי. אילו ביקשתי, היו נעתרים מתוך כורח. עדיין אינם מסוגלים לערוך את המבד נגדי בגלוי. היו מניעים אותי לוותר על נוכחותם. תמיד מיהרתי לוותר ותמיד אוותר. מעולם לא היתה בי היכולת לנסות לשנות ולחזק. אשתי התמידה להאשימי בהפיכת עבודתי למבצר. הזוהרה מפני קריסתו ביום מן הימים. כשעובתי, לא ראיתי כל

מבצר שקרס. רק ילדי אמרו שוב ושוב את השיממון שלתוכו אפול בטרם זמן. אינני מרבה לחשוב על אשתי מאז מותה. גם ממעט אני לדבר אודותיה. ילדי מרבים להזכיר בנכחותי. אינני יודע כיצד הם מבינים את שתיקתי. גם אני נגרם לא יצאתי במרד גלוי. למרבה הכאב, חשיבותם בעיני גדלה מיום ליום. נכון יותר לומר, כי ההכרה בחשיבותם הולכת ונחשפת להכבירי. שני בנים ובת. בשעת לילה זו, אפילו אל אחד מהם אינני מעז לטלפן. לשוחח ולו זמן קצר. אפילו לא אומר את הרגשתי הרעה. מה נאמר זה לזה? רק להפיג את הרדמה. כשהייתי מסיים לנגן בכינור, משיבו לנרתיקי ומתיישב לנוח, היו הצלילים הצורמים שבים ומהדהדים בתוך אזני, לשמור אותי מפני הרדמה. פעמים רבות במהלך הימים, מושכות אותי רגלי אל המרפסת, להשען את גופי על המעקה, להאזין לרעש כלי-הרכב ולקול פסיעות ההולכים. בנך מגורי שוכן ברחוב ראשי. מאז נישואי אני מתגורר בבנין הזה. רק בזמן מחלתה של אשתי נאטמו כל החלונות בכל הימים. רק בלילות, הייתי מותרים פתוחים, לאפשר לריח התרופות להתנפך, להתערב בפית. את שכני אינני אוהב. לא את טרחתם למען אשתי בעת מחלתה. בעיקר לא עיניהם הצרות עלי בחדר-המדרגות מאז מותה. מזמנו הראשון של הבניין, רק אני נותרתי. בכל הידידות האחרות, התחלפו הדיירים פעמים רבות. כל השנים לא הספיקה משכורתי לרכישת דירה גדולה יותר ובמקום שקט. עתה מודה אני על-כך. המולת הרחוב משמחת אותי. עיני אינה צרה כדירותיהם המרווחות של ילדי. גם אני מצר שאינם מודים לי. זאת לא יוכלו לטעון נגדי, שלא הייתי נדיב כלפיהם כממון. את חסכוניו שנצברו למרות הקושי, מיהרתי לפרות ולמסור בידי כל אחד מהם, כשנזקק. פעמים אחדות שמעתי את אשתי מגוננת עלי באחזניהם, משבחת בקול נמוך את נדיבותי. את הממון לא היססו לקחת. אלא שלא היה בו די. לי היתה אשתי וקמות לפעמים על דרכים אחרות להן צריך הייתי כדי לבטא את רגשותי. גם אם באמת חסרתי דרכים כאלה, היו ילדי יכולים לשמוח בדרך לה יכולתי אני. יכלו לפסוע בה לצידי, מבלי שאתבע להמעט בערכה, מבלי שאדרש כל העת לדעת את פגימותה. מבוכה וחרטה גרמו, דווקא כאשר העזתי לבטא את רגשותי וכדרך שיכולה היתה אולי, ללכות מעט את ציפיהם המתמדת. תגובתם על גילוי שמחתי בגלל רכישת כינור, גם היא שהפכה אותה ברבות הימים, למעמסה בעיני. לא היו צריכים לומר דבר. בעיניהם ראיתי את התדהמה כשהוצאתי את הכינור מתוך נרתיקי. צעיר בני לא אחר לשאול, כמה שילמתי עבורו. כשהשבתי, ראיתי את הכעס ממלא את פניו. לא חלפו דקות ארוכות, עד שפרצה מפיו הטענה, על שלא נועצתי בו. לא אמרתי שהרי אין הוא מבין בכינורות. לא אמרתי כי הכסף המבחב שלי הוא. לא אמרתי את הציפייה שיטול חלק בשמחתי. גם עתה, אינני משוכנע בהבנתי את הסיבה לתרעומת, שעוררה רכישת הכינור אצל ילדי. נכון יותר לומר, כי אינני מוכן להודות שאני מבין. על שכני שמיהרו גם הם להשבית את שמחתי, לא סיפרתי. במהרה גיליתי, כי הכינור הפוכני ללוחם בשהיד-קרב, שאת גבולותיו וגם את תכליתו אינני יודע. רק את מורה הנגינה, אלו התמדת ללכת מבלי החסר, פעם אחת בכל שבוע, העזתי לשאול, האמנם מגוחך נראה אני בעיניו. מעת לעת רמז לי רק, כי עלי לטפח בתוכי, בעיקר את ההנאה מהקשר שאני לומד ליצור עם הכינור. באמת, התכוון לומר, כי אל לי לשגות בחלומות על דרך חיים שזהה מוקדשת לביטוי הכישרון. בליבי הודיתי לו, שלא אמר. גם לא היתה עילה שישאמר. כשביקרתי בביתו הקטנה, לומר בדריכות לפרוט סולמות, לא ביטאתי ולו פעם אחת, משאלה שעשויה היתה להביכו. גם בני לבני לא הודיתי בקיומה של משאלה כזו. רק עתה, כשהכינור מוטל בנרתיקי, מודה אני, אך עדיין אינני מבין את מקורה של המישאלה בתוכי, את טבעה הנפסד, שהצר עלי את קירות מטבחי, ביניהם עמדתי להתאמן; המאיסה אותם בעיני עד כדי מחנק. האפלה איננה מתפוגגת ולו במעט. נעשית עמוסה יותר. תוקפנותי. רק לעיתים רחוקות נמצאתי ברחוב בשעות כאלה. תמיד הקדמנו אשתי ואני, לשכב לישון. אל משרדי הייתי יוצא בשעת בוקר מוקדמת. שנים רבות פקד במשרד לאדריכלות-נוף. מנהל חשבונות ואל נופים מעולם לא נקשתי. רק את טורי הספרות איראפשר היה שיקחו מתחת ידי. כשהבאתי לביתי את טורי הספרות, לא טרחה אשתי לחסום את טענתה, כי אילו הקדשתי זמן כה רב לעבודה אחרת, היתה גם היא נכונה לקורבן שאולצה לו, למעני. מאז נישואנו שיקה מושך רוב שעות הימים בין כתלי הדירה. בשנים המעטות מאז התפטרותי מבין אני יותר מבכל זמן אחר, את המצוקה שהולידה את חלומותיה. על המצוקה לא הרבתי לדבר. רק על החלומות, שחורגו לטענות נגד דרך חיי. הבנתי המאוחרת את מצוקתה של אשתי, אינה מרפה את מצוקתי. אינה ממיתה את החלומות המעיקים, שמולידים הקירות הללו גם בתוכי. בדירה מול חלונני נדלק אור. את דיירי הדירה, מכיר אני שנים רבות. לפי האור הנדלק בדירתם, יכול אני לנחש את השעה. האפלה התבהרה מעט. בעוד שעה יצא השכן למקום עבודתו. כל השנים פועל ייצור, באחד מבתי-החורשת הגדולים. שכני אלה לא העירו על הפרעה שגרמו צלילי כינור. על כך מודה אני להם בליבי. במהלך הימים, כשאני נקרה אל החלון, מולו אני יושב עתה, וגם השכנר נקריח אל חלון חדר-השינה, אני מברכה בהינהון ראש. היא משיבה לי ברכה ומחייכת. אינני מוצא מלים לומר לה. בשנים הללו, בהן ממעט אני לצאת מדירת, גדל העדרה של יכולת הליהוג בתוכי. גם נעשיתי מודע להיעדר. אפילו בשעה שילדי מבקרים בדירתי, או בכיקורי המעטים בדירותיהם, חש אני בפקת המתהווה בגרוני. לחסום את היכולת לפרוק את השתיקה המפרידה בינינו. אור החשמל בחדר נעשה כמעט מיותר. לפני שראשי יפול אל השולחן, אקום לאטום את החלון, שהמולת הרחוב הגוברת, לא תפריע את שנתי. קצב מחשבתי נעשה איטי. בעוד חרש יתקיים טקס יום השנה השלישי למותה של אשתי. ילדי ואני נעמד סמוך לקבר. את מקומי לצידה לא שמרתי. נעמד דקות אחדות בדומיה. כשנצא אל רחבת החנייה, יציע אחד מבני להסעיני. במכונית נשב ולא נאמר מילה. להפיג את הרדמה, וגם למלא חובה, אשאל כיצד מבלה אני את ימי. לפני שאנסה להשיב, בלי לומר את האמת שבליבי, יתחיל בני לדבר על אימו, באותן מלים מן השנה שעברה. רק בקולו אבקחן בעצב הפוחת משנה לשנה. אינני זקן. רק הצבע הלבן שזרק בזקני ובשער ראשי, הופך אותי זקן גם בעיני. אוסף מקטרוני מונח על השולחן. קבוע בתוך מתקן מיוחד. כבר שנים, שלא נחלצו מתוכו. בעל כורחה פורצת מתוכי זקנה, שאינה נקשרת בגיל, רק בתחושת הנקמות סביב אירועים. אשתי שמתה. ילדי המרוחקים. נכדי המרוחקים. טורי הספרות. שלא הותרו סיפרה אחת בכונני, והכינור פורט שאינו פועל על מיתר אחד בתוכי. צלילים מתים של חלום אחד ויחיד. לעוד כמה לילות כאלה נכונות? עדיין אינני מוכן לפרוק את ידי.

דבש פרא

אנטון צ'כוב

עיבוד: מייקל פריין

נוסח עברי: אברהם עוז

ציטוב בן ה-24 שנים אחרות לאחר כתיבת המחזה

הנפשות

משפחת וויניצב

אנה פטרובנה, אלמנתו הצעירה של גנרל וויניצב המנוח

סרגיי וויניצב, בנה החורג של אנה פטרובנה, בנו של הגנרל מנישואיו הראשונים

סופיה, אישתו של סרגיי

יאקוב
ואסילי
משרתים

משפחת טרילצקי

קולונל טרילצקי, קצין תותחנים בדימוס

דוקטור טרילצקי, בנו של הקולונל, הרופא המקומי הצעיר

סאשה, בתו של הקולונל

פלאטונב, מיכאיל ואסיליביץ, בעלה של סאשה, מורה בית הספר המקומי

שכנים אחרים של הוויניצבים

גלאגוליב, פורפירי סמינוביץ, בעל אחוזה מקומי

פטרין, גראסיס קחמין, סוחר אמיד

גרוקבה, מאריה יפימובנה, סטודנטית לכימיה

אוסים, גנב הסוסים המקומי, כבן שלושים

מארק, זקן גרן, שליח בית הדין המקומי

שני איכרים

העלילה מתרחשת באחת וויניצב באחת הפרובינציות שבדרום

מערכה ראשונה

תמונה א'

(המרפסת בבית האחוזה הכפרי של משפחת וויניצב. היא נשקפת לגן מוצף שמש, שמאחוריו נראים עצי היער הגבוהים, ושכיל של דשא חוצה אותם.)

שיריקת שיגור של דאקסה. האור העולה מגלה את יאקוב ניצב בגן ובדורותיו תיבה גדולה של זיקוקים מסוגים שונים. לידו ניצב ד"ר טרילצקי. נפרוד ביזו. הם משקיפים לשמיים — ד"ר טרילצקי בשמחה, יאקוב בדאגה. ריח גופרית באויר. הדאקסה מתפוצצת, מחוץ לבמה.)

ד"ר טרילצקי: תראה את זה! כאילו מישוה מתפקע מצחוק! (המקל נופל אל הגן) בוא נעיף שניים ביחד! (יאקוב נסוג בבהלה אל המרפסת, בשעה שד"ר טרילצקי מדיק את פתילי הדאקסות האחרונות המכבצות מתוך התיבה) בוא נעיף ארבע

ביחד! בוא נעיף את כולם ביחד! (באה אנה פטרובנה בבהלה.)

אנה פטרובנה: דוקטור! (יאקוב פונה וניצב פנים אל פנים מול אנה פטרובנה. עדיין אחוז בידו את תיבת הזיקוקים.)

ד"ר טרילצקי: זיקוקים!
אנה פטרובנה: לא בתוך הבית! (ליאקוב) החוצה!
יאקוב: החוצה... (הוא מניח את תיבת הזיקוקים ונמלט.)

אנה פטרובנה: יאקוב! בוא הנה! קח את הזיקוקים! (יאקוב חוזר ומרים אותם בחשש) ועכשיו, החוצה! מהר!
לרץ! (יאקוב נחפו החוצה עם התיבה) (לד"ר טרילצקי) בשם אלוהים! הם יעופו כולם! כל הבית יעלה באש! (נשמע קול סידרת רקטות משתחזות, מבחוצ.)

אנה פטרובנה: דוקטור, באמת! הם בשביל אחר כך! כשיחשיך!

ד"ר טרילצקי: אנה פטרובנה! (הוא נוטל את ידה) הכל באשמתך! (הוא נושק את ידה.)
אנה פטרובנה: אשמתך? (בא יאקוב עם תיבת זיקוקים שהשחירה.)

וגם פניו השחירו) (ליאקוב) סלק אותם מפה! מאחורי בית הקיץ הישן כבר אמרתי לך קודם: (יאקוב יוצא דרך הגן) אשמתך?

ד"ר טרילצקי: כמובן! את חזרת! אז לכולנו הראש קצת מסתובב. את לא יודעת איך היה כאן בכפר בלעדייך. אני לא מבין איך עברנו כולנו את החורף. זה היה נפלא

בעיר? הלכת לתיאטרון? יצאת לאכול במסעדות? התגעגעת אלינו כאן? שמחת לחזור הנה? או שכבר את משתעממת? אם את חושבת שהמקום הזה משעמם כשאת פה את צריכה להיות פה כשאת לא פה. כולנו חיים כאן תחת כיסויי אבק, כמו הרהיטים, אבל עכשיו חזרת, והכיסויים הוסרו, וזה היום המושלם הראשון של הקיץ, ומתי אנחנו הולכים לאכול?

אנה פטרובנה: יש עוד המון זמן. הטבח השתכר כדי לחגוג את בואנו... אתה מודד לי את הדופק, דוקטור? או שאתה חוטף לך נגיסה קטנה כדי להחזיק מעמד עד ארוחת הצהריים?

ד"ר טרילצקי: רק חשבתי לרגע. הגעתם הלילה?
אנה פטרובנה: ברכבת הערב.

ד"ר טרילצקי: אז מאיפה הגיעו אלייך הזיקוקים?
אנה פטרובנה: אבא שלך שלח אותם. הוא בא לכאן דבר ראשון בבוקר.

ד"ר טרילצקי: אין לו בוש! הוא יכול לחכות עד ארוחת הצהריים, כמו כולנו. הוא בא לארוחת צהריים?
אנה פטרובנה: כמובן, אי אפשר בלי הקולונל.

ד"ר טרילצקי: ופורפירי סמינוביץ כבר כאן. פגשתי אותו כגן עם הבן החורג שלך.

אנה פטרובנה: סרגיי המסכן! אבל אני כבר סבלתי אותו למעלה משעה לפני כן.

ד"ר טרילצקי: ושוב נכרנו כולנו לרגלייך. בדיוק כמו בקיץ שעבר. (גלאגוליב מופיע בגן, עוצר לעיתים קרובות על מנת להישען על מקלו ולדרוש בחשיבות באונו וויניצב. המקשיב לו בריאת כבוד.)

אנה פטרובנה: הנה בא פורפירי סמינוביץ.

ד"ר טרילצקי: כשפגשתי בהם הוא נאם לסרגיי על התנוונות הנימוסים המודרניים.

אנה פטרובנה: איזה אמא חורגת אכזרית אני! **גלאגוליב:** (לזוויניצב) לא, אנחנו רכשנו להן כבוד של ממש, אתה מבין!

וויניצב: כמו האבירים בימי קדם. **גלאגוליב:** רוממנו אותן!
וויניצב: הערצתם אותן.
גלאגוליב: הערצנו אותן.

ד"ר טרילצקי: אני חושב שהם עברו לרבר על נשים. **גלאגוליב:** אנחנו אהבנו נשים, כמובן. אבל אהבנו אותן כפי שהאבירים בימי קדם אהבו אותן.

וויניצב: רחשתם להן כבוד. **גלאגוליב:** רחשנו להן כבוד.

ד"ר טרילצקי: הבן החורג שלך נעשה איש חביב באופן יוצא מן הכלל.

אנה פטרובנה: סרגיי המסכן!
ד"ר טרילצקי: הוא נוסע מכאן בתור אמן ומשורר. הוא חוזר, הזקן שלו מגולח — ומתחת הוא בכלל לא אמן ומשורר! הוא בחור צעיר וחביב כמו כל אחד אחר.

אנה פטרובנה: הוא לא צריך טבע אמנותי עכשיו. יש לו אשה במקום זה.

גלאגוליב: (לזוויניצב) אז אתה רואה, לנו, הזקנים האומללים, הכוכבים שוקעים, יש בכל זאת יתרון עליכם, הכוכבים הצעירים העולים.

וויניצב: אתם היכרתם את העולם כשהעולם היה צעיר. **ד"ר טרילצקי:** כל המעריצים הוותיקים שלך? איך תעמדי בזה? איפה פלאטונוב? את לעולם לא תוכלי לסבול את כולנו ביחד אם פלאטונוב לא יהיה פה לשעשע אותך.

אנה פטרובנה: כבר פעמיים שלחתי לקרוא לו. (גלאגוליב וויניצב קרבים למרפסת)
גלאגוליב: (לזוויניצב) לא, אנחנו האמנו בנשים, הערצנו את הקרקע שדרכו עליה, כי ראינו באישה את החלק

גילה אלמגור — אנה פטרוכבה, דורון תבורי — מיכאל ואסילייבין פלאטונוב, רבקה נימן — סופיה, יהודה מור — סרגיי וויניצב.

פלאטונוב: אני מתפלא שהיכרת אותי. חמש השנים האחרונות נגסו כי כמו להקת עכברושים שמתנפלת על גבינה. החיים שלי לא יצאו כמו שיכולת לתאר לך אותם.

וויניצב: היא חשבה עליך כשהיית עוד בירון!

קולונל טרילצקי: אנחנו כולנו חשבנו שהוא היה עוד נירטון!

סופיה: ובסוף אתה המורה המקומי?

פלאטונוב: כן.

סופיה: המורה המקומי. קשה לי להאמין. למה לא... הצלחת יותר?

פלאטונוב: למה לא הצלחתי יותר?

וויניצב: (לפלאטונוב) עכשיו אתה נקרא לתת דין וחשבון! **קולונל טרילצקי:** לשם שינוי!

פלאטונוב: למה לא הצלחתי יותר? מה אני יכול לומר?

סופיה: איך שלא יהיה, גמרת את האוניברסיטה?

וויניצב: לא, הוא עוב.

קולונל טרילצקי: הוא ידע הכל. לא נשאר להם מה ללמד אותו.

פלאטונוב: התחנתני.

סופיה: אני מבינה. טוב, זה לא צריך להפריע לך לחיות כמו שצריך, לא?

פלאטונוב: לחיות כמו שצריך?

קולונל טרילצקי: הוא כבר לא מה שהיה, שלא תהיה פה שום טעות!

סופיה: אולי לא אמרתי את זה נכון. אבל לעזוב את האוניברסיטה לא צריך להפריע לך בהכרח לעשות משהו בעל ערך, נכון? זה לא צריך להפריע לך להילחם על חופש פוליטי או על שיחרור האישה? זה לא צריך להפריע לך למלא איזה יעד?

פלאטונוב: מה אני יכול לומר על זה?

גלאגולייב: אני חושב שסאבונארולה שלנו מצא לו יריב אמיתי!

קולונל טרילצקי: קדימה, מישה! תשיב אש!

פלאטונוב: לא, היא צודקת. שום דבר באמת לא צריך להפריע לי. השאלה היא אם היה אי פעם משהו להפריע בעדו. לא הביאו אותי לעולם כדי לעשות דברים; הביאו אותי לכאן כדי לנמנע מאחרים לעשות אותם. (פטרין מופיע בגן) לרברץ כאן כמו איוו אבן גדולה ולהמעידי את כולם. לגרום להם שיתקלו בי ולהיתקע להם באצבעות.

סופיה: ואתה מתכוון להישאר ולרברץ באותו מקום לכל ימי חיך?

פלאטונוב: (מצביע על פטרין) מי יעצור אנשים כמוהו, למשל אם לא אני? עוד לא עבר יום מאז שאנה פטרוכבה חזרה, וכבר הוא כאן לנשות בה.

וויניצב: פלאטונוב — בבקשה ממך! אל תחחיל, אני מבקש ממך, כבר עברנו את כל זה בקיץ שעבר. (פטרין נכנס למרפסת) גראסים קומיץ! (לוחצים ידיים)

פלאטונוב: היית שקוע בהירחורים שם בחוץ, כמה הגיף? חים או מוות? או שטרות וכתבי התחייבות?

וויניצב: (לפלאטונוב) ואת אישתי. סופיה יגורוכבה.

פטרין: (לפלאטונוב) אל תדבר איתי על שטרות. (לוחץ ידיים עם סופיה) נעים מאד. (לפלאטונוב) אל תדבר איתי על כתבי התחייבות! (לזוויניצב) ברכותי! (לפלאטונוב) הם לא יותר מחלומות ואשליות, ידידי! הם אומרים: 'יש לך כסף!' אבל כשאתה מבקש לשלוח את היד שלך אל הכסף שיש לך, אתה מגלה שאין לך כלום.

פלאטונוב: (לסופיה) הגנרל הזקן לא ידע מה הוא עושה בתקופה האחרונה לחייו.

פטרין: כן, ומי היה פה לעזור לו?

פלאטונוב: הוא לא ידע על מה הוא חותם.

פטרין: מי עצם לו את העיניים?

פלאטונוב: (לסופיה) את מתפלא עליו, ובצדק. אבל יש לך פה עולם מלא להתפלא עליו! עולם חדש מלא טיפשים ונוכלים.

וויניצב: פלאטונוב, בבקשה...

פלאטונוב: שישים בתי מרוח יש לארון הנכבד הזה.

פטרין: שישים ושלושה.

פלאטונוב: אני מבקש סליחה.

פטרין: ונראה לי שאתה שתית ככולם, לא?

פלאטונוב: הנדיב הידוע. אדם שכולנו מורידים בפניו את הכובע.

פטרין: ואני גם משתייך למקצוע מלומד. אני עורך דין מוסמך! ידעת את זה? ונוסף לזה אני בדרגה השביעית של שירות המדינה. וחייתי קצת יותר שנים ממך!

וויניצב: בבקשה!

גלאגולייב: סליחה, אבל זה נכון! כמה מאיתנו חיו קצת יותר שנים מאחרים!

פלאטונוב: וכמה וורודות הלחיים שלך! את מרגישה את החום, אני רואה.

גרזקובה: למה אתה ממשיך להגיד לי את הדברים האלה?

פלאטונוב: אני פשוט מנסה לנהל איתך שיחה. לא דיברתי איתך כבר שישה חודשים או יותר. למה את כל כך מתרגזת?

גרזקובה: המראה שלי כנראה עושה לך דברים משונים. אני לא יודעת איך הצלחתי להרגיז אותך ככה. אני משתדלת לא להיתקל בך עד כמה שאני יכולה. אילו ד"ר טרילצקי לא היה מבטיח לי באופן מפורש שאתה לא תהיה כאן לא הייתי באה.

ד"ר טרילצקי: אמרתי שאני לא יודע אם הוא יהיה כאן או לא.

גרזקובה: (לד"ר טרילצקי) שתבטיח לי!

פלאטונוב: (לד"ר טרילצקי) בדיוק! לרמות אותה ככה! (לגרזקובה) עכשיו את הולכת לבכות, נכון? יפה, תרביצי איזה בכי קטן. זה משחרר לפעמים. (יוצאת גרזקובה בדמעות)

ד"ר טרילצקי: (לפלאטונוב) אתה כל כך אדיוט! עוד תקרית אחת כזאת ואנחנו לעולם לא נהיה חברים יותר!

פלאטונוב: מה זה נוגע לך?

ד"ר טרילצקי: אז בוא נניח — רק לצורך הדיון — שאני במקרה מאוהב בה!

פלאטונוב: אם ככה אז תודה לי על ההודמנות לררץ אחריה ולנגב לה את הדמעות.

ד"ר טרילצקי: אני לפעמים שואל את עצמי אם אתה אחראי למעשיך! (יוצא ד"ר טרילצקי בעיקבות גרזקובה)

סאשה: (בנויפה) מישה! בבקשה ממך!

גלאגולייב: היו ימים שבהם התיחסנו לנשים בכבוד! **קולונל טרילצקי:** רק זוכים לראות את הפרצוף שלה בחזרה — וטראח: שוב הראש שלה מתגלגל על הרצפה!

פלאטונוב: כן. טיפשי מצדי. טיפשות מולידה טיפשות. **סופיה:** ואתה אף פעם לא יכולת לסבול טיפשות. **פלאטונוב:** (פונה אליה) אני מצטער...

סופיה: כבר לא חשבתי שאתה הולך להבחין בי בכלל. **פלאטונוב:** אני לא חושב שאנחנו נפגשנו.

סופיה: אז אתה לא מכיר אותי, מה?

וויניצב: (לפלאטונוב) זהירות! זה מבחן רציני!

קולונל טרילצקי: כל הקאריירה שלך תלויה בו!

וויניצב: לא? טוב, אז מותר לי להציג בפניך את אישתי? סופיה יגורוכבה.

פלאטונוב: סופיה יגורוכבה... איתך?

סופיה: כל כך השתגיתי?

פלאטונוב: לא, אבל... כאן? ואת נשואה? (לזוויניצב) זוהי הגברת? למה לא אמרת?

וויניצב: הפתעה קטנה.

סופיה: שכחתי, פלאטונוב?

וויניצב: תזכורת קטנה לימי האוניברסיטה שלך.

סופיה: אני בקושי גמרתי בית ספר אז.

וויניצב: וזאת אישתי. אלכסנדרה איוואנובנה.

סופיה: (לסאשה) אני מאד שמחה להכיר אותך.

וויניצב: בתו של הקולונל. ואחותו של האדם השנון ביותר בעולם. חרץ מפלאטונוב בעצמו.

סופיה: (לפלאטונוב) אז שנינו נשואים?

ד"ר טרילצקי: אני לא יכול לראות אנשים מתים כרעב, שמנונת.

פלאטונוב: עוד היכהוב של שנינות רפואית לתפארת.

אנה פטרוכבה: איזה טרדן האיש הזה! טוב, חצוף שכמותך, אתה חכה כאן ואני אמצא לך משהו לאכול. (יוצאת אנה פטרוכבה)

פלאטונוב: למרות שזה לא היה לגמרי במקום, אם אתה כבר מזכיר את זה. גם אני די רעב. (סופיה וגרזקובה מופיעות בגן)

וויניצב: והנה הגברות. עכשיו נעמיד כולנו את המלומד הגדול שלנו למבחן.

פלאטונוב: מי זאת?

וויניצב: אהא!

קולונל טרילצקי: היא שידלה את הסייח הבורח שלנו לחזור, ככה זה נראה. (לפלאטונוב) שלחה בנו מבט אחד קודם וברחה לה!

פלאטונוב: על מי אנחנו מדברים?

ד"ר טרילצקי: אה, כך, ועכשיו אתה כאן!

קולונל טרילצקי: היא רק תיכנס וישר תעוף החוצה, אני חושב!

גלאגולייב: מותר לי להציע שלא נשים אליה לב?

וויניצב: תתרכז בשניה, פלאטונוב, ותגיד לנו מי זאת. (סופיה מובילה את גרזקובה פנימה מן הגן)

פלאטונוב: הא, גברת מיץ-חיפושיות! (גרזקובה נעצרת ברחייה. פלאטונוב אינו מתיחס כלל לסופיה. הצופה בנעשה בכובד ראש)

ד"ר טרילצקי: (בנויפה) מישה!

גרזקובה: (בקרירות) מיכאל ואסילייבין.

פלאטונוב: (נוטל את ידה) מאריה יפימוכנה! ברכותי!

וויניצב: והינה עוד מישהי שמאד רוצה לפגוש אותך, פלאטונוב...

פלאטונוב: רק רגע. זה עונג שכזה לפגוש שוב את מאריה יפימוכנה. (הוא מנסה לנשק את ידה)

גרזקובה: (מושבת ממנו את ידה) אני לא רוצה שינשקו את היד שלי. תודה רבה.

פלאטונוב: אני לא ראוי לנשק את ידך, אפילו?

גרזקובה: אני לא יודעת אם אתה ראוי או לא ראוי. אני רק יודעת שאתה לא מתכוון.

פלאטונוב: לא מתכוון? מה מביא אותך לחשוב ככה?

גרזקובה: אתה יודע שאני לא אוהבת את זה. רק בגלל זה אתה עושה את זה. תמיד אותו דבר — אתה אוהב לעשות רק דברים שאני לא אוהבת שאתה עושה.

ד"ר טרילצקי: תעזוב אותה, מישה.

פלאטונוב: חכה, חכה. (לגרזקובה) איך את מתקדמת עם מיץ-חיפושיות שלך?

גרזקובה: מיץ-חיפושיות? מה הענין הזה עם מיץ-חיפושיות?

פלאטונוב: מישהו אמר לי שאת מנסה להפיק אָתר מרסק חיפושיות. מרחיבה את גבולות המדע. כל הכבוד!

הכבוד!

גרזקובה: אתה תמיד מוכרח לעשות בדיחה מכל דבר, נכון?

ד"ר טרילצקי: תמיד! מכל דבר!

פלאטונוב: אני לומד מהדוקטור.

וויניצב: פלאטונוב...

פלאטונוב: נפלא. ומה זה מוכיח?
פטרין: כשתגיע לגילי אתה תגלה את זה בעצמך!
גלאגולייב: (נפלאטונוב) אתה מעולם לא הכרת מה שהיה פעם, אתה מבין?
פטרין: לעבור את החיים — את זה צריך לדעת.
גלאגולייב: (בהסכמה) אנחנו ידענו איך להינות מהחיים!
פטרין: אבל יש לזה מחיר!
גלאגולייב: (בהסכמה) אנחנו לא עשינו חשבון.
פטרין: (נגלאגולייב) אבל מה הוא יודע על החיים?
פלאטונוב: (לפטרין) מה אתה יודע על החיים?
ויניצב: פלאטונוב, בבקשה ממך!
פטרין: לא — הוא רוצה לדעת על החיים — אני אספר לו על החיים.
גלאגולייב: זו שאלה של כבוד.
פטרין: אני אספר לך על החיים. כשאדם נולד הוא יכול לבחור באחת משלוש דרכים, ורק שלוש דרכים — אין דרך אחרת.
גלאגולייב: (בהסכמה) כבוד וחוסר כבוד, זה הכל!
פטרין: אם ילך ימינה, יאכלו אותו הזאבים. אם ילך שמאלה, הוא יאכל את הזאבים כדי להישאר בחיים. ואם ילך ישר — בסוף הוא יאכל את עצמו.
גלאגולייב: כי אנחנו ידענו להיות מאושרים.
פלאטונוב: (לסופיה) אבל תביטי עליו! הם כולם כורעים ברך בפני האפס המנופח הזה. ולמה? כי הם כולם חייבים לו כסף עד האוזניים!
ויניצב: די, זה מספיק, פלאטונוב! זה מאד לא נוח למארחים כשהאורחים מתחילים לריב.
פלאטונוב: (לסופיה) את מרגישה נבוכה בגלל השעשועים הכפריים שלנו?
סופיה: אני מוצאת שכל זה מאלף מאד.
ויניצב: (לפלאטונוב) אבל לפעמים אתה מגויס מאד.
פטרין: מה בכלל עשיתי לו אי פעם?
פלאטונוב: את הדבר הכי גרוע — שאפילו אלה שיש להם איזו שהיא יומרה לכבוד לא אומרים אף מילה!
 כולם שקועים בדממה כזאת, כדיממת המוות הזאת!
 (קולוול טרילצקי נחמד בשנתו)
סאשה: (מטלסח אתו) תתעורר, אבא! אתה לא יכול לישון פה!
קולוול טרילצקי: ארוחת צהריים?
פלאטונוב: לא. תחזור לישון.
סאשה: מישה! (אוספי מופיע בגן, ממתין בצפייה מנושמת)
פלאטונוב: אני כבר מעדיף את חברתם של פושעים הגונים וטובים. (הוא קורא) אוסיפ!
ויניצב: אה, לא!
גלאגולייב: לא עוד הפעם הוא!
פטרין: מה הוא הולך לעשות? להזמין אותו פנימה?
פלאטונוב: בוא, תיכנס, אוסיפ. (אוספי נכנס למרפסת. חש שאף במקומו. הוא מסתיר דבר מה מתחת לחולצתו)
פלאטונוב: (לסופיה) אני יכול להציג בפניך את ידידי אוסיפ?
ויניצב: (בהשלמה) אז תנגב את המגפיים שלך, אוסיפ. **פלאטונוב:** אוסיפ הוא גנב הסוסים המקומי שלנו.
ויניצב: מה אתה עושה כאן, אוסיפ?
אוספי: שום דבר, אדוני, מחכה לגברת. להגיד ברוך הבא, ככה.
ויניצב: יפה מאד מצידך, אוסיפ. (לסופיה) זה חלק מההכרות שלך עם החברה המקומית, אני מניח.
קולוול טרילצקי: חי לו כמו פרא אדם, זה.
גלאגולייב: כיער.
פטרין: כמו חיית פרא.
פלאטונוב: הפורץ המקומי שלנו. וגם הרוצח, לא, אוסיפ?
אוספי: (לויניצב) באתי להגיד מזל טוב, הלואי שיהיה לך הרבה אושר, אדוני.
ויניצב: תודה, אוסיפ.
פלאטונוב: תביטו על הגיחוך שלו. טון ברזל יש בפרצוף הזה!
ויניצב: אז מה גנבת מאיתנו במשך החורף, אוסיפ?
אוספי: לא גנבתי כלום, אדוני.
ויניצב: לא?
אוספי: לא, אדוני. לא הייתי כאן, אדוני.
ויניצב: איפה היית, אוסיפ?
אוספי: הייתי בכלא, אדוני.
פלאטונוב: למה היית בכלא?
אוספי: כי זה קר ביער בחורף.
פטרין: כלא! למה לא העיפו אותך לסיביר אחת ולתמיד? תביטו, הוא מסתיר משהו מתחת לחולצה שלו אפילו עכשיו!

ויניצב: מה זה, אוסיפ?
אוספי: שום דבר, אדוני.
פלאטונוב: שום דבר, הוא אומר! ושום דבר אנחנו גם לא עושים בעניין! לכן הוא לא הולך לסיביר! כולנו יודעים שהוא גנב — אבל כולנו יודעים שהוא גם רוצח, אז לאף אחד אין אומץ להציע לו לתוך החולצה. זה גם מה שמנוע מכל האחרים כאן ללכת לסיביר! הם כולם עומדים כאן עם נאד נפוח תקוע להם מתחת לחולצה, ולאף אחד אין אומץ לצאת נגדם!
ויניצב: פלאטונוב, כאמת!
גלאגולייב: הפעם הוא הגויס לגמרי! יש גבול לכל דבר, והפעם הוא עבר אותו!
פלאטונוב: שישים ושלושה בתי מרוח יש לאיש הזה!
 (לאוספי) אני לא חושב שיש לך שישים ושלוש קופיות, מה? אתה רק גנב מתחיל!
פטרין: אתה ברצינות משווה אותי לגנב סוסים פשוט?
פלאטונוב: בשום אופן! אני לא מתכוון לפגוע ככה בגנבי סוסים! (סערה, שאיננה מפריעה לקולוול טרילצקי להיות שקוע בשניה)
ויניצב: בבקשה! בבקשה!
פטרין: (מציב על פלאטונוב) או הוא הולך או אני!
ויניצב: (לאוספי) אתה תלך! כל זה בגללך!
פלאטונוב: (מציב על אוסיפ) אם הוא הולך, אני הולך!
סאשה: (לפלאטונוב) בשם אלוהים! אתה מבייש אותי לפני כולם!
 (נכנסת אנה פטרובנה)
אנה פטרובנה: תפסיקו! תפסיקו! זה מתחיל להיות כמו בשנה שעברה! אני לא מוכנה לזה! פלאטונוב, כולנו היינו לגמרי שמחים עד שהגעתי!
פלאטונוב: (ננעם) אה, גם את לצידם, מה? גם את לא רוצה אותו? (אנה פטרובנה) אני כל כך מצטערת!
סאשה: (לאנה פטרובנה) אני כל כך מצטערת!
אנה פטרובנה: (לסאשה) אל תהיי טיפשה. הוא יירגע בעוד רגע. אוסיפ, מה אתה עושה כאן?
אוספי: כלום. להגיד ברוך הבא, ככה. הבאתי לך ינשוף תיגוק קטן. (הוא מוציא אותו מתוך חולצתו)
אנה פטרובנה: או, כמה מתוק. קח אותו לאורות ותמצא איזו קופסה בשבילו. אחר כך תיגש לדלת של המטבח והם יתנו לך משהו לאכול. (אוספי יוצא אל הגן) למעשה כולנו יכולים ללכת לאכול. ארוחת הצהריים כבר מוכנה!
סאשה: (לאנה פטרובנה) בבקשה תסלחי לו!
אנה פטרובנה: אין על מה לסלוח! הכל עבר. הכל נשכח.
גלאגולייב: כולנו מכירים את פלאטונוב.
ויניצב: (לסופיה) כן, הנה לך פלאטונוב שלך, יקירה שלי!
סופיה: אני מפחדת שאני הרגזתי אותו. אסור היה לדבר בגילוי לב כזה.
גלאגולייב: לא, לא, האיש הוא לא יציב! (לסאשה) סליחה, (לסופיה) אי אפשר לדעת מה יקפיץ אותו בעוד רגע.
פטרין: זה כמו להחזיק בבית דוב של קירקס. אי אפשר לדעת, הוא יציג לך או יקרס אותך?
אנה פטרובנה: גראסים קוזמיץ! לא אמרתי לך שלום.
פטרין: אנה פטרובנה! אני יכול לדבר איתך מילה אחת?
אנה פטרובנה: תישאר לארוחת צהריים?
פטרין: כן, אבל אם אני אוכל לדבר איתך מילה קודם, קודם...
אנה פטרובנה: איפה דוב הקירקס שלנו מתחבא עכשיו? (אחרים) בואו ותיכנסו לאכול! (אנה פטרובנה הולכת לכיוון הגן, פטרין בעקבותיה)
פטרין: אילו רק יכולת לתת לי צל של תקווה...
אנה פטרובנה: אחרי האוכל! תמיד יש יותר תקווה אחרי האוכל! (אנה פטרובנה יוצאת אל הגן)
סאשה: (ביאוש) אבא! בבקשה ממך!
קולוול טרילצקי: (מתעורר בקפיצה) עוד לא אכלנו, מה?
גלאגולייב: בוא קולוול... (ויניצב מסייע לקולוול טרילצקי להיכנס גלאגולייב מתחיל להנחות את סופיה וסאשה אחריו)
סאשה: אני מצטערת, אני מצטערת.
גלאגולייב: לא, לא! מה היינו עושים בלי הקולוול ומשפחתו לשעשע אותנו? (יוצאת סופיה וסאשה. גלאגולייב מעוכב בידי פטרין)
פטרין: רק תגיד לי, הצלחת?
גלאגולייב: הצלחתי מה?
פטרין: לשאול אותה?
גלאגולייב: עוד לא.
פטרין: ידידי היקר! למה אתה מחכה? הקולוול יקדים אותך!
גלאגולייב: הקולוול? לקולוול אין שתי קופיות לקנות לו נר!
פטרין: יש לו מספיק קופיות לקנות לה זיקוקים!

מאחורי בית הקיץ הישן — יאקוב הראה לי. יכול לדבר ללב אישה יותר מפרחים! אתה רוצה להתחתן איתה?
גלאגולייב: אני לא שולל את הרעיון.
פטרין: אז קדימה.
גלאגולייב: אבל האם היא רוצה להתחתן איתי? כאן אולי הקושי, אתה מבין?
פטרין: בודאי שהיא תרצה.
גלאגולייב: כן? מי מאיתנו יכול לנחש את סיתרי ליכר של הזולת?
פטרין: אישה יפה — גבר נאה. שניכם נוצרתם זה לזו! שאני אשאל אותה בשבילך?
גלאגולייב: אני יכול לעשות את החיזורים שלי בעצמי, תודה רבה! מה זה עניין?
פטרין: גבר צריך אישה, פורפירי סמיונוביץ! אחזה צריכה גבר! וחובות צריכים מישהו שישלם אותם! אני לא רוצה לתבוע אותה למשפט ולהכריח אותה למכור את האחזה! אני כן אדם הגיוני, פורפירי סמיונוביץ! כל מה שאני רוצה זה הכסף שלי! (אנה פטרובנה מופיעה בגן, דווחה שלובה בורווה של פלאטונוב) הנה היא, פורפירי סמיונוביץ! חשאל אותה עכשיו!
גלאגולייב: (מהסס) אני לא יכול לעשות את זה על קיבה ריקה. קודם לאכול!
פטרין: האושר שלך — זה כל מה שאני רוצה! האושר שלך והכסף שלי. (יוצאים גלאגולייב ופטרין בכיוון חדר האוכל. נכנסים אנה פטרובנה ופלאטונוב מן הגן)
אנה פטרובנה: אבל אני לא יכולה להיפטר מהן, אתה מבין? גם אתה לא, עם כל הדיבורים היפים שלך. אני תלוייה בהם! זה כמו מצב מסוכן מאד על לוח שחמט. אילו לא גרמתי לפורפירי סמיונוביץ שיקנא טיפ־טיפפה בקולוול... אילו לא גרמתי לקולוול שיקנא טיפ־טיפפה בדוקטור... אילו לא הייתי מוגנת מפני הדוקטור על ידי הקטנה המסכנה הזאת, גרקובה... אילו פטרין לא היה מאמין שיקבל את הכסף שלו מגלאגולייב... אילו אתה לא היית כאן לשמח את ליכר... אז המלכה היתה נופלת. אני אפסיד את האחזה, פלאטונוב! אני אפסיד הכל. ואז מה תעשו? כולכם? האריה חייב לשאוג — כמוכן שהוא חייב — אבל קצת יותר בעדינות, פלאטונוב, או שהוא יחריב את כל הבית. כן? עכשיו תחכה פה. אני הולכת לשלוח אליך את מאריה יפימובנה. אני מצאתי אותה בוכה, פלאטונוב! אז עכשיו אתה הולך להושיט לה את הטלף שלך ולהתנצל. (נכנס וויניצב)
ויניצב: בואו! כולם כבר מוכנים לשנות לחיינו!
אנה פטרובנה: לו יש משהו אחר לעשות קודם. (לפלאטונוב) חכה עכשיו! שלא תעזו להיכנס לאכול לפני שתעשה מה שאמרתי! (יוצאת אנה פטרובנה)
ויניצב: מה כל זה?
פלאטונוב: אני מושיט את הטלף שלי כדי לקבל את האוכל שלי... סרגיי, אתה בר מזל, היא אשה נהדרת, סופיה שלך, אתם מאושרים?
ויניצב: אני לא יודע...
פלאטונוב: אתה לא יודע?
ויניצב: אתה וסאשה מאושרים?
פלאטונוב: אנחנו משפחה! הקמנו לנו קן! באחד הימים אתה תבין מה זה אומר. קח ממני את סאשה ואני חושב שאני גבור. אבא, הרוס לגמרי. אנחנו הווג המרשלים — היא טיפשה ואני מנוול. אתם לא מאושרים?
ויניצב: אני מניח שאנחנו כן. אני מניח שזה מה שנקרא להיות מאושרים. (נכנס ד"ר טרילצקי. אוכל, כוס בידו האחת, נקבוק באחרת)
פלאטונוב: (לד"ר טרילצקי) ואתה כבר ממלא וממלא את עצמך! סלחת לי?
ד"ר טרילצקי: על מה? בוא, אנחנו חייבים לשנות לכבוד השיבה הגדולה הביתה. (הוא כורך את זרועו סביב פלאטונוב) שתה. שתה. שתה!
פלאטונוב: ראיית את החולים שלך היום?
ד"ר טרילצקי: (נע תמנו והלאה) מישה, אחת ולתמיד, אם אתה הולך להטיף לי, בוא נעשה סיור קבוע. הטפת מוסר פרטית, שעה ביום, בין ארבע לחמש, ואני אשלם לך רובל לשעה!
ויניצב: (כורך את זרועותיו סביב שניהם) די, בואו, חברים, בואו נרים ביחד כוס של אחוות רעים! ואז — יבוא הגורל ויתעלל בנו. לעזאזל מלווים בריבית, לעזאזל נושים! כל זמן שכל האנשים שאני אוהב בעולם הזה בריאים ושלמים. אתם כל מה שיש לי!
ד"ר טרילצקי: אנחנו כל מה שיש לנו! (נכנסת גרקובה. נעצרת כשהיא רואה אותם)
פלאטונוב: בואו! אני הולך לשנות לחיי הכל, עם כל מי שיש לשנות איתו! כבר לא הייתי שיכור הרבה זמן,

פלאטונוב: באמת כל גבר שאת פוגשת הוא איום כזה על סרגיי שלך? אם דיברתי איתך יותר מדי הערב, אם עייתני אותך עם החיזורים שלי, זה רק משום שאת אישה אינטליגנטית ונעימה. מה את חושבת? שאני רוצה לקחת אותך מבעלך? שאני מאוהב בך? שאיכשהו הצלחת לכבוש את האינטלקטואל המקומי? שאילפת את הילד הנורא של הכפר? כמה נפלא! איזה אושר! איזו בונבונייה מתוקה לאגואיסטית הקטנה שלנו! סופיה: אתה יוצאת מדעתך!

פלאטונוב: אז תברחי! תברחי אליו! אף אחד לא עצר אותך פה! (שתיקה) כל כך חם, אפילו עכשיו... לא הייתי צריך לשחות כל כך הרבה... (שתיקה) למה לא הצלחתי יותר? הדבר הראשון ששאלת אותי! לא "אתה בסדר?" או "אתה מאושר?" שום דבר! "למה לא הצלחת יותר?"

סופיה: אני מצטערת.

פלאטונוב: לא, את צודקת. למה באמת? הרשע פושע סביבי, מטפן את הארץ, בולע את אחי המאמינים, בעוד אני יושב כאן בחיבוך ידיים. אני אהיה אותו הדבר בן ארבעים, אותו הדבר בן חמישים. אני כבר לא אשתנה עכשיו. לא עד שאשקע לתוך זיקנה מנוונת, גוררת רגליים, ורדישות מטמטמת כלפי כל מה שמחורץ לגוף הזה שלי. חיים אבודים! ואז — המוות. וכשאני חושב על המוות הזה אני נחרד. (שתיקה) למה לא הצלחתי יותר? יכולתי לשאול אותך אותו הדבר. מה קרה לאותו הלב הטהור שהיה לך? איפה הרצינות של הימים ההם, הכנות, הנחישות? את שואלת אותי למה לא הצלחתי יותר? את שואלת גם את בעלך? נתת לשניים לחלוף בכטלה. את רואה אחרים משחיתים את הידיים ואת הלב שלהם למענך. ועוד את מסוגלת להסתכל להם בעיניים. זאת שחיתות. (סופיה קמה על רגליה. פלאטונוב מושיב אותה בחזרה) עוד מילה אחת, ואז אתן לך ללכת. את היית כל כך נהדרת פעם! לא, תני לי לגמור... את היית טובה. הייתה בך גדולה. (הוא נוסל את ידה) איזה מיץ דבר שבעולם הביא אותך להתחתן עם האיש הזה?

סופיה: סרגיי? הוא איש טוב.

פלאטונוב: הוא ננס רוחני!

סופיה: הוא בעלי!

פלאטונוב: הוא שקוע עד הצוואר בחוכות — חסר ישע, בן אדם בלי תועלת!

סופיה: הדבר בבקט, טוב? יש פה אנשים מסכיבים!

פלאטונוב: אבל איכפת לי! שישמעו כולם! (בשקט) אני מצטער אם אני הייתי חרף מדי. אני אהבתי אותך, אבל אהבתי אותך יותר מכל העולם. השיער הזה. הידיים האלה. הפנים האלה... ומה תעשי כאן? רק תשקעי עמוק יותר ויותר בכביצה. למה אף פעם אנהנו לא מגיעים לחיות את החיים שיש בנו? אילו היה בי כוח הייתי עוקר אותנו מהחור המטונף הזה — עוקר את שנינו! אנהנו נעזוב! הלילה! ניקח את רכבת הלילה ולא נחזור אף פעם!

סופיה: מה אתה מדבר?

פלאטונוב: את יודעת מה אני מדבר... (באיש פטרין ובלאגולייב, שניהם שתויים מעט)

פטרין: (בלאגולייב) שים לי רובל לפני העיניים ואני אגנוב אותו!

פלאטונוב: (סופיה בורחת לעמקי הגן) (הוא רץ אחריה)

פטרין: אני אומר לך, פורפירי! אני אגנוב אותו! חי נפשי! אם אני אחשוב שזה יעבור בשלום! נשים לך רובל לפני העיניים ואתה תגנוב אותו!

בלאגולייב: אני לא, גראסיה! אני לא אגנוב, אתה יודע!

פטרין: אז עשרים אלף רובל!

בלאגולייב: לא, לא!

פטרין: חמישים אלף!

בלאגולייב: לא, לא, לא.

פטרין: תראה לי בן אדם ישר, פורפירי, וראה לך טיפש!

בלאגולייב: אני טיפש גראסיה!

פטרין: (בעצב) כן. אתה טיפש. וזה לא יעזור סתם לשבת שם ולהביט עליה! איזו מיץ צורה זאת לכבוש לך אישה? סתם יושבת לך שם כמו פטריה!

בלאגולייב: אני אכבוש אותה, גראסיה, אל תדאג! אני עוד אחתהן איתה!

פטרין: כן, אבל מתי, פורפירי, מתי? מי יודע כמה זמן נשאר לנו, בגילנו? תשאל אותה הלילה, פורפירי! הרי זה ליל קיץ נהדר. והיא מאוהבת! לא ראתה אותה צוחקת בארוחת צהריים? לא ראתה את המבט הפראי בעיניים שלה? הינה היא באה. הביט עליה! הביט עליה! (באות אנה פסורבנה וגרקובה, בעמקי הגן) היא יצאה

ארנבת בשנה שעברה, היא מחזיקה אותה בזרועות שלה, מלטפת אותה, והיא אומרת לי: "זה נכון מה שאומרים עליך, אוסיפ — אתה שודר?" "נכון כמו שאני עומד פה עכשיו", אני אומר לה "אם ככה אנהנו צריכים להחזיר אותך למוטב", היא אומרת. "אתה תצטרך לצאת למסע צליינות, כל הדרך עד קייב ברגל. אחר כך תלך האלה למסקווה, ושנה מהיום אתה בן אדם אחר". טוב, התארגנתי לי כמו קבצן, חליתי את הצרור שלי על הגב והתחלתי ללכת לקייב. אבל שום דבר לא יצא מזה. הגעתי רק עד חרקוב כשפגשתי חבריה שלמה של צליינים. ומה עשיתי? שתיתי את כל הכסף שלי, הסתבכתי בקטטה, איבדתי את הניירות שלי, וחזרתי שוב הביתה. עכשיו היא לא נותנת לי לעשות כשבילה כלום. (אנה פסורבנה מופיעה בין העצים ברקע. היא נעה בהיסוס ואשית לכיוון אחד. אחר כך לכיוון אחר, מחפשת מישהו)

סאשה: הנה היא... היא תראה אותך.

אוסיפ: מה זה איכפת לי?

סאשה: אבל זה נכון. כשאתה מאוהב במישהו אין מה לעשות איתך. כשרק התאהבתי בפלאטונוב ועוד לא ידעתי שהוא אוהב אותי עברתי ייסורים קשים. הסתובבתי ביער כמו נשמה תועה.

אוסיפ: ועכשיו מה הוא עושה? נסחב אחרי הגברת! אין לו הרכה לב, לבעל הזה שלך. אבל יש לו את השכל, ויש לו את המילים. הוא יכול למשוך אחריו את כל הגוע של הנשים אם הוא רק ירצה.

סאשה: די, מספיק. אני לא אוהבת את הדיבורים האלה.

וויניצב: (קורא, מבחזר) סופיה! סופיה!

ד"ר טרילצקי: מישה! איפה אתה? (אנה פסורבנה נעלמת)

סאשה: הם כולם יוצאים. הם ימצאו אותך, בטוח. אין של איהיה, אין כשר תועלת לשבת כאן ליליל עליה. זה לא יביא אותך לשום מקום.

אוסיפ: למה לו לרצות עוד נשים שירדפו אחריו? יש לו כבר את הכי טובה מכולם. (אוסיפ נעלם בין העצים כשוויניצב נכנס)

סאשה: כבר זמן לזיקוקים?

וויניצב: כן, אבל איבדתי את סופיה.

סאשה: אני אקרא לפלאטונוב. אתם לא תתחילו בלעדיו, נכון?

וויניצב: חשבתי שהיא בך, (נכנס ד"ר טרילצקי. ניכר בו שהוא שתוי) ראיית את סופיה?

ד"ר טרילצקי: לא. מחפש את מישהו.

וויניצב: (קורא) סופיה...! (יוצא וויניצב)

ד"ר טרילצקי: (קורא) מישה! (מסאשה) יש לי רובל כשבילי! קחי רובל, סאשה... (הוא מבחזר בצלחת הריקה שבידה) סאשה המסכנה! אוכלת בחורץ לברך! קחי שני רובלים, סאשה! קחי שלושה!

סאשה: (מעירה את הכסף הצידה) או, לא! עד כדי כך אתה שיכור?

ד"ר טרילצקי: אני לא שיכור, סאשה! זה גראסים קחמירי — הוא שיכור! נתן לי את כל הכסף שלו לשמור עליו. "אם אני לא אתן את זה לך", הוא אמר, "אני יודע שאני אלך ואתן את זה למישהו אחר". (הוא מחזחז בכסף) כסף של איכרים... הינה ארבעה רובלים לאחותי המקסימה, ואם את חושבת שאני שיכור את צריכה לראות את אבא!

סאשה: מה עשיתי שכל זה מגיע לי? איפה הוא?

ד"ר טרילצקי: מאחורי הספה.

סאשה: אני מבינה שאין טעם לצפות לאיזו עזרה ממך. איפה מישהו?

ד"ר טרילצקי: אני לא מוצא אותו!

סאשה: טוב אז תמצא אותו! אני אמצא את אבא. (יוצאת סאשה)

ד"ר טרילצקי: (קורא) מישה! מישה! (יוצא ד"ר טרילצקי. נכנסת סופיה מבין העצים. היא מתיישבת על אחד מספסלי הגן)

וויניצב: (קורא, מבחזר) סופיה! איפה היא?

ד"ר טרילצקי: (קורא, מבחזר) פרס של רובל אחד לכל מי שימצא את פלאטונוב! (נכנס פלאטונוב מאותו כיוון שממנו באה סופיה)

פלאטונוב: אני הולך אחרייך לחדר האורחים — את חוזרת לחדר האוכל. אני נכנס לחדר האוכל — את יוצאת לגן. אני יוצא — את בורחת בחזרה לכיוון הבית.

סופיה: אתה מדבר ומדבר על העבר. מה זה משנה? סטודנט התאהב בתלמידת בית ספר; תלמידת בית ספר אהבה סטודנט; סיפור ישן! ישן ובלי! יותר מדי בלוי וישן מכדי שתהיה לזה אילו משמעות כשבילנו עכשיו.

פלאטונוב: אז ממה את כל כך מפחדת?

סופיה: אני לא מפחדת משום דבר!

ואני הולך להיות שיכור היום! (הם פונים ללכת. אבל נעצרים למראה גרקובה)

פלאטונוב: מאריה יפמובנה! אני מתנצל. אני מבקש את סליחתך בפומבי. אני נשרף מבושה. תני לי את ידך... אני כורע ברך ומנשק את ידך בפומבי! (גרקובה מושכת ממנו את ידה) עכשיו היא עוד פעם תתחיל ליילל! (יוצאת גרקובה בדםעות) בואי, תחזרי הנה, מיץ-חיפושיות! (פלאטונוב יוצא אחריה)

ד"ר טרילצקי: פלאטונוב, אני מבקש ממך!

וויניצב: אתה לא יכול אף פעם להיות רציני? (ד"ר טרילצקי ווויניצב יוצאים אחריו. מבחזר נשמע קול פסנתר מנגן ניגון עליז)

תמונה ב'

הגן. כמו בתמונה הקודמת. ללא המרפסת, הניגנה נמשכת חרישית ברקע. נכנסת סאשה. בידה זברמה עטוף במפית.

סאשה: (קוראת חרה) איפה אתה? אתה שם? (אוסיפ מופיע מבין העצים. סאשה מסירה את המפית מעל מה שהיא אוחזת. מתגלה צלחת גדושה במוז)

אוסיפ: (שנינו גנבים, מה? (הוא נוסל את הצלחת. מתישב ואוכל ברעבתנות באצבעותיו))

סאשה: תסיר את הכובע. זה חטא לאכול בכיסוי ראש. ותגיד ברכה, נו! (אוסיפ מסיר את כובעו וממשיל לאכול. מרחוק נשמע שריקת רכב) הנה — רכבת הערב. עוד מעט יחשיך. והם עוד לא גמרו לאכול צהריים! אוכלים, שותים. שרים, ורקדים. אחר כך שוב אוכלים ושותים. הראש שלי מצלצל... והם לא יכלו למצוא כמה שאריות במטבח בשביל...? טוב, אלוהים יסלח להם... כשרק יחשיך יעשו לנו פה זיקוקים. אני לא ראיית זיקוקים מאז שהייתי ילדה. מאז שהיו עורכים פה מסיבות לכל הקצינים, כשלאבא שלי היה הגדוד שלו... (עוד שריקת רכבת. קרוב יותר, ואז — דרנג — קולו העמום של הקטר) הנה היא שם. עוברת את המיסעף. על יד הבית הקטן שלנו... (שתיקה אוסיפ מחזיר את הצלחת לסאשה ומחזה את פי)

אוסיפ: אני נישקתי אותה פעם.

סאשה: אנה פטרובנה? אתה נישקת אותה? (היא מתישבת לידו)

אוסיפ: יום קרין חם. ביער כאן. אני הולך בשביל הזה ומסתכל מסביב והנה היא, היא עומדת בתוך גחל קטן והיא מרימה את הקצה של השימלה שלה ביד אחת והיא שואבת מים בחורץ עלה רחב ביד השנייה. היא שואבת. היא שותה. שואבת. שותה. שוב שואבת, ושופכת על עצמה מעל הראש. זה אחר מהמימים שאתה יכול להרגיש את האויר יושב עליך, ואתה לא שומע כלום חוץ מזימוזם הזכוכיים... היא לא שמה לב אלי. עוד איזה איכר, היא חושבת. אז אני יורד לשפה של הנחל, ממש על ידה, קרוב אליה כמו שאני קרוב אלייך עכשיו, ואני רק מסתכל עליה. ככה, כמו שאני מסתכל עלייך. והיא עומדת לה שם במיים מולי, הקצה של השימלה שלה ביד שלה, והיא מתכופפת, ושואבת, ושופכת. והימים יורדים על השערות שלה, על הפנים שלה ועל הצוואר שלה, ומשם על השימלה שלה, וכל מה שהיא אומרת זה "על מה אתה מסתכל, אדיוט? עוד אף פעם לא ראתי בן אדם שלפני כן?" והיא שואבת ושופכת, ואני פושט עומד ומביט. ואז פתאום היא מסתובבת ושולחת בי מבט מהיר. "אה", היא אומרת, "אני מושכת אותך, מה?" ואני אומר: "אני חושב שהייתי יכול לנשק אותך ולמות." אז זה הצחיק אותה. "בסדר", היא אומרת, "אתה יכול לנשק אותי אם אתה רוצה." אני, אני הרגשתי כאילו דוקו אותי לתוך כיבשן. הלכתי אליה — לתוך המים, עם המגנפיים והכל, לא חשבתי פעמיים — ואחזתי אותה בכתף, מאד בעדינות, ונישקתי אותה בדיוק פה, על הלחי, ופה על הצוואר, הכי חזק שיכולתי.

סאשה: ואז מה היא עשתה?

אוסיפ: "טוב, עכשיו", היא אומרת, "תלך לך! ותתרחץ לעיתים יותר קרובות", היא אומרת, "ותעשה משהו בענין הציפורניים שלך!" ואני הלכתי.

סאשה: יש לה אומץ, אין מה להגיד.

אוסיפ: אחרי זה אפשר היה לחשוב שהשתגעתי. לא אכלתי. לא ישנתי. לכל מקום שהלכתי ראיתי אותה עומדת מולי. עצמתי עיניים — ושוב היא כאן. נראיתי בטח לגמרי מטומטם. רציתי ללכת ולירות בנגראל המסכן! ואז כשהיא התאלמנה התחלתי לעשות כשבילה כל מיני דברים קטנים. צדתי לה יונים — תפסתי שלושים — פעם תפסתי את בית הקיץ הישן הזה בכל מיני צבעים. עם הצטבת לה זאב חי. רק הייתה צריכה להגיד משהו ותיכף עשיתי אותו. הייתה אומרת לי לאכול את עצמי, הייתי אוכל את עצמי... תפסתי לה גור של

אחר כך לכאן.
גלאגולייב: מאריה יפמובנה נמצאת איתה.
אנה פטרובנה: (קוראת) דוקטור! דוקטור!
פטריץ: היא מנסה להיפטר ממנה. היא רוצה להיות לבר.
ד"ר טרילצקי: (קורא מבחוק) מישא, איפה אתה, מישא? (אנה פטרובנה ממריצה את נרקובה לצאת בעקבות הקול)
פטריץ: אתה רואה? היא מחכה לך! מהר! לפני שהקולונל יצא! עוד כוסיית אחת לאמץ את ליבו והוא יוצא לקרב! אף פעם לא תהיה לך הזדמנות כזאת!
 (לאחר שגרקובה נעלמה יוצאת אנה פטרובנה במכוון לעבר אחר)
אחריה, את הרובל הזה! (גלאגולייב יוצא באי-בטחון אחרי אנה פטרובנה. בא וויניצב)
וויניצב: איבדתי את סופיה. אני לא מבין את זה... (הוא חביט לכיוון שוממו יצאה אנה פטרובנה) זאת לא היא שמה, מה?
פטריץ: לא, לא! לשם, לשם! (הוא מכוון את וויניצב לעבר אחר) ואני יוצא בדאגה בעקבות גלאגולייב. באה נרקובה)
גרקובה: (לוויניצב) פלאטונוב?
וויניצב: סופיה?
גרקובה: אני מצטערת.
וויניצב: סליחה. (יוצאת גרקובה, מבלבלת למדי. באה סופיה, נסערת למדי)
סופיה: סרגיי!
וויניצב: סופיה! חשבתי שאיבדתי אותך לעולמים!
איפה היית?
סופיה: בוא נלך מכאן!
וויניצב: נלך מכאן?
סופיה: לכל מקום! לחוץ לארץ!
וויניצב: אם את רוצה.
סופיה: עכשיו!
וויניצב: עכשיו?
סופיה: הלילה.
וויניצב: סופיה!
סופיה: בבקשה, סרגיי!
וויניצב: אבל... אבל... מה עם הזיקוקים?
סופיה: לא — שום זיקוקים!
וויניצב: סופיה, אהובה שלי, אני יודע כמה משעמם לך כאן...
סופיה: יש רכבת. יש רכבת הלילה.
וויניצב: אהובה שלי, אנחנו לא כל כך משעממים! לא כולנו, ככל אופן. אני בטוח שזה יעזור אם תדברי עם פלאטונוב.
סופיה: פלאטונוב? (נכנס פלאטונוב לצליל שמו. הוא עוזר למראה וויניצב ועומד בקצה שורת העצים, בלתי מורגש, מתבונן בהם)
וויניצב: אני יודע שאת מאוכזבת ממנו. ראיתי אותך מתחמקת ממנו כל אחרי הצהריים. והוא נעשה קצת דובי עם הזמן, אני מודה. אבל הוא לא כמו האחרים. הוא האדם שאני אוהב. הוא אדם שגם את תאהבי כשרק תכירי אותו קצת יותר טוב. בואי נמצא אותו.
סופיה: סרגיי, בבקשה תקשיב לי...
וויניצב: לא, לא — את תקשיבי לפלאטונוב. אני יודע שהוא ישכנע אותך להישאר! לפחות עד שנראה את הזיקוקים! (יוצאים וויניצב וסופיה. פלאטונוב עומד לעקוב אחריהם באה אנה פטרובנה)
אנה פטרובנה: והנה הוא. הפילוסוף שלנו. מתחמק מכולנו. פוסע לו בגן ושקוע במחשבות שלו. אבל איזה ליל קיץ מול! איר קריר סוף סוף. והכוכב הראשון... כמה חבל שגבירות לא אמורות לישון תחת כיפת השמיים. כשהייתי ילדה תמיד ישנתי בגן בקיץ. (שתיקה) יש לך עניבה חרשה.
פלאטונוב: כן.
אנה פטרובנה: יש לי מצב רוח כל כך מוזר היום... כל דבר עושה לי טוב... תגיד משהו, פלאטונוב!
פלאטונוב: מה את רוצה שאני אגיד?
אנה פטרובנה: אני רוצה לשמוע את צליל קולך. אני רוצה לשמוע אותו אומר — אני לא יודעת — משהו חדש, משהו חריף, משהו מתוק. כי אתה נורא נורא פיקח היום, ואתה נראה נורא מקסים, ואני מאוהבת בך יותר מתמיד. ואתה כל כך נחמד! אתה כמעט לא עושה צרות בכלל!
פלאטונוב: אף פעם לא ראיתי אותך יפה כמו היום.
אנה פטרובנה: אנחנו חברים, פלאטונוב?
פלאטונוב: בטח, אם אנחנו לא חברים, מי כן?
אנה פטרובנה: חברים אמיתיים? חברים טובים?
פלאטונוב: מה זה פה? אנחנו חברים, אנחנו חברים! את מתנהגת כמו תלמידת בית ספר!
אנה פטרובנה: אז אנחנו חברים. אבל האם אתה לא יודע, אדוני היקר, שמחברות בין גבר לאישה מוביל רק צעד קטן אחד לאהבה?

פלאטונוב: ככה? את ואני לא נעשה את הצעד האחד הזה לאבדון, כמה שלא יהיה קטן.
אנה פטרובנה: אז האהבה היא אבדון בשבילך, מה? אני רואה אותה בתור משהו נאצל. למה שנתבייש בזה? למה שלא נעשה את הצעד הקטן?
פלאטונוב: (מתבונן בה) בואי נכנס פנימה ונרקוד, טוב?
אנה פטרובנה: אתה לא יודע לרקוד! אני חושבת שהגיע הזמן שאתה ואני נשוחח קצת. אני לא יודעת מאיפה להתחיל, ואלה איש כל כך קשה! תנסה להקשיב פעם אחת, ואלה להתפלסף... (היא מתיישבת) שב... תביטו עליו, הוא במבוכה! זה בסדר, יקירי, אישתך לא יכולה לשמוע אותנו!
פלאטונוב: אולי כדאי שאני אגיד קודם משהו?
אנה פטרובנה: אולי כדאי שתגיד.
פלאטונוב: זה לא שווה את זה. אני מבטיח לך, אנה פטרובנה — זה פשוט לא שווה את זה.
אנה פטרובנה: לא? עכשיו תקשיב לי, שב... (הוא מתיישב לידה) תראה, אילו היית פנוי, לא הייתי חושבת פעמיים — הייתי נעשית אישתך. הייתי מאצילה עליך את התואר ואת המעמד שלי. אבל כמו שזה... (שתיקה) אני צריכה להבין את השתיקה שלך בתור סימן להסכמה? (שתיקה) אני חושבת שבנסיבות הנתונות זה קצת לא אדיב מצידך לא לומר משהו.
פלאטונוב: (קופץ על רגליו) בואי נשכח את השיחה הזאת! בואי נעמיד פנים שהיא לא התקיימה!
אנה פטרובנה: אתה ליצן, מישא.
פלאטונוב: אני מכבד אותך! ואני מכבד בעצמי את הכבוד שאני רוחש לך! אני לא נגד איזה רומאן קטן ולא מזיק...
אנה פטרובנה: אני יודעת, פלאטונוב.
פלאטונוב: אבל לא עם אישה נהדרת, חכמה ומשולחת רסן כמך? מה! — חודש חודשיים של טיפשות, ואחר

אנה פטרובנה: או! אתה הבהלת אותי!
גלאגולייב: אנה פטרובנה, את יודעת, אני מאמין, עד כמה אני מעריץ את בנות מינך. יותר מפעם כבר האשימו אותי שאני רומאנטיקן חסר תקנה, אבל לגבי עולם ללא נשים דומה לגן עדן ללא מלאכים. ואף על פי כן כזה הוא העולם, מכל מקום בחודשי החורף הארוכים, שבהם אני עצמי חי. אנה פטרובנה...
קולונל טרילצקי: (קורא מבחוק) אנה פטרובנה!
אנה פטרובנה: אני חוששת שנתגלינו על ידי הארטילריה.
גלאגולייב: כן, אם ככה, אני אגש ישר לענין. אנה פטרובנה, האם תהיי המלאך בגן העדן שלי?
קולונל טרילצקי: (מבחוק) את מסבכת לי את הרגליים! מסתדר לגמרי בעצמי!
אנה פטרובנה: (מסתכלת בקולונל טרילצקי הקרוב) כל מלאך שינסה להתעופף בסביבה הזאת סופו שיתמלא עופרת כדוריו של הקולונל. (גלאגולייב פונה להתבונן בקולונל טרילצקי אנה פטרובנה יוצאת מן העבר השני)
גלאגולייב: הקולונל בעצמו נראה כאילו התמלא במשהו קצת יותר חריף מעופרת... (הוא מבחין שאנה פטרובנה יצאה אנה פטרובנה! (נכנס פטריץ מבין העצים)
פטריץ: לשם! (יוצא גלאגולייב בעקבות אנה פטרובנה. ופטריץ בעקבות גלאגולייב. נכנס קולונל טרילצקי, שתוי. נמורה בידי ד"ר טרילצקי ומאשה. ד"ר טרילצקי, החובש את כובע הקצינים המחודד שאביו חבש בהגיעו. משועשע ממעברו של הקולונל)
קולונל טרילצקי: לא לדחוף! לא לדחוף אותי! (מגלה שלא דוחפים אותו) אה, שם אתם.
סאשה: אם אין כך יראת שמיים לפחות שתהיה לך בושה בפני אנשים אחרים! כולם מביטים בך! כולם צוחקים ממך! (גלי טרילצקי) שום דבר לא מצחיק פה!
ד"ר טרילצקי: ואיפה מישא?
קולונל טרילצקי: איפה אנה פטרובנה?
סאשה: הסתלקה כשרק ראתה אותך, כמוכן.

יהודה מור — סרגיי וויניצב, אלכס כהן — פורפירי סמיוטוביץ, יוסי יודין — קולונל טרילצקי.

כך כל אחד הולך לדרכו בכוחות פנים? אני לא יכול לעשות את זה!
אנה פטרובנה: לא דיברתי על טיפשות, דיברתי על אהבה.
פלאטונוב: ואת חושבת שאני לא אוהב אותך? אני אוהב אותך בגלל כל הטוב שלך, בגלל הלב הנדיב שלך. אני אוהב אותך באופן נואש — אני אוהב אותך עד טירוף! אני אקריב את חיי למענך, אם זה מה שאתה רוצה! כל אהבה חייבת להצטמצם לאותו מנחה משותף? אני אוהב אותך כאישה, כן, אבל אני גם אוהב אותך כאדם. ונוסף לכל זה, יקירתי, אני גם טיפ-טיפונת נשוי.
אנה פטרובנה: (קמה) אתה גם טיפ-טיפונת שתית, ואתה גם טיפ-טיפונת צבוע. לך עכשיו. כשהראש שלך יתבהר תהיה לנו עוד שיחה.
פלאטונוב: לא, הבעיה היא שאני לא יכול להסתיר ממך את רגשותי האמיתיים. (בשקט ובקירבה) אילו יכולתי, יקירתי, כבר מזמן הייתי המאהב שלך. (יוצא פלאטונוב)
אנה פטרובנה: (לעצמה) איש בלתי נסבל! (היא קוראת) תחזור הנה! מישא! מישא... (היא מתכוננת לדון אחרי כשגלאגולייב מניח פתאום מבין העצים)
גלאגולייב: אנה פטרובנה!

קולונל טרילצקי: משהו שרציתי לשאול אותה.
ד"ר טרילצקי: הוא שכח מה זה היה!
סאשה: זה לא מצחיק, קוליה!
קולונל טרילצקי: על מה דיברתי?
ד"ר טרילצקי: יכולת להיות גנרל!
סאשה: אל תעודד אותי!
קולונל טרילצקי: כן, עוד חמש שנים בערך, ויכולתי להיות גנרל! אילו הייתי חמש שנים יותר מבוגר כשהגעתי לגיל פרישה... לא, אילו הייתי חמש שנים צעיר כשנולדתי... מה אני רוצה לומר?
סאשה: בוא נלך — הביתה. אסור להכניס אותך לשום בית הגון. אתה איש זקן! אתה צריך להיות דוגמה לאחרים!
קולונל טרילצקי: את בדיוק כמו אמא שלך! את יודעת את זה? יום ולילה היא לא הפסיקה לרגע. זה לא בסדר, ההוא לא בסדר... בדיוק כמו האמא המסכנה והיקרה, המנוחה שלך, חמודה שלי! אותו הכן, אותו השיער, אותה הליכה מתנדנדת כמו ברווז... (הוא נושק לה) אלוהים, כמה שאהבתי אותה!
סאשה: די, זה מספיק. בוא עכשיו!
קולונל טרילצקי: אני בא, יקירתי. כל מה שתגיד, אני לא

תמיד הייתי איש טוב, סאשה, אבל אהבתי את אימא שלך. ואף פעם לא לקחתי כסף מאף אחד.
ד"ר טרילצקי: קח עוד רובל. (נותן לו אחד)
קולונל טרילצקי: אני אקח אותו ממך כי אתה הבן שלי. אבל אני אף פעם לא שדדתי את המולדת שלי, אף פעם לא שדדתי את החברים שלי. כל מה שהייתי צריך לעשות היה לשלוח את הדיד שלי עם כל האחרים ואז יכולתי להיות עשיר ומפורסם... יכולתי להיות גנרל!
סאשה: קוליה, תחזירי לו את הכובע שלו לפני שהוא יצטנן.
ד"ר טרילצקי: אז לאן אתה הולך, גנרל?
קולונל טרילצקי: אני אלווה את הגברת הקטנה הזאת הביתה.
סאשה: (ד"ר טרילצקי) תגיד למישה שהלכתי כשתמצא אותה.
ד"ר טרילצקי: מה עם הזיקוקים?
סאשה: אני אצטרך לחכות לפעם אחרת.
קולונל טרילצקי: אני אלווה אותה הביתה, ואז אתחמק לי בחזרה הנה לזיקוקים... משהו שרצייתי לשאול את אנה פטרובנה... איפה סאשה? אה, שמה את, טוב, אז קדימה צעד...! לא כל כך מהר, לא כל כך מהר... אני אניג לך מה, אני אקח אותך על הידיים.
סאשה: לא תהיה טיפש.
קולונל טרילצקי: אני אקח אותך על הידיים! תמיד הייתי לוקח את האמא שלך על הידיים. בעצמי לא הייתי יכול כבר ללכת ישר — ובכל זאת הייתי מרים אותה ולוקח אותה על הידיים! בואי!
סאשה: בשום פנים ואופן! תשים את הכובע שלך כמו שצריך. (היא מיישרת לו את הכובע) שתראה קצת יותר כמו בן אדם.
קולונל טרילצקי: פעם אחת התגלגלנו ביחד מראש איזו גבעה ישר למטה. לא אמרה על זה מילה אחת, מסכנה שלי. רק צחקה, שתנוח בשלום. (יוצא קולונל טרילצקי, נחמך בידי סאשה, בא וויניצב)
וויניצב: איפה פלאטונוב? אני לא מוצא אותו בשום מקום.
ד"ר טרילצקי: גם אני לא. קח עוד רובל במקום. כבר זיקוקים?
וויניצב: לא יהיו שום זיקוקים אם אני לא אמצא את פלאטונוב.
ד"ר טרילצקי: לא יהיו שום...? (הוא קורא מישה!
וויניצב: (קורא) מישה! זעקה של הקולונל טרילצקי מחוץ לבמה)
סאשה: (מחבוק) מה עכשיו?
קולונל טרילצקי: (מחבוק) אני עיוור! אני לא רואה כלום!
סאשה: (מחבוק) הכובע ירד לך על העיניים.
וויניצב: (קורא) מישה!
ד"ר טרילצקי: (קורא) מישה! (יוצאים וויניצב וד"ר טרילצקי, באים פלאטונוב וסופיה)
פלאטונוב: נוסעים?
סופיה: הלילה.
פלאטונוב: לתמיד?
סופיה: לתמיד.
פלאטונוב: מה אמרת לסרגיי?
סופיה: כלום.
פלאטונוב: מה הוא אמר?
סופיה: הוא אמר לי לדבר איתך.
פלאטונוב: אתי?
סופיה: הוא אמר לי שאתה תשכנע אותי להישאר. (שתיקה. זה בוז)
פלאטונוב: תסעי.
סופיה: לנסוע?
פלאטונוב: הלילה. מיד. את צודקת — זו הדרך היחידה. אחרת אני לא אחראי לתוצאות. (שתיקה. הם עומדים ומביטים זה בזה וכנסת גרקובה)
גרקובה: פלאטונוב... (היא עוצדת למראה סופיה, אבל סופיה פונה לפתע ונמלטת) לאן שאני הולכת לא הולכת — אתה שם! אתה עוקב אחרי!
פלאטונוב: מיץ-חיפושיות! בואי הנה, חמודה!
גרקובה: מה? (היא עוברת אליו בעצבנות)
פלאטונוב: אישה מוזרה ונהדרת שכמותך! (הוא נושק לה)
גרקובה: למה אתה מנשק לי?
פלאטונוב: אני מוכרח לנשק מישהו!
גרקובה: אז אתה... אז אתה אהב אותי?
פלאטונוב: הי, את אהבת אותי, אישה עקשנית ומטופשת שכמותך?
גרקובה: אני לא יודעת, זה תלוי אם אתה... (הוא נושק לה)
אסור לך לעשות את זה אם אתה לא. (הוא נושק לה) אתה אהב אותי?

פלאטונוב: בכלל לא, מתוקה שלי! בגלל זה אני מנשק אותך! (היא פורצת בבכי. נמלסת וניתקלת בד"ר טרילצקי)
ד"ר טרילצקי: והנה הוא! האיש שכולם רוצים לראות אותו!
גרקובה: אני אף פעם לא רוצה לראות אותו שוב! ואם יש לך קצת כבוד אלי ככלל אם יש לך קצת כבוד לעצמך — גם אתה אף פעם לא תראה אותו יותר.
ד"ר טרילצקי: אבל הוא גיסי!
גרקובה: כן, גם בשבילך הכל כדאי, מה? טוב, אז תתברחו לכם יחד, שניכם. זה כל מה שאתם יודעים לעשות!
ד"ר טרילצקי: קחי רובל! (גרקובה פונה להימלט בזעקת כאב, אבל נבלמת כל ידי וויניצב הנכנס)
וויניצב: זיקוקים!
גרקובה: מה?
וויניצב: אל תברחי! (לפלאטונוב) אנחנו נשארים! אני לא יודע מה אמרת, אבל שיכנעת אותה! אמרתי לה שאתה הברך הכי מוצלח בעולם! אני לא אשכח לך את זה, מישה! בואו!
גרקובה: (ד"ר טרילצקי) אני הולכת לראות את הזיקוקים, לא איכפת לי מכסף. (יוצא וויניצב, וגרקובה בעיקבותיו. נכנסת אנה פטרובנה)
ד"ר טרילצקי: (נלהב) זיקוקים! זיקוקים! (יוצא ד"ר טרילצקי)
פלאטונוב: (לואה פטרובנה) אלוהים, מה עשיתי?
אנה פטרובנה: סאשה הלכה. היא תחמין את הזיקוקים.
פלאטונוב: (נוסע את ידה של אנה פטרובנה בידיו) מה יהיה עלינו, כולנו?
אנה פטרובנה: אתה נראה טיפ טיפונת פחות נשוי.
פלאטונוב: איך נעבור את החיים שלנו?
אנה פטרובנה: קודם כל בזה שנפתעל מהזיקוקים. (אנה פטרובנה מתחילה להוביל את פלאטונוב החוצה בעיקבות האחרים. בא גלאגולייב)
גלאגולייב: אנה פטרובנה! (היא פונה אליו) תרשי לי לומר מיד שאני ארוטר על זכויותי הרגילות של בעל...
אנה פטרובנה: ותרשה לי לומר לך מילה אחת, ידידי.
גלאגולייב: כן?
אנה פטרובנה: זיקוקים! (יוצאת אנה פטרובנה בעיקבות פלאטונוב נכנס פטרין)
פטרין: מה היא אמרה?
גלאגולייב: היא אמרה זיקוקים (יוצא גלאגולייב בעיקבות אנה פטרובנה ופטרין בעיקבות גלאגולייב, באה סופיה)
סופיה: (לעצמה) מה זה, חורבן או אושר? התחלה של חיים חדשים או הרס גמור? (בא קולונל טרילצקי)
קולונל טרילצקי: הזיקוקים! (יוצאים קולונל טרילצקי וסופיה בעיקבות האחרים. נכנס אוסיפ מבין העצים)
וויניצב: (מחבוק) תביטו, כולכם! אנחנו מתחילים! (אוסיפ שוקף סכין ציידים ארוכת להב; בו ברגע נשמעת שריקה של דאקסה ומריאה אוסיפ עומד, מבטו שלוח למעלה, הסכין מונפת, בשעה שהזיקוקים הצבעוניים מתפוצצים בשמיים. מחבוק נשמעת אונחת התפעלות מן הצופים במחזה. הזיקוקים מתפורים. אוסיפ מוריד את הסכין ונועץ אותה בגבו של אחד מכיסאות הגן. חושך.)

מערכה שנייה

תמונה א'

(קרחת יער. מימן) — בית הספר המקומי, ברקע — אותם עצים גבוהים של דשא אבל כאן אין הם חצויים על ידי שביל של דשא כי אם על ידי מסילת רכבת היורדת הישר אל קידמת הבמה, שם היא עוברת בין קורת העץ של מיטעף רכבת כפרי גס. ברסם עולה המסך נשמע קול רכבת מיטען, מצלצלת ושורקת בעוברת את אולם הצופים. המסך עולה ומגלה זנב אדום של רכבת בקידמת הבמה. מתרחק מאיתנו, ואז נעלם בעשן שמוחיתו אחריו הקסר פלאטונוב עולה מן העשן, עובר את המעקה ועולה על הפסים וצועד מדוכדך לעברנו. כשהעשן מתפור לבסוף הוא מגלה ליל ירח זוהר. כאור יום מחשך)
בבית הספר וסאשה נשקפת החוצה, בכוננת לילה)
סאשה: מישה?
פלאטונוב: סאשה...
סאשה: שש! אתה העיר את התינוק.
פלאטונוב: סאשה...
סאשה: אתה שיכור?
פלאטונוב: סאשה, את אהבת אותי?
סאשה: חכה, אני אצא החוצה. (החלון נסגר פלאטונוב שוקע בקדרות אל מדרגת המרפסת של בית הספר. הדלת נפתחת. וסאשה יוצאת)
סאשה: מה השעה? זאת היתה מיטען או נוסעים?
הזיקוקים כבר נגמרו?
פלאטונוב: כן, סאשה?

סאשה: אתה קצת שיכור, מה, מישה?
פלאטונוב: את אהבת אותי?
סאשה: מישה! לקח לי שעות להרדים אותו!
פלאטונוב: אבל את אהבת אותי? אני רוצה לדעת.
סאשה: בטח שאני אהבת אותך.
פלאטונוב: למה?
סאשה: למה?
פלאטונוב: תגיד לי דבר אחד שיש בי שבגללו את אהבת אותי! תגיד תכונה אחת שלך שיכולה לגרום לי לאהוב אותך!
סאשה: יש לך מצב רוח מוזר, מה, מישה? כמובן שאני אהבת אותך! אתה בעלי!
פלאטונוב: ואת הסיבה היחידה שאת אהבת אותי, כי אני בעלך?
סאשה: מישה, לפעמים אני לא מבינה אותך בכלל.
פלאטונוב: לא? (הוא צוחק) לא, את טיפשה, מה? טיפשה גמורה. היית צריכה להיות זכוב. בארץ הזכובים עם השכל שלך, היית הזכוב הכי חכם. (נושק לה על מיצחה) איפה היינו אילו היית מבינה אותי, אילו היית תופסת כמה מעט יש לאהוב בי?
סאשה: מה קרה? לא נהנית מהזיקוקים?
פלאטונוב: זיקוקים, זיקוקים... אני ברחתי, סאשה!
סאשה: מהזיקוקים?
פלאטונוב: מעצמי! ברחתי, מלא בושה ופחד! באתי בריצה ישר אלייך!
סאשה: (צוחקת) אתה הטיפש, מישה!
פלאטונוב: ואני לא שיכור. אני לא שיכור עכשיו. ואני בטח לא הייתי שיכור אז.
סאשה: מתי?
פלאטונוב: כשאמרתי לה שהיא התחנתה עם ננס רוחני.
סאשה: למי אמרת? לסופיה יגורובנה?
פלאטונוב: הלשון התחלקה לי! התנהגתי כמו תלמיד בית ספר! התנפחתי, העמדתי פנים, הצגתי...
סאשה: היא נהדרת.
פלאטונוב: למה אמרתי לה את כל הדברים האלה? אני לא האמנתי בהם! אבל היא כן האמינה בהם!
סאשה: אני לא ארשבת שראיתי פעם מישהי כל כך נהדרת.
פלאטונוב: מצאו את פורפירי סמיונוביץ' בבית הקין הישן. הוא קיבל התקפת לב.
סאשה: הוא כסדר?
פלאטונוב: אחיך הקיז לו דם. אחר כך הוא וגראסים קוזמיץ' לקחו אותו הביתה.
סאשה: מחפשים את אחי בכפר. זה החנווני — הוא מאד חולה. קוליה כבר התפכח בכלל?
פלאטונוב: אני עושה צחוק בלי סוף מאנשים כמו פורפירי סמיונוביץ' וגראסים קוזמיץ'. מי יעשה צחוק ממני? מתי יתחילו? זה מגוחך! אני לא לוקח שוחד, אני לא גונב, אני לא מכה את אישתי, אני לא חרשב מחשבות נאצלות — ובכל זאת אני נוכל, נוכל מגוחך!
סאשה: מישה, אתה מדבר שטויות. כבר זמן שתלך לישון.
פלאטונוב: או, מתוקה שלי! איטריה מטופשת חמודה שלי! אני לא צריך לחשוב עלייך בתור אישתי — אני צריך לשים אותך בתוך תיבה של זכוכית עם תווית עלייך. איך בכלל הצלחנו את ואני להביא תינוק לעולם? את לא צריכה ללדת לידים, יקירה שלי; את צריכה עוד לעשות אנשים קטנים מבצק. (הוא מנסה לנשק אותה)
סאשה: (דוחה את נסיונותיו לנשק אותה) תסתלק ממני! למה התחתנת איתי, אם אני כל כך טיפשה? אני לא הכרחתי אותך! הייתי צריך להשיג לך את חכמה, אם זה מה שרציית! אני הולכת חזרה לישון. (יוצאת סאשה אל תוך הבית)
פלאטונוב: (צוחק) או, והיא גם מסוגלת להתעצבן לפעמים! איזו תגלית! היא גם לומדת קצת להתעצבנצבייק! (הוא מתחיל ללכת בעיקבותיה אל תוך הבית) אנחנו מרגוזים ונעלבים, מה...? (נכנסת אנה פטרובנה מבין צללי היער. היא לובשת בגדי רכיבה)
אנה פטרובנה: פלאטונוב! (פלאטונוב עוצר ופונה) ידעתי שלא תישן. מי יכול לישון בלילה כזה? אלוהים ברא את החורף כדי לישון! בוא הנה, פלאטונוב.
פלאטונוב: מה את עושה כאן?
אנה פטרובנה: עושה טיול קטן לאור הירח. (היא מזליכה אותו בעדינות בזרועו מן הבית והלאה) מה אתה עושה כאן? נעלמת לך בלי להגיד אפילו שלום. אתה לא חשבת שאני אעבור לך בשתיקה על חוסר אדיבות שכזאת?
פלאטונוב: אני מתנצל.
אנה פטרובנה: תביטו איזה עיניים גדולות יש לך, כאן

לאור הירח! אל תפחד — אני לא הולכת לאכול אותך. **פלאטונב:** אני רואה שאת זוממת כבר איזו טיפשות. **אנה פטרובנה:** טיפשות באה עם הגיל, פלאטונב. **פלאטונב:** ונסלחת עם הגיל, נכון. אבל את עוד לא זקנה. את עוד צעירה כמו הקיץ עצמו. החיים שלך עוד לפנייך. רוצה אותם עכשיו! מפני שנכון, אני צעירה! זה נורא כמה שאני צעירה! אני מרגישה את זה תוסס בתוכי כמו אור הלילה בין העצים. **פלאטונב:** אנה פטרובנה, אני מבקש ממך לחשוב מה את עושה. **אנה פטרובנה:** חשבתי. **פלאטונב:** כל השכל שלך, כל היופי שלך, כל הנעורים שלך — ואת צריכה לברוא אלי! את באה נחושה לכבוש, להסתער על החומה. אבל שום כיבוש גדול לא מצפה לך פה. אני יודע שדיברתי אלייך בטון נפוח קודם. אבל כשאני מסתכל עכשיו על כל ההתנהגות שלי הערב, אני מבין שלא היתה לי שום זכות לדבר בטון כזה. לא חומה את תוקפת — בקושי גדר עלובה! אנה פטרובנה, את לא יכולה לסמוך על ההגינות שלי! **אנה פטרובנה:** השפלה עצמית היא צורה של גאווה. אבל מה נעשה, מישה? אנחנו חייבים לגמור את הענין כך או אחרת.

פלאטונב: לגמור? אנחנו אפילו לא התחלנו! **אנה פטרובנה:** איך אתה יכול לומר את זה? איך אתה יכול לשקר לי, בלילה שכזה, מתחת לשמיים כאלה? תספר את השקרים שלך כסתיו, אם אתה מוכרח, בקדרות ובכרן, אבל לא עכשיו, לא כאן. מביטים כך! תסתכל מסביב, בן אדם אבסורדי שכמותך! אלף עיניים, כולן נוצצות בזעם! אתה חייב להיות טוב וישר, בדיוק כשם שכל זה הוא טוב וישר. אל תשבור את הרממה הזאת עם המילים הקטנות שלך! (היא נוספת את ידיו והם מתישבים על קורות המיטעף. זה הולך וזה הולך) אין גבר בעולם שאני מסוגלת לאהוב כשם שאני אוהבת אותך. אין אישה בעולם שאתה מסוגלת לאהוב כשם שאתה אוהבת אותי. בוא ניקח את האהבה הזאת; וכל השאר, שמענה אותך כל כך — אותו נשאר לאחרים שידאגו בגללו. **פלאטונב:** (נושק את ידה) אודיסאוס היה ראוי לשירת הסירנות, אבל אני לא אודיסאוס, סירנת יער מתוקה שכמותך. אילו רק יכולתי להעניק לך אושר! אבל אני לא יכול, וגם לא אוכל. אני אעשה לך מה שעשיתי לכל אישה שדוקה את עצמה אל זרעתי; אני אעשה אותך אומללה!

אנה פטרובנה: אתה באמת דון ז'ואן כל כך נורא? אתה נראה כל כך יפה באור הירח! **פלאטונב:** אני מכיר את עצמי! הסיפורים היחידים שמסתיימים באושר הם אלה שאני לא נמצא בתוכם. **אנה פטרובנה:** איזה פרצוף רציני! זאת אישה שבאה אליך, לא חית טרף! יפה — אם אתה באמת כל כך שונא את כל זה, אני שוב אסע לי מכאן. זה מה שאתה רוצה? אני אסע לי מכאן, והכל יחזור להיות כמו קודם. כן...? (היא צוחקת) אידיוט! קח את זה! תקפץ על זה! תחטוף את זה! מה עוד אתה רוצה? תעשן את זה עד הסוף, כמו סיגריה — תכבה אותה בין האצבעות — תדרוך עליה בעקב הנעל! תהיה אנושי! (היא מנערת אותו בעדינות) יצור מחר שכמותך! אישה שאוהבת אותך — אישה שאתה אוהב — אור נפלא של קיץ. מה יכול להיות יותר פשוט מזה? (היא מניחה את ראשה על ברכיו) אתה לא מבין כמה החיים קשים לי.

פלאטונב: אני לא אעשה אותם יותר קלים. **אנה פטרובנה:** ובכל זאת אני משתוקקת לחיים. הכל חי, שום דבר לא דומם לעולם. אנחנו מוקפים חיים, גם אנחנו מוכרחים לחיות, מישה! נשאר את כל הדאגות למחר, הלילה, בלילה הזה, הנפלא שבלילות, פשוט נחיה!

פלאטונב: תני לי לבקש אותך עוד פעם אחת אחרונה. בתור איש כבוד... **אנה פטרובנה:** (מתבקשת אותה) אל תהיה טיפש, מישה. אני לא אניח לך לעולם. אתה שלי! **פלאטונב:** בקשה אחת אחרונה... **אנה פטרובנה:** אם אי אפשר איתך בטוב אני אקח אותך בכוח! (היא כורכת את המספחת שלה מסביב לצווארו) בוא! **פלאטונב:** זה ייגמר לא טוב. **אנה פטרובנה:** אתה צריך לכתוב מאמרי מערכת חמורים בעיתונים. **פלאטונב:** את תראי. **אנה פטרובנה:** אתה תהיה טוב כזה.

פלאטונב: אז לאיפה אנחנו הולכים? **אנה פטרובנה:** לכית הקיץ הישן! **סאשה:** (קוראת בקול רדום, מבחזק) מישה! (פלאטונב ואנה פטרובנה נוצרים) **פלאטונב:** סאשה... שכחתי ממנה בכלל. **אנה פטרובנה:** גם אני. **פלאטונב:** איך יכולתי ששכחתי ממנה? **אנה פטרובנה:** זאת לא הפעם הראשונה. **סאשה:** (מבחזק) מישה? **פלאטונב:** אני רק אחזיר אותה לישון. **אנה פטרובנה:** פלאטונב! **פלאטונב:** אני לא יכול להשאיר אותה ככה, מנסה להבין איפה אני! **סאשה:** (מבחזק) איפה אתה, מישה? **אנה פטרובנה:** אבל זה יכול לקחת שעה שלמה! **פלאטונב:** שתי דקות! היא נרדמת כמו תינוק אם אני מלטף לה את הראש. חכי כאן! **אנה פטרובנה:** אם אתה לא חוזר תוך שתי דקות... **פלאטונב:** אני אחזור!

מייקל פריין, מעבד המחזה

אנה פטרובנה: ... אני אכנס פנימה ואקח אותך! (נכנסת סאשה מתוך הבית) **סאשה:** מישה? **פלאטונב:** כאן, יקירתי! (יוצאים פלאטונב וסאשה אל תוך הבית. נכנס אוסיפ מבין העצים) **אנה פטרובנה:** מי זה? **אוסיפ:** רואה את הגזע הזה שם? רקוב, אז הוא מאיר בחושך. כאילו איש מת עלה מהקבר. **אנה פטרובנה:** אוסיפ... **אוסיפ:** אמא שלי אומרת שתחת כל גזע מאיר בחושך קבור בן אדם חוטא. בגלל זה הגזע מאיר. שאנחנו נתפלל על נשמתו. תמיד התפלאתי איך זה שיש כל כך הרבה גזעים שמאירים ביצר. **אנה פטרובנה:** כמה זמן היית שם, אוסיפ? **אוסיפ:** מספיק זמן. **אנה פטרובנה:** ריגלת? **אוסיפ:** אני חשבתי שאת איזו מין קדושה. **אנה פטרובנה:** אז אתה היית מאוהב בי, אוסיפ? **אוסיפ:** אם היית אומרת לי לעבור באש, הייתי עובר באש. **אנה פטרובנה:** ואתה לא מאוהב בי עוד? **אוסיפ:** זה לא המקום שלי להגיד. (הוא בוכה). **אנה פטרובנה:** או, והוא בוכה. בוא, נהיה חברים שוב. אתה יכול להביא לי עוד גורי ארנבות. כל זמן שתבטיח לי דבר אחד... **אוסיפ:** אם היה לי רובה ביד כשעמדתי שם! **אנה פטרובנה:** דבר אחד, אוסיפ: אתה אף פעם לא תפגע בו. מבטיח? **אוסיפ:** אני מבטיח לך: אם הוא פעם אחת יפגע בך... (הוא שולף את סכין הציידים שלו) (נכנס פלאטונב מתוך הבית)

פלאטונב: היא ישנה! (אוסיפ נעלם בין העצים) **אנה פטרובנה:** מישה! אנחנו צריכים ללכת! מהר! לפני שיקרה עוד משהו! (היא נוספת את זרועה והם מתחילים לנוע לעבר היער. נכנס ד"ר טרילצקי, שיכור יותר מקודם) **ד"ר טרילצקי:** מי זה? זה סאשה? סאשה! (פלאטונב חוזר. אנה פטרובנה נשארת חבויה בין העצים) **פלאטונב:** ששש! סאשה ישנה! אתה תעיר אותה! **ד"ר טרילצקי:** אה, זה אתה. חשבתי שזה סאשה. **פלאטונב:** סאשה ישנה. **ד"ר טרילצקי:** לקחנו את פורפירי סמיונוביץ הביתה, אתה מבין. אני וגראסים קוזמיץ'. אתה לא אוהב את גראסים קוזמיץ', מה, מישה? אני אוהב אותו. בן אדם נהדר, מישה. שתיין נהדר, איברתי אותו איפה שהוא... חשבתי רק לשאול את סאשה אם אני יכול לישון כאן. **פלאטונב:** טוב, אז אתה לא יכול לשאול אותה, כי היא ישנה. **ד"ר טרילצקי:** היא ישנה? **פלאטונב:** ישנה לגמרי. **ד"ר טרילצקי:** אני אעיר אותה. **פלאטונב:** אל תעיר אותה! **ד"ר טרילצקי:** לא יכול למצוא את הדרך הביתה, מישה! **פלאטונב:** אבל אתה לא יכול להישאר כאן. **ד"ר טרילצקי:** לסאשה לא יהיה איכפת. **פלאטונב:** סאשה ישנה. **ד"ר טרילצקי:** אני אעיר אותה. **פלאטונב:** אל תיכנס לשם! **ד"ר טרילצקי:** (קורא) סאשה! **פלאטונב:** תקשיב! תקשיב! החנווני מהכפר — הוא חולה, אתה חייב ללכת. (ד"ר טרילצקי מנפנף את ידו בביסוף) זה דחוף... אתה חייב לנתח! **ד"ר טרילצקי:** לנתח? **פלאטונב:** אתה יודע שאתה אוהב לנתח! **ד"ר טרילצקי:** לא יכול לנתח עכשיו, מישה! זה אמצע הלילה! כבר אחרי הנוסעים! **פלאטונב:** זאת לא היתה הנוסעים. זאת היתה רק המטען. **ד"ר טרילצקי:** (מתקרב אל הבית) לא יכול לנתח עכשיו. אין לי את התיק הקטן שלי. **פלאטונב:** (מסובב אותו בחזרה לכיוון הכפר) קדימה. יש לך את האולר שלך. **ד"ר טרילצקי:** (שב והולך לעבר הבית) נחטוף קצת שינה לפני כן. **פלאטונב:** (שב ומסובב אותו) תחטוף קצת שינה אחר כך. (ד"ר טרילצקי מתחיל ללכת בכיוון שממנו בא. אנה פטרובנה מגיחה מבין הצללים, ופלאטונב הולך להצטרף אליה. ד"ר טרילצקי שב ופונה לכיוון הבית) **ד"ר טרילצקי:** חושב שהתיק הקטן שלי אולי נמצא כאן. **פלאטונב:** (חוזק ולוכד אותו) אין לך שום בושא? אין לך שום כבוד? **ד"ר טרילצקי:** לא באחת בלילה, מישה! **פלאטונב:** איזה מין בן אדם אתה, ניקולאי? איזה אלוהים אתה עובד? מה אתה עושה עם החיים שלך? אתה חושב שהביאו אותך לעולם הזה רק כדי לאכול ולשתות ולהתנהג כמו חזיר? **ד"ר טרילצקי:** אני חזיר, מישה, אתה צודק. **פלאטונב:** מה אנחנו כולנו עושים עם החיים שלנו? (הוא מתייפח) איזה אלוהים אני עובד? **ד"ר טרילצקי:** אתה בוכה! אל תבכה, מישה! **פלאטונב:** מה יהיה עלינו, על כולנו? עפר ואפר! זה כל מה שיהיה מאיתנו! **ד"ר טרילצקי:** טוב, מישה, בסדר. אני אלך ואפתח אותו. **פלאטונב:** אנחנו אוכדי דרך, ניקולאי! כולנו! אנחנו לא שווים את העפר שאנחנו עשויים ממנו! **ד"ר טרילצקי:** (מתייפח) אני אלך, מישה! **פלאטונב:** הכל כל כך נחשב! הכל כל כך מעופש ורקוב! **ד"ר טרילצקי:** אני הולך, מישה, אני הולך! העיניים שלך נוצצות לאור הירח! זוהרות כמו זכוכית ירוקה של בקבוק! (יוצא ד"ר טרילצקי בכיוון שממנו בא. אנה פטרובנה מגיחה שוב מבין הצללים) **אנה פטרובנה:** הלך? **פלאטונב:** כן, הלך. הלך להציל חיי אדם. ומה אני עושה? **אנה פטרובנה:** (מניחה את זרועה על כתפיו) אתה הולך להציל חיי אדם. את החיים שלך! **פלאטונב:** זה לא אני שהולך איתך. זה השד שדוחף אותי מאחור ואומר לי "קדימה, קדימה!" זה לא אני

שנשמע לו — זו חולשת הכשר שלי.
אנה פטרוכנה: (מתעוררת ממנו בחזות) אנה, בשם אלוהים! (היא מצליפה בו בשוט שלה) אם אתה רוצה לבוא איתי אז תבוא איתי. אם לא, אז לעזאזל עם זה! (ירייה, מבחזק, ובעיקבותיה זעקת חרדה) הוא הולך להרוג אותך! (היא כורכת סביבו את זרועותיה כמגוננת עליו)
פלאטונוב: מה? מי? איפה?
אנה פטרוכנה: הוא הביא רובה! הוא הולך להרוג אותך! (היא מושכת את פלאטונוב אל מחבוא בין העצים. באים וויניצב וקולונל טרילצקי מתוך היער. שניהם אחוזים בידיהם רוביצייד, ושניהם שתיים)
וויניצב: (מבחזק בעשן העולה מתוך אחד מקני הרובה שלו) זה הייתי אני?
קולונל טרילצקי: בחורי היקר, עוד סנטימטר אחד וזה הייתי אני!
וויניצב: האחונים שלי עוד מצלצלות!
קולונל טרילצקי: אמרתי שאתה כמעט ירית בי!
וויניצב: כן, זה הלם גדול גם כשבילי, אבל אל תצעק: אתה תעיר אותו (הוא דוחק את רובהו בדרך אזהרה בקולונל)
קולונל טרילצקי: כן, ששש! (הוא צמיד את הרובה לשפתיו)

וויניצב: אנחנו רוצים שתבוא לירות איתנו!
פלאטונוב: לירות? זה אמצע הלילה! כבר אחרי המטען — כבר כמעט הנוסעים!
קולונל טרילצקי: אישתו — נערה מקסימה.
וויניצב: סופיה. פגשת את סופיה.
קולונל טרילצקי: היא אמרה לי לקחת אותו החוצה ולירות בו. לקחת אותו החוצה ולירות בו? — לקחת אותו החוצה ולירות.
וויניצב: קשה לראות משהו לירות בו.
קולונל טרילצקי: אתה יכול לירות בינשופים, היא אמרה.
וויניצב: מאד קשה לראות ינשופים.
קולונל טרילצקי: הוא שיכור, כמובן.
וויניצב: בפעם הראשונה בחיי, מישה! או, אלוהים, אני כל כך מאושר! (הוא מחבק את פלאטונוב)
פלאטונוב: תרחיק ממני את הרובה הזה!
וויניצב: אה, כן. לא להעיר את סאשה.
קולונל טרילצקי: נדחל לנו בשקט בשקט.
וויניצב: כמו אינדיאנים. אף הגה. (הם מתחילים לפסוע בצעדים כושלים אל תוך היער)

נילה אלמגור — אנה פטרוכנה, דורות הבויר — מיכאל ואסילייבין פלאטונוב.

וויניצב: ששש! (עושה כמורה) (הם קרבים אל הבית)
קולונל טרילצקי: ישר מתחת לחלון שלו!
וויניצב: ההפתעה הכי גדולה בחיי!
קולונל טרילצקי: עשרים ואחד מטחי כבוד! (הם מרימים את הרובים ליריה, מופיע פלאטונוב מבין הצללים)
פלאטונוב: לא! לא!
וויניצב: מה לעזאזל...? (הם מכוונים את רוביהם אל פלאטונוב)
קולונל טרילצקי: עצור! מי שם?
וויניצב: עוד צעד אחד ואנחנו יורים!
פלאטונוב: זה אני! זה אני! פלאטונוב! מישה!
וויניצב: מישה!
פלאטונוב: די לצרוח!
קולונל טרילצקי: אנחנו לא צורחים.
וויניצב: אנחנו יורים!
פלאטונוב: אז די לירות ודי לצרוח! אתם תעירו את סאשה!
וויניצב: או, כן, סאשה.
פלאטונוב: מה אתם עושים כאן?
קולונל טרילצקי: (דוויניצב) מה אנחנו עושים כאן?
וויניצב: (פלאטונוב) אנחנו מחפשים אותך!
קולונל טרילצקי: להראות לך את הרובה החדש שלי!
וויניצב: לעשות לך הפתעה!
קולונל טרילצקי: עשרים ואחד מטחי כבוד!
וויניצב: עשרים ואחד מטחי כבוד! (הם מרימים את רוביהם לירות)
פלאטונוב: לא!
וויניצב: ששש!
קולונל טרילצקי: ששש!
וויניצב: לא להעיר את סאשה.
פלאטונוב: טוב, עכשיו אולי תסתלקו מכאן.

קולונל טרילצקי: אני יודע מה אנחנו יכולים לעשות!
וויניצב: ששש! מה?
קולונל טרילצקי: לשיר סרנאדה לאנה פטרוכנה! לעמוד תחת החלון שלה ולהשמיע לה את הסרנאדה הישנה של התחתנים!
וויניצב: איך זה הולך?
קולונל טרילצקי: עשרים ואחד מטחי כבוד!
וויניצב: עשרים ואחד מטחי כבוד! (הם מרימים את רוביהם לירות)
פלאטונוב: תלכו מכאן!
וויניצב: או, כן. (במחנות אשמה הם מצמידים איש את רובהו לשפתיו של חברו)
קולונל טרילצקי: ששש!
וויניצב: ששש! (יוצאים קולונל טרילצקי ווויניצב אל תוך היער, אנה פטרוכנה מגיחה ממחבואה)
אנה פטרוכנה: מישה!
פלאטונוב: אני בא, אני בא.
סאשה: (מבחזק) מישה?
פלאטונוב: (קורא) אני בא!
אנה פטרוכנה: מישה, כן או לא! (פלאטונוב מהסס)
פטריץ: (מבחזק) אז איפה היא? (אנה פטרוכנה מביטה סביבה לראות מי זה) מי יודע? מנגנת דואטים עם פלאטונוב!
פלאטונוב: יוצא אל תוך הבית? מטיילת עם הקולונל!
אנה פטרוכנה: (פלאטונוב) זה בדיוק כמו לעמוד במרכז פטרסבורג! (היא מבחינה שפלאטונוב נעלם וחרתת למקום מחבואה נכנס פטריץ. נתחבב בידי ד"ר טרילצקי. פטריץ זונב חולצה בלבד, והוא שתי אף יותר מן הדוקטור)
פטריץ: ואיפה הוא? הלך לו הביתה עם התקפת לב!
איזה מין מאהב זה? קובע פגישות אורבים בבית קיץ ישר, בליל ירח של יוני, ואז הוא מתיישב ומקבל התקפת לב!

ד"ר טרילצקי: עכשיו תלך עם המסילה, אתה רואה? תגיע הביתה בין רגע. אין פה אף אחד... אני חושב שאני אכנס לחטוף קצת שינה אצל אחותי כאן.
פטריץ: אף אחד לא יכול להאשים אותי שאני חסר סבלנות, קוליה!
ד"ר טרילצקי: רק תזוז הצידה כשהרכבת תבוא.
פטריץ: האישה הזאת שייכת לי! הבגדים שהיא לובשת שייכים לי! התחתונים של הבן החורג שלה שייכים לי! הכל שלי, קוליה! ומה אני מקבל בתמורה? מתייחסים אלי כמו לליכולך! המשרתים דוחפים אותי! מדברים אלי כמו אל חזיר!
ד"ר טרילצקי: איפה המעיל שלך?
פטריץ: (מתשש בכיס פנימי של מקטרון לא קיים) עכשיו הם לקחו לי את הכסף מהכיס!
ד"ר טרילצקי: הם לקחו לך גם את הכיס, גראסייה! (פטריץ מתחיל לזכזכ על המסילה, לעומק. ד"ר טרילצקי פונה לעבר הבית, צוחק)
פטריץ: אבל עד כאן, קוליה! עד כאן ולא יותר! (הוא נתקל באחד מאדני המסילה, מונע ומשתחש על הפסים)
ד"ר טרילצקי: (קורא, בחזרה) סאשה! (נכנס פלאטונוב מתוך הבית) מישה...!
פלאטונוב: או?
ד"ר טרילצקי: זה גראסים קוזמיץ! הוא שוב היה עם הבחורות בכפר! רק שהכסף שלו אצלי — אז הן גנבו לו את המעיל!
פלאטונוב: והחנווני?
ד"ר טרילצקי: החנווני?
פלאטונוב: ראית אותו?
ד"ר טרילצקי: ראיתי את גראסים קוזמיץ...
פלאטונוב: הוא הולך למות, קוליה!
ד"ר טרילצקי: הוא נפל לתוך שיח אוכמניות... כן, טוב, החנווני... (ד"ר טרילצקי נסוג מפלאטונוב והולך לכיוון שממנו בא) אני מניח שזה לא משנה אם אני אמות... (יוצא ד"ר טרילצקי נכנסת אנה פטרוכנה מבין העצים)
אנה פטרוכנה: פלאטונוב! אתה בא איתי או לא? כי אני לא חוזרת להתחבא מאחורי העץ הזה.
פלאטונוב: בסדר. בסדר...
אנה פטרוכנה: אם זה לא הגיס שלך זה החותן שלך. אם זה לא החותן שלך זה... (נכנסת סאשה מתוך הבית)
סאשה: מישה! מה קורה? מה אתה עושה כאן בחוץ? יש שם מישהו איתך? (היא צוחקת) אנה פטרוכנה!
אנה פטרוכנה: אלכסנדרה איוואנובנה.
סאשה: מה בשם האלוהים את עושה כאן בשעה הזאת של הלילה? את לבושה לנהוג במרכבה... ואת מזמינה אותנו! או, איזה רעיון נהדר! הלילה כל כך נפלא! בוא ניסע, מישה! אני אלך להתלכש! (יוצאת סאשה אל תוך הבית)
אנה פטרוכנה: אז מה אתה הולך לעשות עכשיו, פלאטונוב?
פלאטונוב: אני לא יודע.
אנה פטרוכנה: טוב, אני אהיה בבית הקיץ הישן. אם אתה רוצה לראות אותי תצטרך לבוא אלי לשם.
פלאטונוב: אבל מה אני אגיד לסאשה?
אנה פטרוכנה: זה עניינך! אני לא הולכת לשקר לאישתך בשבילך! (יוצאת אנה פטרוכנה)
פלאטונוב: אנה פטרוכנה...! (הוא פונה והולך לעבר הבית) סאשה...! (נכנס ד"ר טרילצקי)
ד"ר טרילצקי: ועוד דבר.
פלאטונוב: אתה עוד לא הלכת?
ד"ר טרילצקי: אני הולך! אבל קודם עצה אחת קטנה, ידידי! אם אתה הולך להטיף לאחרים, אז אתה חייב להטיף מה שאתה מקיים!
פלאטונוב: בוא הנה! (הוא מתקדם אליו)
ד"ר טרילצקי: (נסוג) אני הולך, אני הולך!
פלאטונוב: לא, אתה לא הולך. אתה לא במצב מתאים לטפל בחולה. סאשה תצטרך להשכיב אותך במיטה.
ד"ר טרילצקי: אתה קורא לי חזיר, אבל אני לא הולך ומנשק כל מיני אנשים שמישהו אחר אולי מת... להשכיב? להשכיב אותי במיטה? (נכנסת סאשה, לבושה, מתוך הבית)
סאשה: תמיד רציתי לצאת לטיול במרכבה לאור הירח! לאיפה אנחנו נוסעים?
פלאטונוב: אנחנו לא נוסעים לשום מקום. את צריכה להשכיב את אחיך במיטה.
סאשה: קוליה! או, לא!
פלאטונוב: הוא יכול לישון בחדר הכיתה.
ד"ר טרילצקי: (נבדק) לישון? לשכב?
פלאטונוב: קדימה, מהר! אני חושב שהוא הולך להקיא!
סאשה: (מוליכה את ד"ר טרילצקי אל תוך הבית) ואתה תעיר את

שלמה וויזניצקי - אוסיפ

התינוק, ואני אצטרך להרדים גם אותו שוב.
ד"ר טרילצקי: הכל מסתובב. הכל נהיה להיפך.
פלאטונוב: אני אגיד לאנה פטרוכנה שנבוא איתה פעם אחרת, טוב?
סאשה: בפעם אחרת, כן, בפעם אחרת. (יוצאים סאשה וד"ר טרילצקי לתוך הבית)
פלאטונוב: (לעצמו) אז אני הולך. (הוא מתחיל ללכת בהיסוס) זה לא שאני האדם היחיד בעולם שמתנהג ככה... (הוא נתקל בפסרין ונופל עליו)
פטרין: כולם דורכים עלי.
פלאטונוב: גראסיים קחמין'...
פטרין: לא אתן להמשיך לדרוך עלי.
פלאטונוב: שוב היית עם הבחורות בכפר. (הוא מתישב על המטילה לצד פטרין) כולנו אותו הדבר, מילה אחת מאישה, וזה כל מה שאנחנו יכולים לחשוב עליו.
פטרין: מילה אחת ממני, והופ — יעמוד שם שלט: "עומד למכירה פומבית". (נכנסת סופיה מתוך היער, מתחזה מאד, פניה מוסתרים. היא מנסה להציץ מבעד לחלונות הבית)
פלאטונוב: וזה הסיכום של כל החיים שלנו? מצער ארוך של נשים?
סופיה: (מקיימה בחלון ולחשת נואשות) מישה!
פלאטונוב: סאשה! זהו, נגמר! בטח יצאתי מרדעתי! (הוא ממהר לעבר סופיה) הנה אני, אוצר שלי! אני לעולם לא אעזוב אותך! אפילו לא לרגע! אף פעם!
סופיה: מישה! או, מישה!
פלאטונוב: סופיה!

פטרין: כן! כן! אתם תראו! מחר! (סאשה ואוסיפ גוררים את פטרין אל מחוץ למסילה כשאור פנסי הקטר גדל, ושגנת הרכבת המתקרבת ושיריקת הקטר עולים לקרשצ'נדו. הקטר מגיח מן האפלה ברגע בו יורד המסך. שגנת הרכבת ושיריקת הקטר ממשיכים לעבור באולם הצופים באפלה, עד שעולה המסך על:)

תמונה ב'
 (חדר הכיתה וחדר האורחים המשולב בבית פלאטונוב. קורות העץ של מיסעף הרכבת יוצרות עכשיו את ריצפת העץ הגסה של החדר. בקיר האחורי של החדר קבועים חלון ודלת. מאחוריו נמצאים אותם עצי היער הגבוהים כמו בתמונות הקודמות. בחדר מצויים ספה, ארון, שולחן ושני כיסאות, וכל הסימנים לחיים עלובים, עכורים ונדכאים. הזמן: לפנות ערב. שאון הרכבת נמשך עם עליית האור — שקט עכשיו, הולך ונעלם במרחק. פלאטונוב שוכב על הספה, שקוע בשונה עמוקה, וכובע קש מכסה את פניו. נכנסת סופיה)

סופיה: פלאטונוב! פלאטונוב! (היא מסלסלת אותו) מישה! (היא מסירה את הכובע מעל פניו) איך יכולת לשים את הדבר המלוכלך הזה על הפנים שלך! אוח! תביט איך שאתה נראה! לא התרחצת, מה? שוכב לך בגופיה המלוכלכת שלך — כל השיער של החזה שלך גלוי וחשוף לעולם... וחבטת על דיר החזירים הזה! רק שלושה שבועות מאז אישתך עזבה. זה היה שובר לה את הלב אילו ראתה את זה עכשיו... מישה, אני מדברת אליך! קום!

פלאטונוב: אומ?
סופיה: תתעורר, די!
פלאטונוב: רק רגע.
סופיה: עכשיו!
פלאטונוב: (מתישב) אה, זו את.
סופיה: כן, זו אני! (היא מחזיקה את שעונה אל מול עיניו) תביט!
פלאטונוב: כן. (הוא שב ומשתרע)
סופיה: פלאטונוב!
פלאטונוב: מה את רוצה? (הוא מתישב) מה יש?
סופיה: תביט מה השעה!
פלאטונוב: שוב את עושה רוח, סופיה?
סופיה: כן, שוב אני עושה רוח! תביט בשעון הזה, טוב? עכשיו תגיד לי מה הוא אומר.
פלאטונוב: עשרים וחמישה לשבע.
סופיה: עשרים וחמישה לשבע, כן. שכחת מה קבענו?
פלאטונוב: מה קבענו? אל תדברי אלי בחידות, בבקשה, אין לי כוח לזה היום.
סופיה: שכחת, מה קורה לך? העיניים שלך אדומות. אתה נראה כאילו קימטו אותך לכדור זורקו אותך... אתה לא חולה, מה...? מה שקבענו היה להיפגש במקום הרגיל, בשש.
פלאטונוב: ואז?
סופיה: מה זאת אומרת 'ואז'? אתה לא מתבייש? אתה נתת לי את מילת הכבוד שלך? (היא מתישבת לידו)
פלאטונוב: גם הייתי שומר עליה, אילו לא הייתי נרדם. את ראתה בעצמך — ישנתי כמו אבן! גם אני לא מכין מה את מתרגשת כל כך.

סופיה: פעם אחת ויחידה באת בזמן לפגישות שלנו? כל יום אתה נותן לי את מילת הכבוד שלך — וכל יום אתה מפר אותה!
פלאטונוב: טוב, כל זה נחמד מאד.
סופיה: למה אתה מפסיק להיות אצילי וחכם כשאתה איתי? אני חייבת לך את הישועה הרוחנית שלי! למה אתה מפסיק להיות עצמך? מתנהג כמו איזה מפלצת כל פעם שאני איתך. שום מבט של חיבה או מילה של חיבה — שום דיבור על אהבה. אני באה אליך — ואתה מסריח ממשקה, אתה לא שם לב איך אתה לבוש, ואפילו לא העברת מסרק בשערות שלך. ואם אני אומרת משהו אתה עונה לי בגסות ומשנה את הנושא.
פלאטונוב: (קופץ על רגליו ומתהלך אנה ואנה בחדר) טוב, ככה זה.
סופיה: אתה שיכור?
פלאטונוב: לא ענייך.
סופיה: וגם זה נחמד מאד, אני מוכרחה לומר! (היא בוכה)
פלאטונוב: נשים!
סופיה: ואל תתחיל להגיד 'נשים'! שמעתי את זה פעם אחת — שמעתי את זה אלף פעמים! נמאס לי מזה! מה אתה עושה לי? אתה עושה אותי חולה! אתה לא רואה את זה? אתה שונא אותי, מה? אתה מנסה להרוג אותי? אז תדע לך, אני לא איזו כפריה פשוטה ואומללה, ואני לא אתן שישיפילו אותי ככה. (בוכה) אלוהים! אלוהים!
פלאטונוב: די, מספיק.
סופיה: בקושי שלושה שבועות מאז... מאז הלילה ההוא! וכבר אני צל של עצמי! איפה האושר שהבטחת לי? ואיפה כל זה ייגמר? תחשוב, אם אתה כל כך פיקח! תתחיל לחשוב עכשיו, לפני שיהיה מאוחר מדי! שב כאן על הכיסא הזה, תוציא מהראש שלך כל דבר אחר, ורק תחשוב על הדבר האחד הזה: מה אתה עושה לי?
פלאטונוב: אני לא יכול לחשוב. שכחתי איך חושבים. את תחשבי בעצמך! כל הסבל שלך בא מהיחסים הלא-חוקיים האלה!
סופיה: אני מתמסרת לך, ולו יש החוצפה לדבר על 'יחסים לא-חוקיים'!
פלאטונוב: אה, מספיק! אנחנו לא יכולים להתחיל להיתפס לכל מילה! את רואה את היחסים שלנו בדרך אחת — אני בדרך אחרת. אני הרסתי אותך; וזה כל מה שיש להגיד על העניין! ואת לא היחידה! חכי עד שבעלך יגלה הכל!
סופיה: אתה מפחד שהוא יהרוג אותך?
פלאטונוב: לא. אני מפחד שזה יהרוג אותך.
סופיה: אז למה באת אלי בכלל? פחדן אומלל שכמותך!
פלאטונוב: לא, בבקשה, לא הטונים הנמוכים הרוטטים! הם לא יעשו עלי שום רושם. גם לא מכול של דמעות. בכל פעם שאנחנו מדברים את בוכה!
סופיה: כן! ואף פעם לפני כן לא בכיתי! אם אתה מפחד להרוג אותך, אז כדאי שתתחיל לכסוס את הצפורניים שלך כבר עכשיו. הוא כבר יודע!

סופיה: (מחשיכה עצמה אל בין זרועותיה) חיכיתי לך אחרי הזיקוקים! חיכיתי וחיכיתי! הייתי בטוחה שתבוא! שלחתי את בעלי לצאת לירות עם הקולונל — שניהם שיכורים — הם יירו אחד בשני — אני בטוח יצאתי מרדעתי! אתה הבטחת, מישה! אתה הבטחת!
פלאטונוב: הבטחת מה?
סופיה: שתעקור את שנינו מהחור הזה.
פלאטונוב: אה, כן.
סופיה: תעקור אותי, מישה!
פלאטונוב: כן, אבל לא כאן! (סאשה פותחת את חלון הבית)
סאשה: מישה...
פלאטונוב: (לסופיה, באזהרה) סאשה!
סאשה: זה אתה שרפקת בחלון?
פלאטונוב: (לסאשה) לא? (לסופיה) בית הקיץ הישן!
סאשה: כן! רק אני! (לסופיה) לא!
סאשה: לא?
פלאטונוב: (לסאשה) כן! (לסופיה) לא בבית הקיץ הישן!
סאשה: מה?
פלאטונוב: (לסאשה) כלום! (לסופיה) בבית הקיץ החדש!
 (יוצאת סופיה אל תוך היער)
סאשה: אני לא מבינה אף מילה. (סאשה סוגרת את החלון).
פלאטונוב: גראסיה! תעזור לי! מה לעשות? לאן, גראסיה? לאן — לישן או לחדש? (נשמעת שריקת רכבת מרחוק, וכוכב אור קטן מופיע באופק בקצה המסילה) רכבת...! כן!
 אני ארוץ לתחנה! אסע מפה, ולא אשוב אף פעם...!
פטרין: עכשיו אף פעם אי אפשר יהיה להשיא לו אותה.
פלאטונוב: אבל היא כן! גם מאוהבת בי, לא?
פטרין: אני אתבע אותה למשפט.
פלאטונוב: אז ככה זה האושר. זה שמרגישים...
פטרין: הופ — נעמיד את השלט.
פלאטונוב: אבל איפה גראסיה? ומה? תגיד לי רק רגע — איפה זה מה...? (נכנסת סאשה מתוך הבית)
סאשה: מישה! איפה אתה! מה כל העניין הזה על בית הקיץ? (פלאטונוב משימס את פטרין בחזרה אל המסילה ונמלט לכיוון שממנו יצאה אנה פטרוכנה. אבל הוא פוגש באוסיפ המגיח מבין העצים, ומשנה את נתיב ריצתו לצאת בכיוון שממנו יצאה סופיה) אוסיפ! מה קורה? אני לא מבינה... אוסיפ, מה אתה עושה? (אוסיפ נשכב כרוחב המיטע, אור פנסי הקטר של הרכבת המתקרבת גדל והולך לאיטו) אתה לא יכול לשכב לך שם! אוסיפ, קום! הרכבת באה!
אוסיפ: (מתייפח) הוא הולך אליה! הלך לאנה פטרוכנה!
 והיא אוהבת אותו! היא אוהבת אותו!
סאשה: אתה משקר.
אוסיפ: שאלוהים יכה אותי — שמעתי כל מילה!
סאשה: אז הוא עזב אותי! הוא עזב אותי! תהרוג אותי, אלוהים! אם המושיע, תהרגי אותי! (שיריקת הרכבת המתקרבת. סאשה רצה לעומתה בזרועות פתוחות. אוסיפ קופץ על רגליו ורץ אחריה)
אוסיפ: לא! לא! (הם נתקלים בפטרין, המתישב. הם עוצרים ופונים להתבונן בו בפליאה)

תיק דין — אלכסנדרה איבנובה

תודה לך על זה. אז אנחנו עוזבים הלילה, ברכבת הערב. כן? אני הולכת להכין הכל תיכף ומיד. אתה תאסוף את הרבירים שלך. ניפגש במקום הרגיל בעוד שעה מעכשיו. בוא נאמר רבע לשמונה. כן? אתה תהיה שם?
פלאטוב: אני אהיה שם.
סופיה: מילת כבוד?
פלאטוב: אמרתי — אני אהיה שם!
סופיה: תן לי את מילת הכבוד שלך.
פלאטוב: מילת הכבוד שלי.
סופיה: אני לא רוצה שאצטרך לבוא עוד הפעם לחפש אותך... בוא, תתעודד! (היא נושקת לו) אנחנו הולכים להתחיל את החיים שלנו מחדש, מישה! מחר תהיה כבר בן אדם אחר. אנחנו ננשום אוויר חדש! דם חדש יזרום לנו בעורקים!
פלאטוב: בוודאי, בוודאי... אמרת שמונה ורבע או תשע ורבע?
סופיה: רבע לשמונה! אחרת נאחר את הרכבת! יש לי קצת כסף — אנחנו נאכל בדרך. (היא צוחקת) ותסתדר קצת לקראת הנסיעה! (סופיה יוצאת מהבית במרוצה).
פלאטוב: (לעצמו) חיים חדשים! זהו שיר ישן! שמעתי אותו כבר לא פעם! (שתיקה) אני אכתוב לו. וגם לסאשה, הם יכולים לבכות קצת, ואחר כך הם יכולים לסלוח ולשכוח. אז שלום לכולם, כי מחר אני הולך להיות בן אדם אחר! (הוא פותח את הארון) כמה אני אשים את הלבנים שלי? אין לי מזוודת... (הוא נוטל אחד מן הבגדים הרבים שבארון ומניח לו משקה) שלום, בית ספר ישן שלי! שלום, תלמידים ותלמידות! (הוא שותה) המורה הזקן והחביב שלכם, החזיר, מרים רגליים... זה אני ששתיתי? למה אני שותה? אני מפסיק לשתות! טוב, זה יהיה המשקה האחרון שלי בחיים... עכשיו: לשבת ולכתוב לסאשה... (הוא משתדל על הספה) סופיה באמת מאמינה בכל זה, מה?... טוב, ברוכים המאמינים... כל זמן שהיא לא סיפרה לאנה פטרובנה... מכתב מאנה פטרובנה איפה שהוא... (הוא שולח את ידו ומושך מעטפה בלתי פתוחה מעל מדף, מה שמוריד עליו מפולת של מכתבים, רובם בלתי פתוחים) מאות מכתבים ממנה! היא לא הפסיקה לכתוב, מאז אותו לילה פראי ומטורף... (הוא פותח את המכתב בפיוזר נפש) כתב נקי, ברור יש לה... כל זמן שאני לא צריך לעמוד מולה פנים אל פנים! היא תוציא ממני את האמת תוך... (הוא קורא) 'אם לא תענה גם למכתב הזה, אני אבוא לשם ר...' (דפיקה בדלת. פלאטוב מנקע רגליו בבהלה. ואחר כך ניצב בהיסוס דפיקה נוספת. הוא ניגש חרש לחזקו ופוחח אותו על מנת לספס החוצה. אבל אז הוא מבחין בכנס הוודקה הניצבת ליד הספה וחוזר על מנת לקסתר אותה בארון. דפיקה נוספת — אבל עכשיו הוא מבחין בערימת המכתבים. הוא אוסף אותם כדי להסתירם, והדלת ומחזילה להיפתח לאיטה. פלאטוב מסתדר מאחריה. כנס, בזהירות, מארקו, עם יקוסטו)
מארקו: מישהו בבית?
פלאטוב: מי זה?
מארקו: אני, אדון. זה אתה, אדון?
פלאטוב: (בהירות) כן?
מארקו: פלאטוב?
פלאטוב: אז מה?
מארקו: מיכאיל ואסילייביץ' פלאטוב?
פלאטוב: מה אתה רוצה?
מארקו: משופט השלום, אדון! (הוא מושיט מעטפה לפלאטוב מסביב לדלת)
פלאטוב: (יוצא ממחבואו, בהקמה) משופט השלום? אה... לא עוד טכס טבילה! (הוא פותח את המעטפה) ממליט כמו שפן, האיש הזה! (הוא קורא) 'אתה נקרא בזה... להתייצב...' (למארקו) אתה יודע איך אתה נראה, מתכווץ לך מאחורי הדלת שם?
מארקו: כן, אדון.
פלאטוב: או, אתה יודע, מה?
מארקו: כן, אדון.
פלאטוב: (קורא) 'אתה נקרא בזה להתייצב בפני הוד מעלתו האימפריאלי כבוד שופט השלום...' (למארקו) נו, איך אתה נראה?
מארקו: כמו אלוהים, אדון.
פלאטוב: כמו אלוהים?
מארקו: בצלמו ובדמותו, אדון.
פלאטוב: אה, כן. (הוא קורא) '... בפני הוד מעלתו האימפריאלי כבוד שופט השלום להשיב על אישום בתקיפה גסה...' זאת לא הזמנה!
מארקו: לא, אדון.
פלאטוב: זהו צו בית דין!
מארקו: כן, אדון.
פלאטוב: (קורא) '... אישום בתקיפה גסה, אישום שהוצא

על פי תלונתה של מאריה יפמובנה גרקובה...! (הוא צוחק) הו, יוצא מן הכלל! מיץ-חיפושיות היקרה! לא ידעתי שהיא מסוגלת לזה!
מארקו: אז תחתום על זה, אדון? הנה כאן, אדון.
פלאטוב: (חוחם) מתי המשפט...? מחרתיים. אני אהיה שם! היא היתה צריכה לעשות את זה בקיץ שעבר!
מארקו: תודה רבה, אדון. (הוא מושיט את ידו) דמי שתיה, שיהיה לך לבריאות, אדון.
פלאטוב: אתה יכול לשתות כוס תה. (הוא מוציא קופסת תה מהארון) כמה לשים לך את זה? (מארקו מחזיק את כיסו פתוח. פלאטוב שופך את התה ישר אל תוך הכיס) אבל איזה גיבורה קטנה היא! לזה לא ציפיתי! מי מעיד בשבילה?
מארקו: (מעללל בחבית צווי בית הדין שביקוסטו) ד"ר ניקולאי איוראנוביץ' טרילצקי.
פלאטוב: הדוקטור? הוא יהיה מפנה קומי! מי עוד?
מארקו: 'סופיה יגורובנה ויניצבה'.
פלאטוב: סופיה יגורובנה? היא לא תהיה שם! היא נוסעת מכאן... או... או... כן... תיקח לי הודעה למאריה יפמובנה, טוב?
מארקו: מאריה יפמובנה — הודעה. כן?
פלאטוב: תגיד לה שאני מצטער מאד...
מארקו: מצטער מאד.
פלאטוב: אבל אני לא יכול להיענות לצו האדיב שלה כי אני נוסע מכאן.
מארקו: נוסע מכאן.
פלאטוב: לתמיד, תגיד לה.
מארקו: נוסע מכאן לתמיד. טוב.
פלאטוב: תגיד לה שהתנהגתי כמו חזיר, אבל אני התנהגתי כמו חזיר עם כולם. תאמר שהייתי מאושר לנשק לה שוב, בכל הכבוד, לפני כל העולם, בדלתיים פתוחות.
מארקו: כמו חזיר. בדלתיים פתוחות.
פלאטוב: בסדר אתה יודע איפה היא גרה?
מארקו: איזה עשרה קילומטר מפה, אדון. (הוא מושיט את ידו) לא יכול ללכת עשרה קילומטר על כוס תה, אדון!
פלאטוב: בסדר — רובל, רובל לשם, רובל חזרה ורובל בשביל שתזכור, שלושה רובל כשאתה חוזר הנה ומודיע לי שמסרתה! קדימה, או, ומארקו...
מארקו: כן, אדון?
פלאטוב: אז ככה אלוהים נראה, מה?
מארקו: ככה אני חושב, אדון. בהכנעה, אדון. (יוצא מארקו)
פלאטוב: (לעצמו) פעם ראשונה בחיי שאישה תובעת אותי למשפט! בדרך כלל אתה מתיחס אליהן כמו לליכלוך, ומה הן עושות? — הן נחלות לך על הצוואר... אה, כן — סאשה. אני כתבתי לסאשה... (הוא מוציא את ערימת המכתבים הבלתי פתוחים) לא, אני לא כתבתי. אני החבאתי את אלה לפני שאנה פטרובנה... (דפיקה חדה על הדלת. הוא מתבונן בדלת. כאחוז שיתוק, ואחר כך מנסה לתחוב את ערימת המכתבים אל תוך הארון. הדלת נפתחת לדווחה ואוסיפ נכנס המכתבים נולשים מן הארון ובחורה החוצה) (מעבר לדלת) אנה פטרובנה! איזו הפתעה. (הוא מסתובב ורואה את אוסיפ) אה, זה אתה. מה אתה רוצה? (אוסיפ מתישב) מה איתך? אתה נראה כאילו עברו עליך עשר מכות מצריים. אני מרגיש עור כאילו אני עברתי תשע מהן. אבל אתה ממש עור ועצמות. אתה חולה? מה אתה עושה כאן?
אוסיפ: באתי להגיד שלום.
פלאטוב: למה? אתה הולך מכאן?
אוסיפ: לא אני, אתה.
פלאטוב: אלוהים, זה נכון! אבל איך אתה יודע?
אוסיפ: אני יודע.
פלאטוב: אתה גם מגיד עתידות, אוסיפ, נוסף לכל האומנויות האחרות שלך?
אוסיפ: אני יודע עוד משהו. אני יודע לאן אתה הולך.
פלאטוב: ברצינות! זה יותר ממה שאני יודע! טוב, זה דווקא מעניין אותי. לאן אני הולך?
אוסיפ: אתה הולך לגיהנום.
פלאטוב: אני מבין. חתיכת מסע, אתה לא מתכוון במקרה להיות הנהג של הרכבת שתיקח אותי לשם?
אוסיפ: (שולף את סכין הציידים שלו) תמיד היה לי המון כבוד אליך. חשבת, בן אדם גדול... אבל אני עקבתי אחריו בשכרונות האלה, אתה מבין? קופץ לך לתוך היער בכל השעות של היום והלילה... טוב, זה לא ענייני עם מי האלמנה של הגנרל נפגשת כשהיא רוכבת לה ביער. אבל הלילה אני ראיית משהו אחר. אני ראיית את הגברת הצעירה באה הנה בריצה. וחיכיתי. וראיתי אותה רצה מכאן בחזרה. ואז הלכתי והבאתי את הסכין שלי. כי אני חושב שאתה עושה צחוק מהאלמנה של הגנרל, וזה

פלאטוב: מה?
סופיה: כן! אני סיפרתי לו היום אחר הצהריים.
פלאטוב: את לא מדברת ברצינות!
סופיה: תביט עליך, אתה לבן כמו סדין. אני לא יודעת למה אני אוהבת אותך. בטח יצאתי מדעתי!
פלאטוב: איך הוא קיבל את זה?
סופיה: בדיוק כמוך, הוא פחד. העור שלו נעשה אפור. הוא התחיל לבכות. אחר כך הוא התקפל. הוא ירד על ארבע והתחיל לחזול... ובדיוק אותו מבט מגעיל היה מרוח לו על הפרצוף שלו כמו לך עכשיו.
פלאטוב: את הרגת אותו! את תופסת את זה? איך יכולת לשבת שם ולספר לי את כל זה בשלווה כזאת? את הרגת אותו! אמרת לו... אמרת לו שזה אני?
סופיה: כמוכן. מה עוד יכולתי לעשות?
פלאטוב: איך יכולת לבטא את המילים?
סופיה: פלאטוב! שתהיה לך קצת בושה! אתה מתכוון שלא הייתי צריכה לספר לו?
פלאטוב: כמוכן שלא הייתי צריכה לספר לו! לא היית צריכה לספר לו שום דבר! (הוא נופל על ברזיו ומניח את ראשו על הספה) בכה! זחל על ארבע! או, המסכן העלוב הזה! אילו לא סיפרת לו הוא היה מגיע לקבר בלי לגלות את הענין אף פעם!
סופיה: הייתי מוכרחה לגלות לו! יש לי קצת כבוד עצמי!
פלאטוב: את יודעת מה עשית? נפרדתם לעולם.
סופיה: לעולם, כן. איזו ברירה היתה לי?
פלאטוב: אבל מה יקרה לך כשאנחנו ניפרד? כי בקרום מאד אנחנו ניפרד! את תהיי הראשונה להתנער מהכישוף. את תהיי הראשונה לפקוח את העיניים. ואז תנזכי אותי! (הוא מנפנף בידו) טוב, את תעשי מה שאת מצאת לנכון. את בן אדם יותר טוב ממני. יש לך ראש נכון יותר על הכתפיים. קחי על עצמך את כל התסוכות! רק תגיד לי מה לעשות! תקימי אותי שוב על הרגליים, אם יש לך כוח. ותעשי את זה עכשיו, בשם אלוהים, לפני שאני יוצא מדעת!
סופיה: אנחנו ננזכר.
פלאטוב: כמה שיותר מוקדם.
סופיה: כתבתי לאמא שלי עליך. אנחנו ניסע אליה.
פלאטוב: לאן שתרצי! כל זמן שנצא מהמקום הזה!
סופיה: מישה! אבל אלה יהיו החיים החדשים שלנו! אתה מבין? תאמין בי, אהובי! אני אקים אותך שוב על הרגליים! אני אקח אותך למקום בהיר וקל יותר — למקום נקי מליכלוך ותרדמה — למקום שלא מתגוללים בו בגופיה מטונפת. אני אעשה ממך גבר. אני אעניק לך אושר. אני אכריח אותך לעבוד! אנחנו נהיה בני אדם שלמים, מישה! נאכל לחם בזיעת אפינו. אנחנו נפשיל שרורלים. (היא מניחה את ראשה על חזהו) גם אני אעבוד.
פלאטוב: מה את יודעת על עבודה?
סופיה: תאמין בי, מישה, זה כל מה שאתה צריך לעשות! אתה העלית אותי מן המתים, וכל חיי יהיו שיי

דיווין תבורי - מיכאל ואסילייבין פלאטונוב, רבקה ניימן - סופיה...

אצלי לא בא בחשבון. (הוא קם על רגליו ותופס את פלאטונוב בזרועו).
פלאטונוב: לא! לא! יש לי משפחה! אני מפרנס אישה וילד!
אוספי: אז איפה היא, האישה שלך? היא עוד בכלל בחיים? אני חושב שאתה בעצמך לא יודע מי מהשלוש היא האמיתית! (הוא מניף את הסכין). (נכנסת סאשה בדלת)
סאשה: (צועקת) מישה! לא! לא! (היא מנסה להגן על פלאטונוב) אל תפגע בו! אל תגע בו!
אוספי: (נרתע מאחוריו) אה, זו את. אז את עוד בחיים?
סאשה: תן לי את הסכין!
אוספי: (זורק את הסכין ארצה) לא יכול להרוג אותך לפני העיניים שלך... איך שלא יהיה, אם חזרת... אבל אני אהרוג אותך! הוא לא יברח ממני! (יוצא אוספי)
סאשה: אתה בסדר?
פלאטונוב: או, הזרוע שלי! הוא סובב לי את הזרוע! (הוא מתישב על הספה)
סאשה: תשכב. שים את הכר מתחת לראש שלך. (היא חסדת לו את הכר)
פלאטונוב: אתה טרחה, יקירה שלי. אני בסדר גמור.
סאשה: איפה זה כואב?
פלאטונוב: אני בסדר. אל תדאגי... הוא הלך להרוג אותי! בחיי! הוא הלך להרוג אותי! את בדיוק באת בזמן, סאשה! עוד רגע והיית אלמנה! (הוא מנשק את ידה) אוה, סאשה! אוה, ארצו שלי... את אצל אביך? מה שלומך?
סאשה: הוא בסדר... מישה, זה וובה הקטן. בגלל זה באתי. הוא חולה. מסכן קטן. הוא נורא משתעל, ויש לו פריחה וחום גבוה, ממש קודח. הוא לא אוכל ולא שותה. בשני הלילות האחרונים הוא פשוט בכה כל הלילה. (היא בוכה) או, מישה, אני כל כך מפחדת! מה אני אעשה? אם הוא ימות, מישה... מה יהיה איתנו?

פלאטונוב: כן... אבל אלוהים לא ייקח את הילד הקטן שלנו ממך, סאשה. למה שהוא יעניש אותך? תשגיחי עליו, סאשה, ואני נשבע לך שאני אעשה ממנו גבר. אני לא הייתי גבר יוצא מן הכלל בעצמי, אני יודע, אבל בתור אבא אני אהיה ענק! אוה, הזרוע שלי! אני מקווה שהוא לא שבר משהו... אל תבכי, אהובה שלי! (הוא מושך את ראשה אל חזהו) את שוב בבית. למה בכלל עזבת? אני אוהב אותך, ילדה! אני אוהב אותך הכי שאפשר! החטאים שלי שחורים, אני יודע, אבל מה אפשר לעשות? את תצטרכי לסלוח לי. תסלחי לי?
סאשה: אז הרומאן שלך נגמר?
פלאטונוב: רומאן... איזו מילה לבחור!
סאשה: או שהוא לא נגמר?
פלאטונוב: מה אני יכול לומר? לא היה שום רומאן. זו רק איזו שטות מטורפת. את בכלל לא היית צריכה לתת לעצמך להצטער בגלל זה. ואם זה עוד לא נגמר זה ייגמר בקרוב.
סאשה: מתי?
פלאטונוב: בקרוב מאד, אני מניח. בעוד זמן קצר נחזור לחיות כמו קודם, סאשה! בואי ונפקפק יחד באורך החיים של הפרשה הזאת! סופיה לא בשבילי. ההתרגשות עוד פועמת בה, אבל תאמיני לי, סופיה לא תהיה היריבה שלך עוד הרבה זמן... סאשה, מה קרה?
סאשה: סופיה? עם סופיה יש לך רומאן?
פלאטונוב: מה, לא ידעת?
סאשה: סופיה? אבל זה נורא.
פלאטונוב: סופיה, אל תעני אותי יותר! הזרוע שלי כואכת לי גם ככה! למה עזבת אותי, אם ככה? את רוצה לומר לי שזה לא היה בגלל סופיה?
סאשה: חשבתי שזאת היתה אנה פטרונובה! זה היה מספיק גרוע! אבל אישתו של איש אחר? זה נורא, מישה, זה מתועב! אני אף פעם לא הייתי מאמינה את זה עלייך! טוב, שאלוהים ייתן לכם אושר, שניכם! (היא הולכת אל הדלת)
פלאטונוב: אל תברכי ככה, סאשה! אני לא רוצה אושר! אל תלכי, סאשה! (הוא הולך אחריה) אל תעזבי אותי! את באמת אף פעם לא תוכלי לסלוח לי?
סאשה: אתה תוכל אי פעם לסלוח לעצמך?
פלאטונוב: זאת שאלה מעניינת. (הוא מנשק את ידה) את לא צריכה ללכת. אני באמת מתחרט. ואם את לא תהיי פה תהיה פה תשפוכ נוראית של רודקה וטינופת ואנשים שמנסים לרצוח אותי. אני עברתי ייסורים, סאשה! אם את לא נשאת בתור אישה, תישארי בתור אחות מטפלת! אתן גזע מחור, אתן הנשים, את יודעת? אתן מאכילות את הלא-יוצלת הזה, אוספי, אתן הורגות את כל החתולים והכלבים בסביבה מרוב פינוק, אתן יושבות ערות חצי הלילה ומתפללות על נפש האויב... מה זה כבר יעלה לך לזרוק פירור לבעלך החוטא, אבל המתחרט? למה את צריכה להצטרף למבקשי נפשו? תישארי איתי, סאשה! (הוא מחבק אותה) אני לא יכול להסתדר בלי מטפלת. בסדר, אז גנבתי את אשתו של חברי - אני המאהב של סופיה - ועד כמה שאני מבין אני גם המאהב של אנה פטרונובה. יש לך כל סיבה שבעולם להתרחק? למה תבשלי ארוחת ערב? למי תשימי שאני אוהב אותך? למי תבשלי ארוחת ערב? למי תשימי טינופת של מלח במרק? יש לך הזכות המלאה לעזוב אותי. אין לאף אחד זכות גדולה יותר, אבל... (הוא מרים אותה בזרועותיו) ... מי ירים אותך וישא אותך בזרועותיו? איך בכלל תוכלי לחיות בלעדי?
סאשה: תוריד אותי! החיים שלי הרוסים, וכל מה שאתה יכול לעשות זה לצחוק עלי! (היא ניתקת ממנו) אתה צריך לדעת שזו לא בדיחה! איך אני אוכל לחיות בלעדיך?
 - איך אני בכלל אוכל לחיות איתך? (היא מתייפחת)
פלאטונוב: טוב, תלכי. ואלוהים יהיה איתך. (הוא נושק לך על ראשה, ואז שוב שוכב על הספה) אני מבין.
סאשה: אתה הרסת את המשפחה שלנו, היינו כל כך שקטים ומאושרים! אף אחד בעולם לא היה מאושר כמוני. מה עשית, מישה? אתה אף פעם לא תחזור עכשיו... אל תבוא לבקר אותנו, אבא יביא את וובה לראות אותך... (היא מתבוננת בו דגנע, ואחר כך מתבוננת סביב החדר, ואז יוצאת)
פלאטונוב: (לעצמו) טוב, הינה מישהו שמתחיל חיים חדשים... או, אלוהים, הכאב הזה, הכאב... סאשה מסכנה! היא קדושה! יש לה כל הזכות להשליך את האבן הראשונה... מה עשיתי? (הוא לוקח לו משקה) הלכתי לכתוב לסאשה... לא, הלכתי... לא לתת לאנה פטרונובה להיכנס! (הוא ממחר אל דלת הכניסה ונועל אותה) (אנה פטרונובה

מופיעה בחלון)

אנה פטרונובה: אתה לבד? (פלאטונוב מסתובב במהירות, כנחפס בקלקלחו) מה אתה עושה? אתה לא מכיר אותי? שכחת מי אני?
פלאטונוב: אנה פטרונובה... (הוא ניגש לחלון, אבל אנה פטרונובה נעלמה) (לעצמו) מהר! לפני שהיא חוזרת! (הוא ממחר אל דלת הכניסה, פותח את המנועל ופוחת אותה על מנת להימלט. אנה פטרונובה נכנסת. פלאטונוב נסוג מפניה)
אנה פטרונובה: (בנויפה) פלאטונוב!
פלאטונוב: אנה פטרונובה...
אנה פטרונובה: בוא הנה, פלאטונוב. למה אתה בורח ממני? (פלאטונוב דחוס את המכתבים לארון מאחורי גבו) תעזוב את זה. מאוחר מדי להתחיל לסדר עכשיו. בוא הנה!
 (פלאטונוב ניגש אליה. היא מושיטה לו את ידה) למה אתה לא מסתכל עלי, פלאטונוב?
פלאטונוב: אני מתבייש בעצמי. (הוא נושק את ידה)
אנה פטרונובה: על מה אתה מתבייש?
אנה פטרונובה: על הכל.
אנה פטרונובה: אני מבינה. כבר פיתית איזו נערה מסכנה, מה?
פלאטונוב: משהו כזה.
אנה פטרונובה: מה נעשה איתך, פלאטונוב? מי זאת?
פלאטונוב: את לא יודעת?
אנה פטרונובה: אני שואלת אותך.
פלאטונוב: אני לא יכול לספר לך.
אנה פטרונובה: אולי נשכח. (הם מתיישבים על הספה) טוב, אנחנו נמצא מי זאת, בחור, אנחנו נמצא. אבל למה אתה עושה לי את ההצגה הפחדנית הזאת? אני הלוא מכירה את הלב השחור שלך מזמן.
פלאטונוב: אל תשאלי אותי, אנה פטרונובה! דברי כמה שאת רוצה, אבל בלי שאלות. אני לא במצב מתאים היום לחקירה צולבת.
אנה פטרונובה: יפה. לא קיבלת את המכתבים שלי?
פלאטונוב: קיבלתי.
אנה פטרונובה: אז למה לא באת אלינו?
פלאטונוב: לא יכולתי.
אנה פטרונובה: למה לא?
פלאטונוב: אתה שואלת שאלות...! פשוט לא יכולתי.
אנה פטרונובה: אתה ידעת שאנחנו זקוקים לך. סרגיי וסופיה מתנהגים רע מאד. כל הזמן שתיקות וברוגז, אי אפשר להאמין שהם עוד בירח הדבש שלהם. והכל בגלל שהשטות החכם שלנו לא היה שם לשעשע אותנו... או שלא קראת את המכתבים שלי?
פלאטונוב: כמובן שקראתי אותם.
אנה פטרונובה: אז אתה יודע שחיכיתי לך. ידעת שאני אבוא לכאן היום אם לא תענה.
פלאטונוב: לא יכולתי לענות.
אנה פטרונובה: שב ישר... אפשר לחשוב שאתה מתבייש כמה שקרה בלילה ההוא.
פלאטונוב: הייתי חולה.
אנה פטרונובה: אתה משקר.
פלאטונוב: אני משקר. אין טעם לשאול אותי שאלות.
אנה פטרונובה: אתה מסריח מאלכוהול. ואתה נראה כמו משהו שלא קיים בכלל. עיניים אדומות, חיזור כמו מת, אתה פוהלך, הבית מלוכלך... תביט על זה. איזו טינופת מזה? אתה שותה מה?
פלאטונוב: (פורש את זרועותיו לצדדים באין אונים) חופש עכשיו.
אנה פטרונובה: זה אותו סיפור כמו בקיץ שעבר, מה?
 אתה פיתית את הבחורה האומללה ההיא מהכפר, ואחר כך עד הסתיו הסתובבת כמו תרנגולת שנפלה למים. וככה בדיוק אתה נראה עכשיו, דון ז'ואן נועז ופחדן אומלל גרים להם יחד באותו גוף. איך אתה מעז להתחיל לשתות!
פלאטונוב: אני אפסיק, אני אפסיק, אני אפסיק.
אנה פטרונובה: מילת כבוד?
פלאטונוב: מילת כבוד.
אנה פטרונובה: במחשבה שניה, אני לא אטיל עליך את המשימה הכבדה לשמור את המילה שלך. איפה המשקה? (פלאטונוב מצביע על הארון) תתבייש לך? אין לך אופי בכלל? תביט של הטינופת בארון! (היא מוצאת את המכתבים) אני מבינה. אין פלא שהם לא עשו לך שום דבר... אבל תביט על זה! לאישתך יהיה מה להגיד על זה כשהיא תחזור הביתה! אתה רוצה שהיא תחזור, לא?
פלאטונוב: כל מה שאני רוצה זה שתפסיקי לשאול אותי שאלות! ושתפסיקי לנסות להכריח אותי להסתכל לך בעיניים!
אנה פטרונובה: באיזה כבוקב נמצא המשקה?

יאכיב יטפר — פארקוי, שמואל פאטאן — זאסילי.

האלה. מתנה יקרה אחת. ואז הוא שכ ולקח אותה ממני. (פלאטונוב מתיישב ליד השולחן וכונש את ראשו בידיו) מה אני? אפס. אני לא מאוד חכם. אני לא בן אדם מיוחד בשום צורה... ולך יש הכל. חוכמה, הופעה, רוח. אבל כל זה לא הספיק לך. היית מוכרח לקחת את הדבר היחיד שהיה לי — האושר שלי. (הוא מתיישב לשולחן מול פלאטונוב ונשבר) תחזיר לי אותה, פלאטונוב! לך יש כל כך הרבה מזל בחיים! כל כך הרבה אושר! תחזיר לי אותה! **פלאטונוב:** אילו היה לי אקדח הייתי יורה בעצמי. **וויניצב:** (צוחק מבעד לדמעות) בשביל זה באתי אני הנה! להזמין אותך לדריקרב! או אפילו... יסלח לי אלוהים, אני לא יודע מה הלכתי לעשות! (הוא מוציא אקדח מכיסו ומחזיק אותו לאורך השולחן ביניהם) מה קורה? אני נשבר ובוכה... אני מצטער, מישה! אבוד, אבוד! אני מצטער! (ראשו צונח אל בין כפות ידיו) (נכנס גלאגולייב מבעד הדלת הפתוחה ושטן בכבודו על מקל. מתנשם בכבודו.) **גלאגולייב:** פלאטונוב? (פלאטונוב מרים את ראשו מתוך כפות ידיו ומתבונן בגלאגולייב בארשת חסרת הבעה) סלח לי... (וויניצב) סרגיי פאלובוביץ'... (פלאטונוב) תראה, זה מאד לא נעים... (שומחן חבט בוויניצב) מאד לא נעים, באמת. אבל אני מוכרח לדעת! ואני מוכרח לדעת היום! כל העתיד שלי הלוי בתשובה שלך... אני אשכ, אם מותר... הלכתי הנה... לא לגמרי בסדר... (הוא מתיישב על הספה) כן, טוב... אתה יודע, כמוכן, שכבר מזמן אני מטפח כל מיני תקוות בקשר לאנה פטרוכונה... בימים האחרונים, מכל מקום, כל מיני אנשים סיפרו לי כל מיני דברים... כמוכן, יכול להיות שהם משקרים... זו יכולה להיות סתם שמועה... אבל הם אומרים שאנה פטרוכונה... או בעצם הם אומרים שאתה... או בוא נאמר את זה כך: אתה יודע שאני רוחש כבוד גדול לנשים, אבל... רחם עלי, פלאטונוב...! **פלאטונוב:** אני יודע רק דבר אחד, ידידי. **גלאגולייב:** כן?

אנה פטרוכונה: את, שטויות! (היא שותה) קישקוש! **פלאטונוב:** זה לא שטויות, יקירתי. אני נוסע! זה יהיה לתמיד!
אנה פטרוכונה: אבל לשם מה? איש מצחיק שכמותך. **פלאטונוב:** אל תשאלי אותי! אבל זאת הפעם האחרונה שאנחנו מתראים. תשכחי את השוטה הזה. תשכחי את המנוול הזה שהיה פלאטונוב. הוא הולך להיעלם מעל פני האדמה! אולי ניפגש בעוד הרבה שנים, כששנינו נהיה זקנים — מספיק זקנים לצחוק ביחד ולהזיל איוו דימעה נושנה או שתיים על העבר. אבל בינתיים — תשכחי אותו. (הוא נושק את ידה)
אנה פטרוכונה: בוא, תשתה! (היא מחזקת) אין בזה חטא לדבר שטויות אם אתה שיכור.
פלאטונוב: (צוחק) כן, את יכולה לצחוק ממני. אני בורח מעצמי. בורח לחיים חדשים — ואני יודע טוב מאד איזה מין חיים חדשים הם יהיו.
אנה פטרוכונה: אבל מה קרה לך?
פלאטונוב: את תגלי עוד מעט. אבל בהלם של הגילוי נסי לא לקלל אותי. אני אענש כבר די בפרידה שלי ממך.
אנה פטרוכונה: (מתוך דמעות) אני לא יכולה לחשוב שעשית דבר כל כך נורא... ואתה אף פעם לא תחזיק מעמד בלעדי... אני טיפונת שיכורה... אנחנו יכולים כולנו לחיות כל כך באושר! האחוזה עומדת להימכר, אני יודעת. אבל פורפירי סמיונוביץ' הולך לקנות אותה — הוא מאוהב בי — הכל יהיה בסדר.
פלאטונוב: תעזבי אותי, יקירה שלי, תגידי שלום ותעזבי אותי.
אנה פטרוכונה: עוד אחת לזכר הימים שהיו?
פלאטונוב: בסדר.
אנה פטרוכונה: (מחזקת) תשתה, אהוב שלי. תשתה ולעזאזל עם זה!
פלאטונוב: (שותה) תהיי מאושרת! תמשיכי לחיות כאן בשקט, ואל תחשבי עלי.
אנה פטרוכונה: אם אנחנו הולכים לשתות, בוא נשתה. (היא מחזקת) אתה מת אם אתה שותה. אבל אתה מת גם אם אתה לא שותה. (היא שותה) גם אני כזאת, פלאטונוב. אני שתיינית... עוד כוס? לא, אסור לי, אחרת ייגמרו לי המילים. ואז מה יישאר לי? אוה, מישה, זה נורא להיות אישה משכילה. אישה משכילה בלי שום דבר לעשות. כשביל מה אני כאן? למה אני חיה? (שתיקה) אין לי ברירה אלא להיות בלתי מוסרית. כי אני בלתי מוסרית, פלאטונוב. אני אשה מופקרת. (היא צוחקת) צריכים לעשות אותי פרופסור איפשהו, או מנהלת של משהו... אילו הייתי דיפלומאטית הייתי הופכת את העולם... אישה משכילה... ושום דבר לעשות.
פלאטונוב: אנחנו שנינו בצרות.
אנה פטרוכונה: לא תישאר: אתה כן... אוהב אותי, לא? איש מצחיק שכמותך. לא?
פלאטונוב: איך יכול איזשהו בן תמותה לא לאהוב אותך?
אנה פטרוכונה: אתה אוהב אותי — אני אוהבת אותך; מה עוד אתה רוצה...? למה לא באת אלי באותו הלילה...? באותו לילה פרעו... איזה חודש מוזר זה היה. ירח הרבש שלהם. מין ירח רבש לכולנו. ירח רבש פראי. **פלאטונוב:** בבקשה תלכי עכשיו. אם תישארי אני אספר לך הכל, ואם אני אספר לך אני אהרוג את עצמי. (הוא מוליך אותה אל הדלת) שלום לך. תהיי מאושרת. (הוא מתבק ומנשק אותה) אנחנו לא נתראה עוד לעולם.
אנה פטרוכונה: זה תלוי אם אני אתפוס אותו בתחנה. **פלאטונוב:** תתפסי אותו? תתפסי את מי?
אנה פטרוכונה: פורפירי סמיונוביץ'. הוא הולך לעלות על רכבת הערב. יהיה לו כל הכסף לקנות את האחוזה. הוא יכול בקלות לתת לי חלק. זה כל מה שאנחנו צריכים, אהוב שלי. (יוצאת אנה פטרוכונה)
פלאטונוב: (לעצמו) אילו רק יוכלנו לנסוע מפה ביחד! מה זה כבר יכול היה להיות? כמה שבועות. לא יותר. מה זה מול חיים שלמים? הייתי יכול לראות את מוסקבה שוב... אני מניח שאני יכול לבקש את סופיה לרחות את הנסיעה שלנו... אנחנו הולכים לבלות את כל החיים ביחד — היא בטח לא יכולה להתנגד לחכות שבוע-שבועיים. היא יכולה לנסוע ולהיות אצל אמא שלה — היא צריכה קצת לנוח ולאסוף את הכוחות שלה מחדש... צריך לשמור שאנה פטרוכונה לא תפגוש את סרגיי קודם... (פלאטונוב פוחח את דעת הכניסה לרוח אחרי אנה פטרוכונה. שם. על מדרכת הכניסה, ידו מורחמת לפרוק בדלת. ניצב וויניצב פלאטונוב נסוג במבוכה. לצד המרוחק של החדר)
וויניצב: מתנה אחת ורק אחת העניק לי אלוהים בחיים

פלאטונוב: בכלום.
אנה פטרוכונה: בכלום? זה כמו בית זיקוק פה! נצטרך להחזיר את אישך הביתה. אתה רק תצטרך להתפייס איתה עד כמה שתוכל... זה לא היה חלק מהתוכניות שלי לגרום לכם להתגרש. אני לא יריבה כל כך נוראית. לא איכפת לי להתחלק בך... עכשיו אני הולכת לשפוך את הנזול המטונף הזה מהחלון החרוצה. איזה זבל תוצרת בית, מה...? (היא מחזקת מעט לכוס וסומעת מהמשקה) לא — זאת וודקה טובה! טוב, אז קודם נשתה מזה איוו כוס, בסדר? כן? רק טיפה, להיפרד מזה. הנה... תיהנה מזה כמה שאתה יכול. זה כל מה שאתה מקבל. וטיפה בשבילי... לחיי כל הרשעים שבעולם! שאתה אחד מהם...! לא רעה בכלל, הודקה הזאת. יש לך קצת טעם לפחות... בסדר, (היא נותנת לו בקבוקים לשאת) החרוצה... חבל לזכור הכל, הנה...? קודם כל עוד כוס, מה?
פלאטונוב: אם את רוצה.
אנה פטרוכונה: (מחזקת) כמה שיותר מהר נשתה את זה יותר מהר זה ייגמר.
פלאטונוב: (מרים את כוסו) לחיי הפיכוח!
אנה פטרוכונה: לחיי הפיכוח! (הם שותים) לא התגעגעת אלי, פלאטונוב...? למה שלא נשב? שים את הבקבוקים על הארץ לרגע... התגעגעת אלי?
פלאטונוב: כל רגע בכל יום.
אנה פטרוכונה: אז למה לא באת לבקר אותי?
פלאטונוב: אני מת, יקירתי, אני מת! מת מאשמה ומעצב! אני נפש מתייסרת! ואז את באה, ומה קורה?
— אני מרגיש קצת יותר טוב.
אנה פטרוכונה: למה אתה לא יכול להיות כמו האחרים, איש טיפש שכמותך? למה אתה תמיד צריך להיות מין כוכב נופל?
פלאטונוב: יקירה שלי, מה אני יכול לעשות?
אנה פטרוכונה: מה אתה יכול לעשות? אתה יכול להפסיק לשתות. אתה יכול להפסיק לשכב כאן כל היום. אתה יכול להתרחץ קצת לעיתים יותר קרובות. ואתה יכול לבוא לבקר אותי. (היא קמה על רגליה) בוא! בוא נלך אלי הביתה עכשיו!
פלאטונוב: אליך הבית? לא, לא!
אנה פטרוכונה: כן, בוא איתי! בוא ודבר עם סרגיי ועם סופיה! בוא ותיכנס לאיזו מריבה או שתיים!
פלאטונוב: לא, לא, לא!
אנה פטרוכונה: אבל למה לא?
פלאטונוב: אני לא יכול.
אנה פטרוכונה: בטח שאתה יכול! בוא — תחכוש את הכובע שלך!
פלאטונוב: אני לא מוציא רגל מחוץ לבית הזה!
אנה פטרוכונה: (מחובשת כובע לראשו) אל תהיה אידיוט! (היא נושלת אותו ברווח) קדימה, שמאל, ימין...! קדימה, פלאטונוב! קדימה צעד...! אוה, באמת, מישה!
פלאטונוב: אני לא הולך.
אנה פטרוכונה: זה כמו לסחוב פרד מחוץ לשער. תהיה הגיוני, מישה! תהיה נחמד אלי!
פלאטונוב: אני לא הולך!
אנה פטרוכונה: אז רק לטיול קצר סביב בית הספר.
פלאטונוב: למה להמשיך ולהמשיך? אני רוצה להישאר בבית, וזהו זה!
אנה פטרוכונה: אני מבינה. תשמע, פלאטונוב... שב... (שניהם מתיישבים) אתה יודע מה קורה היום? פורפירי סמיונוביץ' עולה על הרכבת העירה, ומחר הוא הולך לקנות את האחוזה. הוא הולך לשלם את כל החובות שלנו. אז יהיה כסף, פלאטונוב, ואני הולכת להלוות לך חלק, ואתה הולך לנסוע מכאן לאן שהוא חודש-חודשיים.
פלאטונוב: לנסוע? לאן?
אנה פטרוכונה: מוסקבה... פטרסבורג... לאן שאתה רוצה! בסדר? תיסע, מישה. אתה מוכרח לצאת מכאן. תסתובב לך, תראה אנשים, תלך לתיאטרון, שנה את החיים שלך שינוי גמור. רק כשאקבל את הכסף מפורפירי סמיונוביץ'. וברגע שהאחוזה תימכר אני לא אצטרך להיות פה. אם תרצה, אהוב, אני אבוא איתך. תרצה? נטייל לנו במרכבה ביחד, נעשה טיולים ארוכים ברגל. שנחזור לכאן נהיה אנשים אחרים לגמרי!
פלאטונוב: זה רעיון נפלא. אבל, למרבה הצער, בלתי אפשרי. אני באמת נוסע מכאן, אנה פטרוכונה. אני נוסע הילחה. אבל לא איתך.
אנה פטרוכונה: טוב, שיהיה לך לבריאות... לאן אתה נוסע?
פלאטונוב: נוסע. (שתיקה) לתמיד.

דרון הבוי — מיכאל ואסילייבין פלאטנוב, שלמה וויזניצקי — אוסיפ, חיקי דיין — אלכסנדרה איבנובה.

פלאטנוב: אני יודע שהכל מושחת תחת השמש.
(פלאטנוב נוסל את האקדח ויוצא)
גלאגולייב: (לזויניצב) זה נכון?
וויניצב: (מרים את ראשו ומבין רק עכשיו בנוכחותו של גלאגולייב) מה?
גלאגולייב: אני מבין כמה זה כואב לך. אבל אני מוכרח לדעת! האם היא — האם הם — האם אתה יודע על איזה שהן נסיכות שעושות אותה בלתי ראויה להיות אשת איש? (וויניצב בוכה) אני מבין. אני מבין. תודה על גילוי הלב. שלום לאהבה, אם ככה. שלום לכבוד. (נכנסת אנה פטרובנה בעד הדלת הפתוחה)
אנה פטרובנה: מישה! אני לא מוצאת אותו... או, אתה כאן? מה אתה עושה כאן?
גלאגולייב: קיבלתי שיעור מהמורה. ועכשיו אני יוצא אל העולם להוציא את מה שלמדתי אל הפועל. אני הולך לי להתחיל לחיות לפני שאמות! על כל פנים, דבר אחד אני לא אעשה אף פעם! אני אף פעם לא אטנף את הקן שלי! אני את החיים שלי אחיה לי בשדות זרים!
אנה פטרובנה: חשבתי שהלכת לתפוס את רכבת הערב?
גלאגולייב: אני הולך לתפוס את רכבת הערב! לפאריז! (יוצא גלאגולייב סורק אחריו את הדלת)
אנה פטרובנה: לפאריז...? סרגיי, איכרנו את האחוזה! מה קורה? מה אתה עושה כאן? מה סיפרת לו?
וויניצב: כלום. הוא דיבר עם פלאטנוב.
אנה פטרובנה: פלאטנוב? ופלאטנוב סיפר לו...? ומה פלאטנוב סיפר לו?
וויניצב: אני לא הקשבתי.
אנה פטרובנה: אתה לא הקשבתי? אתה פשוט ישבת כאן ולא עשית כלום כשהם לקחו ממך את האחוזה? אלוהים העניק את האחוזה הזאת לאבותיך! עכשיו באים ולוקחים אותה ממך — ואתה אפילו לא שואל למה!
וויניצב: לא מעניינת אותי האחוזה.
אנה פטרובנה: סרגיי! לאן אנחנו נלך? מה נאכל? אנחנו גמורים!
וויניצב: אני איבדתי משהו יקר לי ליצן שיעור יותר מהאחוזה. אני איבדתי את אישתי.
אנה פטרובנה: למה אתה מתכוון, איבדת את אישתך? היא היתה בריאה ושלימה לפני חצי שעה — ראיתי אותה!
וויניצב: היא מאוהבת במישהו אחר.
אנה פטרובנה: אל תהיה טיפש. תתרכז באחוזה... איך היא יכולה להיות מאוהבת במישהו אחר? אין אף אחד בחור האומלל הזה להתאהב בו! יש רק הדוקטור. היא לא מאוהבת בדוקטור! יש פה רק כמה בעלי אחרות קשישים וקולונל אחד בפנסיה... אוה, לא!
וויניצב: כן.
אנה פטרובנה: לא, לא! זה בלתי אפשרי! אני יכולה לומר לך את זה באופן ברור ומוסמך!
וויניצב: היא הפילגש שלו. היא אמרה לי בעצמה.
אנה פטרובנה: אוה, לא. אוה, לא... (היא מתיישבת) אבל מה בכלל הוא יכול למצוא בה? ומה אתה עשית, תגיד לי? אתה אמור להיות בעלה! אין לך עיניים בראש? אתה רק

יושב לך שם ומילל כשהם גונבים לך את כל העולם מתחת לאף! איזה מין גבר אתה? איך שלא יהיה, פלאטנוב לא מאוהב בה. הוא פיתה אותה, זה הכל. הוא לא אוהב אותה, אני יכולה להבטיח לך! למעשה אני מבינה עכשיו ממה הוא בורח... הוא עוזב הלילה. ידעת את זה?
וויניצב: הם עוזבים ביחד.
אנה פטרובנה: שטריות! סופיה בבית! ראיתי אותה! (הדלת נפתחת לדווחה. סופיה על המפתח, בידה מזוודה, קופסאות כובעים, מעילים וכיו"ב)
סופיה: (בתרירות) מילת הכבוד שלך, פלאטנוב! נתת לי את מילת הכבוד שלך! (היא מוצאת עצמה פנים אל פנים עם אנה פטרובנה ווויניצב. שתיקה)
אנה פטרובנה: איזה טיפשים הם הגברים! נייע עפעף, והם שבורים לגמרי! אני מצטערת, סרגיי.
וויניצב: אני הולך לירות בעצמי.
סופיה: (בשקט) איפה הוא?
וויניצב: איפה האקדח שלי?
אנה פטרובנה: מה הוא יכול אפילו להתחיל למצוא במטומטמת קטנה שכמוך? אני מצטערת, אבל זה מה שאת — מטומטמת קטנה ומשעממת!
סופיה: איפה הוא?
אנה פטרובנה: ועכשיו שוב איבדת אותו!
וויניצב: אני איבדתי את האקדח שלי.
אנה פטרובנה: האקדח שלך?
וויניצב: שמתו אותו על השולחן.
אנה פטרובנה: האחוזה שלך — האישה שלך — האקדח של...! אתה לא מסוגל לשמור על שום דבר?
וויניצב: הוא בטח לקח אותו, ה...
סופיה: (בבהירות) איפה הוא? (ידיה, מבחוק)
אנה פטרובנה: (לזויניצב) אתה הרגת אותו.
סופיה: (לזויניצב) את נתת לו את האקדח שלך.
אנה פטרובנה: אתה שמת אותו על השולחן מול העיניים שלו.
סופיה: אתה ראית אותו לוקח אותו.
וויניצב: לא!
אנה פטרובנה: ואז ישבת לך כאן בקורת־רוח.
וויניצב: לא!
סופיה: וחיכית.
וויניצב: לא! לא!
אנה פטרובנה: והעסקת אותנו בכישה עד ש... (נכנס פלאטנוב. הוא חוצה את החדר בשתיקה אל השולחן ומניח עליו את האקדח)
פלאטנוב: הם ירו בו.
אנה פטרובנה: פלאטנוב!
סופיה: אתה בסדר?
פלאטנוב: זה היו האיכרים. הם ירו בו! (שני איכרים קרבים לחזקו. גוררים משהו שאינו בסוחו ראייה)
איכר א': ישב על גזע של עץ.
איכר ב': מסתכל על בית־הספר.
איכר א': לא רץ. לא זז.
איכר ב': בטח נשרף לו השכל.

איכר א': רוצים לראות אותו? (הם מושכים את אוסיפ מעל לקו אדך־חלון בשערות ראשו)
אנה פטרובנה: אוסיפ!
סופיה: נורא! נורא!
וויניצב: קחו אותו מכאן! (שני האיכרים משמיטים את אוסיפ אג מחוץ לסווח הראיה)
איכר ב': עין תחת עין, וראש תחת סוס! (הם גוררים את הגופה החוצה. צוחקים. פלאטנוב מוזג לעצמו ודקה)
אנה פטרובנה: אוסיפ המסכן! היה מביא לי גוזלים. הוא ניסה לנשק אותי פעם.
סופיה: (פלאטנוב) זה יכול היית להיות אתה, שוכב שמה מת. (פלאטנוב שותה)
וויניצב: אילו הוא היה חצי גבר, זה היה הוא.
אנה פטרובנה: טוב, עכשיו תקשיב, פלאטנוב...
סופיה: כבר אחרי שמונה! נתת לי את מילת הכבוד שלך!
פלאטנוב: (מרים את ידו) לא חזרתי הנה כדי להקשיב לנויפות. חזרתי כי גילתי משהו חשוב כשעמדתי בחוץ עם האקדח ביד. הסתכלתי על אוסיפ שוכב לו מתבוסס בדם ונהיה לי ברור לגמרי: אני לא רוצה למות!
הסתכלתי למוות בפנים; ובחזרתי בחיים! אני יודע שאתם כולכם אומללים. אבל מה איתי? אני איבדתי הכל! הכבוד שלי — הבית שלי — האנשים הקרובים לי ביותר! אני יודע שכולכם מתענים בייסורים. אבל תחשבו עלי, עומד שם בחוץ עם האקדח ביד, מתחבט בין חיים ומוות! אני חוזר אליכם בתקווה שתבינו אותי — אני מבקש מכם רחמים — ומה קורה? אתם מתנפלים עלי כמו חיות טרף! בסדר — אני מתנצל!
אני מבקש מכם סליחה! מה עוד אתם רוצים ממני?
הלילה הארוך הוא וכל מה שבא בעיקבותיו לא מספיקים לכם? הזרוע שלי כואבת — אני רעב כמו כלב — קר לי — אני חולה — קרדח מחום... אני הולך לשכב. (הוא משתרע על הספה) אני לא יוצא מכאן שוב. יורד שם גשם. בחרץ. (שתיקה. כולם מתבוננים בו)
סופיה: למה אנחנו עומדים כאן?
אנה פטרובנה: כן, מה אנחנו, מכושפים?
וויניצב: פלאטנוב, אתה בורח מכאן או לא?
אנה פטרובנה: ואם כן עם מי? (נכנס הקולונל טרילצקי)
קולונל טרילצקי: היא לקחה רעל! היא בלעה את הגפרורים!
פלאטנוב: (מתישב) סאשה?
סופיה: אוה, לא!
אנה פטרובנה: היא לא...?
קולונל טרילצקי: היא יכלה להיות, אילו אחיה לא מצא אותה. הוא מנסה להציל אותה. מישנקה, אני מבקש ממך — לך אליה! לא חשוב מה שקרה. רק לך אליה ותגיד לה שאתה אוהב אותה! תרגיע אותה, מישה!
תעזור לנו להציל אותה!
פלאטנוב: (מנסה לקום ואינו מצליח) לא יכול לעמוד אין לי שיווי משקל.
קולונל טרילצקי: מישה! בבקשה!

נתן גרוס

שוב זללת את הלחם, חזיר אחד? אתה לא יכול להמתין עד ארוחת הערב?
מפחד שתמות מרעב?
”מה פתאום? אני לא נסתי כלל מן הלחם!”

”אתה עוד משקר? אולי אני פורסת ככה את הלחם?”

גברת מאלניאק לעגה תמיד לבעלה שלא ידע לפרוס לחם. “מי שלא יודע לפרוס לחם, לא יידע גם להרוויח עליו.” – נהגה לומר, ואכן, היא היתה פורסת בסכין מיטבת גדול פרוסות דקיקות וישרות, מאמצת את הכיכר אל חזה השפוע. היא עשתה את המלאכה הזאת בחרדת קודש וביראת כבוד. פעם, לפני המלחמה, נהגה לקנות כיכרות לחם גדולים, עגולים וריחניים ישר מן האופה – היה ממה לחתוך! עכשיו הסתכלה בראש בכיכרות הלחם – מהקיצוב השבועי של השלטונות – קטנים, שחורים, שטעמם טעם של חומר מעורבב בסובין וריחם ריח של מירשפוכין. כיכר אחד ליומיים! והינה בא הזולל הזה, שאינו יכול להתאפק, וחותר לו בחשאי פרוסות – ועוד באיזו צורה! ממש רצח, כאילו לראשונה בחייו החזיק סכין בידו. אניילה מאלניאק רעדה כולה מכוח ומזעם.

”אני אומר לך, שלא פרסתי מהלחם ולא אכלתי ממנו,” מחה בקול יאוש הפנסיונר מאלניאק.

”או מי? רוחו של נפוליאון?”

”ייתכן,” מילמל מאלניאק ונאנח והתיישב לעריכת פאסינאנס.

אשתו היתה לא פּעם מקנטרת אותו ב”רוחו של נפוליאון”. היה זה רמז להתמכרותו של מאלניאק לסינאנסים ספיריטואליים. עוד לפני המלחמה היתה לו נטיה ל”שולחנות מסתובבים”, אבל מאז פלישת הגרמנים נהפכה הנטיה להתמכרות ממש. המינהג של “שולחנות מסתובבים” התפשט כווארשה כמגיפה. לא היה כמעט בית, שלא נערך בו סינאנס אצל אחד הידידים, בבית הישן שברחוב פרטה, שבו גרו המאלניאקים זה שנים רבות, שימש כראש-הטקס של הסינאנסים סגן ציבולסקי מהקומה השניה. יום-יום, בשעה חמש לפנות-ערב, ביקר אצלו מאלניאק עם רעייתו ושעה שהנשים בסלון עסקו ברכילות, ישבו הגברים בחדר הצדדי סביב שולחן עגול קטן לעריכת הסינאנס. השולחן מכוסה היה נייר, שפעם צבעו היה לבן – ועליו, מסביב, אותיות כושלות של האלף-בית. באמצע השולחן עמדה צלחת חרסיתנה מהופכת ועליה חץ מצוייר בצבע אדום. משהופיעו האורחים בשעה הקבועה, נסגרו דלתות החדר, הורדו הווילונות. הורלק נר – והסינאנס התחיל, כל אחד מן הנוכחים – חמישה-שישה גברים – הניח את כף ידו הימנית על הצלחת והמתין בריכוז נפשי לאות מהחלל החיצון. לפעמים נתמסכה ההמתנה מאוד – רבע או אפילו מחצית השעה – עד שאחד המשתתפים הרגיש שהצלחת מתחילה לזוז תחת לאצבעותיו. המשתתפים האחרים הבחינו בכך קצת יותר מאוחר, כאשר הצלחת החלה לזוז אט-אט בכיוון אחת האותיות המצויירות. ואז הכריז ציבולסקי בקול רם: “רוח! אמור לנו מי אתה!” והרוח ענה.

הנוכחים לא הטילו ספק בכך שתחת אצבעותיהם הרועדות זזה הצלחת ועוברת מאות לאות, כשהרוח מזזה את עצמו; לפעמים תוך שיאות שצריך היה לפענח, ולפעמים כצורה מובנת לכל נפש. לפעמים לאט, כאילו היסס ונתקשה לזכור את שמו. ולפעמים נחפז במרץ רב ישר למטרה, וכבר אחרי שתי האותיות הראשונות ידוע היה מי הוא האורח מן השמיים שבא לביקור אצל ציבולסקי.

האווירה התחממה. הנר המהבהב הטיל צללים מיסתוריים גדולים על הקיר. המתח גבר כאשר החל הרוח לענות על השאלות. לרוב נשאלו שאלות שהתשובה להן צריכה להיות “כן” או “לא” – וזאת כדי לא לעיף את רוחו של הרוח יתר על המידה. אולם לעתים, כשהרוח היה פטפטן, התפתחה שיחה ערה עד שאחד המשתתפים העליב את הרוח באיזו שאלה טיפשית, ואז התחילה הצלחת להשתולל ולצרף אותיות ללא כל קשר הגיוני או שנעצרה וסירבה לזוז ממקומה.

הנשים לא הזמנו לקחת חלק בסינאנס, כי הניסיון הראה שבהתנהגותן הבלתי-רצינית ובחסות-הריכוז שלהן הן הבריחו את הרוח, לפיכך נהגו הנשים לשבת בסלון עסוקות ב”נרשורר צייטונג” ומה בעיתון המחחרת: שהגרמנים קרבים למוסקבה ושלנינגרד – ארט-רטו, שהקין הקין על היהודים ושמזמן צריך היה לעשות איתם סדר; שברחוב פילטרובה החביאה פולניה אחת יהודים בביתה ואז באה הגיסטאפו ואסרה את כולם – גם את היהודים וגם את בעלי-הבית. וכשנפתח הדיון על היהודים, הוא לא נפסק עד שנפתחה הדלת של חדר-הסינאנסים – ואז רצו כל הנשים לשמוע מה אמר הרוח? מתי תיגמר המלחמה? היחזיקו הרוסים מעמד? לבסוף פרשו הכל לידדותיהם, אלה שלא גרו באותו בניין אנוסים היו להחפז, כי אחרי שמונה אסור היה לפולנים לשהות ברחוב ללא רשיון.

גם המאלניאקים נפרדו ממארחיהם, הוגו ציבולסקי, וירדו לארוחת-ערב לדירתם שבקומת-הקרקע. היתה זו דירה מוזנחת מאוד: למעשה, כל הבניין לא היה אלא חורבה אחת גדולה. קירות הבית היו מכוסים טפטים, שבעבר היו כנראה בעצב-זית עם פסים אדומים וערבסקות בצבע חום. הרהיטים היו ישנים וכבדים ושיני הזמן ניכרו בהם היטב. מעל ארון-האגוז נערמו בערבוביה ערמות ספרים וכל מיני-חפצים ללא שימוש. שרואיים היו כהחלט להחזיק אל תוך פח-אשפה – מיני בקבוקי-דיוריקים, קסתות ישנות, קלמרים שבורים, מחברות, מנורת-נפט ללא גולת-זכוכית – הכול מכוסה שיכבה עבה של אבק שהצטבר במשך שנים. ספת-קטיפה ירוקה, שבעת-

ה ו י

ימים, שלא התאימה עוד לשכיבה או לישיבה, איימה בשיני קפיצה המזדקרים מתוך הקטיפה הקרועה. לצד הספה היה כוך, שבו עמדה מיטה גדולה לשניים ומשני עבריה ארונות-לילה קטנים. באמצע החדר, מעל לשולחן-אלון, שסביבו עמדו שישה כסאות בעלי ציפוי עור מרופט ומשופשף, תלויה היתה נברשת דגם 1922: חישוק-נחושת רחב תמך במיכסה דמוי צלחת מזכוכית עמומה וסביבה ארבעה אגסיר-זכוכית. מטעמי חיסכון דלקה רק נורה אחת בצלחת המרכזית שהפיצה אור עמום על הפאסינאנס של פיוטר מאלניאק, ואילו החדר כולו טבע באפלולית. מאלניאק היה שקוע כולו בעריכת קלפים על השולחן ורק לעתים נדירות החזיר תשובה בקול עייף לעלבונותיה של אשתו, שתוך הכנת ארוחת-ערב לא הפסיקה להציק לו. כזה היה טבעה: משנטפלה למשהו, אי-אפשר היה לעצור בה. רטנה ופיטפטת, הפסיקה לרגע וכבר היית בטוח שגמרה, אבל – לא! אחרי כמה שניות התחילה שוב מחדש.

”החליפי את התקליט” חרק שיניים מאלניאק, “מקרקרת ומקרקרת ואינה יודעת שובעה! כאילו מי יודע! אפשר להשתגע!”

”או מדוע אתה משקר שלא אכלת?”

”כי לא אכלתי! ולרגע אכלתי, אז מה? את מקמצת לי פרוסת לחם?”

”אכן, אתה מודה! חזיר אחד! אפשר לחשוב שאני מרעיב אותך? אינני רוצה שתחתוך לחם – בנת? אם אתה רעב, אמור לי ואפרוס לך בעצמי!”

מאלניאק פרש לגימלאות סמוך לפרוץ המלחמה. עוד בשנת 1938 לימד גיאוגרפיה בכיתות הגבוהות של בית-הספר העממי, רוה, בעל פנים מחוטטות, עם שפם דהוי-דליל ושיער כלונדי חלק מסורק חמיר בהפידה. היה מקובל על חניכיו, שניצלו לא-פעם את מזגו הטוב והציקו לו והתעללו בו. שנים רבות הצטיין האיש במרץ רב ובחוש-הומור חריף, אולם לאחר שבנו היחיד ניספה בתאונה בשעת טיול בהרים נשברה רוחו. את שאר ההרס עשתה כנפשו אניילה אשתו, שעל שכמה נפל הנטל של פרנסתם בעת המלחמה.

אניילה, בעלת גוף עגלגל ועיניים ערמומיות קטנות, היתה צעירה מבעלה במספר שנים וייתכן שהבדל זה בגילם גרם במשך הזמן לעוקצנות ולזילזול שנהגה בפיוטר. הוא היה זקן חסר-אונים והיא – המפרנסת מלאת-המרץ, הוא זלל את הלחם – והיא עבדה קשה כדי לקנותו.

באותו יום היה מצב-רוחה ירוד במיוחד, כי העסקים היו כשפל. זה שלושה שבועות לא הרוויחה פרוטה – מאז נפרדה ממלכה מקומה ב’ מלכה ליכט לא גרה זה שנתיים בקומה ב’, אך השם “מלכה מקומה ב’” נשאר לה גם כאשר עברה לגור בגיטו. “בבוקר ביקרה אצלי מלכה מקומה ב’” – נהגה אניילה לומר בפיוטר, כשחזר בצהריים הביתה. לפני המלחמה היתה זאת תסם שכנה יהודיה אמידה. לבעלה השען היתה חנות ברחוב מיודובה. המאלניאקים והליכטים לא קיימו יחסי שכנות קרובים במיוחד – אולי ברכו זה את זה בחדר-המדרגות ותו לא. ואז באה המלחמה וקירבה אותם. משה ליכט נמלט מווארשה לעבר השני של נהר הכוונ ולא חזר עוד הביתה. “לנשים לא יאונה כל רע, המלחמה תסתים בעוד שבועיים, אם נשאיר את הדירה ללא שמירה, לא יהיה עוד למה לחזור.” – במלים אלה נפרד מאשתו, כך אמרו כולם ולא ידעו מה הם אומרים.

משה ליכט יצא עם גל הפליטים והשאיר את מלכה עם שרה-לה בת-שלוש, בלי שידע שמלכה בהריון. גם מלכה לא ידעה זאת. לאחר שמונה חודשים היא ילדה את בנה דוד. זמנים קשים באו על מלכה, הכסף אזל צריך היה למצוא מקור-פרנסה כלשהו. ירדה מלכה מקומה ב’ אל קומת-הקרקע ודפקה על דלתה של גברת מאלניאק; אולי יודעת גברת מאלניאק על מישהו הרוצה לקנות סרוויס-מלחסינה? וכך זה התחיל. תוך זמן קצר התיידדו שתי הנשים והחלו בעסקות משותפות. מלכה התעניינה אצל מכרה היהודים למי יש משהו למכירה, וגברת מאלניאק מצאה לקוחות. משעברה מלכה לגור בגיטו, בא תור שיגשוג לעסקים. מלכה ידעה להשיג רשיון-יצאה מהגיטו, לשחד את הגרמנים, את השוטרים הפולנים והיהודים, לפעמים באה גברת מאלניאק אל מלכה לנהל עסק בתוך הגיטו.

מוזעזעת הכיטה אניילה על השפל והעוני האנושי שבתוך הגיטו. אמנם, היא לא אהבה יהודים (עסקים – זה משהו אחר!) אבל ליבה התכווץ בקרבה ברחמים מהולים בסלידה.

”אינני מבינה איך את יכולה לחיות כאן, גברת ליכט, נהגה לומר למלכה, “במקומך, הייתי עובדת מזמן לצד הארז. הרי אינך נראית כיהודיה. אני מזהירה אותך, גברת ליכט, ברחי מכאן כל עוד אפשר!”

”אל מי אלך?” ענתה מלכה ליכט, “אילו הייתי לבדי... אבל עם שני ילדים? מי יאסוף אותי?”

”הכול אפשר לסדר, גברת ליכט, יש לי דודה בגרוזיסק, עבור כסף אפשר לסדר הכול. כשתחליטי, הודיעי לי, בבקשה.”

”כן,” היתה מלכה נאנחת, “הכסף יענה את הכול, אבל צריך הרבה כסף, הרבה כסף...”

היו אלו שיחות יום-יום של יהודים ופולנים, שיחות לא-מחייבות, מעוררות למחשבה, לתיכונן תוכניות בלילות נודדים – בניית ארמונות על החול. אניילה מאלניאק לא חשבה שהיא תאלץ אי-פעם לעזור לגברת ליכט ושמה הרחיקה מחשבה כזאת מלכה? היא פשוט לא האמינה שמלכה תחליט באחד הימים על צעד נועז כליכך. עד שבא היום המר והנמר – ה-13 ביולי.

אותו יום שהה פיוטר אצל השכנים בקומה ב’, אצל משפחת ציבולסקי שרכשה את דירתה של מלכה לאחר עקירתה של זו לגיטו, כשלפתע – עשרים דקות לפני שמונה בערב – דפק מישהו על הדלת. אניילה, שעסקה בהכנת ארוחת-ערב, הצטלבה, כאילו לבה נרעת ומהזרזה לפתוח. על השף עמדה מלכה ליכט – אבל באיזה מצב! מתנשמת בכבדות, מיוזעת, פרוצת שער ומחזיקה בצועותיה את בנה כך השנתיים, שמראהו היה כשל תינוק בן שנה אחת בלבד. שרה-לה בת-חמש נאחזה

איור: יוסל ברנר

בחצאית של אמה ומעיניה החומות, הפקחות לרווחה, נשקפה בהלה. מלכה נראתה כחיה נרדפת, ובמוחה של אניילה חלפה מחשבה שעור-מעט יפרצו לדירה ודפיה הגרמנים של מלכה. בלי אומר הכניסה את אורחיה הבלתי-צפויים למיטבח וליתר ביטחון פתחה את הדלת המובילה לחצר. שברך-כלל היתה נעולה במפתח. "מה קרה, גברת ליכט? תשתי כוס תה?" שאלה מודאגת. מלכה נענעה ראשה מבלי שתוכל להוציא הגה מפיה. לאחר רגע התגברה איכשהו ואמרה, בולעת את דמעותיה: "אניילה יקרת, את מוכרחה לעזור לנו. ברחנו... ברגע האחרון ממש! נס מן השמיים שהצלחנו לברוח. גברת מאליניאק, את מוכרחה להציל אותנו!" אניילה שתקה רגע ארוך כנצח. ולבסוף: "איך אוכל לעזור לך, גברת ליכט?" "אמרת פעם שיש לך דודה בגרוודוסק... אני אשיג את הסכום הדרוש..." "ייתכן שאוכל לעשות משהו, אבל כל-כך פתאום? אני חייבת קודם לנסוע לשם, לשוחח. עניין כזה אי-אפשר לסדר על רגל אחת. זה מצריך כמה ימים, עליך לחזור עתה לגיטו ואני כבר אודיע לך." "לגיטו? אין לי מה לחזור לגיטו! שם נגמר הכול. את מוכרחה לעזור לי גברת אניילה, אני משביעה אותך, את מוכרחה להחביא אותנו אצלך..." "השתגעתי? אצלי? איפה אוכל להחביא אתכם? מתחת למיטה? בארון?" "יקירתי, רק הלילה הזה! נלון במיטבח, על הרצפה. בבוקר נלך לדרךנו..." "לא ולא! זה בלתי-אפשרי. השכנים ראו שנכנסת הנה, הם ישלחו לי את הגיטאפו! את רוצה שיירו בכלוני כמו בדיירי הבית ברחוב פילטרובה 31?" "אני מתחננת לפניך, גברת אניילה! איש לא ירה, אלה הן שמועות בלבד. רק לילה אחד — אחד ויחיד... אני נשבעת לך שמחר בבוקר נסתלק ונלך!" פניה של אניילה האדימו כסלק. היא היתה קרובה להיסטריה: "לא, לא. זה בלתי-אפשרי! בבקשה לעזוב מיד את ביתי! אל תסכני אותנו! אם את לא יכולה להשליך אותנו לרחוב. בעוד עשר דקות תחיל שעת-העוצר. אם יתפשו אותנו הגרמנים, יירו בנו ברבמקום... גברת אניילה, את לא תעשי זאת." "החוצה! הבנת?" "אניילה איבדה לגמרי את השליטה על עצמה. עופי! לכי! החוצה!" צרחה כשהיא מצביעה על הדלת. אבל מלכה לא ניכנעה: "טוב... אלוך, אמצא לי מחבוא כלשהו, אבל את מוכרחה לקחת לי לפחות ילד אחד! אני אשאיר אצלך את שרה-ילה — רק ללילה — בבוקר אבוא לקחת אותה ולא תשמעי עוד ממני, גברת אניילה!" שרה נצמדה עוד יותר לחצאית של אמה וכיוונה את עיניה המבוהלות אל אניילה. דוד הקטן ישן שינה עמוקה בורעותיה של מלכה, שנתנה לו גלולת-שינה לפני צאתה מן הגיטו. אניילה התרוצצה כמטרופת במיטבח, נכנסת לחדר וחזרה כשהיא מנופפת את אגרופיה: "החוצה, כי אזעיק את המשטרה! אטלפן לגיטאפו! מה אשמתי, מיסכנה שכמוני שהוטל עלי לסבול כל זה! למה באתם הנה? לכו אל בני-מינס! תיקח אתכם הרוח!" מלכה היתה חיוורת חיוורון-מוות. שרה נעצה את ידיה הקטנות בגופה. דודק התעורר לפתע והתחיל לבכות מרות. מלכה אימצה אותו חזק לחזה, כדי להשתיק את בכיו ואמרה בקול יבש: "אני לא אזוז מפה. תעשי מה שתראי לנכון..." "מה? תישארי? אני אראה לך מה זאת אומרת להישאר אצלי... החוצה! תיכף ומיד אזעיק את הגיטאפו!" היא תפסה את מלכה והחלה לגרור אותה לעבר הדלת. "אם אינך זהה, יהודיה מצורעת, אני אראה לך! חכי!" בראותה, כי לא יעלה בידה להיפטר ממלכה, זינקה אניילה בריצה מטרופת מהדירה ועלתה לקומה ב'.

לא עלה ברעתה לקרוא לגיטאפו — עד כדי כך לא איבדה את עשתונותיה. היא רצתה פשוט להפחיד את מלכה, ולהביא את בעלה לעזרה. היא ביקשה את סליחתם של הזוג ציבולסקי וקראה לבעלה בטענה שמישהו בא אל ביתם. בדרתה במדרגות הספיקה לספר לו הכול. "אז מה?" אמר פיוטר הנבוך, "סוף-סוף גם הם בני-אדם... הם יוכלו בהחלט לישון לילה אחד על מיטה מתקפלת במיטבח... אי-אפשר במצב כזה להשליך בני-אדם החוצה." אולם משנכנסו לדירה, מלכה ליכט וילדיה לא היו עוד שם. "נו, לרוץ אחריהם — לא ארוץ", אמרה אניילה בנימה של עלבון. מאותו יום איש לא שמע עוד על מלכה ליכט. עקבותיה אבדו. אולי נתפסה וצורפה אל טרנספורט המגורשים? אולי ירו בה ובילדיה ברחוב? ואולי היא תועה עדיין אי-שם, בשבילי יערות, עם ילדיה הקטנים? זה-עתה מלאו שלושה שבועות מיום ביקורה של מלכה — הירהרה אניילה, כשהיא מכינה ארוחת-ערב במיטבח. המיטבח היה לא-גדול, ליכלוך נזל מקירותיו הלחים והשחורים מפיח. שולחן מיטבח, שני שרפרפים, כיוריים של גז, ארון-מיטבח זול — זה היה כול הריהוט. הדלת המרכזית פתוחה היתה לחדר היחיד שבו ישב פיוטר, רכון על הפאסיאנס שלו. דלת שמאלית הובילה לחצר, שם התמתח בעצלתיים חתול ג'ינג'י בלי לקוות לנתח בשר מהמיטבח העלוב הזה. מתחת לחלון, המנוקד על-ידי זבובים, היה פתח קטן למרתף שמתחת לרצפה, סגור במיכסה. שם אגרה גברת מאליניאק פחם לעת חורף. זה היה ביתם של המאליניאקים, בית עלוב ומזוהמ, כמו בעליו העניים והרי פעם היה כאן אחדת, שמח יותר, היה למען מה לחיות. לא-פעם הירהרה אניילה, בהדיחה את הכלים, בחייה האבודים, בנעוריה האבודים, בחלומותיה שלא נתגשמו... הירהורים אלה התנקמו אחר-כך בפיוטר המיטבח, שנאלץ לבלוע עלבונות למכביר. אך פיוטר נשא אותם בשקט סטואי. הוא ידע שבשעה עשר יכבה את האור ותיפול עליו תרדמה מתוקה, שתשכיח את צרותיו. למחרת היתה שבת. אניילה הביאה כרגיל את מנת-הלחם הקצובה. כיכר שאמור היה להספיק לאותו יום וגם ליום ראשון. היא הסתובבה בדירה, זורקת כרגיל הערות עוצצניות לעבר פיוטר, שעסוק היה בקריאת עיתון ("אולי תזיז כבר את התחת, עצלן זקן?") — לבסוף, בשעה חמש, הלכו אל ציבולסקי לסיאנס ולרכילות. הפעם הסיאנס לא היה מוצלח ביותר. הרוח, שהופע לאחר עשר דקות של ציפיה מתוחה, התנהג בצורה מזווה: אי-אפשר היה לפענח את שמו. היו שם אותיות ללא כל קשר. לבסוף קרא ציבולסקי בקול רם: "רוח! מה תאמר לנו?!" והרוח החל לסמן אות אחר אות: א... נ... י... עתה היו כולם בטוחים שהרוח יגלה סוף-סוף את שמו, וכאשר האות הבאה היתה רי"ש, ברור היה להם שמדובר ב"ריכ-אלוף". איזה ריכ-אלוף זה יכול להיות? אבל בינתיים, לאחר היסוסים פנה החץ שעל הצלחת בכיוון האות עי"ן ובעוד רגע ידעו כולם כי הרוח פשוט... רעב. כמה מהמשתתפים פרצו בצחוק, אבל ציבולסקי לא צחק. הוא אמר בקול רועד, שזה לא מצחיק כלל, וכשהרוח רעב — זה סימן רע! צחוק הנוכחים העליב כנראה את הרוח והוא לא הופיע עוד למרות מאמציו הכנים של ציבולסקי שהצטער על כך מאוד. גם פיוטר היה קצת נבוך ועצוב בספרו לאניילה בדרכס אל דירתם על הסיאנס המזוה. "על שום דבר אינכם מסוגלים לחשוב אלא על הקיבה" קינטרה אותו אניילה. אבל פיוטר חשב באותו רגע על בנו שניספה בתאונה הטראגית. מי יודע? אולי הוא, המיטבחן, רעב ללחם אי-שם בעולם-האמת? הם נכנסו לדירה. אניילה הדליקה אור וניגשה להכנת הארוחה. פיוטר כרגיל, הוציא חפיסת קלפים מן המגירה, כדי לערוך פאסיאנס, שעה ארוכה לא פתח במשחק וישב קודר ומהורהר או אולי חסר כל מחשבה, כשעיניו בזהות בנכרשת. ולפתע הקפיצה אותו זעקת-אימים מפיה של אניילה. מעבר לשולחן עמדה אשתו עם אצבע המכוונת נכחה: על קרש-העץ מונח היה כיכר-לחם, אותו כיכר שאניילה הביאה אחר-הצהריים מן המכולת. ליד הכיכר היה מונח סכין מיטבח, כרגיל... "שוב זלזלתי?! הגיעה לאזניו של פיוטר האשמה הידועה. ורק אז שם-לב, כי פרוסה קטנה נחתכה מן הכיכר. פיוטר החוויר. "אני... אני — לא! אני נשבע! באלהים אני נשבע שלא אכלתי מן הלחם!" "אז מי?" "שכה אחיה! שאמות!" אניילה עמדה כמשותקת. רצתה לומר משהו, אבל הקול נתקע לה כעצם בגרון ורק עיניה התרוצצו מכיכר הלחם אל פיוטר ובחזרה. אחרי רגע חזרה אל עצמה ובקול משונה, חסר-ביטחון, שאלה: "וגם אתמול? לא אתה הוא שפרסת מן הלחם?" "אניילה, שלא אזכה לראות את המחיר! לא נגעתי, אניילה. את לא מאמינה לי? לא חתכתי, לא אכלתי, לא ראיתי! אפילו לא חשכתי. לא היום ולא אתמול, ולא בכל יום אחר מן הימים האלה!" דממה השתררה בחדר. לבסוף התאושה אניילה מתדהמתה ורצה אל פינת החדר והדליקה את כל הנורות שבנכרשת הישנה. החדר נתמלא אור. בתנועת יד עצבנית פתחה אניילה את דלתות הארון ובדקה אם שקית-התכשיטים נמצאת במקומה הקבוע. ואכן, השקית מונחת היתה כרגיל מתחת לערימת הציפיות. אניילה נאנחה בהקלה והחלה להציץ אל מתחת לשולחן, הספה והמיטות. הזויה את הווילון הדהוי שעל החלון, בדקה את המנעולים שבחדר, במיטבח... לבסוף פנתה בקול דאגה אל פיוטר שישב כמאובן במושבו: "פיוטר, אמור את האמת! כי אם יחברר לי שאתה משטה בי, אז... איני מקנאה בך! — איימה עליו, מנענעת באצבעה לפני אפו." "אניילה, איך הייתי מעוז? הרי ראית בעצמך. הבאת את הלחם ומיד הלכנו אל ציבולסקי. איך יכולתי? מתי? אמרי בעצמך — מתי?" בשעת ארוחת-הערב כמעט לא דיברו ביניהם. אניילה היתוותה בסכין אות-צלב על הלחם, פרסה שתי פרסות ישרות ומרחה אותן בחמאה. כמה צנוניות, דיסה דלילה ותה חיוור — זו היתה כל ארוחתם. בעשר כיבה פיוטר את האור, התהפך על הצד, נאנח אנחה קולנית — והחל נחר.

"השינה משחררת", נהג לומר. בחצות הלילה עודר אותו טילטול פתאומי — כה חזק, עד שכמעט הפילו מן המיטה.
 "פיוטר, אתה שומע?" הגיע לאוזניו לחש טורדני של אשתו.
 "מה?... מי? איני שומע דבר!" מילמל פיוטר, ספק ישן ספק ער, כשהוא מחפש באפילה את מתג החשמל, והרליק את המנורה שליד המיטה.
 ואניילה, שטופת זיעה קרה ורועדת כולה, סיננה מבין שיניה הנוקשות:
 "שמעתי בכי... בכי של תינוק, ואחר־כך צעקה — זעקת־אימים חנוקה!"
 "חלום חלמת, יקירתי, לא שומעים כלום... חוץ משנינו אין כאן איש," הרגיע פיוטר את אשתו, אבל לבו הלם כמו פטיש בחזהו. "הרגע, נשמתי, סתם חלומות. מה קרה לך? הרי מעולם לא פחדתי!"
 וכדי להוכיח לאשתו, כי היה זה חלום־כלהות בלבד, קם פיוטר ממיטתו, הדליק אור גדול, בדק את המנעולים והבריחים בדלתות, וכשהוא צוחק צוחק מעושה, נישק את אניילה על לחיה.
 "עכשיו תוכלי לישון בשקט."

אך אניילה לא יכלה להירדם עוד. נדמה היה לה כי משהו נמצא בחדר ועיניה לא משו לרגע מכיכר הלחם שעל השולחן. אבל הרוח לא הופיע.
 יום א', הבא היה דומה לכל ימי א' שקדמו לו. לאניילה היה זה יום מנוחה ושלווה אחרי ההתרועעות של השבוע. לפני הצהריים הלכה עם פיוטר לכנסייה, אחרי הצהריים נימנמה מעט, ובקומה הכינה קפה ושתי פרוסות לחם עם ריבה. בתום ארוחתם הצנועה החליטו לערוך טיול לביב־לאני. לפני צאתם מן הבית בדקה אניילה פעמיים אל דלתות המיטבח והחלונות נעולים היטב. בחנה מכל הצדדים את שארית כיכר־הלחם והשאירה אותו במקומו הקבוע על קרשה־עץ כשצדו החתוך כלפי מעלה. פיוטר עמד בדלת ומעץ בעצבנות את כובעו. הם נגלו את הדלת על כל מנועוליה, כולל מוט־ברזל — כאילו יצאו מן הבית לחופש־קרין.
 בכיאלאני היו נדנדות וקרסולות של משפחות. זוגות נאהבים מצאו צל ומסתור בן השיחים, ילדים הסתוככו כמו נמלים, והנמלים הציקו לרובצים על הדשא. פיוטר ואניילה מצאו במהרה את ידיהם — חבורה עליזה — וכילו את זמנם בנעימים. עם רדת החשכה חזרו מהטיול עליונים ורק בקרבם אל ביתם נזכרו כמה שהטריד אותם. תחילה העיפה אניילה מבט ברוחן בדלת ומיד ניגשה בעצבנות לפתוח אותה. הורידה את המוט, הזיזה את הבריש, פתחה מנועול שני, ולבסוף דחפה את הדלת ולחצה על מתג־החשמל שליד הכניסה. שניהם כיוונו את מבטם לנקודה אחת. כיכר הלחם היה מונח על הקרש בדיוק כפי שהשאירה אותו אניילה. שעה ארוכה עמדו תחתם ועיניהם בוהות בלחם ולבטוח זה בזה ולפרצו בצחוק.
 "הרוח לא בא משום־מה לארוחת־ארבע," אמרה אניילה וקרבה אל השולחן, אולם משנטלה את כיכר־הלחם לידה, חשה מחנק בגרונה ושפתיה מילמלו בקושי:
 "הוא בא! הוא היה כאן..."
 לא היה ספק, כי משהו פרס מכיכר הלחם פרוסה גסה, בחיתוך עצבני, לא־יש.

ניילה לא השתייכה לסוג האנשים המוכנים להשלים עם הרעיון שרוחות־רפאים יאכלו בחינם ממנת־הלחם המוקצבת לאזרחים שלווים. למען האמת, היא לא האמינה ברוחות־רפאים. אולם עניין הלחם היה ממש מדהים! ברור היה לה שבאיר־שהיא דרך ביקר איש זר בדירתה. כיצד הצליח להיכנס? אולי היה לו מפתח מתאים? אולי בא מן החצר? אולי דרך הארובה? — אז למה לא לקח איתו חפצים יקרי־ערך? למה לא לקח את כל הלחם אלא פרוסה אחת בלבד? באניילה החליטה לפתור את החידה בהקדם האפשרי, כי אחת ישתגעו שניהם, היא ופיוטר!
 למחרת־היום, אחר־הצהריים, הביאה כיכר־לחם טרי והניחה אותו באמצע השולחן. לפיוטר אמרה שהיא עייפה ולא תתלווה אליו בביקורו אצל ציבולסקי. פיוטר הלך לבדו ואניילה טרקה אחריו את הדלת ברעש גדול, סובבה פעמיים את המפתח במנועול, חלצה בשקט את נעליה וריחפה על בהונות רגליה אל החלון שממול דלת המיטבח. כאן השתופפה מאחורי הווילון, שלא יראוה, והחליטה להמתין. כעבור חצי־שעה הרגישה אניילה כאב בחוט־השריר ושינתה את תנוחתה וכרעה על ברכיה. משחשה כאב ברכיים, שינתה שוב את תנוחתה. לבסוף ישבה על הריצפה ולא־ט־לאט נעצמו עיניה.
 מתוך תרדמתה העירה אותה חריקה של דלת. מבוהלת הביטה בכיוון הכניסה — הדלת היתה נעולה. היפתה את מבטה אל המיטבח וקפאה תחתיה מאימה. היא רצתה לצעוק, אך הקול נתקע לה בגרון ומפיה הפעור לא יצא כל צליל.
 קול החריקה הגיע מן המיטבח. אניילה ראתה באפולוית הערב כיצד המיכסה של המרתף הולך ונפתח אט־אט. יד גרומה דחפה אותו מלמטה ואז, כמו ממעמקי־הקבר, החלה להגיח החוצה דמות שחורה עטופה במטפחת. אניילה לא הצליחה לראות את פניה. ובינתיים התקדמה הדמות חרש לעבר השולחן, נעצרה לרגע, העיפה מבט סביב־סביב וכידי כחושה הרימה את סכין המיטבח שמונח היה ליד הלחם. אותו רגע השתחררה הזעקה שעד כה כלואה היתה בגרונה של אניילה ופרצה החוצה בצליל צרוד של נחרה. ידה של אניילה נאחזה בוילון. הדמות נחרדה למשמע הקול הבלתי־צפוי, וכשהבינה מניין הוא בא, רצה בכיוון החלון כשזרועה מורמת ובידה מנצנץ מכסה־המיטבח המחודד. אניילה הרגישה שהדמות גוהרת עליה וכמאמץ עליון, כשהיא מנסה להתגבר על העלפון צרחה בקול צרוד:
 "לא! לא! לא!"

דממות נסוגה בקפיצה, זינקה בכיוון המיטבח ותוך שניה נעלמה בפתח המרתף, טורקת אחריה את המכסה.
 זעקת־אימים של אניילה נבלמה על־ידי נקישת המיכסה הנופל. היא צרחה כאילו רצחו אותה חיים, אך לא היתה מסוגלת לזוז ממקומה. בסוף קפצה על רגליה ורצה לעבר הדלת. הדלת היתה נעולה. כמטרפת החלה להאבק עם המנועול, שנתקע פתאום ולא נשמע לידה הרועדות, כשפיה צורח בקול:
 "הו, ישר! רוצחים! הצילו!"
 בסוף נפתחה הדלת ואניילה זינקה לחדר־המדרגות וזעקת ומנופפת זרועותיה. עוד רגע ניצבה ברחוב, לפני הבית:
 "שודדים!!! הצילו! רוצחים!!"

שני הגרמנים, שעמדו במרחק־מה מן ההמון, הביטו זה בזה:
 "דונְרוֹטָר! מה הולך כאן?"
 ולפתע התעורר מישהו מבין הקהל וצעק:
 "הרי זו היהודיה מקומה כ'!"
 ומיד הצטרף אחד הפירחחים וצרח:
 "יודיה... יהודיה!"
 אבל הגרמנים היססו עדיין.
 "יודיה, יהודיה, אנו מכירים אותה לא מהיום," קרא סנדלר ערמומי בעל עיניים אדומות ואף סמוק של שיכור.
 "היא ברחה מהגיטו! כל אחד מכיר אותה ברחוב הזה!" הוסיפה בעלת המכולת, "הם מסתתרים בכל חור כמו מקקים!"
 "יודיה... יודיה!"
 דמות־הבלהות הסתובבה ורצתה לחזור לעבר הבית, אבל בשער ניצב כבר השוער, מטאטא גדול בידו והוא שואל בליגלוג:
 "לאן זה?"
 האשה השחורה הביטה בימינה, הביטה כשמאלה והבינה: היא מוקפת מכל הצדדים מאמצת את התינוק אל חזה, עמדה מאוכזת כמו פסל של כאב ויסורים.
 "דונְרוֹטָר, פרפלוקטיה!" פלט קללה עסיסית אחד החיילים. משלח מבטו בהמון האכול שינאה, והוא ניגש אל האשה.
 "יודין?" צרח.
 האשה לא זזה ממקומה ולא הוציאה הגה מפיה. עיניה פנו לא־ישם, לעולם כלשהו שאינו קיים.
 "נסיים את ההצגה," פלט החייל השני, וכשהוא צועד שני צעדים קדימה, הצביע לאשה באקדחו השלוף על החלל השחור שמאחורי השער.
 "נָיִין! (להיכנס)"
 השוער פנה לו דרך. הדמות השחורה התעוררה מתרדמתה הרגעית, העיפה מבטה המיואש אל הקהל, נדמה היה שהיא רוצה לומר משהו, שהיא מנסה להיאחז במשהו, להסביר — אבל לא היה למי.
 "פנימה!" צרח שוב הגרמני. אבל לא נגע בה.
 האשה הסתובבה לאט כמהופנטת ונכנסה אל תוך השער, גוררת אחריה את ילדתה המתה.
 שני הגרמנים נכנסו אחריה.
 ההמון קפא בצפייה.
 קרני השמש האחרונות נשברו אל הכרכוב הבולט של הבית וכערו בעיני־הזוכיות של האספוסף. בתוך הדממה הקודרת עלה המתח מרגע לרגע.
 "ישו־מריה!" קרעה צעקה היסטורית את הדממה. היתה זאת אניילה שהתעוררה וזינקה לעבר השער.
 רעם היריה שפלח את האוויר עצר אותה במקום ובלם את צעקתה. אחר־כך נשמע עוד שתי יריות.
 שני הגרמנים שיצאו מן השער כשאקדחיהם מעלים עשן, לא נראו מרוצים מעצמם. הם מדדו במבט מלגלג את הקהל השותק.
 "לעזאזל, למה הם עוד מתכים?" נהם אחד מהם.
 "נָו, וזו מפו!" צרח השני וכיכר בכעוטה את האזרת הראשון שמוזמן לו. הקיר הקרמי של ההמון נשבר ביר־במקום.
 "להתפור! לֶוֶס! לֶוֶס!" צרחו החיילים הזועמים, כשהם מחלקים מכות באקדחים ובעיטות במגפיים לכל מי שנזדמן בדרכם.
 ההמון התפור בחופזה לכל עבר והסתתר בשערים ומאחורי הבתים.
 מראה הנמלטים על נפשם החזיר להם מצב־רוח טוב.
 מוכת־הלם ומטושטשת לא יכלה אניילה לחצות את סף השער, ורק חזרה ומילמלה מתוך צער ויגון: "ישו־מריה! ישו־מריה!"
 פיוטר המדוכך תמך בה בזרועותיה ולחש על אוזנה:
 "הרגע, נשמתי, עכשיו כבר טוב לה. לא יאונה לה עוד כל רע. זה הדבר הטוב ביותר מכל מה שעלול היה לקרות לה..."
 ממרחק נשמע צחוק החיילים והפרוצות.

לחיות שמרת הזורע

רהיט מושלם מכל זווית

איך בודקים רהיט מושלם?

בודקים את סוג העץ.

מרב עצים לא רואים את הרהיט... רוב הרהיטים בארץ עשויים עץ אשור (בוק), אשר אינו מתאים לאקלימנו. לעומת זאת שים לב לרהיטי שמרת הזורע. הם עשויים עץ תיק שאינו מתכווץ או מתפשט. זאת הסיבה לעמידות החיבורים, ובכלל לחוזק הרהיטים.

בודקים את החיבורים.

מאוחדים לאורך זמן... אם תתקרב אל החיבורים תוכל להבחין כי הם משולבים ולכן מגדילים את שטח ההדבקה פי 3. ואיזו הדבקה?! היא נעשית לפי שיטה מיוחדת שאינה ניתנת לפרוק (אל תנסה אפילו...). מים, חום או קור אינם משפיעים על הדבק.

בודקים את הכיפוף.

מכופפים את הרהיט לפי מידתך... בחלק מרהיטי שמרת הזורע מכופפים את העץ ע"י "כבישה צורתית", שהיא הדבקת שכבות עץ

וכיפופם בחום. שב על הכסא ותחוש בנוחות. בשיטה זו כמעט ואין חיבורים, דבר הנותן עמידות יתר לרהיט.

בודקים את הגימור.

בקצות האצבעות... את הגימור הסופי של הרהיט תוכל לחוש בקצות אצבעותיך. משש את החלק התחתון של הרהיט, הוא חייב להיות זהה בטיבו לעיבודו של החלק הנראה. בשמרת הזורע הגימור מושלם גם בחלק הנסתר.

ועכשיו, אחרי שבדקת דאי תשים לב גם לעיצוב בסגנון המיוחד לשמרת הזורע, המשלב איכות, עמידות ואפנתיות. מה עוד תוכל לדרוש מרהיטים? בוא אל רשת בתי האפנה לרהיטים של שמרת הזורע ותמצא מבחר של פינות אוכל, חדרי שינה, רהיטים סלוניים, מזנונים ורהיטי משרד. בחר לעצמך את הרהיטים המתאימים לדירתך ותוכל לסמוך כי הם יעמדו במבחני ביתך לשנים רבות.

רשת בתי האפנה שמרת הזורע

תל-אביב — בית שמרת הזורע, דיונגוף סטר (רח' המלך גיורג' 67).

ירושלים — בית שמרת הזורע, שלומציון המלכה 18.

חיפה — בית הזורע שמרת, אלנבי 117 (7 קומות תצוגה).

באר-שבע — רהיטי הדר, פסגי רסקו.

נהריה — רהיטי ג. ונ. בדריאן, ככר דקל.

צפת — בית מימון, עליה 13.

טבריה — רהיטי הצפון, רח' הגליל.

במפעלים — קיבוץ הזורע: תעשית רהיטים הזורע. קיבוץ שמרת — רהיטי קיבוץ שמרת.

שמרת הזורע
עיצוב ואיכות לאורך זמן

חדש בישראל

דניאלה

מעדן גבינה מוקצפת בטעם וניל-נחם בפה

כמו באירופה, שטראוס מייצרת עכשיו בארץ מעדן גבינה מוקצפת בטעם וניל - דניאלה. אוכלים אותה בכפית, כמנה אחרונה, בין הארוחות, או כאקווחה קלה. דניאלה מיוצרת על טהרת החומרים הטבעיים ויש בה 5% שומן בלבד! אם מתחשק לך לפנק את עצמך באמת עשי זאת עם משהו מקורי. לדניאלה טעם משגע, עדין וקל. ממש ללקק את השפתיים.

רק 170 קלוריות לגביע.

שיהיה לך לבריאות עם דניאלה שטראוס